DELICIAE ERVDITORVM

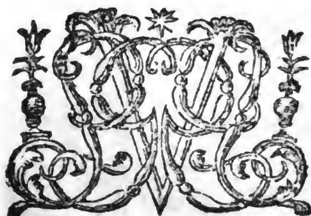
SEV

VETERVM ΑΝΕΚΔΟΤΩΝ

OPVSCVLORVM COLLECTANEA

IO. LAMIVS

Collegit, Illuſtravit, edidit.

FLORENTIAE. MDCCXLIV.
Ex Typographio PETR. CAIET. VIVIANII
Ad Inſigne D. THOMAE AQVINATIS.

Cum adprobatione.

GABRIELIS SEVERI

ET ALIORVM GRAECORVM

RECENTIORVM

EPISTOLAE.

CLARISSIMO ET ERVDITISSIMO VIRO

DOMINO DE LA CVRNE

SAINTE PALAIE

REGIAE PARISIENSIS ACADEMIAE

INSCRIPTIONVM ET BONARVM ARTIVM,

SOCIO CELEBERRIMO.

DOMINO MEO MAXIME HONORANDO.

ET AMICO VERO AC LIBERALI.

HOC QVALECVMQVE AMICITIAE

ET VENERATIONIS MONVMENTVM

IO. LAMIVS

DEDICO CONSECROQVE.

Vanta cum animi laetitia, quanta cum voluptate, TE licet absentem, immanique intervallo diremtum,

tum modo compellem & adloquar, VIR PRAESTANTISSIME, non nisi is intelligere potest, qui menti volucri, & quolibet eunti, praesentia omnia, & nota in primis atque iucunda, semper adesse perspicaciter comprehendit; quique penitus novit, quantum Gallicae nationis homines, & maxime Parisienses, cultu, elegantia, eruditione, ceteris hominibus praestent, & sua comi facilitate, & humanitate liberali, omnium amorem ac benevolentiam incredibiliter obligent, ac promereantur. At TV, VIR CLARISSIME, inter homines illos cultissimos & politissimos ita excellis, ut si oris comitatem, conloquii gratiam, nitidam orationis venustatem, subspiciam; nullum superiorem: si multiiugem

ca-

caſtigatamque eruditionem , do-
ctas lucubrationes in vulgus pro-
ditas, opera bona fruge plena a TE
ſcribi coepta, demirer; aequales
paucos: ſi egregias animi virtutes,
humanitatem ſingularem, amici-
tiam conſtantem, utilem libera-
litatem, ſinceram benevolentiam,
mente revolvam; parem nemi-
nem, TIBI eſſe diiudicem. Memi-
ni, quum Florentiae verſareris,
quantis me amoris & benevolen-
tiae argumentis ſuaviter devinci-
res; quantas mihi de largo &
exundanti TVI pectoris penu do-
ctrinae opes prodige effunderes;
quanta animi contentione, & ſtu-
dii ſedulitate, libros quaereres,
quaeſitos evolveres, evolutos
atque perlectos in memoriae
theſauro alte penituſque recon-
deres. Quid de viris doctis,

quos adſidue conveniebas, dicam? Quid de codicibus manu exaratis, quorum rariores comparabas, eloquar? Quid de veterum Poetarum Provincialium carminibus undique a TE conquiſitis, atque deſcriptis, & publica luce olim donandis, pronunciem? Quid denique de ineditis monumentis, quibus Gallicam hiſtoriam locupletares, inveſtigatis diligenter, & cupide collectis, iam efferam? Quum per Italiam noſtram vagareris, inſtar illorum fluviorum eras, qui per montes auri argentique divites effluunt, atque una cum aquis pretioſa illa metalla, undecumque conradentes, ad mare evolvunt ac deferunt: ſic TV enim emenſam Italiam laudabiliter populatus, litterariis opibus onuſtus & ad-

fluens

fluens in Galliam Tuam reverſus, popularium Tuorum laudem & plauſum optimo iure meruiſti. Sed quando Provincialium Poetarum, quos veros Poetas indigena ipſum nomen oſtendit, *Inventores* peculiari adpellatione demonſtrans, mentionem feci, dicam TIBI in primis propoſitum, vetuſtatis dilucidandae gratia, quotquot illorum opera & carmina exſtant, caſca illa lingua exarata, vulgare; & eorum vitas adiicere, quales Provinciali idiomate a fere συγχρόνοις Scriptoribus litterarum monumentis commendatae fuerunt; qualeſque plures in Florentinis Bibliothecis adſervantur; quas omnes, alibique etiam repertas, in Tuum uſum deſcribendas prudenter induſtrieque curaviſti. Sed, etſi

pro-

procul a nobis profectus esses, & me praesentia Tua rebus ita ferentibus privavisses, non tamen vultus meus Tuo pectore lapsus est; sed initae amicitiae usque memor, me Lutetiae morans cum aliis beneficiis cumulare, tum munere peramplo & gratissimo, eximio scilicet *Orientis Christiani* opere, quo praecipue mihi opus esse sciebas, donare munificentissime voluisti. Ne igitur ingratus vivere omnino videar, hunc libellum TIBI nuncupare animum induxi meum, qui veluti anathema quoddam exstaret observantiae, & grati animi erga TE mei; quod quidem munusculum, etsi leve & exiguum, TIBI tamen haud iniucundum fore confido, dum quae in se complectatur ille considero. Epi-

ſtolae enim ſunt *Gabrielis Severi*, Philadelphiae Archiepiſcopi, Viri inter Graecos eruditione percelebris, aliorumque Graecorum recentiorum, haud amplius editae; erutae vero ex Codice MS. ſingulari Viri Cl. *Scipionis Maffeii*, Marchionis Veronenſis, & Collegae Tui perilluſtris, utpote Academiae Tuae Socii digniſſimi; ex quibus multa haurire eſt, quae ipſum *Orientem Chriſtianum* locupletent atque perficiant, & non parum ad Eccleſiae Graecae, iam prope conclamatae, hiſtoriam nobis proximiorem texendam conferant, aeque ac aliae a me editae *Maximi Margunii*, *Dionyſii Cateliani*, aliorumque illius gentis hominum eruditiorum Epiſtolae. Quum autem omnes nova delectent, quanam

hae animum tuum voluptate perfundent, arcana monumenta, ignotoſque ac latentes libros, adſidue inveſtigantem venantemque prae ceteris; & obſcuris illuſtrandis, abditis detegendis, inſatiabiliter inhiantem? Noſſe quoque delectabit, popularem Tuum *Rich. Simonium*, τὸν κριτικώτατον, in ſimili ferme arena deſudaſſe, & alias eiusdem Philadelphienſis Metropolitae opuſcula publici iuris iterum feciſſe; meque Italum hominem eius veſtigiis inſiſtentem laudata quadam aemulatione cum eo decertare. Verum quidem eſt illum & Latinam ſuam interpretationem Graeco contextui adpoſuiſſe, & luculentis commentariis opuſcula illa enarraſſe; me autem Graece tantum haſce Epiſtolas exhibere, nulliſque prope ſcholiis,

& ani-

& animadverſionibus ediſſerere. At haec omnia in praeſens tempus fortaſſis omiſi, & alii libello reſervavi, probe ſciens, TE huiuſmodi adiumentis praeſidiiſque non indigere, quum Graecis litteris adprime exscultus ſis, & Atticae Sapientiae adyta rite initiatus penitus ſubire conſueveris. Et profecto qui Graecanica litteratura TE lateat, ſuavis, amabilis, iucundiſſima, qui nec hiſpida & inamoena barbari aevi ſtudia horres ac refugis; & corruptas foedataſque Latinae linguae propagines, nominumque ac verborum, quae ſequior aetas peperit ac procudit, originationes ſedulo ſubtiliterque perquiris; & obſcura incertaque vocabula interpretaris; Gallicumque idioma ex tot aliis coalitum

& co-

& coagmentatum illuſtras, ut tot ac tanta volumina de huiuſmodi argumento a TE conſcripta teſtantur? Vtinam tandem operoſa haec & erudita volumina publici iuris facias, ut tot gloſſemata, & ignota nomina, quae veteres Gallicos Scriptores, atros & tenebroſos efficiunt, manifeſtae demum ſignificationis adpareant, & librorum obſcuriſſimorum intelligentia iam pateat, atque opacis umbris involuta hiſtoriae fides legentibus clara & perſpecta referetur! Interea tamen unum praecipue velim a TE in hoc libello caſtigari & corrigi, vel ſaltem mature expendi, quod *pag.* 7. legitur, ubi in meo ſcholio me ambiguum traducere videor in ſubſcriptione illa Epiſtolae: Δοῦλος τῆς σῆς δεσποτείας Γαβριήλ

ὴλ ὁ Σεβῆρος Φιλαδελφίας ὁ ἐκ Μονεμβασίας. Ibi enim talem me praesto, quasi ignoraverim *Gabrielem Severum*, Epidaurum, Peloponnesi urbem, Monembasiam deinde adpellatam, patriam habuisse, id quod & *Leo Allatius*, & *Richard. Simonius* testantur. Ceterum quum subscriptio illa corrupta & interpolata fuerit a recentiore quodam, fortassis illud Φιλαδελφίας inepte adpositum fuit, quum anno MDXLVII. *Gabriel Severus* Archiepiscopus Philadelphiae nondum esset; & subscriptio ita se habere debet, ut videtur: Δοῦλος τῆς σῆς δεσποτείας Γαβριὴλ ὁ Σεβῆρος ὁ ἐκ Μονεμβασίας. At haec omnia Tuo subacto iudicio examinanda relinquo; interea, quaeso, aequi bonique consule, VIR DOCTISSIME, hoc qualecumque of-

officium, & meae venerationis argumentum; ex eoque intellige animum meum ad gratias TIBI referendas paratum & alacrem, si mea fortuna pateretur, vel Tua amplitudo requireret. Vale. Dabam Florentiae Idib. Septembr. Anno Domini MDCCXLIV.

ΓΑΒΡΙ-

ΓΑΒΡΙΗΛΟΥ ΤΟΥ ΣΕΒΗΡΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

Τῷ πανιερωτάτῳ κυρίῳ μακαρίῳ μητροπολίτῃ μονεμβασίας, γαβριὴλ ἱερομόναχος ὁ σεβῆρος εὐπράττειν.

Παρασκευαζομένων ἡμῶν ἤδη, πανιερώτατε δέσποτα, ἐς κρήτην ἀπάραι, ἤδη καὶ ὁ τοὺς οἴακας τῆς αὐτῆς ὑμῶν προχὼν μητροπολίτης ἱερεμίας ἡμᾶς κατελάμβανε, μεθ᾽ οὗ νύκτα συνεκάθευδον, οὐκ ἄνευ τοῦ σοφωτάτου μου καθηγητοῦ, ἤδη δ᾽ οὖν ἀλλήλοις ἡμῶν διαλεγομένου οὐκ ὀλίγων λόγων λαβὰς, εὐθὺς ἐκεῖνος γράμμα ἡμῖν (οὐκ ἀληθῶς εἰδόσιν εἰ πατριαρχικὸν διατετέλεκεν ὂν) ἐνεχείρισεν, ὃ δὴ ἀνὰ χεῖρας ἔχοντες ἡμεῖς, οὐ τῆς σῆς ἐς ψόγον αἰδεσιμότητος διενέγκαμεν

ἤπερ ἀνδρὸς φθονερώτατοι, οὐ τὸν κριτὴν τὸν
τοῖς λαλοῦσι τὸ ψεῦδος ὄλεθρον ἐπαγγελλόμε-
νον δεδοικότες, τῇ σῇ πανιερώτητι ἀπηγγέλαν-
το, ἀλλ' εἰς ἡμῶν (μάρτυρ θεὸς) λυσιτέλειαν, ὠ-
όμην γὰρ θεοδώρῳ τῷ μακαρίτῃ τῷ σεβήρῳ ἐ-
κείνῳ, ὡς νομίσας ξυμφέρειν ἐπιδεῖξαι, βοη-
θῶσοι ὄντι καὐτῷ, ὡς καὶ ὁ ἀδελφὸς ἐκείνου
διατετέλεκεν ὤν. κυθήροις δ' ἔπειτα προσο-
κείλαντες, τὰ ἱερεμία προεργασθέντα ἐς δημη-
τρίου βασκηνάρου διαλεγόμεθα, τηνικαῦτα κἀ-
γὼ τὸ προρρηθὲν γράμμα ἀφθόνως καὶ ἀπαθῶς
ἐκείνῳ προσέδειξα, μᾶλλόν γε πρὸς κατηγορί-
αν ἐκείνου, ἢ πρὸς ψόγον ἡμέτερον, ὡς οἱ φθο-
νεροὶ ἀπηγγήλαντο, καὶ ὡς αὐτὸς οὗτος ὁ ἱερε-
μίας ἀνακυκῶσας τὰ πάντα κατεστρέψατο. τἀ-
ληθὲς μὲν οὖν οὕτως ἔχει, πανιερώτατε δέσπο-
τα, ἐγὼ δὲ οὔπω σε ἐπαινῶν θειότατε, πέπαυ-
μαι, καὶ ἐς ἂν ὕδωρ ῥέοι καὶ δένδρεα μακρά τε
θήλοι, καὶ ἥλιός τ' ἀνιὼν λάμποι, λαμπρά τε
σελήνη, κατὰ τὸν ὑπέρσοφον οὔποτε παύσο-
μαι ὅμηρον. οὐδὲν γὰρ ἀεικὲς τῇ σῇ τελειότητι
σύνοιδα, διὸ δὴ ἐπαινεῖν σε ὀφείλω, ὡς καὶ ὁ-
σημέραι μάρτυς θεὸς ὁ πανάγαθος τὰς ἡμε-
τέρας ἀγαθοεργίας καὶ ἀνακτίσεις καὶ τὰ τῇ
ἡμῶν μητροπόλει ποιῆσαι σοι δόξοντα, καὶ τὰς
ὑπερβαλλούσας σου χάριτας, θαυμάζειν καὶ
ἐς ὕψος ἐπαίρειν οὐ πέπαυμαι, ἡμᾶς δὲ δια-
βάλλειν ἑκάστοτε πρὸς τὴν πανιερώτητα, ὡς αὐ-
τόθεν ἀπόντας τῷ τυχόντι καὶ βουλομένῳ γε ἔ-
ξεστιν, ἔργον δ' ὑμέτερον ὡς ἂν ἦν κριτὴν δι-
καιό-

καιότατον μὴ ταῖς τῶν ὑπεναντίων διαβολαῖς πίθεσθαι, ἀλλὰ τὴν ἡμῶν ἐπανέλευσιν προσδοκόντα, ἐπὰν τὴν ἐνεγκαμένην καταλαβεῖν ἡμῖν γε προσγένηται. τότε τἀληθὲς ἀνιχνεύειν τε καὶ ψῆφον κατὰ τοῦ ὑστεροῦντος καὶ ἡττημένου, δι' ὧν ἄγειν. καὶ τούτων μὲν ἅλις, ἡμεῖς δὲ διὰ τῶν σῶν εἰλικρινῶν εὐχῶν, καθηγητῇ προσόφῳ ἐνετύχομεν, ὑφ' οὗ ὁσημέραι διδασκόμεθα, καὶ ἡμῖν ἀρκούντως παρέχει τὰ δέοντα. τὸ γηίνον γὰρ ἄρδειν ὁσημέραι οὐ παύεται, θωμᾶν δὲ ζιβηζάνον ὀνομάζουσι, ὥσπερ οἱ ἐντυγχάνοντες ἐν ἀκαρῇ χρόνῳ μετεμφιέννυνται, καὶ ἀντιφασσῶν θάνατον περιστεραὶ περιφαίνονται, ἀλλ' οὖν εἰ καὶ τοῦ κακοῦ τῆς ὑμετέρας τανῦν ἐξεβλήθημεν πανιερώτητος, ὅμως παρακλήθητι, ποιμὴν ἀγαθὲ, μήποτε ἐπιλαθέσθαι ἡμῶν τῶν ἀείποτε μιμνημένων σου, καὶ τῶν ὧν ἀνασόμα ἑκάστοτε ὁ θαυμαστὸς καὶ γενναῖος μακάριος, σὰ γὰρ ἐσμὲν θρέμματα καὶ τὴν φωνὴν τοῦ ποιμενὸς οἴδαμεν, καὶ ἥπερ ἂν αὐτὸς ἡμᾶς προσκαλέσοιο, ἀόκνως σοι συνεψόμεθα. ἔρρωσο.

(1) Hanc Epistolam, quum quando scripta fuerit non constet, heic temere collocavimus; nam alicubi collocanda erat.

Εἰς Καρδινάλιν.

ΕΙ' μὴ ἀναγκαίαις ἀσχολίαις τῇδε κατεχόμην, θειότατε καρδηνάλεων, οὐκ ἂν ἐπέ-

ςελλον, ἀλλ' αὐτὸς αὖ ἀφικόμην τὴν ἱερὰν σου ὀψόμενος κεφαλὴν, καὶ προσέτι γονυπετήσας (ὡς ἔθος δούλοις δεσπόταις) ἀσπάσασθαί σε τὸν ἄριςον καὶ φιλελληνικώτατον καρδηνάλεων, καὶ συγχαρῆναί σοι ἐπιβάντι ἤδη καὶ τῆς τῶν ἑλλήνων ἀρχῆς. τὸ μεγαλεῖον εἰς καὶ ἀξίωμα, ὅσον καὶ οἷον διετέλει ὄν; ἔξεςί σοι καὶ ὁρᾶν, καὶ ἀκούειν, ἀπό τε διατάξεων καὶ προσαγμάτων τῶν ἀοιδίμων αὐτοκρατόρων τῆς ῥωμαίων ἡγεμονίας, προσέτι δὲ καὶ ἀπὸ θεσπισμάτων τῶν ἱερῶν ξυνόδων. ὑπέταξαν γὰρ αὐτῇ τῆς χριςιανῶν ἐκκλησίας, ὅσας δὴ καὶ κατέχει τὸ ἰλλυρικὸν, ἤπειρος, ἀκαρνανία, ἀμβρακία, αἰτωλία, πελοπόννησος, βοιωτία, θετταλία τε ἅπασα, καὶ ἔτι μακεδονία, θράκη τε, καὶ μυσία, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν πάντα τὰ τῶν ὑπερβορέων ἔθνη. πρὸς δὲ τούτοις, ὅσας πόντος, καππαδοκία, φρυγία, ἀσία, βιθυνία, ἑλλήσποντος, κυκλάδων ῥόδος, καὶ κρήτη, ἵνα καὶ ποιητικῶς εἴποιμεν τιμήεσσα διὸς μεγάλοιο τιθήνα, καὶ ζάκυνθος, καὶ κεφαληνία, καὶ λιπαρὴ κέρκυρα φίλον πέδον ἀλκίνοοιο, σικελία τε ξύμπασα, ἣν καὶ ῥώμης ταμεῖον οἱ παλαιοὶ τῶν ῥωμαίων οὐκ ἀπηξίωσαν καλεῖν: ὑπέκειντο δὲ καὶ ἄλλαι πολλαὶ πόλεις τε καὶ νῆσοι, ὧν τὰ ὀνόματα, φιλανθρωπότατε καρδινάλεων, ἀφίημι τανῦν ἐξεπίδες, ἵνα μὴ τοῖς πάντα ἀργυραμοιβικῶς ἀνιχνεύουσιν, εἰκότως ἂν ἀπειρόκαλοι φανείημεν, ἐν εἴδει ἐπιςολῆς φιλοτιμηθέντες χωρογραφεῖν, εἴ τε καὶ γεωγραφεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, (σὴν χάριν,

ριν) διεξήλθομεν, αἰδεσιμώτατε κύριε, ὡς ἂν εἰδείης ὡς οὐ τῆς τυχούσης τῶν ἀρχῶν ἐπέβης. κατέχει γὰρ τὰ δευτερεῖα, ἵνα μὴ εἴπω, ὡς οἱ πολλοὶ διϊσχυρίζονται καὶ τὰ ἴσα τῆς παλαιᾶς ῥώμης. βασιλεία δὲ καὶ ἱερωσύνη μέγιστα παρὰ θεῷ δῶρα τυγχάνουσι, καὶ τοσοῦτον ἱεροσύνη βασιλείας, ἐμὴν κρίσιν, μείζων, ὅσον ἡ μὲν τῶν θείων, ἡ δὲ τῶν ἀνθρωπίνων ἐπιμελεῖται. ὅτι ἡ τῶν μεγάλων φαρνεσίων οἰκία, καὶ πάλαι τῶν περιβλέπτων, καὶ ἐνδόξων ἐτύγχανεν οὖσα, οὐδεὶς ἂν ἀπαρνήσαιτο. καὶ νῦν εἰ τοῖς μεγίστοις τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀξιωμάτων κοσμεῖται, καὶ λαμπρύνεται, οὐκ ἀπὸ τοῦ καθήκοντος τυγχάνει. πρέπει γὰρ τὰ ῥωμαίων ἀγαθὰ ἐπὶ τοὺς ἑαυτῶν εὐγενεῖς ἀπογόνους ἐπανακυλεῖσθαι. ὅτι δὲ καὶ ἡ ἱερωσύνη παρὰ τοῖς πάλαι ῥωμαίοις τε καὶ ἕλλησι, καὶ βαρβάροις ἐτύγχανε περιμάχητος καὶ αἰδέσιμος, οὐ πολλῶν σοι περὶ τούτου δεήσομεν μαρτυριῶν ἀλλ' ἢ δυοῖν ἢ καὶ τριῶν, καὶ ταῦτα τῶν μεγίστων αὐτοκρατόρων καὶ βασιλέων. ἀλέξανδρος γὰρ ὁ φιλίππου ὁ τὴν τῶν περσῶν μεγάλην ἀρχὴν καταλύσας καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ὀλίγου δεῖν οἰκουμένην τοῖς ἑαυτοῦ σκήπτροις ὑπετάξας, πεσὼν ἐπὶ γῆς τὸν μέγιστον παρὰ ἰουδαίοις ἀρχιερέα προσεκύνησε, καὶ τὸ παρ' ἑβραίοις ἔθνος, αἰδοῖ αὐτοῦ, οὐ μόνον ἐλεύθερον, ἀλλὰ καὶ αὐτόνομον ἀφῆκε. τί δὲ μωσῆς ἐκεῖνος καὶ ἀαρὼν ὁ μέγας, οὐχ ὁ μὲν στρατηγὸς, ὁ δ' ἕτερος μέγας ἀρχιερεύς; ὁ δὲ ἰούλιος καῖσαρ, ὁ διὰ τὰς

μεγάλας αὐτῷ πράξεις θεὸς ἐπονομάθεις, οὐ πᾶσαν ἐνεδείξατο φιλοτιμίαν, καὶ βίαν ἐπὶ τῷ τυχεῖν τῆς ῥωμαίων μεγίστης ἀρχιερωσύνης, ἢ ἀγνοεῖς ὃν ἀπέρριψεν λόγον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ πατέρα τῆς οἰκίας ἐξερχόμενος εἰπὼν, ὥσπερ σήμερον τὸν υἱὸν ἢ ἀρχιερέα ἢ φυγάδα ὄψει; ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἀνταγωνιζόμενος, πρὸς ἰσαυρικοὺς καὶ κάτλους, εἴτε βίᾳ εἴτε τινὶ ἄλλῳ τῶν φιλοτίμων χρησάμενος, ἐγκρατὴς ἐγένετο ὧν ἐφίετο. ὁ δὲ σὸς μακαριώτατος πάπας, οὐ βίᾳ, οὐκ ἀνάγκῃ, ἀλλὰ κοινῇ πάντων τῶν ἀρίστων αἱρέσει καὶ ψήφῳ, καὶ τῆς βασιλείας καὶ τῆς ἀρχιερωσύνης ἐπέτυχε. ὅσον τοίνυν αἵρεσις βίας τιμιώτερον, τοσοῦτον κρείττων καίσαρος ἐκεῖνος, ὅσος εὐδαίμων παπᾶς. τί δαί; οἱ σοὶ φίλτατοι καὶ ὁμόψυχοι ἀδελφοὶ, οὐχ ἡγεμόνες; οὐ πρόεδροι τῆς μεγάλης τῶν ῥωμαιῶν πολιτείας; οὐ γαμβροὶ τῶν νῦν μεγίστων βασιλέων καὶ αὐτοκρατόρων; τί δαί; ὁ ξυνετώτατος, καὶ στρατηγικώτατος, ὁ μέγας λέγω τοῦ οὐρβίνου ἡγεμὼν, ὁ κηδεστὴς σὸς ἐπὶ τῇ νῦν νεογάμῳ καὶ καλλίστῃ καὶ σωφρονεστάτῃ σου ἀδελφῇ τυγχάνει ὢν, ἣ καὶ πάντ' ἂν δέξαιτο, οἷς ὅμηρος ὁ θεῖος κοσμεῖν εἴωθεν ἐκείνας τὰς πάλαι σωφρονεστάτας ἡρωΐδας, καὶ τουτωνὶ κρείττονα καὶ λαμπρότερα ποιήσασθαι εἶχεν ἡ τύχη, κἀκείνων ἂν οὐκ ἄμοιρον ἀνέδειξε τὴν εὐγενῆ καὶ ἀοίδιμον οἰκίαν τῶν μεγάλων φαρνεσίων. ἐπεὶ τοίνυν οὔτε κρείττονα τῶν παρόντων ἀγαθῶν, οὔτ' ἀτυχέστερα παρὰ τῇ τύχῃ εὑρεῖν οἷόν τε

ἐστὶ,

ἐστὶ, οὐδ' ἔμοὶ, ὧν εἰρήκαμεν, δοκεῖ περαιτέρω εἰπεῖν. τὰς γὰρ παππώας ἀρετὰς, οὐ μόνον ἂν τῶν νῦν ὄντων μόγις, ἀλλὰ καὶ τῶν πώποτε ἐπὶ λόγοις ἐπιφανῶν κατ' ἀξίαν τις ὑμνήσει διόπερ σιγῇ τιμάσθωσαν. καὶ ὁ λόγος μοι ἐς τόδε ὡρίσθω. τὴν δ' ἀπὸ πολυβίου βιβλίαντα εὑρισκομένην ἐπιτομὴν, ἀμβροσίῳ τῷ σῷ πιστοτάτῳ καὶ εὐνουστάτῳ θεράποντι δεδώκαμεν πέμψαι, ἵν' ἅμα μέν σοι εἴη καὶ δεῖγμα καὶ ἐνέχυρον τῆς ἐμῆς πρός σε καθαρᾶς καὶ εἰλικρινοῦς εὐνοίας. εὖ πράττοις ἀνδρῶν μοι ἄριστε. ἐξ ἐνετιῶν, μηνὸς μαιμακτηριῶνος τρίτη ἱσταμένου, ἔτους τρέχοντος ἀπὸ τῆς θεογονίας. αφμζ΄.

Δοῦλος τῆς σῆς δεσποτείας Γαβριὴλ ὁ σεβῆρος φιλαδελφίας ὁ ἐκ μονεμβασίας. (1)

(1) Haec ſubſcriptio in textu archetypo corrupta & interpolata eſt recentiori manu, & nomen in ea *Gabrielis Severi* effictum, priori, quod inerat, eraſo; quamquam illud ὁ ἐκ μονεμβ. integrum intactumque eſt. Certe anno 1547. *Gabriel Severus* Archiepiſcopus Philadelphiae non erat, quum ex Epiſtolis ad eum ſcriptis nec anno quidem 1573. fuiſſe Archiepiſcopum liqueat; imo ex *Gerlachio* apud *Cruſium* ſciamus eum demum anno 1577. die XVIII. Novembris ab Ieremia Patriarcha Archiepiſcopum Philadelphiae ordinatum fuiſſe. Potuit tamen eſſe

Hieromonachus, si annosus decessit; nam ultra annum 1604 vixisse videtur: vel Patavii, ubi litteris operam dedit, tunc erat. Nescio eum Latinis umquam addictum fuisse. *Arsenii* Monembasiae Archiepiscopi esse non crediderim, quum vix forte hanc aetatem attigerit; nec subscriberet ὁ ἐκ μονεμβασίας, sed ὁ μονεμβασίας. Quicumque tamen hanc Epistolam scripserit, eam certe scripsit Cardinali *Rainuc. Farnesio*, qui ut videtur anno 1547. ad titularem Patriarchae Constantinopolitani dignitatem evectus est, quum anno antecedenti Cardinalis a *Paulo III.* Avo suo creatus fuisset, ut scribit *Onuphrius*. Erat is *Aloysii Farnesii* filius, & *Pauli III.* Nepos. Ex hac Epistola corrigi potest *Jo. Alb. Fabricius* qui huius Cardinalis Patriarchatum anno 1550. consignat.

Νικόλαος πρωτονοτάριος ὁ χωνιάτης γαβριὴλ τῷ σεβήρῳ.

ΤΟ' πρὸς ἡμᾶς σου πλῆρες ἐπαίνου γράμμα πάππος ὁ σὸς ἐναγχός μοι ἐνεχείρισε, καὶ δὴ τοῦτο ἀναγνοὺς τοιαῦτ' ἐφθεγξάμην, ὁ ἐμὸς γαβριὴλ ᾖσε παλινῳδίαν, τοὺς γὰρ πρὸ μικροῦ ὀνειδισμοὺς τε καὶ ἐλέγχους, ἢ τἀληθὲς εἰπεῖν μέμψις τε καὶ λιδορία, ἃς ὑπ' ἐναγῶν ἀνθρωπίσκων, συῶν ἐχόντων κεφαλάς, καθ' ὅμηρον, φωνήν τε δέμας καὶ τρίχας, καὶ τῆς πολυφαρμάκου κίρκης ποτοῦ ἐκπιόντων, καθ' ἡμῶν κινηθεὶς ἐγράψατο. νῦν δ' ὡς μεταβαλλόμενος, ἵνα μὴ παροιμιακῶς, ὡς κηρὸς τὰ τροφεῖα ἀπο-

ποτίσῃ, διανοήθη ὡς πρὸς φίλον ἥμαρτε, καὶ ἀντὶ τῶν προτέρων κατηγορειῶν καὶ μέμψεων, ἐγκώμιά τε καὶ ἐπαίνους προσήγαγε. ἀλλά γε δὴ ἴθι οὖν, πανιερώτατε ἄνερ, εἰ οὕτω θᾶττον οὐ μεταβάλλου, καὶ σαυτὸν ῥᾶσθ' οὕτως οὐ μετέθου, οὐκ ἂν ἐξέφυγες τὴν ἐπὶ τροχοῦ κόλασιν. θεῶν δ' ἐφετμαῖς Ἰξίονα φαντὶ ταῦτα βροτοῖς λέγειν ἐν πτερόεντι τροχῷ παντᾷ κυλινδόμενον τὸν εὐεργέταν ἀγαναῖς ἀμοιβαῖς ἐποιχομένους τίνεσθαι. ὅμως δ' οὖν, ἐπεὶ ταῦθ' οὕτως ἔχει, καὶ μεταμελόν σε ὁρῶντες, πόῤῥω που ἀποῤῥήψαντα τὰς πανδελτίας γνώμας, αἵ σε τοῦ καθήκοντος σχεδὸν παρεκτραπῆναι εἰργάσαντο. οὐκ ἔτι δεῖ ἡμᾶς ἄχθεσθαι, μηδὲ χόλον ποιητικῶς φάναι, ἐν θυμῷ θέμβον. οὕτω γὰρ δεδιδάγμεθα, οὐ δὲ μέχρι δυσμῶν ἡλίου χρὴ θυμὸν ἢ ὀργὴν φυλάττειν. ἀλλὰ τοὺς μὲν διαβάλλοντας σέ τε καὶ ἡμᾶς, οἷς κλῆρος τὰ βέλη τοῦ δυνατοῦ, κατὰ δαβὶδ, σὺν τοῖς ἄνθραξι τοῖς ἐρημικοῖς ἐς κόρακας βαλλόμεθα, ἡμεῖς δ' αὖθις εἰς τὸ ἑξῆς τὴν ἀνέκαθεν σχέσιν τε καὶ διάθεσιν ἀμετάβλητον καὶ ἀκραιφνῆν διατηρήσομεν. τῆς γὰρ σῆς πολυχρονίου παρ' ἡμῖν ἀνατροφῆς τε καὶ διατριβῆς ὁ διαπυρὸς καὶ διακαὴς ἀείποτε ἔρως ἐξάπτει με. ὃν οὐδ' ἂν ὁ πᾶς αἰὼν, οὕτω πέποιθα, καί σοι ἀσφαλίζομαι, δυνήσαιτο σβέσαι, καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον. περὶ δὲ τῆς τῶν λόγων σου παιδείας, ἧς οὐδὲν οἶμαι τιμιώτερον, πρὸς τὸ τέλεον ἐστὶν κτήσασθαι, πάντα κάλων ἀνάσειε, καὶ πάντα πτερὸν

κεκινεῖ. οἶδας γὰρ οἶδας καλῶς, ὅσον ἰσχύει παιδεία τοῖς μετιοῦσιν αὐτήν. παιδεία γὰρ, κόσμον παρέχει καὶ ἀσφάλειαν. εὐτυχοῦσι μὲν κόσμος, ἀτυχοῦσι δὲ καταφύγιον. παιδεύσις τε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας καὶ ἀγωγὴ σωτήριος. ὅθεν οὖν εἰδὼς καὶ τῆς σῆς ἀγχινοίας, κατὰ τὸ πινδαρικὸν ἔπος ἐκεῖνο, ὡς ἀγλαΐζεται καὶ μουσικῆς ἐν ἀώτῳ. οὕτω μὴ ἀπαναίνου, καὶ τὴν γλῶτταν ὅτι μάλιστα ἐξελληνίζειν, καὶ ἀποδιώκειν μακρὰν πᾶν βαρβαρῶδες καὶ ἄλογον, εἰ μέλλοι ἀνεκπλυτός σοι ἡ τοῦ ἀγαθοῦ παραμένειν δόξα, καὶ ἐκ δυνάμεως δύναμιν, καὶ ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν ἐλθεῖν κατὰ τὸ ψαλτῴδημα. ἔρρωσο καὶ ἡμῶν μὴ ἐπιλάθου. μαιμακτηριῶνος ἢ φθίνοντος.

Νικόλαος πρωτονοτάριος ὁ χωνιάτης.

Εὐγνωμονάσε πρὸς ἡμᾶς ᾧ μὴν εἶναι καὶ χάριν ὁμολογεῖν, καὶ δὴ δίκαιον εἴη, καὶ ἀντὶ χάριτας διαπράττεσθαι, ἀλλ᾽ αὐτὸς, ἱερέων αἰδεσιμώτατε, οὐ μόνον ἀχαριστίαις, ἀλλ᾽ ἐλέγχοις καὶ ὀνείδεσιν ἐκ τοῦ πλείονος τοὺς εὐεργέτας ἀμείψα. οὗ δὴ ἕνεκα, ἦν ἰάθην μάλ᾽ ἔγωγε καὶ ἠγανάκτησα. τὸ μὲν, ὡς οὐ πολλοῦ χρόνου διεληλυθότος, ἐν οὐδένι λόγῳ ἔθου τὰ καθ᾽ ἡμᾶς, ὃ τεκμήριον ἀγνωμοσύνης καὶ ἀκραιφνίου μεταβολῆς, τὸ δ᾽ ὅτι πεισθεὶς σικοφαντίαις καὶ διαβολαῖς ἀνδρῶν εὐηθεστάτων,

μὴ

μὴ πρότερον ἀληθείας ἐρευνήσει χρησάμενος, αἰτίους ἡμᾶς (φεῦ τῆς ἀχαριστίας) τῆς σῆς ἀργίας καὶ τολμητὰς τῶν μὴ ἀνηκόντων ἡμῖν ἀποφαινόμενος διατελεῖς, ἐν τοιαύτῃ γὰρ σε προσεδόκουν φιλίᾳ συνηρμόσθαι. ὅς οὔτε τῆς γύγου σφενδόνης σὲ διαλύσει, οὔτε τοῦ μίδου μεταβαλεῖν ἰσχύσει χρῦσος μή τι γε πλοῦτος εἰπεῖν κροίσου. σὺ δὲ ἀγαθὲ, σαυτὸν οὕτως ἀπερικαλύπτως μεταθέμενος, καὶ τὴν γνώμην θάττον μεταβαλόμενος, καὶ ὡς ἄλλας σειρῆνας παραπλέων ὅλως ἐπιλάθου ἡμῶν, καὶ ὧν σοι ἀγαθῶν γεγενήμεθα αἴτιοι. καὶ οὐ τόσον τῆς σῆς λήθης καὶ ἀμνημοσύνης δυσχεραίνω, ὅσον τὰς οὐκ ἀληθεῖς διαβολὰς, ἀληθὲς ἀναμφιλέκτως καὶ ἀνενδιάστως ἀναφαίνεις, καὶ τὸ τοῦ πλάτωνος πρὸς τὸν σωκράτην, σαυτῷ συναπίζον παραστησάμενος. γνώσῃ δ᾽ οὐκ εἰς μακρὰν συκίνων τοῦτο ἐπικουρίαν, ὃ δὴ λέγεται προβληματισάμενος εἰ πέπεισαι τοίνυν, τοιοῦτον εἶναί με, ὁποῖον οἱ διαβάλλοντες εἰσάγουσιν, πολὺ τῆς ἀληθείας ἁμαρτάνεις, οὐ τοσοῦτον οὖν ἡμεῖς, φίλη κεφαλὴ, ἀναιδεῖς καὶ ἀπαίδευτοι ὡς ἀπροόπτως κατατολμᾷν τῶν μὴ προσηκόντων ἡμῖν, ἡ γὰρ ἀνέκαθεν ἡμῶν διάγωγὴ καὶ πολιτεία, σοί τε δήλη πρῶτον, εἶτα καὶ τοῖς τὸ ἐμὸν ἦθος δυναμένοις διακρίνειν, οὐ κομπάζω, οὐδὲ μεγαλαυχούμενος, ταῦτ᾽ ἀγορεύω, ἄπαγε, ἀλλ᾽ ἵνα μὴ τὸ ψεῦδος ἐν ἰσχύσει τῆς ἀληθείας, ὡς καὶ σοῦ, φίλτατε, κατίσχυσε ὁ φθόνος καὶ τὰ ψεύδη, τῶν τὴν γνώ-

μην διαφθειρόντων συκοφάντων, καὶ κατὰ τοῦ σοῦ τροφέως ὀνειδισμούς τε καὶ ἐλέγχους ἐξηρεύξω. οὐκ ἐν φρεσὶ ὅλως ἐνθεὶς ἐκεῖνο τὸ τοῦ θουκυδίδου, τὸ, διαβολὰς οὐ σώφρων, οὔτε λέγειν οὔτε ἀκούειν ἀποδέχεται, οὔτε τοῦ κλεάνθους κακουργότερον οὐδὲν διαβολῆς ἐστί πω. λάθρα γὰρ ἀπατήσασα τὸν πεπεισμένον, μῖσος ἀναπλάττει πρὸς τὸν οὐδὲν ἀναίτιον. πρὸς ἐπὶ τούτοις, οὐ δὴ τῆς τέννου νομοθεσίας, καὶ σόλωνος πρὸς τοὺς δικαστὰς ἔνορκον, τὸ ἀμφοῖν ὁμοίως δεῖν ἀκροᾶσθαι. εἰ μή τε δίκην δικάσῃς πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς. ἀλλ᾽ ἀνέτους, ὡς ἄλλος ὁ τῆς φρυγίας βασιλεὺς, τὰς ἀκοὰς τοῖς κατηγοροῦσι καὶ διαβάλλουσι παρέχων, ἡμῖν δὲ ἀπολογίας χώραν οὐδὲν τὸ σύνολον κατέλιπον. καί τοι γε οὐ θέμις ἦν, ποθεινότατε, καθ᾽ ἡμῶν τοιαῦτα γράφειν καὶ ἀγορεύειν τῶν ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων πρός τε παιδείαν, ἤθη τε χρηστά, καὶ πρᾶξιν θεάρσιον διεγειράντων. ἀλλ᾽ ἔδεισε τρόφιμον ὄντα λόγων, τὸν περὶ τὰ τοιαῦτα τῶν σοφῶν τρόπον μιμεῖσθαι, καὶ μὴ ὅτι δάκνεσθαι, ἢ καὶ ὁποσοῦν πιστεύειν ταῖς τῶν συκοφάντων καὶ φιλολοιδώρων ψευδολογίαις, ὑφ᾽ ὧν κατὰ τὸν εἰπόντα, πάτρες κατὰ παίδων ἐξεμάνησαν, καὶ ἀδελφοὶ κατὰ ὁμογενῶν, καὶ παῖδες κατὰ τῶν γεινομένων. ὅμως δ᾽ οὖν, πάντα ταῦτα χαίρειν ἐάσωμεν, εἴτε ἐξ ἀγνοίας χρὴ λέγειν, εἴτε τῆς ἀκαταμαχήτου λήθης ἐξήρτηται· τῶν γὰρ πεπραγμένων ἔνδικα τε καὶ παραδίκων, ἀποίητον οὐδ᾽ ἂν χρόνος ὁ πάν-

των

των πατὴρ δύναιτο θέμεν ἔργων τέλος, ἔφη ὁ μουσοποιὸς πίνδαρος. ἡγοῦ δὲ ἡμᾶς, τὴν γὰρ χάριν δεῖ ἀμεταμέλητον εἶναι, καὶ ἀσφαλέστατα πίστευσε φίλους σοι γνησίους καὶ ὁμοψύχους, καὶ τὰ βελτίω βουλομένους τέ σοι καὶ συνευχομένους, καὶ πρίν, καὶ νῦν ἤδη μάλιστα, καὶ διὰ βίου παντός. ὅπερ ὄντως καὶ τὸ ἀγαπᾶν σε δι' ἔργων ἐδείξαμεν, καὶ μέν τοι δεικνύομεν, οὐ μόνον πρὸς σὲ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς σοὺς, ὅση δύναμις, ἀγχιστάς τε καὶ συγγενεῖς. πλὴν δ' οὖν ἔτι τοῦτό σοι παραινῶ, μὴ οὕτω ῥαδίως οὐ λέγω περὶ ἡμῶν, οὐ φροντὶς ὅ φασιν ἱπποκλείδου περιπίπτῃς ταῖς κατὰ τῶν συνήθων καὶ φίλων διαβολαῖς. ἀλλὰ τοὺς λάθρα τοῦ πλησίου καταλαλοῦντας, καὶ ὁ δρῶσιν αὐτοὶ, τοῦτ' ἄλλοις περιάπτειν πειρομένους, τούτους κατὰ δαβὶδ ἐκδίωκε, ἀσινῆς τὴν γνώμην τοῖς φίλοις καθάπαξ διατηρῶν. ἔρρωσο, καὶ ἡμῶν μὴ ἀμνημόνει. ἑκατομβαιῶνος ἡ φθίνοντος.

Ἐγὼ συμφοιτήτης σου νικόλαος ζέβερνος
ἡδέως ἀσπάζομαι τὴν σὴν ἁγιωσύνην

~

ΑΙ'θον κίνει φησὶν ἡ παροιμία, ὡς παίδων τε καὶ ἀδελφῶν μοι ἐν ἱερομονάχοις Γαβριὴλ παμφίλτατε. τὸ κατ' ἐμὲ δὲ ὅσον λέγω, ἐπείπερ παρὰ πολλῶν καὶ πολλάκις πάνυγε τὴν σὴν πιστωθεὶς ἀρετὴν, καὶ τὴν κατὰ θεὸν σου ἀσκητικὴν τρίβον, οὔπω προσεπι

γράψαι σοι πέφθακα. τῇ ῥαθυμίᾳ δεινῇ γε οὔσῃ καθυπαχθεὶς, ἀλλ' οὔ γε δὴ ταύτην μακράνπως χαίρειν ἐάσας, γράφω, οὐ δῶρά σοι, μή τε λόγους πέμπων ἁπλῶς ἀλλ' εὐχὰς, ἃς παρὰ μόνου τοῦ τῶν φώτων πατρὸς αἰτήσας τύχων, ὡς ἀπὸ χρυσοῦ εἰς χρυσὸν, ἐξ ἀρετῆς εἰς ἀρετὴν, καὶ ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν διαπαντὸς μέχρι μοι τοῦ ζῆν ἔνεστι ἀκούοιμί σε μεταβεβλῆσθαι εἰσιν, δὸς σαυτόν τινι κόπῳ καὶ περὶ οὗ τὰ πλεῖστα ἤδη διατελῶ ἐφιέμενος παρακαλῶ, εἴπερ καὶ σύ με φιλῆς. τῶν διδαχῶν τοῦ πάλαι κυρίου ἀρσενίου τὸν στύλον, ἔχω χρείαν ἰδεῖν. σὺ δὲ ἄριστέ μοι ὑμῶν ἐὰν κοπιάσας ταύτας μοι γράψαι, οὐ μόνον τὸν πρέποντα παρ' ἐμοῦ μισθὸν ἕξεις, ἀλλὰ καὶ πλείστας τότε ὁμολογήσω αὖ σοι τὰς χάριτας, ὁρίζοντί με καὶ τῶν παρ' ἡμῖν εἴ του δέῃ ὡς οἰκειότατον σόν. ἔῤῥωσο, καὶ διαπαντὸς εὐτύχει ἐν ἁγίῳ πνεύματι. ἰωάννης θύτης ὁ ναθαναήλ. αφξς' φευρουαρίου ιζ', ἐκ ῥυθείμνης.

Εμμανουὴλ ὁ πήγας τῷ ὁσιωτάτῳ ἐν ἱερομονάχοις γαβριήλῳ τῷ σεβήρῳ χαίρειν.

ΟΡᾶς οἷα πράττεις, ὦ φίλη μοι κεφαλή; ἐμὲ γὰρ καὶ ἀπροαιρέτως σχεδὸν εἰπεῖν καὶ βιαίως γράψαι τοιαῦτα ἐπιστέλλων ἠνάγκασας. ἐγὼ γὰρ τὼ ὀφθαλμὼ πονήρως ἔχω, καὶ πάνυ ῥευματιζομένω καθ' ἑκάστην, καὶ μηδὲ μικρὸν

γοῦν

γοῦν ἐμφιλοχωρεῖν πῶς τινι ἀναγνώσει καὶ διαγωγῆς ἕνεκα, μή πωγε σπουδάζειν τι τῶν ἀναγκαίων παρεχομένῳ. τοιαῦτα γάρ μοι οἱ τὰ πάντα ὑπισχνούμενοι ἰατρῶν παῖδες ὁσημέραι κελεύονται καὶ ἐκ προστάγματος τό γ' ἐμοὶ εἰπεῖν μόνον οἱανοῦν νόσον ἰατρεύοντες, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἰατρεύειν φαινόμεναι, καὶ δόσεις μὲν ποικίλους, φάρμακα ἢ παντοῖα παρασκευάζοντες, οὐδὲν μέρος δὲ νόσου θεραπεύοντες. τοιαῦτα μὲν τὰ κατ' ἐμὲ, ὦ θεῖε γαβριῆλε, ἐξ ὧν εἴσῃ, καὶ ὅτι οὔθ' ἑκὼν καθυφίεμαι, οὔθ' ὡς ἀμελῶν τῶν φίλων καὶ σοῦγε μάλιστα, μάθοις δ' ἂν κἀξ ὧν χθὲς ὡς δι' ἐμοῦ σοι ὁ κύριος συμεὼν γέγραφε, σὺ δ' ὑγιαίνοις μοι, καὶ πρεσβεύοις ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς κύριον καὶ συγγινώσκοις μοι μικρὰ ἐπιστέλλοντι, τὸ πάθος ἀλλ' οὐκ ἐμὲ εἰκότως αἰτιώμενος. ἔρρωσο, ἐκ παταβίου νοεμβρίου πέμπτῃ φθίνοντος.

Γαβριὴλ ἐμμανουήλῳ.

ΕΠεὶ μὲν οὕτως ἔχων διατελεῖς, φίλ' ἔμοι μανουῆλε, εἰς τὸ γράφειν δὲ οὐκ ἀναβάλλου, μήτε τῆς νόσου ἀκηδίαν τινὰ ἢ ῥαστώνην ἡμῖν ἐπιδειξάμενος, τοὺς εἰλικρινοῦς τῷ ὄντι τῶν φίλων πάντας ὑπερεκόντισας, καὶ μόνος σχεδὸν τὰ 'κείνων ἆθλα ἤρου. τίς γὰρ οὑτωσὶ πάσχων καὶ ταῦτα τῶν μορίων τοῦ σώματος τὸ κάλλιστον, οὐκ ἂν τὸ αὐτοῦ μονονουχὶ, ἢ τῶν ἄλλων ἐφρόντι-

τίζε; αὐτὸς τῆς νόσου καὶ τῆς ἀλγηδῶνος ὑπερεφρόνησας, καὶ μᾶλλον τὸν σύνδεσμον τῆς φιλίας δῆσαι προαιρούμενος. τίς ἂν τὸν κατ' ἀξίαν ἐπαίνων προσενέγκοιεν. ὅθεν καὶ ἡμεῖς καθ' ὑπερβολὴν νὴ τοὺς λόγους ἠλγήσαμεν τῶν σῶν ἀκούσαντες. γεγονὸς σοι (ὡς κοινὸν γὰρ πάντηγε οἰόμεθα) καὶ οὐχ ἧττον ἀσου τὸ συμβὰν λογιούμεθα νόμιζε, ἀλλ' εἴπερ τινὰ τῶν τὴν θεραπείαν σοι δοῦναι ἠπιστάμην, ὑπισχνοίμην ἂν αὐτῷ εἰ δυνατὸν καὶ τιμὴν αἵματος. ἀλλ' ἐπεὶ οὐχ οἷος τε ὢν πρός τ' οὐμὸν μέλημα, τοῦτο γὰρ ἔδει ποιῆσαίμι, καὶ μὴν ἡδίω παραπολὺ ἀφικέσθαι. συγγνωτέον, καὶ ταῖς τῆς ἐκκλησίας φροντίσι, καὶ ταῖς τοῦ λαοῦ ἤδη ἐξομολογήσεσι αἴτιον ἀποδοτέον.

Τῷ εὐλαβεστάτῳ καὶ σοφωτάτῳ ἐν ἱερομονάχοις κυρίῳ γαβριήλῳ τῷ σεβηρῷ πατρὶ ἐν κυρίῳ τιμιωτάτῳ μελέτιος ὁ μοναχὸς παρὰ κυρίου παντοκράτορος παράκλησιν καὶ σωτηρίαν.

Ἐπετυχὸν σοῦ τῆς ἐπιστολῆς, ὦ θεία καὶ τιμία μοι κεφαλὴ, δι' ἧς ἡμῖν τὸν θάνατον ἐγνώρισας τοῦ ἡμετέρου ἀδελφοῦ, ἐν ᾧ ἅμα καὶ τὸ φιλόστοργον καὶ εὔσπλαγχνον τῆς φύσεως ἀπέφηνας, καὶ τῆς ἀνωτέρας φιλοσοφίας τὸ στερρεόν. οὔτε τὸν ἀπελθόντα (τὸ τοῦ θεολόγου φάναι) πλέον θρηνῶν, ἢ καλῶς ἔχει, καὶ πρὸς τοῦ μεγάλου θεοῦ παράκλησιν καὶ λαμβάνων,

καὶ

ϰὴ προσδοκῶν. λαμβάνων μὲν νῦν τῆς ἀσθενείας τῆς σαρκὸς εἰς πάθη τὴν ψυχὴν ἐφελκούσης ϰὴ διὰ τοῦτο ἐνδεοῦς τυγχανούσης οὔσης παραμυθείας. προσδοκῶν δὲ τὸ τέλειον, ὅ ποτε τὴν ἀφθαρσίαν περιτιθέμενος, τῇ ἀπαθείᾳ ἀναλάμψῃ, ἧς νῦν ὁ ἡμέτερος ἀδελφὸς περιαυγάζεται ταῖς ἀκτῖσι ἐκ τῆς μικρᾶς ταύτης παροικίας, εἰς τὴν κατοικίαν μεταθέμενος, ὅθεν ἡμᾶς ἐλεᾶ ἴσως τῆς τοῦ βίου ζικυμίας πανταχόθεν εἴρου ἐπανισαμένης, καὶ πάντοθεν ναυάγιον ἀπειλούσης. ἧς τοὺς ἀπαλλαγμένους μακαριστέον ἔγωγε φαίνῃ ἂν μᾶλλον ἢ θρηνητέον, καὶ ταῦτα τὸ μυστήριον τοῦ θανάτου εἰδὼς εἰς οἷον ἐξ οἵου τοὺς εὐσεβεῖς βίον διαπορθμεύει. λυπεῖ μὲν ἡ σὰρξ τῆς σαρκὸς ἀποξενεχθῆσα τῶν ἀπελθόντων τοὺς ἀπελθεῖν μέλλοντας, ἀλλὰ παραμυθήτω τὸ πνεῦμα τοῖς ἀπερχομένοις συναπερχόμενον τῇ διανοίᾳ καὶ συμμετέχον τῆς ἀπολαύσεως τῶν αἰωνίων. ὑποχωρεῖν γοῦν ϰὴ ἐφυσηχάζον τῇ διατάξει τοῦ μεγάλου θεοῦ τοῦ τῇ ζωῇ ἄρια τιθεμένου πάντες γὰρ ὀφείλομεν θάνατον, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡμεῖς γράφοντες γλαύκας ἐς ἀθήνας, ὁ δὲ θεὸς ϰὴ πάσης πατὴρ παρακλήσεως παραμυθήσειε τὴν θείαν ϰὴ ἱερὰν σου κεφαλὴν σῶαν συντηρῶν εἰς θ' ἡμετέρας ϰὴ εἰς ὠφέλειαν πολλῶν. περὶ δὲ περιφανεστάτου μουδάτζου ὅ μοι ἐνετείλας σπουδαῖος μάλα ἐτέλεσα. ὁλοψύχως γὰρ διὰ τῶν συνδεδεμένων μου γραμμάτων ἀνατέθεικα τὸν ἠγαπημένον μου διδάσκαλόν τε ϰὴ πατέρα.

ρα. ἔχω δὲ καὶ οὐ μικρὰς ἐλπίδας ἔσεσθαι ἐκεῖνον πρὸς ἡμᾶς καὶ δι' ἐμὲ σπουδαιότερον. ἔρρωσο, τιμιώτατε πάτερ, καὶ ἡμῶν ἐν ταῖς πρὸς τὸν θεόν σου ἐντεύξεσι μνημόνευε. τὸν εὐσέβιον πέπομφε τῷ εὐλαβεστάτῳ ἱερομονάχῳ μαξίμῳ, ὥσπερ μοι ἐπέξεψας διὰ τοῦ σοῦ πρώτου γράμματος.

Ἰωάννης ἱερεὺς ὁ ναθαναὴλ τῷ ἐν μοναχοῖς ἱερεῖ γαβριήλῳ τῷ σεβηρῷ χαίρειν.

ΙΝα τί περίλυπος εἶ, ἵνα τί συνταράσσεις μέ φησιν ὁ προφήτης, οὐχ ἧττον δέ μοι ταυτὸ λυπουμένῳ καὶ ἀθυμοῦντι πεφυκὸς ἔοικε, γαβριὴλ ἐμοὶ τέκνων παμφίλτατε, τὸ μὲν, ὡς ἅπαξ καὶ δὶς γραμμάτων ἀποληθέντων σοι παρ' ἐμοῦ, μηδαμῶς ὑπὸ σοῦ κἂν ψιλοῦ τοῦ χαίρε κατηξιώθην. ὅπερ λήθης ὀλιγωρίας τε μᾶλλον σημεῖον εἶναί μοι κατεψήφισα. τὸ δὲ, ὡς ἐλπίδος λαβὴν ἐλαχίστης ἐπιγνοὺς ἐφ' ὅμε κατέχειν οὐτινοσοῦν ἐπ' ἄκραν ἡρμοσμένον φιλίαν. ἀλλ' ὅμως δέξαι καὶ ταύτην ἣν ἀνὰ χεῖρας λαβὼν, μὴ ἀποσκυβαλίσῃς οἷα δὴ καὶ τὰς προτέρας, ἀλλὰ ταύτης τε κἀκείνων τὴν ἀντίδωσιν χορηγῶν, κεχαρισμένον λίαν ἔργον μοι ἐκτελέσαις. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ καθ' ἡμᾶς τοὺς φίλους, ὅπως διάγουσι εἴπερ τοῦτο φιλεῖς, δίελθε, ἐσμὲν γὰρ καὶ ἡμεῖς σὺν θεῷ ὑγιαίνοντες μετὰ τοῦ υἱοῦ, τὰ πατρῷα ἡμῶν ἔθη καὶ ὅσια μὴ ἀποβάλλοντες, μονονουχὶ δὲ παρ' ὅλων ἀντιφιλούμενοι, κἂν ἐνταυθὶ μήτ' ἐγεννήθημεν, οὔτε

μὲν

μὲν αὐτοῖς συνεξ άφημεν, τὸν ἐξ ἰωαννίνων καὶ ἀγαθὸν ἱερομόναχον τὸν ἰωανάν, καὶ πάντας τοὺς λοιποὺς τῶν φίλων ὡς ἀπ' ἐμοῦ πρόσειπε. πέποιθα εἰς θεόν, ὡς τάχιστά με παρ' ὑμῖν ἕξοιτε χαίροντα. μάλιστα δέπως εἴπερ γενίκη καὶ τοῖς χριστιανοῖς τῷ θεῷ δωρηθείη. ἀπὸ ῥώμης αφοβ', ὀκτωβρίῳ κ'.

Τῷ ἐν πατράσιν ὁ σοφωτάτῳ, καὶ ἐν ἱερομονάχοις αἰδεσιμωτάτῳ, κυρίῳ γαβριὴλ, ἀνδρέας ὁ σπαῖρας ἐν κυρίῳ χαίρειν.

ΟΙ πρὸς τὸ μέλι ἔχοντες ὡς τοὺς τῶν ἡδέων φίλους εἰκὸς, οὐδ' ἤν ποτεν εἰς πικρὸν αὐτοῖς τὸ γλυκὺ παρεσχηματίσαι (λέγω δ' ἐφ' ὅσον τὰ ἡλκωμένα δάκνει καὶ καθαίρει) διχεραίνουσίτε καὶ μεθίσανται, ἀλλὰ μᾶλλον ὑπερφιλοῦσί τε καὶ ἀντιποιοῦνται. τί δέμοι βούλεται τὸ μέλι ἐπισαγόμενον; καὶ τίνος χάριν τοιούτῳτινὶ προοιμίῳ ἐξεβακχεύθην, οὐκ ἄνευ λόγου (εἰ τῆς σῆς πάντως μνήμων πέφυκας ἐπιστολῆς) τοιουτωσίμε ἐνάρξασθαι ἴσθι. τῆς σῆς γάρ με δακνούσης τὴν καρδίαν, καὶ οἷα μέλι τὴν ψυχήν μου ἀποκαθαιρούσης, οὐ τοσοῦτον ἥδυσάμοι, ὅτι τῆς φιλίας τὸ ἔργον ὀρθῶς ἐπραγματεύσατο, τῆς κολακίας μακρὰν ἀπολείπουσα ἔδοξεν, ὡς γὰρ ἀληθὴς καὶ φιλικὴ παῤῥησία τοῖς ἁμαρτανομένοις ἐπιφύετο, ὅσον μοι καὶ πικρὰ τοιαύτην μὴ ἄγκλοισιν καταψηφίζουσα παρεφάνη. πῶς γὰρ ἐγώ γε σοῖο λαθοίμην, ἵν' οὕτως εἴπω, ὁ καὶ τῆς σῆς γλώτ-

της τῷ ῥεύματι ὑπέχων τὰς ἀκοάς, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ τοῦ τοιούτου πταίσματος ἔνοχός εἰμι νὴ τὸν φίλιον, ἀλλ' ἴσως οἱ τῇ σῇ οὐκ ἀποδόσαντες αἰδεσιμότητι τὰς ἐπιστολάς, ὥστε με τοιοῦτ' ἀδοκούντων πολλάκις τὴν ὄρεξιν λελυπήκασιν. ἀλλὰ τίνος χάριν οὐ πλείους καὶ συνεχῶς ἔγραψας; ὁ τῆς τεκούσης με θάνατος ὠφιλέτης αἴτιος, ὁ καὶ πολλῶν μοι ἀσχολιῶν γεγονὼς ἀπαίσιος ἀπαρχή. ἐκείνου γὰρ οὔπω τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ ἐκεχωρήκει, ἡμῶν δὲ σχεδὸν τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς ἀπενοσφίσθη, ψυχὴ τοῦ σώματος οὐχ ὑπερβαίνει. τοῦτο δὲ λέγω, ὡς μᾶλλον τὰς σωματικὰς ἐν νῷ ἔχοντες πράξεις, ἢ πρὸς τὰς τῆς ψυχῆς ἀφορώμενος θεωρίας. καὶ τούτου χάριν ἄφωνος μόνον οὐκ ἂν τοὺς φίλους καὶ ἄτολμος γέγονα. ὅμως σου νὴ τὸν φίλιον οὔτε νῦν οὔτ' ἐς τὸ ἐπερχόμενον οὔτ' ἔλαβεν οὔτε λήψει λήθη, ἵνα δέ σοι καὶ κατὰ τὸν ποιητὴν εἴπω, ἔστ' ἂν ὕδωρ τε ῥέει καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλει, ἠέλιός τ' ἀνιὼν λάμπει, λαμπρά τε σελήνη. τὰ πάντα σου τῆς ἐπιστολῆς, ὅ, τε ῥυθμὸς καὶ ἡ τῆς ἱστορίας πυκνότης, οὐ χρῆμά μοι συννοιᾶς διαρίθμητον ἐνέβαλλε, ἀλλ' ὡς ἡδυάμοι οἷα μέλι καθέστηκε. οὐκ ὀλίγης μέντοι με ἔμπλεων ἐποίησε τὸ περὶ τῶν σαυτοῦ ἔργων τι γράψαι ἀπαξιώσασθαι. ἔδει γὰρ, εἰ καλῶς ἴσμεν, τοὺς φίλους τὰς ἀλλήλων πράξεις καὶ ἀπούσας ὡς παρούσας ὅμως ἔχειν, καὶ μίαν ὥσπερ ψυχὴν ἐν ἑνὶ τοὺς δύο σώματι οἰκεῖν. ἡ γὰρ φιλία κατ' ἀριστοτέλη μία ψυχὴ ἐν δύω σώμασιν οἰκοῦ-

σα

σα πέφυκε. διόπερ εἰ καὶ περὶ τῶν σῶν τρόπων καὶ σπουδῆς τῆς τε χώρας ἀναδοχῆς, καὶ τῆς ἀξιότητος, τῆς ἱερᾶς σε λέγω κεφαλῆς, ἐπιστελλεῖν τοῖς σοῖς ἀξιώσαιμο, οὐκ εἰς ἀπεικὸς ἄν ποι ἀποβαίνεις, τερπνὸν γὰρ ἐνίοτε δὲ καὶ χρήσιμον τὸ τοὺς φίλους τὰ τῶν φίλων ἔργα εἰδέναι πῶς καὶ οἵως διάκειται, οὐκ ἄκαιρον ἀρέσαι περὶ τῆς σῆς καὶ ἡμᾶς κατάτι ἀναμνῆσαι διαγωγῆς, τὴν παρ' ἐμοὶ τοῦ βιβλίου ἐκθεῖσαν παρὰ τῆς σῆς αἰδεσιμότητος ἐπιμέλειαν, οὐ τοσοῦτον αὐτὸς ἐπιλέλησμαι ὅσον οἱ οὐκ ἑτοίμως ταύτην ἀναγράψαντες ἀναγραφεῖς. ἀλλ' ὅμως καίπερ τοσοῦτον χρόνον μ' ἠδικήκασιν, ἐτελείωσαν, διὰ μέντοι τὴν τούτου κεφαλαίωσιν οὐ πέπομφα. σὺ δὲ τῷ παμπρώτως ἀφ' ἡμῶν ὡς ἡμᾶς ἀποδημησομένῳ πλοίῳ ταύτην φιλοφρόνως ἀπόστελλω. γράφε δὲ συνεχεστέρως τὰ προσφιλῆ σου γράμματα, τιμιώτατε, καὶ τὰς ἐπιστολὰς μεθ' ἑκάστου πλοίου ἐπίστελλε. εἰ γὰρ τοῦθ' οὕτως πράξεις, καὶ συνεχεστέρας δέξῃ, καίπερ ταῖς σαῖς οὐδ' ὅλως συγκρινομένας, ἐμοὶ γὰρ ἥντινα ἐξ ἀξίου πάθω τοῦ ξύλου κατὰ τὴν παροιμίαν ἥδιον πέφυκεν. ἔρρωσο, ἐκ κρήτης ποσειδεῶνος δευτέρᾳ ἱσταμένου, χιλιοστῷ ἑβδομηκοστῷ τρίτῳ.

Τῷ αἰδεσιμωτάτῳ καὶ ἁγιωτάτῳ κυρίῳ γαβριὴλ τῷ σεβήρῳ ἀνδρέας ὁ σπεῖρας εὐπράττειν.

ΕΔεξάμην τὰ τῆς σῆς λογιότητος γράμματα, αἰδεσιμώτατέ μοι πατέρων, ἐν ἀγορᾷ, καὶ τούτοις μὲν ἐντυγχάνων, αὐτόν σ' ἐποπτεύειν, καὶ αὐτοῖς ἐφορᾶν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑπελάμβανον. ὅθεν ὑπεροπτικῶς μὲν ἔχων πρὸς ἅπαντας, διὰ τὸ μὴ πάντως τοιούτου ἀνδρὸς φιλίας ἀμέτοχος εἶναι, (οὗ γε καὶ ἐς κρήτην τὰ τῆς φήμης δεξιῶς ἀναπτύσεται ἀξιώματα) καὶ διὰ τὸ μὴ παντάπασιν ἠμελεῖσθαι, συνεχέστερον τὰ γεγραμμένα διεξερχόμενος, καὶ ἄρτι μὲν αὐτοῖς ἱλαρῷ τῷ προσώπῳ προσεπιβλέπων, ἄρτι δὲ πρὸς ὑμᾶς τὴν ἐπίνοιαν ἀναφέρων, σὲ μὲν τῆς σπουδῆς ἐμακάριζον, καὶ τοῦ αὐτόθι ἀξιώματος (ὡς οἱ παρ' ἡμῶν εἰς ἡμᾶς πλέοντες ἀπήγγηλαν ἐρωτώμενοι) εἰ καὶ σὺ ἀναμνῆσαι ἡμᾶς περὶ τοῦ τοιούτου ἀπηξίωσας, οὐ μόνον δέ σε, ἀλλὰ καὶ τοὺς σοὺς πολίτας, τοὺς τοιαύτης κεφαλῆς τὰς γνώμας, καὶ τὰς τῆς γλώττης ῥήσεις δυναμένους καθ' ἑκάστην ἀκροᾶσθαι, εὐδαιμόνησα τῆς ἀκοῆς. πῶς γὰρ οὐκ ἔμελλον; οἱ τοιαύτης πηγῆς ἀπολαμβάνειν τὸ ῥῆθρον εἰς τὰς ἀκοὰς ἠξιώθησαν, σέ τ' ἐν τοιαύτῃ πόλει περιβόητον διὰ τὴν ἀκραιφνῆν σου σοφίαν ἠδυνήθησαν ἀποτελέσαι, ὥστε με τοὺς τῆς φήμης ἐπαίνους καὶ τὰ ἀξιώματα τῆς λογικωτάτης σου κεφαλῆς ἀκούοντα ὁσημέραι, ὑπερήδεσθαί τε καὶ εὐφραίνεσθαι, ἀλλὰ πάλιν λυπεῖσθαί με ἴσθι,

διὰ

διὰ τὸ μήσε μηνύειν, εἰ αὖθις σοι εἴη ἐγνωσμένον τὴν ἐπὶ τῆς κρήτης σέλλεσθαι, ἐν ᾗ καὶ ἡμεῖς τῆς σῆς ἔχοιμεν ἀγχινοίας ἀπολαῦσαι, ἀλλ' εἰμένσοι οὐ ῥάδιον τοῦτον καταλαβεῖν τὸν τόπον, μᾶλλον δ' ἐνετίαις παραμένειν σοι δοκεῖ, ἀλλ' οὖν γε ἡμεῖς εἰ θεὸς βούλοιτο, ὡς ἡμᾶς τάχα ταχέως ἐλευσόμεθα. ἴδουσοι καὶ τὸ βιβλίον ἡμετελὲς πέπομφα. διὰ γὰρ τὰς ἀσχολίας καὶ τὰς σωματικὰς τύρβας οὐκ ἐδυνήθην αὐτὸ τελειῶσαι. ὅταν δ' εἰς σχολίας ἥξει τὰ τῆς ἀσχολίας, καὶ τὸ σῶμα τῆς τοιαύτης τύρβης ἀνακουφίσω, ἀσμένως αὐτὸ περανῶ. καιροῦ μὲν καὶ σχολῆς ἀπορῶν, οὐ πλείω σοι τυγχάνω γεγραφὼς, ἂν δὲ καιροῦ καὶ σχολῆς λαβοίμεν ἐκ τῶν ἐπικειμένων μοι πραγμάτων, μακροτέροις πρὸς σὲ ἴσως τε καὶ κομψοῖς τοῖς γράμμασι χρήσομαι. ἔῤῥωσο, σὸς ὅλος ἀνδρέας σπαῖρας. ἐκ κρήτης, αφοδ', μεμακτηριῶνος δεκάτῃ φθίνοντος.

Τῷ ἐν ἱερομονάχοις ὁσιωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ κυρίῳ γαβριὴλ τῷ σεβηρῷ, γεώργιος ὁ καροφίλης.

ΑΝερευνήσας ἀκριβῶς, ὦ θεία καὶ ἱερὰ κεφαλὴ, ὅπερ ἔφθειν εἰπὼν τῇ ἁγιωσύνῃ σου, περὶ τοῦ βαπτίσματος τοῦ εἰωθότος παρὰ τῶν πανευφημίων τοῦ χριστοῦ φοιτητῶν εἰς τὸ τοῦ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ ὄνομα γίνεσθαι, οὐχ οἷός τε ἦν μέχρι τοῦ εὑρεῖν. ὑποσχνοῦμαι δέσοι, πατὲρ

ἅγιε, πάντα λίθον φασὶ κινῆσαι, ἕς' ἂν τοῖ ἐφετῦ ἐπιτύχω. καὶ τότε παράχρημα δηλοποιηθήσεται ὑμῖν παρ' ἡμῶν. λίαν γὰρ ἐρωτικῶς ἔχω δρᾶν τὰ σοὶ οὐκ ἀποθύμια. δέσποτά μυ, καὶ οὐδέν μοι προὔργυ, ἢ τῷ ὑμετέρῳ, χαρίζεσθαι θυμῷ τὸ κυρωθὲν παρὰ τῆς ἁγίας ἕκτης συνόδου περὶ τῶν διαταγῶν, ὅ ἐστι συνεκπεπόμφαμεν γὰρ ἢ τὴν τῦ ζωναρᾶ ἑρμενείαν. ἐπανακάμπτει δὲ πρὸς τὸν ἴδιον κύριον καὶ ἡ τῦ βλαςάρεως βίβλος, ἐν ᾗ τὰ παρὰ τῦ γλυκᾶ εὐσεβοφρόνως ῥηθέντα ἀναγνοὺς ὑπερήσθην, οὗ ἕνεκεν ἀριθμοῦ κρείττυς οἴδασι χάριτας εὐδαιμοσύνης κατ' ἄμφω ὑπερεὐχόμενος καὶ ἡμῶν τῶν ἀνοθεύτως τὴν ὑμετέραν ἁγιωσύνην φιλέντων. σκιρῤοφοριῶνος ἕκτῃ ἱςαμένυ, αφος'.

Τῷ αἰδεσιμωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ ἄκρῳ ἀρχιερεῖ ὑπερτίμῳ καὶ προέδρῳ φιλαδελφίας ἐν κυρίῳ εὖ πράττειν.

ΠΟλλοὶ μὲν, ὦ αἰδεσιμώτατε καὶ λογιώτατε πατὲρ, τῶν ποτὲ ὑπὸ θεῦ ἀνδρῶν, νεύσει θείᾳ, εἰς τὰ τῶν τετιμημένων ἁγίων ἠξιώθησαν καὶ μελέτῃ τῶ θείων γραφῶν, ἔγνωσαν τὰ πάντα, καὶ πῶς, καὶ διά τι, καὶ αἰωνίυ τῶν ὑπὸ κατὰ γῆν μακαρίζονται οὕτω, τίμιε πατὲρ καὶ σεβασμιώτατε, καὶ ἡμεῖς οἱ εὐτελεῖς τὰ τῆς σῆς ἁγιότητος μαθόντες, καὶ τὸ τῦ ὀνόμα-

ματός σου ἀξίωμα περιποιήσαντες, ὡς αἰδεσίμως καὶ φιλευσεβῶς καθοδεγηθὴς πάντας, καὶ τῷ τῆς ἀγνωσίας κρυμνῷ ὄντας, παιδεύεις καὶ νουθετεῖς. καὶ ἐκ θεοῦ ὁδηγηθέντες, κοινῇ γνώμῃ, τοῦτε πατρὸς αὐτοῦ καὶ μητρὸς, καὶ τῶν συγγενῶν πάντων, καὶ ὡς ἠξίωσαν καὶ ἡμᾶς γράψαι πρὸς τὴν σεβασμιωτητά σου ὀνόματι ἀλέξανδρον, οὗ τὸ ἐπίκλην δράκων, φοβούμενοι ὡς ἄνουν ἵνα μήπως ἐκ τῶν ἡμᾶς κρατούντων ἐμπαίσει εἰς τὴν τοῦ ἐχθροῦ παγίδα, καὶ παίγνιον γένει τοῦ διαβόλου, καὶ ὀνειδισμὸς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τῶν γονέων αὐτοῦ. σὺ δὲ, ὦ τιμιώτατε πατὲρ, ποίησον αὐτὸν ὡς ἴδιον, καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ καθοδήγησον αὐτὸν ὡς οἶδας, ἵνα τύχοις ἐπαινεῖν ἐκ θεοῦ καὶ ἀνθρώπων καὶ ὑφ' ἡμῶν. καὶ μάλιστα ὡς καὶ βαπτιστικὸν κυρίου μανουὴλ τοῦ μουζάλου. καὶ εἰς μνημόσυνόν σου αἰωνίως γένοιτο. αἱ δὲ ἁγίαι σου καὶ θεοπειθεῖς εὐχαὶ, εἴησαν μεθ' ἡμῶν φυλακτήριον βίῳ παντί. ἔρρωσο σεβασμιώτατε πατέρ.

Λαμπαδάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας
γεώργιος καὶ δοῦλος τῆς σῆς μεγίστης
ἁγιώτητος.

Τῷ αἰδεσιμωτάτῳ ἀρχιερεῖ φιλαδελφίας ὁ λουδάνος ἱππότης εὐπράττειν.

ΟΥ' μὰ τὰς μούσας οὐδὲν ὑγιὲς ὁ πανοῦργος κερκυραῖος ἀναπολεῖ, ἀλλὰ φαιακίζει, καὶ προσποιεῖται, ἄχρι τοῦ λῦσαι τὰ πρυμνήσια τὴν εἰρήνην, ἀναβαλλόμενος τὴν διασάφησιν τῆς ῥητῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἐκπληρῶσαι τὸ χρέος τῆς συμφωνίας ὑπέσχετο τῇ ὑστεραίᾳ, ὅτε μεταπεμψάμενος ὑπὸ τῆς ἡμετέρας εὐνοίας, σοφῶν ἄριστε, ἀφῖκτο, καὶ προστιθεὶς κωλυόμενον γενέσθαι, τὴν εἰς τὴν βελτίονα ζωὴν μετάβασιν τοῦ ἑαυτοῦ ἀδελφοῦ, τῆς μήπω γενομένης ἐκτυπώσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων. ἀλλ' ὦ λῷστε, βουλοίμην πείθεσθαι τὴν τιμίαν σου κεφαλὴν τὸν πέμπτον τοῦτον κλέπτειν νόον. καὶ γὰρ ἀπεμάξατο τὴν ἅπασάν μου βίβλον. διὰ τοῦτο πλάττει τὰς τοιαύτας ἐρρεσχελείας καὶ παιδίων κολοσυρτῶν μυθολογίας, ὥστε χρεὼν σε πρὸς δοκιμασίαν αὐτοῦ ἀφορισμοῦ μετελθεῖν καὶ διὰ συγγραφῆς ἰδίας χειρὸς ἀποδεῖξαι τὸ πρὸς ἐμὲ χρέος αὐτὸν τοῦτον διασαφηνίζων, καὶ τὰ τῆς ἀναβολῆς πρὸς ἐκπλήρωσιν, ἐπὶ πᾶσι δὲ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐμῆς βίβλου σήμερον, καὶ γὰρ δεῖμαι ταύτης, μάλα νὴ τὴν ἱερὰν σου κεφαλὴν, πρὸς τοὔργον ὅπερ αὐτὸς πολλάκις με κατηνάγκασας τέλος ἐπιθῆναι. ὁ δὲ κύριος δώησοι τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα. ἔρρωσο. ἀσπάζομαί σου τὴν δεξίαν, καὶ δεόμαι σου σύγγνωθί μοι. εἰ γάρ σοι βαρὺ δοκεῖ τοῦ

καθ'

καθ' ἑκάστην ἐνοχλεῖν σου τὰς ἀκοὰς, ἐγὼ τὸν ἄνδρα ἐπισύρω εἰς τὸ δικαστήριον.

Κυρίῳ Γαβριήλῳ.

Θαυμάζειν μου διὰ τῆς ἐπιστολῆς ἔοικας, ὅτι τὰ κατ' ἐκεῖνον ὅτ' ἔδεισας οὐ δηλώσαντι, καὶ μετὰ ταῦτα σαφῆ ποιῆσαι θελήσαντος. ἐγὼ δὲ ὦ θειότατε δέσποτα ἐς τὰ μάλιστα τοῦτ' ἐκεῖνα, ἀλλὰ δεδεικὼς τὸ, σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; καὶ μὴ κρίνετε ἵνα μὴ κριθῆτε, ὅπερ καίμοι νὴ τὸν θεὸν αἴτιον, οὐκ ἐδήλωσα. αὐτὸς δέ μοι συγγνώμην περὶ τούτου πάρεχε, καὶ οὐχ ὡς δοκοῦντα καὶ φθεγγόμενον, ἀλλ' ὡς ἀληθῆ καὶ ὄντα τῷ ὄντι φίλον ὑπολάμβανε. τὸ δὲ βιβλίον καθ' ὅλον τὸν σκιρροφοριῶνα, ἐμοῦ καθ' ἑκάστην ἓν τετράδιον ἢ καὶ πλέον γράφοντος, τὸ τέλος λείψεται, καίπερ ἄχρι τοῦ νῦν ἓξ καὶ τετταράκοντα χάρται μοι γεγράφθησαν, μέγιστον καὶ κατὰ στοιχεῖα πάνυ δυσνόητον, ἄλλως δ' ὠφελιμότατον τῇ ἀληθείᾳ καθέστηκε. σκιρροφοριῶνος ἱσταμένου ἀπὸ παπαβίου, σὸς δοῦλος συμεών.

Τῷ σοφωτάτῳ καὶ πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ φιλαδελφίας (1) κυρίῳ γαβριήλῳ συνέσιος ὁ ἑλληνικὸς ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Δεινὸν ὡς τοὺς σοφοὺς γράφειν, δεινότερον ἢ τὸ μὴ συνεχῶς τοῖς φίλοις ἐπιστέλλειν. οἷάπερ ὀφύκτως ὁ τάλας ἐγὼ πέπονθα τήμερον. τοῦτο μὲν μηδόλως εἰδὼς, τοῦτο δὲ μὴ διακομιστῇ ἐστιν ὁ τετυχηκώς. ἐπεὶ δ' ἂν κατὰ θεοῦ εὐδοκίαν, οἷάπερ φίλου ἀνέκαθεν ἐντυχὼν, μὴ μόνον καλάμῳ καὶ μέλανι, ἀλλὰ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ γράφων προσαγορεύω κἀσπάζομαι τὴν σὴν λογιότητα. πῶς γὰρ οὔ; ἢ πολλὰ πολλῶν ἔτλη πέρι, καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. τὰ δὲ περὶ ἐμὲ, πάντα καλῶς ὁ ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς ἄριστος τῶν σπουδαίων, ὃν καὶ συνίστημι τῇ σῇ λογιότητι, κύριος μητροφάνης ἀναγγελεῖ. ἔρρωσο, ἐκ τοῦ μοχολουρίου τῆς ἑλλάδος.

(1) Quum *Gabriel Severus* Metropolita Philadelphiae anno 1577. creatus fuerit; omnes Epiſtolae, quae ei Metropolitae ſcribuntur ab hoc anno initium ſumunt.

Τῷ πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ φιλαδελφίας ἰωάννης ὁ σωζόμενος ὁ κύπριος εὖ πράττειν.

Ἡ σὴ πρὸς ἡμᾶς ἄφιξις, θεῖε μητροπολῖτα, πάντας μὲν, ἐν τοῖς μάλιστα δ' ἐμὲ ἐς ὑπε-

ὑπερβολὴν ἧσε δίψοντα ἤδη ἐκ μακρᾶ ξυγγενέθλιοι, κὴ τῶν σῶν καλίςων μοίρῃ τινὸς ἀρετῶν ἐμφορεῖσθαι ὅσων δὲ κὴ οἵων τούτων νυνὶ τοῖς πᾶσι καθίσεις θέαξον, ὦ πάντων θεὸς ὑπεραίρ ι πᾶν ὑπερβολῆς μέξον. οἶμαι καὶ τοῦ ξυνδιάγοντος σοι μονονοὺ ἐγχέειν τὴν ψυχὴν τῇ πρὸς σὲ ὁσημέραι περιπτύξει, καὶ προσρήσει, ὕμνους χαριςηρίους τῷ θεῷ ἀποθύοντας κὴ πρὸς αὐτὸν χεῖρας ἱκέτιδας ἄροντας ὑπὲρ τοῦ θείας τῷ ὄντι τυχεῖν τύχης. ἐγὼ δὲ σὺν τούτοισὶ κὴ ἀπὼν ἐπιδημῶ, κὴ φίλξοντι περὶ τὴν ψυχὴν ζωπυρῷ, ἀργῶν ὥς ἑνι διὰ τάχους τῷ ἱερῷ χεῖρε κῦσαι κὴ ἥδυςα ἐς τὸ ἀπὸ τοῦδε συνδιημερεύειν, εἴθ᾽ οὕτως ἀποβαίη ἐπαίρει δέ με ταῖς ἐλπίσιν, κὴ τὸ τῶν αὐτόθι σοφῶν περὶ τὸ τοὺς ἰδίους παῖδας τὴν ἰθαγενῆ ἀποσβεννυμένην ἤδη, καὶ ἐς λήθην ἀπιοῦσαν ἀναλαβεῖν πρόθυμον, οἵπερ οὐκ ἠνέχοντο τοῦ τὴν εὐθὺ παταβίου βαδιεῖν με, καὶ ἀνάγκην ὥς τὰ πολλὰ εἰσέφερον, ἐν τῷ μέρει, ἕκαςος τὸν καθήκοντα μισθὸν ὑπὲρ τοῦ τοιοῦτον ἔκλαμπρον ἔργον μετιέναι καταθέσθαι ὑποχνούμενος. ἐγὼ δὲ μέχρι τῆς σῆς ἐπιδημήσεως ἀνεβαλλόμην, τὰ νῦν δὲ πᾶν ὅτι συνθήσεις, ὡς δόγμα ψυχῆς εὐφρονούσης καὶ πρὸς τὸ θεῖον τὸ πᾶν προδηγετούσης νομιεῖται καὶ παρὰ πᾶσιν ἀναγραπτός σοι κείσεται χάρις, κἀμοὶ ἐκτόπως καὶ ἡδονὴν ἔςαι τὸ τοὺς ἕλληνας μᾶλλον ἢ τοὺς ἀλλογενεῖς τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν παιδεύειν. περὶ δὲ τοιαύτης ὑποθέσεως σοὶ μελήσει τῷ θεῷ

ἑαυ-

ἑαυτὸν ἐπιστρέψαντι, καὶ ἀναθέντι γνώμην καὶ χεῖρα ὑπηρέτην εἰσενεγκεῖν, τέως πολλῶν μαθημάτων θεολογικῶν τε, καὶ φιλοσοφικῶν ἐχόμενος, οὐ δύναμαι μακροτέροις τοῖς πρὸς σὲ χρῆσθαι λόγοις. ἔρρωσο, καὶ ἐρρωμένος διαβιώης μακρῷ χρόνῳ τὴν ἱερωσύνην συγκαταλύσων. ἐκ παταβίου.

ΟΥ'κ ἀπεκόπη σου τὸ βιβλίον ἐμοί, πανιερωτάτε πατὲρ καὶ δέσποτα, ἀλλ' εἰς μικρὸν ἐχωσθη, καὶ δοκῶ συγγνώμην δοῦναι σου τὸ φιλάνθρωπον τῷ προξένῳ τούτου καὶ φιλαλήθει ἐμοί. ἐπαγγειλάμενος γὰρ ἀνδράσι συγκοινῶσαι τὸ ἕρμαιον. ἐκεῖνα πάντως τὸ διαμαρτεῖν τῶν αἰχίστων, κἀμοὶ ἀηθὲς καὶ ἀλλόκοτον, δέξαιο γοῦν εὐμενῶς τὸ βιβλίον, διὰ τοῦ εὐγενοῦς καὶ σοφοῦ ἀλοΐζου τοῦ λουλίνου, ἀνδρὸς ἐν τοῖς μάλιστα τῶν φιλούντων, καὶ θερμῶς συμπονοῦντος καὶ συναγονιζομένου τὰ περὶ τὴν ἀρχιερωσύνην σου. ἅμα καὶ τὴν ἐμὴν πρὸς ταύτην διάθεσιν, ἑκάστοτε καθαρὰν καὶ ἀκίβδηλον ἤδην. ἀλλὰ πῶς οἷον; βαθέως ἤσθην, μαθὼν ἰθύνεσθαί σου κατασκοπὰν τὴν πανιερώτητος ἐφ' οἷς διετέλει πονοῦσα. τί γὰρ ἄλλον ἐχρῆν προσδοκᾶν, ἢ τοὺς καλούς τε κἀγαθοὺς εὖ πράττειν, καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς ἥδεσθαι, καλῶς ἄρα μισθὸς ἡ φροντὶς παρὰ θεῷ πεπαροιμίασθαι. πρὸς δὲ τὸν ἀλιτήριον ἀβούρνην τί χρὴ καὶ λέγειν, ἢ ὅθ' ὅλως λυπεῖσθαι καὶ πονηρῶς ἔχειν; φιλοπαθεῖ-

θέντας φασὶ τὸν κοινὸν ἐπίσκοπόντε καὶ κηδαί-
μόνα τὸν παναγιώτατον δηλαδὴ πατριαρχὴν,
συγκοινωνεῖν ἀκοινωνήτοις, καὶ τούτους ἐν τιμαῖς
ἔχειν καὶ ἀξιώμασιν; τίσι γὰρ ἡμεῖς τῶν
ἄλλων δοίσομεν. εἴπερ οἱ κακῶς καὶ πονηρῶς
βιοῦντες, πρὸς ἐκείνου σέφοιντότε καὶ λαμπρῶς
περιφέροιντο, ὥστε σύμμικτον ἔχειν με τὴν δι-
άθεσιν, μέχρι χρήμματα κομίσασθαι, καθ'
ἕκαστον ἰσορροῦντα, ἐν οἷς εἴη δ' ἄν τι χρυσὸν,
καὶ περὶ τὸν κεφαλῆνα, τὸν τοὺς ζακυνθίους ποι-
μαίνοντα. ἐρρωμένος καὶ ἐν εὐθυμίᾳ βιώης παν-
ιερώτατε μοι πατὲρ καὶ δέσποτα βίῳ παντί. ἀ-
πὸ παταβίου, μαίου β'. προσειρήσθωσάν μοι
οἱ φίλοι, ὅτε κύριος γεώργιος ὁ μουρμούρης, καὶ
κύριος ἀνδρέας ὁ γερμανὴς, ἀσπάζομαι τοὺς ἱ-
ερωτάτους ἐφημερίους. δοῦλος τῆς ἀρχιερωσύνης
σοῦ.

Ἰωάννης ὁ βοναφεὺς.

Τῷ πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ φιλαδελφίας καὶ λο-
γιωτάτῳ κυρίῳ γαβριὴλ τῷ σεβήρῳ νικηφόρος
ἱεροδιάκονος ὁ παρχάσχης εὐπράττειν.

ΤΗ͂ι προστάτῃ μοι, αὐτόθεν ἀφικόμενος ὁ
αἰδεσιμώτατος ἀνδρέας, ἀρχιερέων ἄριστε,
περὶ οὗ αὐτῷ εἴρηκε βιβλίου πρὸς αὐτὴν πέμ-
ψαίσου ἡ λογιότης εἰπεῖν μοι, διηλέχθη. ἴσω
τοίνυν ἀκριβῶς αὐτὴ τὰ κατ' αὐτὸ. διάθεσιν

τι-

τινα ἡμεῖς αὐτὴν τυχοῦσαν πρὸς ἀλλήλους (οἷα εἰκὸς τοῖς περὶ λόγους) ἔχοντες, ὅτ' ἀποβεβιωκὼς τῶν φίλων σιγοῦρος καὶ αὐτὸς, πολλάκις ἀλλήλοις (φιλεῖ γὰρ τουτὶ παρὰ πολλῶν γίνεσθαι τῶν περὶ λόγους) τῶν ἡμετέρων μετεδίδομεν βιβλίων, τοῦτο δὴ τήμερον καὶ ἡμέτερον τοῖς ἐκείνου, καὶ πάνάπαλιν τοῖς ἡμετέροις ἐνέστι βιβλίοις, ὥσθ' ἑκάστου ἤδη τὸν παρ' ἐμοῦ τοῦτο λαβεῖν αἰτοῦντα, οἷόντε εἶναι ἔχειν αὐθ' ὅτε βούλοιτο παρασχόντα μοι τὸ ἡμέτερον, ταύτῃ μὲν τὰ περὶ τούτου. εἰ δ' αὐτὴ χρεία τῶν ἡμετέρων; μετ' αὐτὰ καὶ τὸ τούτων ἐφόρει (ὅπερ αὐτὸς ἔσθ' ὑπήκοον ἀφιξομένῃ ἐνταῦθ' ὅτι τάχιστα ξὺν θεῷ. ἔτι δὲ τῇ πρώτῃ φθίνοντος τοῦ παρελθόντος ποσειδεῶνος, περὶ τοῦ πόθ' ὡς τὸν οἰκουμενικὸν αὐτὴν γράψειν πιθόμενος τῷ τότ' αὐτόθι τετυχικὼς, ὅταν ἐπὶ κωνσταντίνου πόλιν ἀποπλεύσουσι πλοιάριά τινα τῶν ἀρίστων, ἀνταποκριναμένης αὐτῆς ἀκήκοα, ἅπερ ὡς ὁ αἰδέσιμος ἰωαννίκιος τῇ παρούσῃ ἢ τῇ μετ' αὐτὴν ἑβδομάδι εἰ καιρὸς θεοῦ συναιρομένου ἀποπλεύσουσιν ἀναμφίλεκτα, ὡς ταύτην εἰ θελητὸν ἅμ' ἀποστεῖλαι καὶ τὰ πρὸς τὸν αὐτὸν ἡμέτερα τῶν γραμμάτων γράψαι οἷόντε εἶναι μοι, κατ' ἐπεισόδιον δὲ, καὶ τίνα τὰ παρὰ τοῦ σελυμβρίας πεμφθέντος γράμματος διαλαμβανόμενα. πρὸς τούτοις δ' αὐτὴν ὡς ξόφιμον τῆς τε σπουδῆς καὶ τῶν θείων ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων γεγενημένην ἐπὶ μακρὰν δωθεῖσθ' ἄξιον τὰ παράτινων αὐτῇ κατ' ἐμοῦ λεχθέντα σωμύλματα.

ἐρε-

ἐραχελίας μεςὰ καὶ βουφωνίας, ἀνδρὸς εἰρήσεται γὰρ τ' ἀληθὲς περί τε τὰς λόγους καὶ τὰ θεῖα παιδόθεν αὐτόντε καὶ τὰ ἑαυτῦ καταναλύσαντος, καὶ ἄχρι τῦ παρόντος ὐ λήξαντος, οὔτε λήξοντος ἐπ' ἂν τοῖς ζῶσιν ἐγκαταλέγησαι, οὔτε μὲν τινος ὡς ἐξ ἀρχῆς ἄχρι τῦ νῦν θεοσεβῶς τῇ περὶ τῦτυ ἀκριβείας καὶ συνεχεῖ μελέτῃ ἐμυήθη δογμάτων τε καὶ κανόνων καταφρονήσαντος, τἀνάπαλιν δὲ ἢ δυνάμεως ἔχει φρονῦντός τε καὶ ὐκ ὀλίγοις ἀνθ' ὁσημέραι κηρύττοντος. ἵν' ὁ πάσης κακίας διφθρετὴς καὶ σκανδάλυ παντὸς πρόξενος κοσμοκράτορας τοῦ σκότους ἐκποδὼν ἡμῖν γένηται τῆς χάριτος χάριτας ἀντιποιουμένοις. οὐαλέτε καὶ μέγα χαῖρε ἀντιφιλῶν τὰ ἴσα οἷς αὐτὸς ἐπέκεινα τυγχάνεις φιλέμμενος ἀνδρῶν, ἄριςε. ἀπὸ παταβίυ ἐλαφηβολιῶνος ά ἐπτῇ δέκα, τῦ ᾳφού.

Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ τῆς φιλαδελφίας ἀρχιερεῖ καὶ κυρίῳ ἡμετέρῳ, κωνςαντῖνος πατρίκιος ὁ τῦτυ θεράπων, εὖ τε πράττειν διαζῶντα, καὶ μακαρίως ποτ' ἀπαλλάττειν.

ΜΑτθαίῳ τῷ σοφῷ, χθὲς ἐμῦ περὶ δειλὴν ὀψίαν ἑλλάδι τῇ φωνῇ γεάψαντος, καὶ τὰ δι' ἠπείρυ ἐς βυζάντιον, κἀκ βυζαντίυ ἐς χίον πρὸς ἐμῦ ἀποςελλόμενα συςησαμένυ, οὐκ ἄκαιρον ᾠήθην, οὐδὲ τῦ φιλικῦ καθήκοντος ἀλλότριον, μὴ καὶ πρὸς σὲ τὸν τῆς ἡμετέρας ςορ-

γῆς τὰ πρωτεῖα φέροντα ἐπιςεῖλαι, καίτι τῶν συμβάντων ἀνακοινώσασθαι. Ἴσθι τοίνυν τὸν τῆς χίου ἀρχαῖον καθηγητὴν, τὸν ὁσιώτατον καὶ σοφώτατον ἰγνάτιον ὑπὸ τῆς εἱμαρμένης σχεδὸν ἑκατονταέτη συναρπασθέντα καὶ ἐς οὐράνιον χῶρον μεταςάντα, καὶ τὸ παρ᾽ ἐμοῦ τῶν τοῦ πτωχοπροδρόμου ἐπιγραμμάτων βιβλίου ἀποςαλὲν οὐ φθάσαντα ἐγχειρισθῆναι. γράμματα γὰρ οἴκοθεν κομισάμενος τοῦ γαμηλιῶνος μεσοῦντος ἤδη γραφέντα ἔγνων ἐναργῶς πάντα. ἀντιβολῶ δέ σε μετὰ τοσαύτης δεήσεως ὅταν ἐνδῷ καιρὸς ἐς ζάκυνθον ἐπιςεῖλαι τῷ ἐμῷ πολίτῃ ἰγνατίῳ τῷ βεσάρχῃ, εἰ ῥάδιον καὶ ὡς ἀπ᾽ ἐμοῦ πρόσθες, ἐνετίαζε τὸ ῥηθὲν ἀνταποςεῖλαι βιβλίον, ἵνα μὴ τὴν ἄλλως οὑτωσίπως καὶ δίχα σκέψεως διαπέσῃ δυσαρετότατον ὄν. εἰεν. ἐγὼ δὲ γλίχομαι ὁσημέραι τῆς ἐμῆς ἐνεγκαμένης πυθέσθαι, τὴν σὴν ἀρχιερατικὴν πανιερότητα προςάτευσαι καὶ μηκέτι ταῖς τῶν ἁλιέων ψευδομέναις φροντίσιν ἐγκαλινδεῖσθαι. παρὰ σοὶ γὰρ οὐδὲν προπετὲς, οὐδὲ παρακεκινδυνευμένον, ἀλλὰ πάντα πρὸς ςάθμην ἀπηκριβωμένα, καὶ τῷ ἀρχιερατικῷ τάγματι ξυνῳδὰ, ὅθεν μοι δοκεῖ τὰ τελευταῖα νῦν, σοῦ ἐς χίον ἀφικνουμένου, ταύτην γραῖαν ἤδη ταῖς ξικυμίαις γεγονεῖαν, ἀναθαλήσειν τε καὶ ἐπανήξειν ἐκ τῶν πάλαι ῥυτιδίων ἡβῶσαν, καὶ πλείςην καρπώσασθαι τὴν ὠφέλειαν. ὅτι ἄλλοι μὲν ἄλλοις χαίρουσι, σοὶ δὲ θεολογία καὶ φιλοσοφία τὸ σπουδαζόμενον, ὥςε καὶ ὑπὸ τῆς ἄγαν μελέτης, οἴ-

ὄντι κοινὸν πρυτανεῖον, τοῖς ὁπόσουν ἀρετὴν ἀντιουμένοις, ἠνεώχθαισε τὴν οἰκίαν, ὅπερ πρὸς τὰ τῶν ξένων ἤθη, καὶ τὰς τοῦ βίου πράξεις, καὶ τοῦτο παρὰ τοῖς εὖ φρονοῦσιν, οὐκ ἐλαχίστην ξυμβάλλεται μοῖραν. διὸ ἐμοὶ χρησάμενος συμβούλῳ, τοῖς πᾶσι χαίρειν φράσας ἄπτου τῆς ἐς χίον πορείας, ὄμνυμι δέ σοι τὸν φίλιον κρειττόνως ταύτην τό γε νῦν ἔχον τῶν ὑπουρανὸν διοικεῖσθαι, ἄνδρας τε τῶν εὐπατρίδων ἔχουσαν ἐς ἀρετῆς κάλλος ἀκριβῶς ἐξησκημένους, καὶ σωφροσύνης διαπαντὸς ἐπιμελουμένους. τοσοῦτον δὲ τὰ τῆς πολιτείας σφόδρα καλῶς κεκόσμηται, ὥστε καὶ τὸν μῶμον αὐτὸν εἴπως αὐτῇ δικάστην ἐπιστήσειεν, οὐδαμῇ ταύτην μωμήσαιτο, εὔανδρόν τε καὶ εὔνομον οὖσαν, καὶ πάσας κεκτημένην τὰς ἀρετὰς, ὅσας εἴ τις εἰπεῖν ἔχει, εἰ μὴ μόνον βραχύν τινα φόρον, καὶ δασμὸν ἐπέτειον, τοῖς ἀσεβέσιν ἐχθροῖς ὑποτελῆ τυγχάνουσαν. καὶ ταῦτα μὲν δὲ ταύτῃ. καθομηρίζων δὲ ἀναμνήσω καὶ τὴν τῶν ταύτης παραδείσων ἀμύθητον ὡραιότητα, παρεμφερῆ τῇ ἐν τῷ τοῦ ἀλκινόου διαγραφείσῃ κήπῳ.

Γίνετο δ' ὑγρὸν ὕδωρ, καὶ δένδρεα ὑψιπέτηλα
Ὄχναι καὶ ῥοιαὶ, καὶ μηλέαι ἀγλαόκαρποι
Συκαί τε γλυκεραὶ, καὶ ἐλαῖαι τηλεθόωσαι,
Κλεῖθρήτ' αἴγειρός τε καὶ εὐώδης κυπάρισσος.
Τάων οὔποτε καρπὸς ἀπόλλυται, οὐδ' ἐπιλείπει.
Χείματος οὐδὲ θέρους ἐπετήσιος, ἀλλ' αἰεὶ αὔρη
Ζεφυρίη πνείουσα, τὰ μὲν φύει, ἄλλα δὲ πέσσει.

 οὐ

οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ ἄμπελοι παμμήκεις, καὶ λίαν ὑψηλαὶ, παντοδαπῶν δένδρων γένη περιελίττονται ὥστε ἀνακλᾶν πάντας ἐπὶ πολὺ τὸν αὐχένα πρὸς θέαν τῶν κύκλῳ συναιωρουμένων βοτρύων, ὧν οἱ μὲν ὀργῶσιν, οἱ δὲ περκάζουσιν, οἱ δὲ ὄμφακες, οἱ δὲ οἰνάνθαι δοκοῦσι, καὶ πάντα καθ' ὅμηρον τοιαῦτα ἀπηκρίβονται, οἷα πᾶς τις ἂν ἰδὼν ἀγασθείη. πρόσετι δὲ πηγαὶ χαριέσαται ὕδατος ποτίμου, ψυχικοῦ τε εὖ μάλα καὶ διαγοῦς περιῤῥέουσαι, κἂν δ' ἐγὼ οὐ πάντα διεξέρχομαι τὰ πλεῖστα παραβέχων, παρ' ἄλλων πεύσῃ. ἅλις οὖν τούτων ἵνα μὴ καὶ τὰ λεγόμενα δοκεῖ τὸ τῆς ἐπιστολῆς ὑπερβάλλειν μέτρον. ἐγὼ μὲν ἔῤῥωμαι, σὺ δὲ εὐτύχει καὶ σώζοιο, ποθεινότατε, δυαῖν μὲν καλλίσταιν φιλοσοφίᾳ τε καὶ θεολογίᾳ κοσμούμενος, καὶ τῶν σῶν ἀρετῶν καὶ χαρίτων ἀπολαύων, οὔλετε καὶ μέγα χαῖρε, θεὸς δέ τοι ὄλβια δοίη. ἐκ παταβίου, μηνὸς μουνιχιῶνος ὀγδόῃ ἐπὶ δεκάδι, τοῦ αφπα ἔτους ἀπὸ τῆς θεογονίας.

ΕΓὼ μέν σε ἅπαξ ἰδὼν ἐν ῥώμῃ, θειότατε καρδιναλέων, εὔνους ἐκ τοτέσοι ὡς ἄλλος τις τῶν σῶν γνωρίμων τυγχάνων διατελῶ καὶ φιλῶ, καὶ μέμνημαι, καὶ ἔρομαι, καὶ ἀκούων ὑγιαίνειν σε χαίρω. καὶ τοῖς φίλοις λόγον ποιοῦμαι τὰ σὰ, τοῖς τε εἰδόσι, τοῖς τε μὴ τὸ σύνολον φήμη γὰρ κατ'

εὐελπίδην, τὸν ἐσθλὸν πανταχοῦ δείκνυ σιγῆς, ὧν οἱ μὲν, ὀλίγα ἄττα λέγειν με φασιν, οἱ δ' οὐκ ὀλίγα τε καὶ θαυμάζουσι, σὲ μὲν καλοῦντες μακάριον, ἐμὲ δὲ εὐδαίμονα, τοιοῦδε φίλου τετυχηκότα (κατασοφίζομαι γὰρ αὐτοὺς συναριθμεῖσθαι λέγων τοῖς φίλοις σου) εἰ δὲ ἦν ἔλεγον ἐπὶ πυθαγόρου καὶ πλάτωνος, πολλάκις ἂν εἶπον ἐκεῖνοι χαίρειν διονυσίουτε καὶ φαλάριδος, ἐφ' ὧτε συνδιατρίβειν τοιῷδε ἀνδρὶ, πάνθ' ὅσα πᾶσιν οὐδέδοται τἀγαθὰ μονονοὺ κεκτημένῳ, εἰ καὶ φορτικὸς ὁ λόγος ὁμήρου μηδενί ταῦτ' εἶναι συνδραμεῖν ἀποφαινομένῳ. ὃ δή φασι ὅτι νέστωρ πεποίηκεν, οὐχ ὁ τοῦ ἀγαμέμνονος, ἀλλ' ὅσος λάσκαρις ὁ ἄλλος πλάτων, καὶ τῶν ἑλλήνων ἐπισημότατος. εἴθε δὲ καὶ αὐτὸς συμπαρείην τῇ τοιαύτῃ ἀκαδημίᾳ συνόμιλος τοιοῖνδε ἀνδροῖν ἢ δαιδάλου τέχναισιν ἢ θεῶν τινος. ἐπειδὴ τὸ νῦν εἶναι τῇ χειροποδάγρᾳ πιέζομαι, ἀλλὰ τί πάθων; ὑπεικτέα μοι τῷ τῆς ἀνάγκης σθένει τῷ ἀδηρίτῳ. ἐπεὶ δ' οὕτως ἔχει τὰ κατ' ἐμὲ, θειότατε καρδηνάλεων, ὄρεξον πρὸς θεοῦ χεῖρα βοηθείας ἐμοίτε ἰδίᾳ καὶ τῷ γένει τῶν ἑλληνῶν κοινῇ. πρὸς τίνα δὲ βοήθειαν ἐπικαλούμεθά σε τὸν φιλελληνικώτατον καὶ τὸν τῶν καρδηνάλεων ἐλευθεριώτατον, ἀναγνοὺς εἴσῃ. τὰ γράμματα πέμπομεν τῷ θειοτάτῳ λασκάρει. γνοὺς δὲ τὸ ζητούμενον, δὸς ἀπαλλαγὴν τῶν κατεχόντων ἡμᾶς λυπηρῶν. δὸς τῇ ἑλλάδι τὸν ἕλληνα λόγον, ἢ τὴν γλῶτταν αὐτὴν ἀβάρβαρον ἐπὶ σοὶ διαμεί-

νας ὡς ἐπὶ σοὶ βȣληθέντι μόνον, ἔνεσι ταυτὶ διασώζεσθαι, ἡγȣ̃ ταῦτα λέγειν, ἐχ ὅπως ἐμὲ, ἀλλὰ τῶν τȣ̀ς ἕλληνας ἐκείνους τῶν παλαιῶν, ἐφ᾽ οἷς τὸ περὶ ὧν τῆς σοφίας οὐκ ἀγνοεῖς ὅσον ᾖν καὶ οἷον ἐτύγχανεν, ὅ καὶ πολλοῦ εἴτις πρίαιτο, ἠθύμησας ἂν, αὐτὸς οὐκ ὢν ὁ πριάμενος.

Καὶ τῶν ϛοιῶν ἐπισκόπων τῆς τε ἱερᾶς πίτνας, καὶ τῆς χερονήσου προϛατεύουσιν ἐπισκόποις πανῦν μὴ παραχωρεῖν ἑτέροις τῶν αὐτῶν θρόνων συγχωρῆσαι τοσυνόλον καθὰ δήμοι μανσήλιος καὶ δαμόντες τὼ ἐπισκόπω φθονήσαντε πεποιήκατον.

Haec Epiſtola forte *Arſenii* Monēbaſiae eſt.

ΑΚηκόαμεν ὡς ἐς κρήτην ἐπέμφθη γραφὴ παρὰ τȣ̃ ἄκρȣ ἀρχιερέως, αἰτήσει τῆς σῆς μεγίϛης αἰδεσιμότητος, μήτε τοὺς λοιπȣ̀ς τῶν μαθημάτων ἱερέων ἀπαγορεύȣσα προκαιροῦ λαμβάνειν τὸ σιτηρέσιον παρὰ τῶν συμπαθῶς καὶ ταῦτα πρὸς ἡμᾶς γε διακειμένων, καὶ διὰ τȣ̃το πρὸ τȣ̃ γαμηλιῶνος, οὗ πρὸς τὰ τέλη καταβάλλειν ὀφείλȣσι τῇ πατριαρχικῇ τραπέζῃ τὰ ὀφειλόμενα, τȣ̃το ἡμῖν προδιδόασι μηδὲν ἀηδὲς ἢ παντα ποιοῦντες τῇ ὑμετέρα παναγιότητι, ταῦτα μαθόντες, ὑπεικτέα ἔδοξεν εἶναι σοῦ τȣ̃ ἡμετέρου δεσπότȣ βȣλομένου τε καὶ προςάττοντος, οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ αὐτὸς, παναγιώτατε δέσποτα, πρὸς θεὸν, πρόας-

ςαξον τοῖς καλοῖς ἐπισκόποις μὴ ἀναβάλλεσθαι ἀποδοῦναι ἡμῖν τὸν μισθόν. εἰώθασι γὰρ οὐκ ἀποτίειν αὐτὸν, πρὶν ἂν ἡμᾶς ἴδωσι πολλάκις τῆς ἡμέρας περὶ τὰς ἐκείνων θύρας γε ἀναςρεφομένους, καὶ πρὶν ἂν γνῶσιν ἠρβύλας τοὔλαττον κατεῤῥωγότας ὀκτώ. ἢ δοκεῖς τὸν μοναχὸν ἱερώνυμον, καὶ ῥόδιον τὸν ἐκεῖνον συνόμιλον ἐπ' ἐφελείᾳ τῇ σῇ, ἀλλ' οὔ τῇ ἐκείνων αἰτησαμένους τοιαυτί. ὥς τ' ἀπορῶ μᾶλλον χρημάτων τοῦ πραγματεύεσθαι, ἀλλ' ἡμῖν μὲν εἴτε παρὰ τούτων εἴτε παρ' ἐκείνων ἀπολαμβάνειν αὐτὸν ἐν καιρῷ. ἐπεὶ δὲ καὶ ὑμετέρα πανα-γιότης ἀκριβῶς εἰδυῖα τὴν ἐκείνων γε αἰσχροκερδίαν, δι' ἣν ὀφείλουσι χρυσίνους ὡς ἀκήκοα τῶν τριακοσίων ἐπέκεινα, καὶ μὴ δυνάμενος φέρειν ἐκείνην εἰς τὸ ἑξῆς, συνεχώρησας ἑτέρῳ ἀρχιερεῖ τοῦ πατριαρχικοῦ ἀξιώματος, δήλωσον δικαίῳ τῇ ἐκείνου αἰδεσιμώτητι ὅπερ δὴ θαῤῥῶ καὶ πεπείηκας, τὴν συμφωνίαν ἣν ἔχομεν πρὸς ἀλλήλους, οὐκ εἴωθας γὰρ ἄλλως ἢ τὰ ὑπεσχημένα διατηρεῖν τε καὶ διαπράττεσθαι. καὶ πρὸς τούτοις διάθες αὐτὸν, ὥςε πρὸς ἡμᾶς εὔνοιαν, μήτε ἡδίω μήτε ἐπιεικεςέραν τῆς σῆς δεσποτείας ἐνδείξεσθαι.

ΕΚ τῆς πελοποννησίου ἐπιδαύρου ἐς ἐνετίας ἐπανιὼν, ἀναγκαίων πραγμάτων κατεπειγόντων με, βίβλον αὖθις ἥκω κομίζων ἀξιολογωτάτην, καὶ ἀναγκαιοτάτην ἴσως τοῖς μέχρι φιλοσοφίαν σπουδάζουσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς πε-

περὶ τὰς μαθητικὰς ἐπιστήμας γεγυμνασμέ-
νοις ταμάλιστάγε συμβάλλεται, τοσαύταις
πραγματείαις βίβλος αὕτη ἐναβρυνομένη σεμ-
νύνεται, ἀλλ' ὁ ταύτης πατὴρ, ἄγνωστος ἡμῖν γε
διατελεῖ, τῆς ἐπιγραφῆς ὑπαρχούσης καταπε-
πατημένης τοσύνολον. πλὴν τοσοῦτον ἠδυνήθη-
μεν ἀναγνῶναι, τοῦ γερασηνοῦ. εἰ δὲ γεραση-
νὸς ἦν ὁ γεννήσας αὐτὴν, νικόμαχός ἐστιν ὁ πυ-
θαγορικὸς, γερασηνὸς γὰρ κἀκεῖνος. ὅς ἄλλα τε
πλεῖστα καὶ δὴ καὶ περὶ ἀριθμητικὴν συγγεγρα-
φὼς ἔτυχε διεξοδικώτερον. ἐλπίσας οὖν τὴν
βίβλον ἕξειν πολλοὺς ἐραστὰς, εἰ ἐκθείην αὐ-
τὴν τοῖς βουλομένοις κοινὴν, τοῦτο δ' ἂν οὐκ ἄλ-
λων ἐδόκει γενέσθαι, ἢ τοῖς τύποις χρήσασθαι,
ἐπιδιορθώσας αὐτὴν ἀκριβῶς, καὶ τὸ σκάζον
ἔντε τόνοις, καὶ ὀρθογραφίαις ἐνερείσας ὡς οἷ-
όν τε ἦν (ἔτυχε γὰρ τὸν τὸ βιβλίον οὐκ ὀρθο-
γραφέμενον) τοῖς τυποῦν ἐπισταμένοις ἐνεχείρι-
σα συστησάμενος. ἥγε δὴ παρ' ἐκείνων ἐπιμε-
λῶς σὺν θεῷ ἐκτετύπωται. πρόκειται τοίνυν
τοῖς ἐρασταῖς, ὀλίγου μισθοῦ τὴν χάριν αὐτῆς ἀπο-
δρέπεσθαι. ἐκτίθημι δὲ τὸ βιβλίον εἰς ὄνομα
σὸν τοῦ σοφωτάτου γασπάρεως, δηλῶν μὲν προ-
ηγουμένως ὡς ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων τὸ δὴ λεγό-
μενον, πολλὰ περὶ φιλοσοφίαν γε πονησάμε-
νος, καὶ τὰς λοιπὰς ἀκριβωσάμενος ἐπιστήμας
ταμεῖον ἀρετῶν γενέσθαι τὴν σαυτοῦ ψυχὴν προ-
ητοίμασας, καὶ διὰ πάσης ἐπιστήμης ἐς ἄκρον
ἐληλακυῖαν ἀπέδειξας. ἐπεὶ τάδε καὶ πρὸς ἔν-
δειξιν, ἅμα μὲν, τῶν πρὸς ἐμέσου γενομένων

με-

μεγάλων καὶ πολλῶν εὐεργεσιῶν, ᾧ δὲ λέγειν καὶ τῶν γενησομένων ἔσέπειτα ἅμα δὲ καὶ τῆς φιλίας, ἣν ἡμῖν ἀντίστροφος συνέστησε εὔνοια. καὶ εἴηγε τηρουμένη, ἕως ἂν ἐν ζῶσι διατελοίημεν, ἐφ᾽ ᾧτέ σε μὲν ἐμὲ γεροντανωγεῖν καὶ περιέπειν· ἐμὲ δὲ τὰ σὰ γεραίρειν καὶ ἐκθειάζεσθαι.

Insequens Epistola *Arsenii* Archiepiscopi Monembasiae fortassis fuerit, scripta quidem sub *Clemente* VII. cuidam viro praeclaro Romae tunc versanti, & quidem Graeco. Vereor ne *Antonio Eparcho* scripta sit.

ΜΕγίστη τῷ ὄντι καὶ ἀξιάγαστος καὶ ἐπαίνου παρὰ πάντων ἡ περὶ τὸ ἡμέτερον γένος κηδεμονία παρὰ τῆς σῆς μεγαλοπρεπείας καὶ λογιότητος, καὶ ταύτην μὲν καὶ ἐξ ἄλλων ἴδοι τις ἄν, μάλιστα δὲ ἐξ ὧν τὸν διδασκαλικὸν λόγον ποικίλον καὶ πολυωνηθῆ τοῦτον ποιεῖς. ὁρῶν γὰρ τοὺς τῶν ἑλλήνων λόγους τὰ λοίσθια πνέοντας .... δέπω καὶ τήμερον (καλῶς ποιῶν) ἐκείνοις πάνυ συνάρασθαι καὶ τοῦ τόσου πρὸς τὸ γένος τῆς ἄκρας σύμβολον σχέσεως. ἀλλὰ σὺ μὲν τοιοῦτος. ἐγὼ δὲ, καὶ διὰ τὸ τῆς ἐκείνου βελτιώσεως καὶ τῆς πρὸς τὰ καλὰ ἐπιδώσεως ἐπιμελῶς τε καὶ ἐμπονῶς με κήδεσθαι, τοῖς σοῖς ἴχνεσιν ὅ-

στη

ση δύναμις ἐπακολουθοῦντα, προσηκὼν εἰμὶ παρὰ τῆς σῆς λογιότητος ὑπακὐεσθαι, κ) ταῦτ' ἐπειδὴ κ) τὴν βυσσοδομουμένην ἔνδοθέν μοι ἐπικυρίαν πρὸς τὴν τῶν λόγων ἐπίδοσιν προσενεγκεῖν, εἰς προὔττον ἔκεινα δεῖν, ὅπως ἂν διαναςαίης μᾶλλον πρὸς τὴν ἐκείνων ἀντίληψιν. τοιγὰρ ἄμφω τὰ χρέη γενναίως ἀποτινῦντες, ἐγὼ μὲν τοῦ μνημονεύειν κ) ἀναμιμνήσκειν, σὺ δὲ τοῦ πράττειν μηδοπωσοῦν τὸ σύνολον λήξωμεν, ἐπὶ λέοντος τοῦ ἄκρου ἀρχιερέως αἴτιος ἐγένου τοῖς τῶν ἑλλήνων βουλομένοις μὲν, μὴ δυναμένοις δὲ, τῇ πενίᾳ, τῆς περὶ τοὺς ἑλληνικοὺς λόγους σπουδῆς, πείσας τὸν ἀρχιποίμενα γυμνάσιον ἐνεργεῖν ἑλληνικὸν ἀναδεῖξαι δυοκαίδεκα μειρακίων ἑλληνικῶν, ὅ δὴ καὶ ἀνέδειξαι σοῦ καταβαλόντος τὰ σπέρματα, ὁ δὲ τὰ σπέρματα καταβαλὼν ὡς ὁ καλὸς... ῥήτωρ οὗτος τῶν φύντων αἴτιος. μέχρι μὲν οὖν ἐκεῖνος διετέλει τοῖς ζῶσι συναριθμούμενος, καὶ αὐτὸς παρὼν ἐτύγχανες ὁ τὰ καλὰ σπέρματα τοῖς ἐκείνου ὑποσπείρων ὠσὶν, ἐπίδοσις οὐ μετρία τῷ γυμνασίῳ ἐγίγνετο. ἀποιχομένου δ' ἐκείνου, φεῦ κακοδαιμονίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ, συναπέσβη κ) τὸ γυμνάσιον. ἀλλ' ὦ θειότατε, ὑπερίσασο καὶ αὖθις τοῦ γένους. ἐν σοὶ γὰρ μόνῳ τὸ τῶν ἑλλήνων γένος ἐξήρτηται. θέλησον καὶ εἶναι κἂν τῇ ἑλλάδι τοὺς λόγους ἀνθῆσαι, ὁ τῶν λόγων γε πρύτανις, ἤδη ἀπομαρανθέντας, μᾶλλον δὲ καταξηρανθέντας τοσύνολον, ἔργον τέλεσον καὶ τανῦν τιμιόντε καὶ εὐπετὲς ἐμοίτε ἰδίᾳ καὶ παντὶ τῷ γένει κοινῶς

χρη-

χρησιμώτατον. εἰ γὰρ κλήμης ὁ ἄκρος ἀρχιερεὺς ἐπιβεβαιώσειε τὰ παρὰ τοῦ ἀρχιποιμένος λέοντος ὑποσχεθέντα μοι καὶ συγχωρηθέντα, ἔχομεν πάλιν αὖθις εὐεργεσίαν, οὐκ ἐλάττω τῆς προτέρης ἐκείνης, ἧς διὰ τῆς σῆς μεγαλοπρεπείας ἐτύχομεν. ἵνα δ᾽ ἐγνῶς τὴν εὐεργεσίαν ἐκείνου τοῦ φιλέλληνος λέοντος καὶ καλοῦ ἀρχιποίμενος, πέμπεταί σοι τὸ ἱερὸν τῆς ἱερᾶς ἐκείνου γραφῆς, ἣν ἐπιδείξας τῷ ἄκρῳ ἀρχιερεῖ καὶ γονυπετήσας ὡς ἀπὸ τοῦ γένους παντὸς αἴτησον ἐπικυρωθῆναι, καὶ παρὰ τῆς αὐτοῦ παναγιότητος τὰ δόξαντα τῷ φιλτάτῳ αὐτοῦ ἀρχιποίμενι, καὶ διαμένειν ἀμετακίνητα, καὶ μὴ ἀποπέμψαι ἄξιτηλα πρὸς θεοῦ. ἄγε τοίνυν ἀσμένως καὶ προθυμῶς βοήθησον, διὰ σοῦ γὰρ τὰ τῶν ἑλλήνων ἐνέστιν ἀναθῆλαι. σοῦ γὰρ τῶν πραγμάτων ἐρρωμένως συναραμένου καὶ αὖθις βεβαίου τοὺς λόγους, ὁ πρύτανις τῶν λόγων. σοῦ γὰρ ἄνευ τῆς συμμαχίας μετὰ θεὸν, τοξεύσομέν τε ἐς οὐρανὸν, καὶ ἐς τετρημένον πίθον ἀντλήσομεν, ὃ μὴ γένοιτο χεῖστε παντάναξ.

Ἱερόθεος μητροπολίτης μονεμβασίας τῷ φιλαδελφείας ἀρχιερεῖ κυρίῳ γαβριὴλ τῷ σεβήρῳ.

Θαλάσσαις ἐπαίνων ἡμᾶς κατεπόντισας, θεοῦ θεράπων θαυμάσιε, καὶ τῶν αὐτοῦ θείων τελετῶν μύστα καὶ μυσταγωγὲ, καὶ ποταμοῖς ἐγκωμίων κατέδυσας ἐν ἁγίῳ πνεύματι

τι, ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτοῦργε. ἀνθρώπους παιδόθεν ὡς εἰπεῖν ἀκρατοῦ μετεσχηκότος τοῦ χείρονος. καὶ στοιχείου τοῦ κατωτάτου τοῖς χηραμοῖς ἀεὶ ἐμμένοντας: ἅτε τὰ καθαίροντα φύσιν πνεύματος τοῦ φανταστικοῦ, αἴσθησιν οὖσαν αἰσθήσεων; δι᾽ ἧς δεξιᾷ τοῦ θεοῦ χρηματίζομεν, ἔργα μὴ ἀγωνισάμενοι, καὶ ἀτελοῦμενοι φυλάττειν ὑποσχεθέντες συντηροῦντα τὸ ἀκριβὲς τῆς εἰκόνος περ᾽ ὡσάμοι. ἀλλὰ μέχρι μὲν τῆς τοσαύτης ἐπιρροῆς ἀντέχειν ἐνόμιζον, καὶ διανοίξεσθαι κατ᾽ ὀδυσσέα ἢ λέανδρον κυλινδούμενος εἰς γῆν ἐξενεύσασθαι ἤλπιζον, ἐμοὶ δ᾽ ἂν ἄλλα τοῖς ἐλπιζομένοις καὶ χείρωνα τῶν πρότερον συνέβη τὰ ὕστερον. τὸ γὰρ ὕφος καταλέξιν ἀναγινώσκοντι, ἐρράγησαν αἱ τῆς ἀβύσσου πηγαὶ καὶ οἱ καταράκται τοῦ οὐρανοῦ κατὰ τὸ λόγιον ἠνεῴχθησαν, ὅτι ποσειδῶν ἐφ᾽ ἅρματος παροχούμενος τὴν ἀμφιτρίτην νηρηίδας τε καὶ τρίτωνας ἔχων, οὐ χειμῶνας, καὶ ζάλας καὶ τρικυμίας, ἀλλὰ πεντακυμίας καὶ δεκακυμίας διήγειρε, καὶ πρὸς πέτρας ὑφαλεῖς καὶ σκοπέλους ἀποκρήμνους ἠπείγετο περιρρῆξαι, μόλις δ᾽ ἐκ τῆς τοσαύτης ἀναδὺς θαλάσσης παραδόξως γαλήνης με περιδραξαμένης, ἐφ᾽ ἁπαλήν τινα ἠϊόνα κατήχθην, ἄσματος πλῆρες τὸ στόμα, καὶ τὸν νοῦν φροντίδος ἔχων παράφορον, ὡς οὐκ ὄφελον, ταῦτα με ἡ τῶν σῶν παρ᾽ ἀξίαν ἐπαίνων ὑπερύψωσις παθεῖν ἠνάγκασε, δέσποτα ἅγιε. τούτοις καὶ τούτων ἐπέκεινα ἡ μελισταγὴς καὶ θαύματος ἀξία ἐπιστολή σου περιπεσεῖν ἐβιάσα-

σατο. τίς γὰρ ἐγὼ καὶ τίς ὁ οἶκος τοῦ πατρός μου, ὥστε πόλιν τοσαύτην δι' ἐμὲ τὰ μέγιστα εὐδαιμονίζειν, καὶ σωρὸν ἀγαθῶν πλουτεῖν ὡς γράφεις, κἂν τὴν κατὰ κανόνας καὶ νόμους κυβέρνησιν προβάλλῃ, τὸ τῶν πολλῶν ἀνύπαρκτον ἐνεπιδείξῃ τοῦ μέρους σοφιστικῶς σὺ στῆσαι βουλόμενος. ἐμὲ δ' αὐτῆς μάλιστα μέγα τὸ κλέος ἀράμενον καὶ ἀείμνηστον πόλεως τοσαύτης προστατεύειν λαχόντα θεοῦ κρίμασιν ἀῤῥήτοις ἣν βασιλεῖς ἠρετήσαντο οἰκεῖν ἐν αὐτῇ. καὶ δωρεὰς μεγαλοπρεπεῖς χρυσοβούλῳ λόγῳ ἐθεάπισαν, προκαθημένην μὲν εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι πάσης πελοποννήσου, τοὺς δὲ λαχόντας, παναγιωτάτους εὐφημίζεσθαι καὶ προεδρεύειν τῶν ἄλλων ἐν ταῖς κατὰ καιρὸν συνελεύσεσιν, εὐκαιρίαν θέσεως, ἐρυμνότητος ἀσφάλειαν, οἰκειτόρων πλῆθος πολύολβον, εὐγένειαν, πολιτείαν, τεχνῶν ἀσκήσεις, πασῶν πάντας εὑρόντας τὰ παρακινοῦντα, εὐανδρέαν τε καὶ εὐφυίαν, καὶ μάλιστα τὸ κάλλιστον πάντων, τήν τε πρὸς θεὸν πίστιν ποιμένος τε καὶ ποιμνίου, καὶ εἰς τοὺς ἐκείνους ἐνεργοῦντε καὶ ἄτρεπτον παντάπασιν εὔνοιαν, ὡς ἐν πολλοῖς τῶν προλαβόντων χρόνων ἔργοις τὴν πεῖραν ἐπεδείξατο, καὶ τὸ πιστὸν καθάπαξ ἄσειστον ἐγγυήσατο τούτοις. οὐ πρόπαλαι δὲ μόνον ὅτε τὸ σέβας κατ' οὐδὲν ἐλλειπὲς εἶχε τῆς δόλου ὡς αἴμηρα τὴν κλῆσιν ἐσχηκέναι ταῖς ἐνδελεχέσι θυσίαις τῶν ζώων θυομένων τῷ ἀσκληπιῷ. οὐθ' ὅτε ταῖς ἀριστίαις τοῦ περιφανεστέρου ταύτην καὶ περίδοξον τείχεσί τε καὶ

βάρεσι τελέσαντος ἐπὶ ταύρου ἐκαλλύνετο, γενναίους καὶ πρὸς πάντας θαυμασίους τοὺς οἰκήτορας ἔτρεφεν. ἀλλὰ μέχρι καὶ νῦν εἰ καὶ ζυγὸν δουλείας φεῦ ὑπῆλθεν, οὐ λήγει ἄνδρας τοῖς ἀρίστοις διὰ μνήμην ὄντας, καὶ πρὸς φιλοσοφίαν ἐξ οἰκείας ὁρμῆς καὶ ἐμφύτου ἔρωτος κεκινημένους ἐκφύειν. καὶ δεῖγμα τῶν λόγων ἀναμφίλεκτον ἡ κατὰ πάντα σὴ αἰδεσιμότης, ὅτε βαθύνους χωνιάτης νικόλαος, καὶ ὁ ἀγχίνους κόμης ὁ μαμωνᾶς, ὃξ ἁπαλῶν ὀνυχῶν ὑπερειδόντες πάντων ἐν τῷ βίῳ τερπνῶν, σωφρόνως τε καὶ εὐσεβῶς καὶ ἀνεπιλήπτως πολιτευόμενοι διατηλεῖτε πρός τε φιλοσοφίαν καὶ τὴν ἄλλην τῶν μαθημάτων σπουδὴν ὀξύτι φύσεως, δηλοῖ ἐν πυρὶ κατὰ τὸ παροιμιῶδες εὑρεθέντες εἰς ἄκρον κατὰ τὸν νῦν καιρὸν ἐφθάσετε παιδείας, ἀσφαλῆ τούτοις τὴν κρηπίδα ἐνθέντες ὑπ᾽ ὀρόφῳ τῶν μαθημάτων πρὸς θεὸν ἀνελθεῖν καθ᾽ ἑκάστην ἐλπίζετε, εὐδαιμονίαν τὴν ἐσχάτην μόνον καὶ ἐραστὸν ἔρωτα τοῦτον εἰδότες ὑπὲρ ὧν σοὶ μὲν κατὰ παῦλον ὡς καλῶς προισταμένῳ τῆς τοῦ χριστοῦ ποίμνης διπλὴν τὴν τιμὴν χρεωστοῦμεν, καὶ περισσοτέραν ὡς ἐν λόγῳ κοπιῶντι καὶ διδασκαλίᾳ, τοῖς δὲ τιμὴν τὴν προσήκουσαν καὶ βαθμὸν τὸν πρέποντα ἐν καιρῷ ἀποδοῦναι τῷ οἰκείῳ, καὶ θεοῦ δέεσθαι τοῦ τὰ τέλη τῶν ὑψηλοτέρων συνάπτοντος ταῖς ἀρχαῖς τῶν ταπεινοτέρων κατὰ τὸν θεῖον διονύσιον, καὶ ἀναβάσεις διατιθεμένου ἐν καρδίαις ἰσχὺν ἐπιδοῦναι πέρας αὐτοὺς ἐπιθέσθαι τῆς ἐπαινουμένης ἀρχῆς, ὁλικῶς τε

ἑνω-

ἑνωθῆναι κατὰ μέθεξιν τῷ στεφοδότῃ, οὐκ ἄρα τὴν πόλιν ἐγὼ, ἀλλὰ τὸ ἀνάπαλιν εὐδαιμονίζειν, τὰ γὰρ αἰσθητὰ κινοῦσι τὴν αἴσθησιν, καὶ τὰ φαντάσματα τὸν δυνάμει νοῦν, ὡς ὁ φιλόσοφος ἐν τῷ γ' περὶ ψυχῆς ἀποφαίνεται. εὖ γέ σοι τοίνυν, καὶ χάρις σοι τῆς πρὸς ἡμεῖς τοσαύτης διαθέσεως, ἀρχιερέων ἐλλογιμώτατε. ἐθισθεῖσα γὰρ ἐκ βρέφους ἡ εὐμαθὴς καὶ ἀπλήστου ψυχὴ πρὸς πᾶσαν ἰδέαν ἀρετῆς, ὡς οἱ παρ' ἡμῖν μεγαλοφυῶς εὐδοκιμήσαντες παῖδες θεόσοφοι, οἳ τοὺς κύνας εὐλογημένους ἐκάλουν. καὶ τὸ τῶν ἀκκιζομένων πορνῶν κάλλος καὶ μύρων ἀποζουσῶν ἐπὶ ψυχικὴν ἀρετὴν λαμβάνειν τοὺς ἀποταττομένους ἐδίδασκον, ἐξ ἔθους δὲ καθ' ἕξιν τῷ ἐπιπόνῳ τὸ καλὸν κτησαμένη, πάντας καλοὺς, πάντας ἁγίους εἶναι ὑπολαμβάνει. εἴωθε γὰρ πᾶς τις ἐκ τῶν οἴκει φαντάζεσθαι τὰ ἀλλότρια, τὴν ἡμῶν οὐθενότητα, πρὸς θεὸν εὐσέβειαν, πρὸς ἀρετὰς πάσας ἐπιστηπότητα. παιδείας πηγὰς ἐν στόματι ὠφελοῦσας τοὺς ἀκούοντας διὰ πρυσίου κεκτῆσθαι γράφων ἐπιστέλλεις, πάντων ἀμοίρους ὄντας, πρὸς δὲ καὶ κατεστίκτους κηλῖσι τῶν καθ' ἑκάστην ἀτοπημάτων. ὁ θεός σε τοίνυν τὴν ἱερὰν κεφαλὴν στεφάνοις τοσούτοις ἐν τῇ ἀποθέσει τοῦ πολυπόνου σώματος ἀναδήσειεν, ἐν γήρᾳ πίονί τε τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ βίου χαρίσαιτο, περιόντι δὲ πλουσίαις αὐτοῦ ταῖς δωρεαῖς ἔξωθέν τε καὶ ἔσωθεν κατακοσμήσειεν, ἀνθ' ὧν εἰς ἡμᾶς ἐνέδειξας ἀγαθῶν. οὐ δὲ γὰρ τῆς ἡμετέρας ἀξίας ἀνταποδοῦναι τὰς ἀμοι-

μοι-

μοιβὰς τῶν τοσέτων ἐὐεργεσιῶν. ἢ δέως δ᾽ ἔτι δικαιολογισαίμην, μὴ ὀληγωρίαν τὴν μακρὰν μου σιωπὴν ὑπολαβης φίλτατε, ἢ λήθην τῆς ἀδόλε καὶ καθαρᾶς σε φιλίας. σὺ γὰρ πρωῖνον ἐνθύμημα, σὺ καὶ δειλινὸν ἐντρύφημα, ἀλλ᾽ ὁ τῆς μακρηγορίας αἴτιος μπτατέςος καὶ οἱ καταυτὸν λης ρικῶς καὶ ὀ διὰ τῆς θύρας εἰσερχόμενοι λύκοι ὕβρεις ἀτιμίας, ζημίας, καὶ χολὴν μὴ κεκτῆσθαι τοῖς φίλοις ἀντιγράφειν πρυξένησαν. πάντα θεσμὸν ἐκκλησιαςικὸν, πᾶσαν εὐταξίαν ἐκκλησίας χριςιανικῆς ἐκ βάθους ἀνατρέψαντες, ὁμόφρονας τε καὶ σύμφρονας, τὲς μὲν φόβῳ τῶν κρατέντων, τὲς δὲ διαφθορᾷ χρημάτων, ἄλλες δὲ ἐλπίδι μείζονος βαθμε καὶ κέρδες φενακίσαντες ὑπηγάποντι πάντας τὲς γενικὲς ἀρχιερεῖς. ἐγὼ δὲ ἀσυνετἕντας ὁρῶν ἐξεπηκόμην ὅτι θεῶ δικαιωμάτων ἐπελήθοντο χαλάναντες ἀπὸ τῶν τρίβων αὐτε. κανόνας καὶ νόμες καὶ τὸ τῆς ἀρχιερωσυνης φρικτὸν σχῆμα, παικτὰ γεγονότα, μὴ ἀνεχόμενος ἀλάλεν, ἐςηλήτευον τὸ ἀτοπώτατον καὶ ἀσεβὲς τε ἐγχειρήματος. οἳ δὲ πρὸς τὸ κακεργεῖν προχειρότατοι τὴν τε ὀνείδες μὴ φέροντες ἀλήθειαν, εὐάμοφρον δραξάμενοι ἔγκλημα τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς αὐτε προςάγμασιν αὐθήσασθαι μικρε δεῖν καὶ κατέλευσαν ἡμᾶς, καὶ εἰς ἐρέτας ἐγκατέμιξαν, εἰ μὴ θεὸς διὰ τε λαοῦ τὰ αὐτῶν βελεύματα ἐματέωσεν. ἀδείας δὲ νῦν μόλις καὶ εἰρήνης μετρικῆς ἀπολαύσας τῆς διετες ἀποδημίας ἐπιςέλλω σοι ταύτην τὴν βαττα-

ειχὴν ἐπιςολὴν, ψυχροτέρων μὲν τῆς κασπιακῆς χιόνος, καὶ τοῦ κελτικοῦ κρυςάλλου ταῖς λέξεσι, θερμοτέρων δὲ τῆς πυλάδου καὶ ζωπίρου φίας τῇ προαιρέσει. εἰ δὲ καὶ αὐχμὸν νιὸς ἐν τοσαύτῃ ἐπομβρίᾳ λέξεων ἔχει, ἡ ἔμφυτος καὶ πολυμαθεςάτη σοῦ ἀγχίνοια τὸ κεχηνὸς καὶ πίπτον τοῦ μέχρι τῷ τῆς φιλίας ςαθμῷ ἀναπληρωσάτω. ἔῤῥωσο ἐν μέσῳ πολλῶν ἀρχιερατικὴ σύνεσις, καὶ ἡμῶν ἐν ταῖς πρὸς θεὸν εὐχαῖς σου μέμνησο. ὁ ἐν ἀρχιερεῦσι ἐλάχιςος καὶ σὸς κατὰ πάντα, ἱερόθεος ὁ μονεμβασίας τῆς σῆς πατρίδος, ἀπὸ καλαμάτης, ἐπιςέλλω σοι μίαν ζωὴν μνήμης ἄγαται χάρις.

Ἀνωνύμου, ἢ τοῦ ἡμετέρου δεσπότου γαβριὴλ τοῦ φιλαδελφίας.

Ἄρτίως μοι ὁ λογοθέτης προσελθὼν εἴρηκεν, ὡς διὰ φροντίδος ἔχει πρὸς ἡμεῖς ἀφικέσθαι. ὑπερφρονεῖ γὰρ θαλάσσης, καὶ ὁδοῦ μακρᾶς, καὶ τῆς ποθεινῆς ἕνεκα πατρίδος. ἀσπάζομαι γοῦν καὶ αὖθις τὴν σὴν θεασεσίαν κεφαλὴν, καὶ ἀποςέλλομεν σοι ἐγχειρίδιον τι ἡμέτερον περὶ τῶν μυςηρίων, μικρὸν μὲν τῷόντι καὶ εὐτελὲς καρπὸν δὲ φέρον θεῖον, καὶ τοῖς εἰς ἔπειτα κλέος προξενήσει ἀναμφιβόλως σωτήριον.

Κυρίῳ Γαβριήλῳ Συμεὼν εὖ πράττειν.

ΕΓώ μὲν καὶ νῦν ἀκριβῶς εἰδώς εἰμι, ὅτι κατὰ τὸ ἀριστοφάνειον ἐκεῖνο λόγιον πέπονθα. ὅπερ παλαίποτε, εὐριπίδῃ καὶ δικαιοπόλει προσαιτοῦντι ἐπέβη γενέσθαι. αὐτὸς δ' ὥσπερ ὁ εὐριπίδης σαφῶς οἶδα, τὸ μὲν οὖν πείσῃ τοῖς ὑπ' ἐμοῦ ἐς ἀεὶ ἐνοχλούμενος, ἀλλ' ὡς χρυσομύστης, καὶ τοῖς εὐαγγελικοῖς δόγμασιν ἑπόμενος κατ' ἀκρίβειαν, οὐδὲ τὸ ὑπ' ἐμοῦ σοι φερόμενον ὀχληρὸν ὑπολήψει, καὶ τοῦτο ὡς τὰ πολλὰ τῆς σῆς χρηστότητος τεκμήριον, περὶ οὗ σοι πρὸ ὀλίγου ὁ κύριος ἐμμανουῆλος γέγραφε ὁ ἐμὸς λόγος ἀνδρῶν ἄριστε, ὅπερ εἰ βούλειο τὸν κύριον ἰωνᾶν ἤπερ τῶν φίλων ἕτερον μετὰ τοῦ γράμματος, πρὸς τὸν ἐν ἄρχουσι ῥαβένα, ἀποσταλῆναί σοι, καὶ ἐξ ἐκείνου, ὡς ἔθος, τἀργυρεία λήψεται. αὐτὸς δέ μοι καὶ ταῦτα ἐν μεγίστῃ χρείᾳ ἀποστελοῖς, καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων οὔποτε λήθης γενήσεταί σου ἕνεκα ἄξιον. πρὸς τούτοις καὶ ταυτασὶ τὰς ἐπιστολὰς τῷ ἀκαρνάνι ἐκείνῳ, ὡς προείπομεν παρέξειας, ὃν ἱκετεύω τὴν ταχίστην ταύτας ἀποστέλλεσθαι. ἔρρωσο γαμηλιῶνος ἕκτῃ ἐπιδέκα ἱσταμένου. ἐκ παταβίου.

ΟΥ' μετρίως ἤχθην, πανιερώτατε δέσποτα, τὴν σὴν ἐνετίαζε ποθεινοτάτην ἡμῖν τε ἀκηκοὼς ἄφιξιν. ὅσων γὰρ λυπῶν αἴτιος ἡ σὴ ἀφ'

ἡμῶν

ἡμῶν ἀποδημία ἐγένετο, τοσούτων ἐξ ἀμοιβᾶς εὐφροσύνων ἡ πρὸς ἡμᾶς σου ἐπιδημία κατέστη, εἰκότως μάλλα. συναυξηθείσης γὰρ πῶς ἤδημου, καὶ συντακείσης τῆς ψυχῆς τῷ λαμπρῷ κάλλει τῆς σῆς μεγαλονοίας τε καὶ καλοκαγαθίας, εἶτα τοσοῦτον ἀποληφθείσης χρόνον, πονήρως διεκείμην, καὶ τὴν πολυχρόνιον ταύτης ἀπουσίαν φέρειν οὐκ ἐδυνάμην, μέχρι καὶ τῆς πρόξιτα, ἐν ᾗ τὴν σὴν εὐαγγελιθεὶς ἐπάνοδον, ὥσπερ ἀπὸ μηχανῆς ἐξαίφνης λήθημοι τοῦ πάθους ἐγένετο, γλιχόμενος δὲ ὡς ὑμᾶς ἀφίξασθαι, καὶ μηδεμιᾶς τό γε νῦν ἔχον οὔσης μοι τὸ παράπαν σχολῆς, διὰ καλάμου καὶ χάρτης τὴν σὴν θείαν κεφαλὴν δουλικῶς προσειπεῖν ἔγνωκα. οἶμαί γε μὲν οὐ μετ' οὐ πολὺ ἐπανήξειν ἐνετίαζε, ἵνα καὶ τὴν σὴν ἀσπάσωμαι δεξιὰν, καὶ τὸν ἀγχειρίζοντάσοι τουτὶ τοὐμὸν γραμμάτιον πρὸ τῆς αὐτοῦ ἐπισκέψωμαι ἀποδημίας, ὅνπερ τῇ σῇ πανιερώτητι συνίστημι καὶ τοῦτ' ἀξιῶ ἵν' ἀντεμοῦ ὡς ἐμοὶ τούτῳ προσφέρῃ θείῳ ἐμῷ ὄντι καὶ καθ' ἡμᾶς προσήκοντι. τέως τοίνυν εὐτύχει καὶ εἰ τούτων τῇδε χρήζεις ὧν ἱκανός εἰμι ὑπουργῆσαίσοι, μὴ γράφε παρακαλῶν, ἀλλ' ἀπαιτῶν χάριν. ὀφείλω γάρ. προσειρείσθωσαν πάντες οἱ παράσοι. ἐρρωμένως μοι καὶ εὐαγῶς διαβιώης ἡμέτερε κύριε, ἐκ παταβίου, τοῦ ͵αφπβ' ἔτους, σκιρροφοριῶνος ς' ἱσταμένου.

Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ πανσοφωτάτῳ μητροπολίτῃ φιλαδελφίας κυρίῳ γαβριὴλ ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης χίου ἱππόλυτος ἐν χριστῷ χαίρειν καὶ ἐν πᾶσι εὐτυχεῖν.

ΑΙ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀντιλήψεις, δένδρεσι ἐοίκασιν ἱσταμένοις ἐν τῇ ὁδῷ καὶ καρποὺς ἔχουσιν, ὥσπερ γὰρ ἐκείνοις ἐστὶ, καὶ πρὸς πέλ᾽ ἀνακωλύτως καὶ ψυχέσθαι ὑφ᾽ αὐτοῖς ἐν ὥρᾳ μεσιμβρείας, καὶ καρπὸν δρέπεσθαι, οὕτω πρόκεινται καὶ αἱ τῶν δυναμένων καὶ ἀγαθῶν εὐποιίαι τοῖς θέλουσιν, εἰς κοινὴν ἀπόλαυσιν τῷ τοι γε καὶ ἡμεῖς εἰδότες τὴν σὴν ἐν θεῷ πανιεροπρεπεστάτην προαίρεσιν. ἀξιῶσας ὁ παρὼν (ὃν οἶδας τοὺς παρόντας) κύριος ἰωάννης παππαδόπουλος, υἱὸς τοῦ ποτε ἐκείνου παπᾶ κυρίου κοδομήνου, μετὰ τοῦ ὑμετέρου καὶ ἡμετέρου ἐν ἱερεῦσι τιμιωτάτου κυρίου ἀντωνίου ναθαναήλου ἀξιῶσαι τὴν σὴν τελειότητα, εἰ μὴ ἀπαξιώσῃς δοῦναι χεῖρα βοηθείας αὐτοῖς ἐν τοῖς αὐτόθι ἐν οἷς καὶ ζῶσι μετὰ δικαιοσύνης καὶ αὐτοῖς κατ᾽ ἀμφοτέρων συνοίσονται, καὶ τὸ πᾶν εἰπεῖν, ὡς ἂν θεὸς ὁδηγοίησε, καὶ τὸ παρ᾽ αὐτοῦ σοι δωρηθὲν, καὶ ταμιευθὲν, τοιούτων ἕνεκεν (ἀμαλθείας κέρας πηδάλιον γνώσεων) ἰθύναι ἐν καιρῷ δηλαδὴ τῷ προσήκοντι. ἐῤῥώσομεν ἐῤῥωμένου ἐν κυρίῳ ἐῤῥωμένος δεσμὸς ἀλληλένδετος. βάσκανοι καὶ λῆροι μὴ τὴν σὴν παρακρουέσθωσαν φρόνησιν, ἡμεῖς γὰρ σοι οἰκέται ἱκέσιοί ἐσμεν (ὡς καὶ πάντες οἱ κατὰ θεοῦ φιλίας οἴδασι καὶ διὰ ζώσης φωνῆς προείπω-

πομλυ ἢ ἐφ᾽ ὥρῳ ζωῆς ἡμῶν. σύγγνωθι πρὸς βίον γράφοντι.

Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ σοφοτάτῳ ἐν ἀρχιερεῦσι κυρίῳ γαβριὴλ τῷ φιλαδελφίας ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῷ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ κοσμίως πάνυ καὶ αἰδεσίμως ἐγχειρισθείη.

Πανιερώτατε, καὶ σοφώτατέ μοι φιλαδελφίας δέσποτα.

Οἷς ἑλληνικοῖς ἐνατενίζειν με γράμμασι, τὰ τῆς θείας σου ψυχῆς ἐφευρήματα περοξύνει τιμία μοι κεφαλὴ, πρὸς σύνθεσιν λόγων διεγείροντα καὶ τὸν ἄκοντα, ἤδη τε τοῦ χρονίου ὕπνου ὡς ἀληθῶς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀποσείοντα φαίνεται, πρὸς ἐπίγνωσιν τῶν ἐσφαλμένων βεβαρημένους αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ἀμαθίας ἐπιστρεφόμενα. τί γὰρ οὐχὶ πρὸς σὲ τ᾽ ἀληθῆ λέγειμι; ἐξ ὅτου τοῖς νόμοις ἐγκείμενος πέφυκα τῇ τῶν ἰδιωμάτων δεινοτάτῃ καὶ εὐπορωτάτῃ ταῖς λέξεσι οὐδένα φόρων προσάξας, ἀνδράσι τοιούτοις τοὺς σκινδαλμοὺς αἰσχύνομαι καὶ ψελίσματα ὑποφαίνεσθαι, καὶ τούτους ἐρυθριῶ ὑπ᾽ ἄλλων προσβλεπομένους ἀκούων. ἀλλ᾽ ἔμοι καὶ ταῦτα πρὸς ἡδονὴν εἰ τῶν σῶν οὐκ ἀνάξια δούλων νομίζοιτο, ὑπὸ τοιούτων καὶ μάλιστα, φίλων δηλέγω προσοχαζόμενος, οὐκ ὑπὸ φιλαιτίων καὶ φιλομέμπτων ἀνθρωπίνων τεχνολογούμενα. εἴπερ γὰρ παρ᾽ ὑμῶν μου τὸ ἀμαθὲς ἐπι-

ση δύναμις ἐπακολουθοῦντα, προσηκὼν εἰμὶ παρὰ τῆς σῆς λογιότητος ὑπακούεσθαι, καὶ ταῦτ' ἐπειδὴ καὶ τὴν βυσσοδομουμένην ἔνδοθέν μοι ἐπικουρίαν πρὸς τὴν τῶν λόγων ἐπίδοσιν προσενεγκεῖν, εἰς προὔττον ἔκεινα δεῖν, ὅπως ἂν δαψιλαίης μᾶλλον πρὸς τὴν ἐκείνων ἀντίληψιν. τοιγὰρ ἄμφω τὰ χρέη γενναίως ἀποτινῦντες, ἐγὼ μὲν τοῦ μνημονεύειν καὶ ἀναμιμνήσκειν, σὺ δὲ τοῦ πράττειν μηδόπωσοῦν τὸ σύνολον λήξωμεν, ἐπὶ λέοντος τοῦ ἄκρου ἀρχιερέως αἴτιος ἐγένου τοῖς τῶν ἑλλήνων βουλομένοις μὲν, μὴ δυναμένοις δὲ, τῇ πενίᾳ, τῆς περὶ τοὺς ἑλληνικοὺς λόγους σπουδῆς, πείσας τὸν ἀρχιποίμενα γυμνάσιον ἐνεργεῖν ἑλληνικὸν ἀναδεῖξαι δυοκαίδεκα μειρακίων ἑλληνικῶν, ὅ δὴ καὶ ἀνέδειξαι σοῦ καταβαλλόντος τὰ σπέρματα, ὁ δὲ τὰ σπέρματα καταβαλὼν ὡς ὁ καλὸς... ῥήτωρ οὗτος τῶν φύντων αἴτιος. μέχρι μὲν οὖν ἐκεῖνος διετέλει τοῖς ζῶσι συναριθμούμενος, καὶ αὐτὸς παρὼν ἐτύγχανες ὁ τὰ καλὰ σπέρματα τοῖς ἐκείνου ὑποσπείρων ὠσὶν, ἐπίδοσις οὐ μετρία τῷ γυμνασίῳ ἐγίγνετο. ἀποιχομένου δ' ἐκείνου, φεῦ κακοδαιμονίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ, συναπέσβη καὶ τὸ γυμνάσιον. ἀλλ' ὦ θειότατε, ὑπεράσπισαι καὶ αὖθις τοῦ γένους. ἐν σοὶ γὰρ μόνῳ τὸ τῶν ἑλλήνων γένος ἐξήρτηται. θέλησον καὶ εἶναι κἂν τῇ ἑλλάδι τοὺς λόγους ἀνθῆσαι, ὁ τῶν λόγων γε πρύτανις, ἤδη ἀπομαρανθέντας, μᾶλλον δὲ καταξηρανθέντας τοσύνολον, ἔργον τέλεσον καὶ τανῦν τιμιόντε καὶ εὐπετὲς ἐμοί τε ἰδίᾳ καὶ παντὶ τῷ γένει κοινῶς

χρησιμώτατον. εἰ γὰρ κλήμης ὁ ἄκρος ἀρχιερεὺς ἐπιβεβαιώσειε τὰ παρὰ τοῦ ἀρχιποιμένος λέοντος ὑποσχεθέντα μοι καὶ συγχωρηθέντα, ἔχομεν πάλιν αὖθις εὐεργεσίαν, οὐκ ἐλάττω τῆς προτέρης ἐκείνης, ἧς διὰ τῆς σῆς μεγαλοπρεπείας ἐτύχομεν. ἵνα δ' ἐγνῶς τὴν εὐεργεσίαν ἐκείνου τοῦ φιλέλληνος λέοντος καὶ καλοῦ ἀρχιποίμενος, πέμπεταί σοι τὸ ἱερὸν τῆς ἱερᾶς ἐκείνου γραφῆς, ἣν ἐπιδείξας τῷ ἄκρῳ ἀρχιερεῖ καὶ γονυπετήσας ὡς ἀπὸ τοῦ γένους παντὸς αἴτησον ἐπικυρωθῆναι, καὶ παρὰ τῆς αὐτοῦ παναγιότητος τὰ δόξαντα τῷ φιλτάτῳ αὐτοῦ ἀρχιποίμενι, καὶ διαμένειν ἀμετακίνητα, καὶ μὴ ἀποπέμψαι ἐξίτηλα πρὸς θεοῦ. ἄγε τοίνυν ἀσμένως καὶ προθυμῶς βοήθησον, διὰ σοῦ γὰρ τὰ τῶν ἑλλήνων ἔνεστιν ἀναθῆλαι. σοῦ γὰρ τῶν πραγμάτων ἐρρωμένως συναραμένου καὶ αὖθις βεβαίου τοὺς λόγους, ὁ πρύτανις τῶν λόγων. σοῦ γὰρ ἄνευ τῆς συμμαχίας μετὰ θεὸν, τοξεύσομέν τε ἐς οὐρανὸν, καὶ ἐς τετρημένον πίθον ἀντλήσομεν, ὃ μὴ γένοιτο χριστὲ παντάναξ.

Ἱερόθεος μητροπολίτης μονεμβασίας τῷ φιλαδελφείας ἀρχιερεῖ κυρίῳ γαβριὴλ τῷ σεβήρῳ.

ΘΑλάσσαις ἐπαίνων ἡμᾶς κατεπόντισας, θεοῦ θεράπων θαυμάσιε, καὶ τῶν αὐτοῦ θείων τελετῶν μύστα καὶ μυσταγωγὲ, καὶ ποταμοῖς ἐγκωμίων κατέδυσας ἐν ἁγίῳ πνεύματι

τι, ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτοῦργε. ἀνθρώπους παιδόθεν ὡς εἰπεῖν ἀκρατοῦ μετεσχηκότος τοῦ χείρονος. καὶ στοιχείου τοῦ κατωτάτου τοῖς χηραμοῖς ἀεὶ ἐμμένοντας· ἅτε τὰ καθαίροντα φύσιν πνεύματος τοῦ φανταστικοῦ, αἴσθησιν οὖσαν αἰσθήσεων; δι' οὗ δεξιᾷ τοῦ θεοῦ χρηματίζομεν, ἔργα μὴ ἀγωνισάμενοι, καὶ ἀπελούμενοι φυλάττειν ὑποσχεθέντες συντηροῦντα τὸ ἀκριβὲς τῆς εἰκόνος περ ὡσάμοι. ἀλλὰ μέχρι μὲν τῆς τοσαύτης ἐπιῤῥοῆς ἀντέχειν ἐνόμιζον, καὶ διανοίξεσθαι κατ' ὀδυσσέα ἢ λέανδρον κυλινδούμενος εἰς γῆν ἐξενεύσασθαι ἤλπιζον, ἐμοὶ δ' ἂν ἄλλα τοῖς ἐλπιζομένοις καὶ χείρωνα τῶν προτέρον συνέβη τὰ ὕστερον. τὸ γὰρ ὕφος καταλέξιν ἀναγινώσκοντι, ἐῤῥάγησαν αἱ τῆς ἀβύσσου πηγαὶ καὶ οἱ καταράκται τοῦ οὐρανοῦ κατὰ τὸ λόγιον ἠνεῴχθησαν, ὅτι ποσειδῶν ἐφ' ἅρματος παροχούμενος τὴν ἀμφιτρίτην νηρηίδας τε καὶ τρίτωνας ἔχων, οὐ χειμῶνας, καὶ ζάλας καὶ τρικυμίας, ἀλλὰ πεντακυμίας καὶ δεκακυμίας διήγηρε, καὶ πρὸς πέτρας ὑφαλεῖς καὶ σκοπέλους ἀποκρήμνους ἠπείγετο περιῤῥῆξαι, μόλις δ' ἐκ τῆς τοσαύτης ἀναδὺς θαλάσσης παραδόξως γαλήνης με περιδραξαμένης, ἐφ' ἀπαλήν τινα ἠιόνα κατήχθην, ἄσματος πλῆρες τὸ στόμα, καὶ τὸν νοῦν φροντίδος ἔχων παράφορον, ὡς οὐκ ὄφελον, ταῦτά με ἡ τῶν σῶν παρ' ἀξίαν ἐπαίνων ὑπερύψωσις παθεῖν ἠνάγκασε, δέσποτα ἅγιε. τούτοις καὶ τούτων ἐπέκεινα ἡ μελισταγὴς καὶ θαύματος ἀξία ἐπιστολή σου περιπεσεῖν ἐβιάσα-

σα-

σατο. τίς γὰρ ἐγὼ καὶ τίς ὁ οἶκος τοῦ πατρός μου, ὥστε πόλιν τοσαύτην δι᾽ ἐμὲ τὰ μέγιστα εὐδαιμονίζειν, καὶ σωρὸν ἀγαθῶν πλουτεῖν ὡς γράφεις, κἂν τὴν κατὰ κανόνας καὶ νόμους κυβέρνησιν προβάλλῃ, τὸ τῶν πολλῶν ἀνύπαρκτον ἐνεπιδείξῃ τοῦ μέρους σοφιστικῶς σὺ στῆσαι βουλόμενος. ἐμὲ δ᾽ αὐτῆς μάλιστα μέγα τὸ κλέος ἀράμενον καὶ ἀείμνηστον πόλεως τοσαύτης προστατεύειν λαχόντα θεοῦ κρίμασιν ἀῤῥήτοις ἣν βασιλεῖς ἠρετήσαντο οἰκεῖν ἐν αὐτῇ. καὶ δωρεὰς μεγαλοπρεπεῖς χρυσοβούλῳ λόγῳ ἐθεέπισαν, προκαθημένην μὲν εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι πάσης πελοποννήσου, τοὺς δὲ λαχόντας, πανα γιωτάτους εὐφημίζεσθαι καὶ προεδρεύειν τῶν ἄλλων ἐν ταῖς κατὰ καιρὸν συνελεύσεσιν, εὐκαιρίαν θέσεως, ἐρυμνότητος ἀσφάλειαν, οἰκειτόρων πλῆθος πολύολβον, εὐγένειαν, πολιτείαν, τεχνῶν ἀσκήσεις, πασῶν πάντας εὐρόντας τὰ παρακινοῦντα, εὐανδρέαν τε καὶ εὐφυίαν, καὶ μάλιστα τὸ κάλλιστον πάντων, τήν τε πρὸς θεὸν πίστιν ποιμένος τε καὶ ποιμνίου, καὶ εἰς τοὺς ἐκείνους ἐνεργόντε καὶ ἄτρεπτον παντάπασιν εὔνοιαν, ὡς ἐν πολλοῖς τῶν προλαβόντων χρόνων ἔργοις τὴν πεῖραν ἐπεδείξατο, καὶ τὸ πιστὸν καθάπαξ ἄσειστον ἐγγυήσατο τούτοις. οὐ πρόπαλαι δὲ μόνον ὅτε τὸ σέβας κατ᾽ οὐδὲν ἐλλειπὲς εἶχε τῆς δόλου ὡς αἵμηρα τὴν κλῆσιν ἐσχηκέναι ταῖς ἐνδελεχέσι θυσίαις τῶν ζώων θυομένων τῷ ἀσκληπιῷ. οὐδ᾽ ὅτε ταῖς ἀριστείαις τοῦ περιφανεστέραν ταύτην καὶ περίδοξον τείχεσί τε καὶ

βα-

βάρεσι τελέσαντος ἐπὶ ταύρου ἐκαλλύνετο, γενναίους καὶ πρὸς πάντας θαυμασίους τοὺς οἰκήτορας ἔτρεφεν. ἀλλὰ μέχρι καὶ νῦν εἰ καὶ ζυγὸν δουλείας φεῦ ὑπῆλθεν, οὐ λήγει ἄνδρας τοῖς ἀρίστοις διὰ μνήμην ὄντας, καὶ πρὸς φιλοσοφίαν ἐξ οἰκείας ὁρμῆς καὶ ἐμφύτου ἔρωτος κεκινημένους ἐκφύειν. καὶ δεῖγμα τῶν λόγων ἀναμφίλεκτον ἡ κατὰ πάντα σὴ αἰδεσιμότης, ὅτε βαθύνους χωνιάτης νικόλαος, καὶ ὁ ἀγχίνους κόμης ὁ μαμωνᾶς, ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων ὑπερειδόντες πάντων ἐν τῷ βίῳ τερπνῶν, σωφρόνως τε καὶ εὐσεβῶς καὶ ἀνεπιλήπτως πολιτευόμενοι διατηλεῖτε πρός τε φιλοσοφίαν καὶ τὴν ἄλλην τῶν μαθημάτων σπουδὴν ὀξύτι φύσεως, δηλοῖ ἐν πυρὶ κατὰ τὸ παροιμιῶδες εὑρεθέντες εἰς ἄκρον κατὰ τὸν νῦν καιρὸν ἐφθάσετε παιδείας, ἀσφαλῆ τούτοις τὴν κρηπίδα ἐνθέντες ὑπ᾽ ὀρόφῳ τῶν μαθημάτων πρὸς θεὸν ἀνελθεῖν καθ᾽ ἑκάστην ἐρίζετε, εὐδαιμονίαν τὴν ἐσχάτην μόνον καὶ ἐραστὸν ἔρωτα τοῦτον εἰδότες ὑπὲρ ὧν σοὶ μὲν κατὰ παῦλον ὡς καλῶς προϊσταμένῳ τῆς τοῦ χριστοῦ ποίμνης διπλὴν τὴν τιμὴν χρεωστοῦμεν, καὶ πρεισσοτέραν ὡς ἐν λόγῳ κοπιῶντι καὶ διδασκαλίᾳ, τοῖς δὲ τιμὴν τὴν προσήκουσαν καὶ βαθμὸν τὸν πρέποντα ἐν καιρῷ ἀποδοῦναι τῷ οἰκείῳ, καὶ θεοῦ δέεσθαι τοῦ τὰ τέλη τῶν ὑψηλοτέρων συνάπτοντος ταῖς ἀρχαῖς τῶν ταπεινοτέρων κατὰ τὸν θεῖον διονύσιον, καὶ ἀναβάσεις διατιθεμένου ἐν καρδίαις ἰσχὺν ἐπιδοῦναι πέρας αὐτοὺς ἐπιθέσθαι τῆς ἐπαινουμένης ἀρχῆς, ὀλικῶς τε

ἑνω-

ἑνωθῆναι κατὰ μέθεξιν τῷ στεφοδότῃ, οὐκ ἄρα τὴν πόλιν ἐγὼ, ἀλλὰ τὸ ἀνάπαλιν εὐδαιμονίζειν, τὰ γὰρ αἰσθητὰ κινοῦσι τὴν αἴσθησιν, καὶ τὰ φαντάσματα τὸν δυνάμει νοῦν, ὡς ὁ φιλόσοφος ἐν τῷ γ΄ περὶ ψυχῆς ἀποφαίνεται. εὖ γέσοι τοίνυν, καὶ χάρις σοι τῆς πρὸς ἡμεῖς τοσαύτης διαθέσεως, ἀρχιερέων ἐλλογιμώτατε. ἐθισθεῖσα γὰρ ἐκ βρέφους ἡ εὐμαθὴς καὶ ἀπλήστου ψυχὴ πρὸς πᾶσαν ἰδέαν ἀρετῆς, ὡς οἱ παρ᾽ ἡμῖν μεγαλοφυῶς εὐδοκιμήσαντες πατέρες θεόσοφοι, οἳ τοὺς κύνας εὐλογημένους ἐκάλουν. καὶ τὸ τῶν ἀκκιζομένων πορνῶν κάλλος καὶ μύρων ἀποζουσῶν ἐπὶ ψυχικὴν ἀρετὴν λαμβάνειν τοὺς ἀποτασσομένους ἐδίδασκον, ἐξ ἔθους δὲ καθ᾽ ἕξιν τῷ ἐπιπόνῳ τὸ καλὸν κτησαμένη, πάντας καλοὺς, πάντας ἁγίους εἶναι ὑπολαμβάνει. εἴωθε γὰρ πᾶς τις ἐκ τῶν οἴκει φαντάζεσθαι τὰ ἀλλότρια, τὴν ἡμῶν οὐθενότητα, πρὸς θεὸν εὐσέβειαν, πρὸς ἀρετὰς πάσας ἐπιστημότητα. παιδείας πηγὰς ἐν στόματι ὠφελούσας τοὺς ἀκούοντας διὰ πρυσίου κεκτῆσθαι γράφων ἐπιστέλλεις, πάντων ἀμοίρους ὄντας, πρὸς δὲ καὶ κατεστίκτους κηλῦσι τῶν καθ᾽ ἑκάστην ἀτοπημάτων. ὁ θεὸς σου τοίνυν τὴν ἱερὰν κεφαλὴν στεφάνοις τοσούτοις ἐν τῇ ἀποθέσει τοῦ πολυπόνου σώματος ἀναδήσειεν, ἐν γήρᾳ πίονί τε τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ βίου χαρίσαιτο, περιόντι δὲ πλουσίαις αὐτοῦ ταῖς δωρεαῖς ἔξωθέν τε καὶ ἔσωθεν κατακοσμήσειεν, ἀνθ᾽ ὧν εἰς ἡμᾶς ἐνέδειξας ἀγαθῶν. οὐ δὲ γὰρ τῆς ἡμετέρας ἀξίας ἀνταποδοῦναι τὰς ἀμοι-

μοι-

μοιβὰς τῶν τοσούτων εὐεργεσιῶν. ἡδέως δ᾽ ἔτι δικαιολογισαίμην, μὴ ὀλιγωρίαν τὴν μακρὰν μου σιωπὴν ὑπολάβῃς φίλτατε, ἢ λήθην τῆς ἀδόλου καὶ καθαρᾶς σου φιλίας. οὐ γὰρ πρωϊνὸν ἐνθύμημα, οὐ καὶ δειλινὸν ἐντρύφημα, ἀλλ᾽ ὁ τῆς μακρηγορίας αἴτιος μπατέστος καὶ οἱ καταυτὸν λῃστρικῶς καὶ οὐ διὰ τῆς θύρας εἰσερχόμενοι λύκοι ὕβρεις ἀτιμίας, ζημίας, καὶ χολὴν μὴ κεκτῆσθαι τοῖς φίλοις ἀντιγράφειν προυξένησαν. πάντα θεσμὸν ἐκκλησιαστικὸν, πᾶσαν εὐταξίαν ἐκκλησίας χριστιανικῆς ἐκ βάθους ἀνατρέψαντες, ὁμόφρονάς τε καὶ σύμφρονας, τοὺς μὲν φόβῳ τῶν κρατούντων, τοὺς δὲ διαφθορᾷ χρημάτων, ἄλλους δὲ ἐλπίδι μείζονος βαθμοῦ καὶ κέρδους φενακίσαντες ὑπηγάγοντο πάντας τοὺς γενικοὺς ἀρχιερεῖς. ἐγὼ δὲ ἀσυνετοῦντας ὁρῶν ἐξεπληττόμην ὅτι θείων δικαιωμάτων ἐπελήθοντο χωλάναντες ἀπὸ τῶν τρίβων αὐτοῦ. κανόνας καὶ νόμους καὶ τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης φρικτὸν σχῆμα, παικτὰ γεγονότα, μὴ ἀνεχόμενος ὀλώλουν, ἐστηλήτευον τὸ ἀτοπώτατον καὶ ἀσεβὲς τοῦ ἐγχειρήματος. οἱ δὲ πρὸς τὸ κακουργεῖν προχειρότατοι τὴν τοῦ ὀνείδους μὴ φέροντες ἀλήθειαν, εὐάμοφρον δραξάμενοι ἔγκλημα τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς αὐτοῦ προστάγμασιν αὐθῆσασθαι μικροῦ δεῖν καὶ κατέλευσαν ἡμᾶς, καὶ εἰς ἐρέτας ἐγκατέμιξαν, εἰ μὴ θεὸς διὰ τοῦ λαοῦ τὰ αὐτῶν βουλεύματα ἐματέωσεν. ἀδείας δὲ νῦν μόλις καὶ εἰρήνης μερικῆς ἀπολαύσας τῆς διετοῦς ἀποδημίας ἐπιστέλλω σοι ταύτην τὴν βατταρι-

ρικὴν ἐπιςολὴν, ψυχροτέραν μὲν τῆς κασπιακῆς χιόνος, καὶ τῆς κελτικῆς κρυςάλλου ταῖς λέξεσι, θερμοτέραν δὲ τῆς πυλάδου καὶ ζωπίρου φίας τῇ προαιρέσει. εἰ δὲ καὶ αὐχμὸν νιὸς ἐν τοσαύτῃ ἐπομβρίᾳ λέξεων ἔχει, ἡ ἔμφυτος καὶ πολυμαθεςάτη σου ἀγχίνοια τὸ κεχηνὸς καὶ πίπτον τοῦ μέσου τῷ τῆς φιλίας ςαθμῷ ἀναπληρωσάτω. ἔῤῥωσο ἐν μέσῳ πολλῶν ἀρχιερατικὴ σύνεσις, καὶ ἡμῶν ἐν ταῖς πρὸς θεὸν εὐχαῖς σου μέμνησο. ὁ ἐν ἀρχιερεῦσι ἐλάχιςος καὶ σὸς κατὰ πάντα, ἱερόθεος ὁ μονεμβασίας τῆς σῆς πατρίδος, ἀπὸ καλαμάτης, ἐπιςέλλω σοι μίαν ζωὴν μνήμης ἄγαται χάρις.

Ἀνωνύμου, ἢ τοῦ ἡμετέρου δεσπότου γαβριὴλ τοῦ φιλαδελφίας.

Ἄρτίως μοι ὁ λογοθέτης προσελθὼν εἴρηκεν, ὡς διὰ φροντίδος ἔχει πρὸς ἡμᾶς ἀφικέσθαι. ὑπερφρονεῖ γὰρ θαλάσσης, καὶ ὁδοῦ μακρᾶς, καὶ τῆς ποθεινῆς ἕνεκα πατρίδος. ἀσπάζομαι γοῦν καὶ αὖθις τὴν σὴν θεσπεσίαν κεφαλὴν, καὶ ἀποςέλλομεν σοι ἐγχειρίδιον τι ἡμέτερον περὶ τῶν μυςηρίων, μικρὸν μὲν τῷ ὄντι καὶ εὐτελὲς καρπὸν δὲ φέρον θεῖον, καὶ τοῖς εἰς ἔπειτα κλέος προξενήσει ἀναμφιβόλως σωτήριον.

Κυρίῳ Γαβριήλῳ Συμεὼν εὖ πράττειν.

ΕΓώ μὲν καὶ νῦν ἀκριβῶς εἰδώς εἰμι, ὅτι κατὰ τὸ ἀριςοφάνειον ἐκεῖνο λόγιον πέπονθα. ὅπερ παλαίποτε, εὐρεπίδῃ καὶ δικαιοπόλει προσαιτοῦντι ἐπέβη γενέσθαι. αὐτὸς δ' ὥσπερ ὁ εὐριπίδης σαφῶς οἶδα, τὸ μὲν οὖν πείσῃ τοῖς ὑπ' ἐμοῦ ἐς ἀεὶ ἐνοχλούμενος, ἀλλ' ὡς χρυσομύσης, καὶ τοῖς εὐαγγελικοῖς δόγμασιν ἑπόμενος κατ' ἀκρίβειαν, οὐδὲ τὸ ὑπ' ἐμοῦ σοι φερόμενον σκληρὸν ὑπολήψει, καὶ τοῦτο ὡς τὰ πολλὰ τῆς σῆς χρηστότητος τεκμήριον, περὶ οὗ σοι πρὸ ὀλίγου ὁ κύριος ἐμμανουῆλος γέγραφε ὁ ἐμὸς λόγος ἀνδρῶν ἄριστε, ὅπερ εἰ βούλοιο τὸν κύριον ἰωνᾶν ἤπερ τῶν φίλων ἕτερον μετὰ τοῦ γράμματος, πρὸς τὸν ἐν ἀρχιουσι ῥαβένα, ἀποσταλθῆναί σοι, καὶ ἐξ ἐκείνου, ὡς ἔθος, τἀργυρία λήψεται. αὐτὸς δέ μοι καὶ ταῦτα ἐν μεγίςῃ χρείᾳ ἀποςελοῖς, καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων οὔποτε λήθης γενήσεται σοῦ ἕνεκα ἄξιον. πρὸς τούτοις καὶ ταυτασὶ τὰς ἐπιςολὰς τῷ ἀκαρνάνι ἐκείνῳ, ὡς προείπομεν παρέξειας, ὃν ἱκετεύω τὴν ταχίςην ταύτας ἀποςέλλεσθαι. ἔῤῥωσο γαμηλιῶνος ἕκτῃ ἐπιδέκα ἱςαμένου. ἐκ παταβίου.

ΟΥ' μετρίως ἥσθην, πανιερωτάτε δέσποτα, τὴν σὴν ἐνετίαζε ποθεινοτάτην ἡμῖν τε ἀκηκοὼς ἄφιξιν. ὅσων γὰρ λυπῶν αἴτιος ἡ σὴ ἀφ' ἡμῶν

ἡμῶν ἀποδημία ἐγένετο, τοσούτων ἐξ ἀμοιβᾶς εὐφροσύνων ἡ πρὸς ἡμᾶς σου ἐπιδημία κατέστη, εἰκότως μάλλα. συναυξηθείσης γὰρ πῶς ἤδεμου, καὶ συντακείσης τῆς ψυχῆς τῷ λαμπρῷ κάλλει τῆς σῆς μεγαλονοίας τε καὶ καλοκαγαθίας, εἶτα τοσοῦτον ἀποληφθείσης χρόνον, πονήρως διεκείμην, καὶ τὴν πολυχρόνιον ταύτης ἀπουσίαν φέρειν οὐκ ἐδυνάμην, μέχρι καὶ τῆς πρὸ ἕξ ἱππα, ἐν ᾗ τὴν σὴν εὐαγγελισθεὶς ἐπάνοδον, ὥσπερ ἀπὸ μηχανῆς ἐξαίφνης λήθημοι τοῦ πάθους ἐγένετο, γλιχόμενος δὲ ὡς ὑμᾶς ἀφίξασθαι, καὶ μηδεμιᾶς τό γε νῦν ἔχον οὔσης μοι τὸ παράπαν σχολῆς, διὰ καλάμου καὶ χάρτης τὴν σὴν θείαν κεφαλὴν δουλικῶς προσειπεῖν ἔγνωκα. οἶμαί γε μὲν οὐ μετ' οὐ πολὺ ἐπανήξειν ἐνετίαζε, ἵνα καὶ τὴν σὴν ἀσπάσωμαι δεξιὰν, καὶ τὸν ἀγχειρίζοντάσοι τουτὶ τοὐμὸν γραμμάτιον πρὸ τῆς αὐτοῦ ἐπισκέψωμαι ἀποδημίας, ὅνπερ τῇ σῇ πανιερώτητι συνίστημι καὶ τοῦτ' ἀξιῶ ἵν' ἀντεμοῦ ὡς ἐμοὶ τούτῳ προσφέρῃ θείῳ ἐμῷ ὄντι καὶ καθ' ἡμᾶς προσήκοντι. τέως τοίνυν εὐτύχει καὶ εἰ τούτων τῆδε χρήζεις ὧν ἱκανὸς εἰμὶ ὑπουργῆσαίσοι, μὴ γράφε παρακαλῶν, ἀλλ' ἀπαιτῶν χάριν. ὀφείλω γάρ. προσειρείσθωσαν πάντες οἱ παράσοι. ἐῤῥωμένως μοι καὶ εὐαγῶς διαβιώης ἡμέτερε κύριε, ἐκ παταβίου, τοῦ ͵αφπβ' ἔτους, σκιῤῥοφοριῶνος ϛ' ἱσαμένου.

Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ πανσοφωτάτῳ μητροπολίτῃ φιλαδελφίας κυρίῳ γαβριὴλ ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης χίου ἱππόλυτος ἐν χριστῷ χαίρειν καὶ ἐν πᾶσι εὐτυχεῖν.

ΑΙ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀντιλήψεις, δένδρεσι ἐοίκασιν ἱσταμένοις ἐν τῇ ὁδῷ καὶ καρποὺς ἔχουσιν, ὥσπερ γὰρ ἐκείνοις ἐστὶ, καὶ πρὸς πέλ ἀνακωλύτως καὶ ψυχέσθαι ὑφ' αὐτοῖς ἐν ὥρᾳ μεσιμβρίας, καὶ καρπὸν δρέπεσθαι, οὕτω πρόκεινται καὶ αἱ τῶν δυναμένων καὶ ἀγαθῶν ἐποιίαι τοῖς θέλουσιν, εἰς κοινὴν ἀπόλαυσιν τῷ τοι γε καὶ ἡμεῖς εἰδότες τὴν σὴν ἐν θεῷ πανιεροπρεπεστάτην προαίρεσιν. ἀξιώσας ὁ παρὼν (ἢ οἶδας τοὺς παρόντας) κύριος ἰωάννης παππαδόπουλος, υἱὸς τοῦ ποτε ἐκείνου παπᾶ κυρίου κοδομήνου, μετὰ τοῦ ὑμετέρου καὶ ἡμετέρου ἐν ἱερεῦσι τιμιωτάτου κυρίου ἀντωνίου ναθαναήλου ἀξιῶσαι τὴν σὴν τελειότητα, εἰ μὴ ἀπαξιώσῃς δοῦναι χεῖρα βοηθείας αὐτοῖς ἐν τοῖς αὐτόθι ἐν οἷς χρήζωσι μετὰ δικαιοσύνης καὶ αὐτοῖς κατ' ἀμφοτέρων συνοίσονται, καὶ τὸ πᾶν εἰπεῖν, ὡς ἂν θεὸς ὁδηγοίησε, καὶ τὸ παρ' αὐτοῦ σοι δωρηθὲν, καὶ ταμιευθὲν, τοιούτων ἕνεκεν (ἀμαλθείας κέρας πηδάλιον γνώσεων) ἰθύναι ἐν καιρῷ δηλαδὴ τῷ προσήκοντι. ἐῤῥώσομεν ἐῤῥωμένου ἐν κυρίῳ ἐῤῥωμένος δεσμὸς ἀλληλένδετος. βάσκανοι καὶ λῆροι μὴ τὴν σὴν παρακρουέσθωσαν φρόνησιν, ἡμεῖς γὰρ σοι οἰκέται ἱκέσιοί ἐσμεν (ὡς καὶ πάντες οἱ κατὰ θεοῦ φιλίας οἴδασι καὶ διὰ ζώσης φωνῆς προεί-

πω-

πομψ δὲ ἐφ᾽ ὥρῳ ζωῆς ἡμῶν. σύγγνωθι πρὸς βίον γράφοντι.

Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ σοφοτάτῳ ἐν ἀρχιερεῦσι κυρίῳ γαβριὴλ τῷ φιλαδελφίας ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῷ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ κοσμίως πάνυ καὶ αἰδεσίμως ἐγχειρισθείη.

Πανιερώτατε, καὶ σοφώτατέ μοι φιλαδελφίας δέσποτα.

Οἷς ἑλληνικοῖς ἐνατενίζειν με γράμμασι, τὰ τῆς θείας σου ψυχῆς ἐφευρήματα παρορμήνει τιμία μοι κεφαλὴ, πρὸς σύνθεσιν λόγων διεγείροντα καὶ τὸν ἄκοντα, ἤδη τε τοῦ χρονίου ὕπνου ὡς ἀληθῶς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀποσείοντα φαίνεται, πρὸς ἐπίγνωσιν τῶν ἐσφαλμένων βεβαρημένους αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ἀμαθίας ἐπιστρεφόμενα. τί γὰρ οὐχὶ πρὸς σὲ τ᾽ ἀληθῆ λέγειμι; ἐξ ὅτου τοῖς νόμοις ἐγκείμενος πέφυκα τῇ τῶν ἰδιωμάτων δεινοτάτῃ καὶ εὐπορωτάτῃ ταῖς λέξεσι οὐδένα φόρων προσάξας, ἀνδράσι τοιούτοις τοὺς σκινδαλμοὺς αἰσχύνομαι καὶ ψελίσματα ἀποφαίνεσθαι, καὶ τούτους ἐρυθριῶ ὑπ᾽ ἄλλων προσβλεπομένους ἀκούων. ἀλλ᾽ ἐμοὶ καὶ ταῦτα πρὸς ἡδονὴν εἰ τῶν σῶν οὐκ ἀνάξια δούλων νομίζοιτο, ὑπὸ τοιούτων καὶ μάλιστα, φίλων δηλέγω προσοχαζόμενος, οὐκ ὑπὸ φιλαιτίων καὶ φιλομέμπτων ἀνθρωπίνων τεχνολογούμενα. εἴπερ γὰρ παρ᾽ ὑμῶν μου τὸ ἀμαθὲς ἐπισκώ-

σκώψηται κριτῶν ἀρίςων, ἀλλ' ἔν γε ἐξ ἀξίου τοῦ ξύλου (κατὰ τὴν παροιμίαν) ὑποίσω τὸν ἔλεγχον ἐπικομπάζων, τὴν τοῦ καιροῦ καὶ μάλα ἀσχολίαν εἰδότων, τὴν τοὺς ἐν παταβίῳ γυμναζομένους μᾶλλον πρὸς τέχνην ἐπαγγελίαν τὰ πρὸς τὸν βίον ἀποφερούσης παρορμῆσαι ἢ πρὸς ἐγκυκλίους μαθήσεις ἀφορᾷν ἐπαγγέλλομεν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἅλις χάριτάς τε μεγάλας προσεπιγνώσομαί σοι τῇ θείᾳ κεφαλῇ πρὸς τὸ ὀρθῶς (κατά μοι τὸ δυνατὸν) γράφειν ἐπικεντούσῃ, ἐνδείκνυσθαι γράφων μετὰ τῶν ἄλλων τῷ εὐγενεστάτῳ κυρίῳ ἀλοιζίῳ τὰ γράμματα. περὶ δὲ τῶν βίβλων καὶ καλάμων ὁ ἐν ἱερομονάχοις αἰδήσιμος ἀποκρινεῖται θεοφάνιος τέτταρας ἀποφέρων τὴν εὐςαθίου καὶ κεδρινοῦ, μετὰ τεσσάρων σοι καλάμων. τὰς δὲ λοιπὰς αὐτὸς οἴσω. ἔρρωσο θεία καὶ πανιερωτάτη ψυχή. εὖτ' ἀσπάζεταί σου τὴν πανιερώτητα εὐσεβῶς τὼ χεῖρε προσκύων ὁ κύριος ἰωάννης ὁ φωναφεύς.

Ἐκ παταβίου, τῆς σῆς πανιερότητος ὁ κατὰ παντὰ δοῦλος

Ἀνδρέας ὁ σπεῖρας.

Τοῦ φιλαδελφίας κυρίου γαβριὴλ τῷ σκευοφύλακι τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.

ΠΟλὺς μὲν τῶν σῶν γραμμάτων τὴν ἐμὴν κατατέτηκεν ἔρως ψυχὴν, λογιώτατέ μοι μέγα σκευοφύλαξ, καὶ τὸ τυχεῖν με τούτων οὐράνιον ὅσον, καὶ τὸ διακαὲς σφόδρα καὶ διάπυρον. εἰ γὰρ καὶ ἄψυχα ταῦτα καὶ οὐχ ὡς αἱ φωναὶ σύμβολα τῶν τῆς ψυχῆς εἰσι παθημάτων, ἀλλά γε τὰς ἐν αὐτῇ διαθέσεις τοῖς πόῤῥωθέν πως ποθοῦσι καταμηνύουσι, καὶ γίγνεται αὐτοῖς ἔαρ, καὶ ὡρῶν λαμπρότης, καὶ γῆ ποικιλλομένη τοῖς ἄνθεσιν, ἡ τούτων παρουσία. ἔτι δὲ καὶ φιλίας βαθὺς ῥυθμὸς, καὶ ἀκριβὴς σύνδεσμος, καὶ τὰ μὲν τῆς εὐνοίας καὶ τῆς ἀναμνήσεως φιλεῖ αὐξάνειν, καὶ ἀναζωπυρεῖν αὐτὰ, διαστήματι τυχὸν ἢ λόγοις ἐχθρῶν ἀσθενῆ ἢ ἀφανῆ γεγονότα. τὰ δὲ τῆς ἔχθρας καὶ ἀμνημοσύνης ἐλαττοῦν καὶ μειοῦν τὰ μέγιστα. ὅθεν κἀυτὸς ἐγὼ τούτοις προσέχων τὸν νοῦν, εἰ καὶ μὴ πυκνοῖς γράμμασιν, οὐκ ἐπαυσάμην προσαγορεύειν τὴν θείαν σου κεφαλὴν, ἣν ἐγὼ ἄκρως ταῖς ἀρεταῖς καὶ λόγοις εὐδοκιμοῦσαν εἰδὼς, πῆ μὲν, ἀφορμὴν ἐνδιδοὺς γεύσασθαί με τῆς ἀττικῆς σου μελίττης· πῆ δὲ τὰ φιλικὰ ἀνανεοῦν προαιρούμενος. οὐ δ' αὐτὸς ἄριστε τῶν καθ' ἡμᾶς πάντων ἀμνημονεῖν ἔοικας, ὁ μηδὲ γράμμασι ποτὲ ἢ λόγῳ πρὸς αὐτοὺς ἡμᾶς φανεὶς προσφθέγξασθαι. τοίνυν ἀπάλλαξον ἡμᾶς τῆς ὅσης ταύτης θλίψεως. καὶ ἀνταπέστειλον ἡμῖν τι τῶν σῶν

θεσπεσίων γραμμάτων, τοῖς αὐτὰ ἰδεῖν τὰ μάλιστα γλιχομένοις. πρὸς τούτοις δὲ ἀντιβολοῦμεν σὲ τὸν τοῦ βίου καθηγητὴν, καὶ αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἄριστον φύλακα, ὑπὲρ ἡμῶν φροντίσαι καὶ σὺν τῷ μεγάλῳ λογοθέτῃ τὴν πλήρην φρονήσεώς φημι πολίαν, ψεύδους γέμουσαν τὴν καθ' ἡμῶν πεμφθεῖσαν ἔναγχος γραφὴν ἀποδεῖξαι. καὶ τοὺς ἡμᾶς σκαιῶς ἀτιμάσαντας, καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς λοιδωρήσαντας, ἐναντίως ἅπασι τοῖς νόμοις βεβιωκότας, καὶ ἐπὶ τοῖς αἰσχροῖς ἐρυθριᾶν οὐκ ἐπισταμένους, τοῖς ἐνταῦθα πᾶσι φανερῶς ἐκδηλῶσαι, μέγα γὰρ δῶρον τοὐντεῦθεν παρὰ τῆς τύχης τοῦτό μοι ἔσται, καὶ ὑμῖν τὰς μεγάλας ὁμολογεῖν χάριτας ἐς ἀεὶ ἀφορμή. εὐλογοτάτη· ἔρρωσο. αφπγ' φευρουαρίου κβ' ἐξ ἐνετιῶν.

Τοῦ αὐτοῦ.

ΤΗ'ν μὲν εὐλογίαν ὑμῶν, πατέρες αἰδεσιμώτατοι, μεθ' ὅσης τῆς εὐλαβείας ἐκομισάμεθα, καὶ ταύτην ὑπὲρ τὸν τοῦ κροίσου θρυλλούμενον ἐλογισάμεθα θησαυρὸν, καὶ πῶς γὰρ οὔ; ἀνδρῶν εὐλογίαν τῶν τὰ τῇδε πάντα μηδὲν καταπιθεμένων, ἀλλὰ τὸ πᾶν διανόημα, πρὸς ἃ ὁ παῦλος ἡμῖν ἐπαγγέλλεται ἐπεκτεινομένων. τοὺς δ' ἀδελφοὺς ὡς εἰκὸς ἀπεδεξάμεθα, καὶ ὡς οἷοίτε ἐπικουρήσαμεν αὐτοῖς, ὑφ' ὧν καὶ μεγάλως ἀπονάμεθα, τὴν τῶν αὐτόθι μακαρίων ἀνδρῶν

δρῶν τῶν μὴ κατειλημμένων τινὶ τὸν θόρυβον ϗ νύκτα τῇ ψυχῇ ἐμποιούντων διαγωγὴν ϗ βιωτὴν ὁσημέραι διηγουμένων. τοίνυν καθικετεύομεν τὴν ὑμῶν σεμνοπρέπειαν, μνημονεύειν ἡμῶν ἐν ταῖς πρὸς τὸ θεῖον λιτανεύσεσι, ὅπως δυνηθῶμεν τὰ μεγάλα πελάγη τῆς ἐνταῦθα διατριβῆς κούφως περάσαι, ϗ τῶν ἐνταῦθα ὑπερφρονῆσαι, καὶ ἆραι τὸν ἐλαφρὸν ζυγὸν τοῦ κυρίου, ϗ εἰς τὸν αὐτόθι λιμένα καταντῆσαι, ἔνθα ἡ τῶν ἀγγέλων χορεία ἐμπολιτεύεται, ϗ ἡ ἀληθείνη φιλοσοφία ἀσκῆται παρὰ τῶν νοῦν ὑγίαν ἐχόντων. ἐῤῥώσοτε.

Τοῦ αὐτοῦ.

ΕΙ' καὶ μικροῦ τὰ ἡμῶν ἔχειν σε μαλ' ἐπέγνωμεν, ϗ ὀλίγα ὡς ἔοικας ποιεῖν τὰ ἡμέτερα, ὅσον γ' ἐξ ὧν διατεκμαίρεσθαι, ἐξ ὧν μέχει τοῦ δεῦρο μικρὸν γοῦν καὶ ἡμῖν ἐγχαράξαι γραμμάτων διέγνωκας, θείαμοι κεφαλὴ μέγα λογοθέτα, ἡμεῖς δ' ὅμως οὐ παυόμεθα ὑπεραύξειν τὸν διακαῆ, ὃν πρὸς σε τὸν τῆς σοφίας τρόφιμον, ϗ τὸν σὸν θεῖον ἀδελφὸν, ἔχοντες διατελοῦμεν πόθον. ἔτι δὲ ϗ τὰ φιλικὰ ἐπεκτείνειν, ϗ διὰ τιμῆς ἄγειν τὰ ἡμάτα πάντα ὅποι ἂν διατρίβοντες ὦμεν οὐ διαλίπομεν. ἐγώ γε μοῦ τό γ' ἐμὸν εἰπεῖν, ὃς καὶ τρὶς ἐπροσηγόρευσαν ὑμᾶς, τοὺς λίαν φιλικῶς κατέχειν ἀεὶ κατ' ἐμαυτὸν ἐννοούμενος. ἐκτελοῦμεν διὰ

ματ-

ματθαίου, ἔναγχος δὲ διὰ νικολάου τοῦ ἱερέως τῶν κυπρίων. οἷς καίτοι τῶν τῆς φιλίας συμβόλων μετὰ πάσης εὐνοίας ἐνεχείρησα. οὐ τόσον τῇ ποσότητι τοῦ πεμφθέντος θαῤῥήσας, πόῤῥω γάρ μοι ταῦτα πάντα νενόμισται τοῦ τῶν σοφῶν γενναίου σκοποῦ. ὅσον τῇ ἐν ὑμῖν ἐλευθερίᾳ καὶ ἐμφύτῳ συνέσει, ἄλλως τε δὲ καὶ τῶν κατ᾽ ἐμὲ πάντων, οὗ ἂν ἐδεήθητε προθύμως διανύειν πρὸς ἀπόδειξιν. ἀλλὰ πρὸς τοῖς ἄλλοις μοι ἀνιαροῖς καὶ τόγε ἄκρως ὑπὸ τῆς τύχης προσετέθη μοι, τὸ ἀποτυγχάνειν με τοῦ ποθουμένου δηλαδὴ, καὶ τὸ διόλου ὑστερῆσθαι οὐχὶ μόνον τῆς ὑμετέρας ὁμιλίας, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν ἡμετέρων γραμμάτων. ὅπερ οὐκ ἄλλοθέν μοι σκοπεῖται τὰς ἀφορμὰς ἔχειν, ἢ τῶν ἐχθρόδως ἡμῖν διακειμένων καὶ ὁσημέραι πλημμύρων σκανδάλων καθ᾽ ἡμῶν κινεῖν οὐ διαλιπομένων. καὶ δυστῷ ὑμᾶς τοῦ φιλοῦντος καὶ ποθοῦντος ἐμοῦ, πάντα δὴ τρόπον κατασοφιζομένου. οἶδας μὲν οὓς λέγω, τοὺς δυσγενεῖς, τοὺς συκοφάντας, τοὺς ψευδογράφους, καὶ ψευδοξάρχους τοὺς τὴν ἄτιμον αὐτοῦ διαγωγὴν διὰ γραμμάτων φερόντων μὲν πατριαρχικὸν ὄνομα, ἥκιστα δ᾽ ὄντων ἀληθῶν. παρὰ γὰρ τὴν τοῦ οἰκονόμου συνετωτάτου ἔννοιαν, καὶ ἀρίστην αὐτοῦ θέλησιν ταῦτα γε πάντα γίγνεσθαι, θαῤῥῶν εἰμι καλύπτειν ὡς οἷόντε καταμηχανῶνται. ἀλλ᾽ ἔγχουτ᾽ ἀντικρὺς οἱ παμμίαροι, ὑπ᾽ αὐτῆς τῆς φύσεως καὶ τῆς φήμης, καὶ ἑκαστάχου ὑπὸ τοῦ ἑαυτῶν βίου καταμαρτυροῦνται, καὶ ὡς τοῦ ψεύδους γεννήτορες,

ρες, κ) κακίας ἐφθρεται καὶ δόλε παντὸς καὶ φθόνε πίθοι μεμεςωμένοι ἀναφανδὸν ἐκκηρύττονται, οἷς ἐ δεῖ πιςδέειν, ἢ ῥαδίως καταπείθεσθαι ὡς κακούργες κ) τε πονηροῦ κόμματος ὄντας, κ) τῆς διαβολῆς ἧς οὐδὲν κακεργότερον κατὰ κλεάντη. λάθρα γάρ φησιν ἐκεῖνος ἀπαντήσασα τὸν πεπεισμένον, μῖσος ἀνάπτει πρὸς τὸν οὐδὲν αἴτιον)θρέμματά τε κ) γεννήματα, τοίνυν βοηθήσατε ἡμῖν, μᾶλλον δὲ τῇ ἀληθείᾳ, τοῖς μηδὲν εἰδόσιν ἢ μικρὸν ἢ μεῖζον ὧν ἡμῶν ἀδίκως οἱ ἐπὶ κακίᾳ διαβόητοι, ἐγκαλοῦντες κατηγοροῦσι. κ) γὰ ὡς τοῖς αὐτοῖς δολίοις ἔοικε γράμμασι, θάτερον παθεῖν ἡμᾶς ἐπινεργήσαντο, ἢ τὸν οἰκεμενικὸν καὶ τὲς ὑπ' αὐτὸν πάντας ἀπεχθῶς ἡμῖν διακεῖσθαι ποιῆσαι, ἢ τὴν γαληνοτάτην ἀρχὴν τῶν ἐνετιῶν τιμωρῆσαι ἡμᾶς κ) δεινῶς κολάσαι, διεγεῖραι, θάνατον γὰρ πάντως ἢ φυγὴν ᾤοντο ἡμῖν ἔσεςαι τὸ παρὰ τῶν ὧδε κρατέντων ψηφισθὲν, ὅπερ πέρας ἂν εἴληφεν, εἰ μὴ κύριος ἐβοήθησεν ἡμῖν κ) ὑπερασπισεν, κ) τὸ ἔλεος αὐτε ἐκύκλωσεν ἡμᾶς. ὅθεν ἀξιοῦντες ἱκετεύομεν ὑμᾶς τὲς πάσῃ ἀρετῇ κ) σοφίᾳ κεκοσμημένες, ὑπὲρ ὑμῶν παντὶ σθένει φροντίσαι, καὶ πάντα κάλον κτ τὴν παροιμίαν κινῆσαι, τέως ἂν ὁ οἰκεμενικὸς νόθον τοῖς ὧδε κρατεσι κ) πλάσμα σφαλερῶν ἀνδρῶν τὴν καθ' ἡμῶν πεμφθεῖσαν γραφὴν ἐμφανίσαι, κ) διὰ προσκυνητε αὐτε γράμματος ἐσφραγισμένου, τὰ πάντα ψευδῶς ἔχειν τοῖς ἀνὰ τὴν ἰταλίαν πᾶσι φανερῶς ἐξελέγ-

ξῃ.

ξῃ. ἔςαι γάρ μοι τῦτο φιλίας ἄκρον τεκμήριον, καὶ τοῖς ἑσπερίοις πᾶσι, κρίσεως ἀκριβοῦς καὶ ἀδώρυ ψήφυ, σύμβολον ἀεὶ φανές. ἔῤῥωσο, ᾳφπγ´ φεβρυαρίυ κδ´´, ἐξ ἐνετιῶν, ὁ ὑμέτερος κατὰ πάντα,

Γαβριὴλ ὁ φιλαδελφείας

Haec Epiſtola ſcripta eſt magno Logothetae magnae Eccleſiae, Conſtantinopolitanae videlicet.

Τοῦ αὐτοῦ.

ΕΙ καί τινι ἄλλῳ ἐξῆν ἐπὶ μέγα αἴρεσθαι, καὶ ὡς ἄλλος οὐδεὶς εὐφραίνεσθαί τε καὶ ἀγαλλιᾶν, ἐξῆν ἐμοὶ, μακαριώτατε πατὲρ καὶ δέσποτα, τῷ μάλα ἡδέως τὴν τῆς λαμπρᾶς ἀλεξανδρέων πόλεως παρὰ θεοῦ εἰληφέναι σε προςασίαν ἀκηκοότι. τῇ μὲν τῆς ὀφειλῆς, ἣν ἀνεξάλειπτον τῷ μνήμην ἔχοντι καὶ διατηροῦντι. τῇ δὲ τῆς εὐτυχίας ὑπερφυοῦς εὐδαιμονίας, ἣν ἐκεῖνος ὁ θρόνος ἢ ταληθὲς εἰπεῖν ἡ ὑφήλιος ἅπασα νῦν ἀπειληφὼς ἦν, δικαίως καθορῶντι. εὐφρανοίης τοίνυν ἡμᾶς τοῖς μελιςαγέσι σῦ γράμμασι, δι᾽ ὧν ἰδικώτως τὰ κατὰ τὴν σὴν θεσπεσίαν κεφαλὴν δηλώσειας, ἡμῖν εὐαγγελιζόμενος. ἴσθι γὰρ ἴσθι, ὡς μεγάλης ἡμᾶς ἐμπλήσῃς εὐφροσύνης τῦτο ποιῶν. τὰς μέ-

χει τῦ νῦν οὔπω παύλαν, τῦ μὴ ὑπὸ τῶν ὁμοχήμων ἐνοχλεῖσθαι, καὶ ἐφ' οἷς ἐπεποίθαμεν μὴ ἐπηρεάζεσθαι χεδὸν ἐφόρηκότας.

Τοῦ αὐτοῦ.

ΜΕλέτιον ἐκεῖνον, ὃν ἐγώ γε διὰ θαύματος εἶχον, καὶ ἔχειν οὔποτε παύσομαι, ὡς τοῖς πάλαι ἄξιον παραβάλλεσθαι καὶ συγκαταλλέγεσθαι θείοις ἀνδράσι, τὸν τῆς ἀλεξανδρείας θρεῖνον διοικεῖν πνεύματι θείῳ διαδεξάμενον ἐπύθομεν. λείπει τυχεῖν δὲ τούτου τῦ γράμματος τὰ μέγις' ἐφίεμαι τὸν ἄνδρα, τῇ σῇ σεμνοπρεπείᾳ φιλικῶς τὰ πρὸς αὐτῶν εὖ μάλα εἰδὼς ἐχούσῃ προσανατίθημι. τοίνυν πέμψειας ἢ ἀποδώσειας αὐτὸ ὅσον τάχος, ἡμῖν τοῖς ὅλῃ ψυχῇ καθικετεύυσι, καὶ τοῖς ἄκρον φιλοῦσί σε καὶ ποθοῦσι, τὰ μέγιςα χαριζόμενος.

Τοῦ αὐτοῦ.

ΕΙ' μὲν τῶν ὄντων οὐδὲν ἀντάξιον εἶναι τῦ πιςοῦ φίλου οἱ θεσπέσιοι τῶν διδασκάλων φασὶ δι' ὅτι ἂν ἐξισχύσαι μ' εὑρεῖν, ἢ εἰπεῖν ἔχω ὑπὲρ τῆς σεμνοπρεπείας, θείαμοι κεφαλὴ ἰωάσαφ. τῆς ἀεὶ ἔργῳ γε καὶ λόγῳ ἡμῖν μνημονευούσης καὶ διὰ θαύματος τὰ ἡμέτερα ἀγούσης,

σης, οὐ πρὸς χάριν ἢ πρός τι τῶν αἰσθομένων ἀποσκοπούσης, ἐφ' οἷς τοῖς νόθοις τῶν φίλων μόνον σκοπὸς ὢν παυσάμενος, καὶ ὁ τῆς φιλίας συνεξηφάνιστον σύλλογος. ἀλλὰ ῥυθμὸν καὶ τάξιν φιλίας τηρούσης ἀκίβδηλον, καὶ ταύτην ἐν παντὶ βίῳ καὶ καιρῷ ἀγαθὸν ὑπερεκτείνειν δὲ εἰδούσης, πάνυ εὐχαριστοῦμέν σοι τῆς μνήμης καὶ λαμπρᾶς εὐνοίας, ἣν πρὸς ἡμᾶς διὰ τῆς καλῆς σου ἐκείνης ἐνέδειξας ἐπιστολῆς. καὶ ἴσθι μὲν ἀντιφιλεῖν ἡμᾶς αὐτοὺς ἐκ μέσης αὐτῆς τῆς καρδίας τὴν ἐμὴν θεσπεσίαν ψυχὴν, ἠθῶν καὶ τρόπων εὐκοσμίαν καὶ θαυμαστὴν σου φύσιν ἣν ἡμῖν ἐμφανῆ κατέθετο, τὰ εὐμεθόδως σοι γραφέντα, οὐ τοῖς παροῦσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς πάλαι θείοις ἐκείνοις ἀνδράσι ἀξίαν εἶναι συνεξετάζεσθαι, καθομολογεῖν οὐκ ἄν ποτε διαλειψώμεθα. ἔρρωσο.

Τοῦ αὐτοῦ.

Εὐχαριστῶ σοι τῆς διαθέσεως, καὶ τῆς πρὸς ἐμέ σου διηνεκοῦς μνήμης, ἐπιεικέστατέ μοι κύριε ἰωάννες, καὶ γὰρ ἤδη τοῦτι σχεδόν μοι ἐνεστέρνιστο, καὶ εἰς ἔπειτα τηρηθήσεται ἕως ἂν ὕδωρ τε ῥέει, ἥλιος λάμπη, κατὰ τὸν ποιητήν. οὐκοῦν ἴσθι, τὸν πρὸς τὸν οἰκουμενικὸν πεμφθέντα ἱερέα, ναυπάκτῳ μόνον προζωκειλάντα ἔνθα στρώματα καὶ τὰ περὶ τὴν κλίνην, ὡς ἐκεῖνος ἐκέκτητο τοῦ ἐπισκόπου χρήμασιν ἐμπορευθέντα

μὴ

μὴ ταὐτὸς ὁ πανοῦργος κομίσαι τὰ ἡμῶν σοὶ ὑπέσχετο προαιρεθεὶς γράμματα, μήτετι τῶν ἐκεῖσ᾽ ἀφιγμένων διδοὺς, ἀλλὰ ταῦτ᾽ ἔχων, οὐκ οἶδ᾽ ὅπως ἀπολύσας ἀπράκτως ἐπάνηκεν. τοιγαροῦν συναλγήθητι τῷ κακῶς πράσσοντι καὶ τωόντι δυστυχοῦντι ἐπισκόπῳ. καὶ γὰρ εὐγενοῦς ψυχῆς τοῦτ᾽ αὐτὸ ἴδιον, τὸν δ᾽ ἀλιτήριον τὸν ἄβουσον οὕτω γὰρ αὐτὸς ἐκεῖνον καλῶ, εἰ καὶ στεφανίτην αὐτὸν ἐπανελθεῖν οἱ ὑπερεμοὶ ἀπεφήναντο, οἰκονόμοντε καὶ ἔξαρχον πάσης ζακύνθου ποιηθέντατε καὶ πεμφθέντα ὅπερ νὴ τὴν τριάδα, ἧς κἀυτὸς λάτρις ὢν διατελῶ, οὐ μικρὸν τὴν πᾶσαν ἐκείνην διεδόνησε πόλιν ὥστε μονονουχὶ λέγουσα οὐδοτιοῦν τὸν πεμφθέντα δέξασθαι θέμις, οὔτε μὲν τοῖς πατριαρχικοῖς θεσπίσμασιν ὑπείκειν. ὁρᾷς γε τοίνυν πῶς τὰ ἡμῶν διοικεῖται καὶ ποίαν τὴν λύμην τοῖς πιστοῖς οἱ ἀμεθόδως τὰς ἀποφάσεις ποιοῦντες προστεννηκοχέναι περασκευάζουσιν, ἀλλὰ τί μοι πρὸς ταῦτα καὶ λέγειν, οἴχεται τὰ ἡμῶν οἴχεται. ἄλλῳ τε ἱερεμίᾳ διηνεκῶς θρηνεῖν ταῦτα ἀνήζει. τὰ ἐπὶ τῆς ἡμῶν λαβῆς, εἰ πέρας ἤπερ τὴν ἀρχὴν λείψειεν, εὐτυχῆσαι τὰ μέγιστα. αὐτὸς δὲ ὑγίαινε, καὶ ὁ τὰ περὶ τῆς ῥώσου ἡμῖν συνεχῆ δήλου μεγάλην ἡμῖν τοῖς βασιλέως ταῦτα μανθάνειν ὑπηρεσίαν ποιούμενος.

τὸν κύριον ἡμῶν τὸν διάκονον ἀσπάζομαι, καὶ τοῖς ἡμᾶς καὶ σε φιλοῦσι τὸ προσῆκον αὐτοῖς ὡς ἐξ ἐμοῦ ἀφειδῶς χορήγησον.

Τοῦ

Τοῦ αὐτοῦ.

ΗΡισε ποτὲ περὶ μὲν ᾠδῆς ὅμηρος ἡσιόδῳ. περὶ δὲ εὐγενείας καὶ διαίτης φυσίγναθος, καὶ ψιχάρπαξ οἱ γενναῖοι, ὡς παρ' ὁμήρῳ μυθεύεται. ἡμῖν δὲ τῷ τε παιδὶ νικηφόρῳ, κἀμοὶ, οὐχ ὁ τυχὼν ἀγὼν πρόκειται. ἡ δὲ πάλη, οὐ περὶ λέβητος χαλκέου, ὡς ἄν τε εἴποι, ἀλλ' ὅς τις τὰ περὶ τὸν περίβλεπτον ἀλοίζον ᾄσεται μουσικώτερον. καὶ συγγνώμη τε ἡμῖν τοῖς ἐν οὐ παικτοῖς παίζουσι, καὶ σκόπῳ χωμένοις ἀνδρὶ, ὅν τινα καὶ πίνδαρος ἐπαινῶν αἰδεσθήσαιτο. ἐγὼ τοίνυν κλαγίῃ τὸν ἀντίπαλον προκαλούμενος, ἄρχομαι δωρικώτερον, καὶ λέγω τὰν ἀρετάντι, οἷα ἦχον τυμπάνου προφερόμενος τὴν ἀρχὴν ὅτι δὲ ὁ ἀνταγωνιστὴς, μένεα πνείει, καθ' ὅμηρον, ὃς ἤρισε περὶ λύρας καὶ ταῖς μούσαις αὐταῖς, ἤδη παρὰ πολλῶν ὁμολόγηται, διὸ δέδοικα, μή τ' ἐπαχθὲς πάθω ὥσπερ ἑρμοῦ ὁ μαρσίας, καὶ τοῖς κυσὶ καὶ οἰωνοῖσιν ἑλώριον καὶ κύρμα γενήσομαι καὶ τοῦ μὲν τοῦ στιχοπλέκειν ἢ ἀθυρεύεσθαι καὶ ψελλίζειν ἡμᾶς αἴτια, εὐγενὲς ἀλοίζε. καὶ οὐχὶ πρὸς τὸ αὐτεξετάζειν ταῦτα καὶ ἀντιπαραβάλλεσθαι ταῖς πολλαῖς σου πρὸς ἡμᾶς εὐεργεσίαις καὶ χάρισιν, ἀλλὰ σὺ μὲν οὐδέποτε ἀνύσειν ἔοικας, πάντα τρόπον χαριζόμενος, καὶ τιμῶν ἀεὶ τὰ ἡμέτερα καὶ νῦν ἀπόντος μου δῆλον εἶ. φῂς γὰρ με ἐν τῇ καλῇ σου ἐπιστολῇ, συνεχῶς

σου

σε μεμνῆσθαι καὶ πράττειν πάντα καὶ λέγειν. ἃ πρὸς ἐπαινοῦντε, καὶ δόξαν τὴν σὴν ἀφορᾷ. καὶ ταῦτα πρὸς τὸ νικᾷν σε ταῖς φιλοτιμίαις καὶ ἐπιγράμμασιν, ὅτι ἀνθ᾽ ἑνός σοι, πέντε πέπομφα. ἐγὼ δὲ τοσοῦτον δέω τούτοις ἀμοιβεῖσθαι, ὥστε μοι ἀβίωτον ἡγοῦμαι τὸν βίον, ὅτι μή σοι καὶ τρόπον ἄλλον τῶν προυπραγμένων ἔξεστιν ἀποτίσαι τὴν χάριν. τὸ μέντοι διὰ τοῦ θαύματος ἄγειν καὶ ὑπερεπαινεῖν τὰ σὰ κοινὸν ἔμοι γε πρὸς τοὺς ἄλλους τῶν ἀνθρώπων ἅπαντάς ἐστιν. οἷς συ τοῦ εὖ λέγειν τὰς ἀφορμὰς ὁσημέραι καλοκαγαθίᾳ καὶ τρόπων χρηστότητι παρεχόμενος, δίκαιος εἶ καὶ παρ᾽ ἐμοῦ τοῦτον ἀπολαμβάνειν τὸν ἔρανον. οὐ χάριν οὐδεμίαν ῥᾳδία ἀποδιδόναι σοι, διὰ τούτων πειρομένου, οὐδὲ ἐπαινέτου τάξει καθισάντος ἐμαυτόν. οὐχ οὕτως ἀνόητος ἐγώ, ὥστε μὴ τιμῆς κρείττω τὰ κατὰ σέ. ἄλλῳ μὲν γὰρ ἄλλοτι τῶν δοκούντων εἶναι καλῶν ἔδωκέ φασιν ὁ θεός, ὧν ἐφ᾽ ἑνί γε τῷ σεμνύνεσθαι καὶ μεγαλαυχεῖν ἔξεστι ᾧ κεκτημένῳ δικαίως. σὺ μέντοι πάντα ταῦτα συλλαβὼν ἔχεις, ᾧ πατρίδα μὲν συνέβη λαχεῖν τὴν πάντων χρησιμωτάτην, προγόνοις δὲ χρήσασθαι τῶν εὐγενῶν τοῖς ἐκλαμπροτάτοις, χρημάτων δὲ περιουσίαν, καὶ πλοῦτον ἄλλος μὲν ἄν τις θαυμάσειε, τῶν ἀτοπώτερον διατιθειμένων, οὐ δὴ τὸν ἀληθῆ τε ἅμα καὶ ὄντως ἀκήρατον ἀσπασάμενος πλοῦτον, τοὺς λόγους φημὶ καὶ τὴν φιλοσοφίαν αὐτήν, ἐφ᾽ οὕτω παρούσης σοφίας τε καὶ δόξης, ὥστε τῆς ἐν τοῖς λόγοις δεινότητος

 πα-

παρὰ πᾶσι σχεδὸν ὁμολογουμένως ἀνῃρεῖσθαι τὰ πρωτεῖα. καί τι τὸ μὲν περὶ τὴν πάτριον εὐδοκιμίας φωνὴν, καὶ μὴ τοῖς ἄλλοις ἐξ ἴσου καθίσασθαι, μέγα μὲν καὶ λαμπρὸν, οὐ παράδοξον δ' ἴσως. τὸ δὲ περὶ τὴν ἄλλην, ὡς ἄντις εἴποι, καὶ τοῖς πλείστοις ἄβατον, λέγω δὲ τὴν ἑλληνικὴν, τοσοῦτον διενεργεῖν, ὥς τε παρὰ πάντων θαυμάζεσθαι, καὶ νομίζεσθαι, ἐν τῇ μεσογίᾳ τραφῆναι τῆς ἀττικῆς, καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν ἕλλαδα, καὶ παλαιοὺς ῥήτορας, φιλοσόφους, ἀναφέρειν σου τὴν ἰδέαν τοῦ λόγου, καὶ τοῦ ἤθους. τοιαῦτα μὲν τὰ σὰ, ὦ ἀλοΐζιε, οἷς τοίγε ἐνδιατρίβειν, ἡ δὴ μὲν καὶ ἄλλως οὐ φορτικὸν, ἀγωνιστικώτερον δ' ὅμως ἢ κατ' ἐπιστολὴν καὶ ἐπιγράμματα, εἰς ἄλλον ἀναβεβλήσθω καιρόν. ὑγίαινε. προσαγορεύουσί σου τὴν φιλόσοφον καὶ θαυμασίαν ψυχὴν, οἱ ἐνταῦθα φίλοι, ἐξ ἁπάντων δὲ μάλιστα νικηφόρος καὶ διονύσιος ἡ τιμία ξυνωρίς. προσηρήσθω μοι ἑταῖρος ὁ ὕπαρχος καὶ οἱ λοιποὶ τῶν φίλων.

Τοῦ αὐτοῦ.

ΜΕτὰ τὴν τοῦ δυστυχοῦς πατριαρχείου τραγῳδίαν, καὶ τὴν τοῦ ναοῦ ἐκείνου (οἴμοι τῷ ἀθλίῳ) διαπόρθησιν ἢ τὴν τῶν ἱερῶν καὶ ἁγίων εἰκόνων, καὶ αὖθις, οἵ μοι ἔξωσίν τε καὶ ἔκβλησιν, ἣν ἀδακρυτὶ οὐ διῆλθον, πρὸς δὲ καὶ τὴν τοῦ γένους ἡμῶν κοινὴν ὑπερφρόνησιν, ἰδιαίτατα δὲ τὴν τῶν φίλων ξυμφορὰν, καὶ ταῦτα τῆς

σῆς

σῆς μεγαλοφυΐας, ἣν κοινὴν νὴ τὴν ἀλήθειαν ἥγημαι ἢ ἡγοῦμαι, τὰ κατ' ἐμοῦ ἡ καλλίστου καὶ εὔρυθμος περιεῖχεν ἐπιστολή, ὧν τὰ μὲν ὁ ἐπὶ κακίας διαβόητος καὶ ὁμώνυμος σεραφὶμ, τὰ δὲ ὁ νόθος καὶ τὴν φύσιν καὶ τὴν κλῆσιν δουκατάρης, ὁ νέος οὐρσῖνος παραλόγως ἅμα καὶ φθονερῶς ἐξέμεσαν, πῆ μὲν μισάνθρωπον πῆ δὲ κενόδοξον καὶ σοβαρὸν ἀποκαλοῦντες καὶ πρὸς ἐξουσίαν τὸ πρῶτόν φημι, ὅτι τὸ μισεῖν τοὺς ἀνθρώπους διχῶς νοεῖται, ἢ κατὰ τὴν φύσιν αὐτοῦ, ἢ κατὰ τὰς πράξεις τὰ περὶ αὐτὴν τὴν φύσιν; ὥστε κατὰ μὲν τὸ ἂν τῶν ἀδυνάτων ἐστὶ, μισεῖν μὲν τὴν φύσιν, ἐξ ἧς αὐτὸς ὢν τυγχάνω. θηριῶδες γάρ. κατὰ τὸ δεύτερον, ἔπελθε ἔμπροσθεν ἐν τούτῳ τὸ σήμερον, τὸ ἐλέγχειν με καὶ ἐλευθεροστομεῖν, τοῦτό μοι προσεπέθηκεν τοὔνομα, τῆς ἡμῶν πόῤῥω ξὺν θεῷ ὄντα γνώμῃ τε καὶ θελήσει. δοκεῖ δέ σοι θέμις πρὸς θεοῦ σεραφὶμ ἐᾶν καλλειστίλβοντα, περὶ ἡμῶν δὲ ξυστίδα τῶν λεπτοτάτων; οὐκ ὀφθαλμὸν, οὐ φρόνημα, οὔτ' ἴχνος ὅλως φέροντι μοναχῶν, ἀλλὰ λόγῳ μὲν μοναχικὸν ἐπαγγελλόμενον ἔχειν βίον, ἔργῳ δὲ ἅπασαν κακίας ἰδέαν μετερχόμενον, ἀνὰ τὴν τῶν ἐνετῶν ἀναιδῶς ὑπωσὶ περιόντα. καὶ ταῦτα ἐνταῦθα ἔνθα σκηπτοῦχοι βασιλεῖς, ἐπεσσεύοντο δὲ λαοὶ, ἤν τε ἔθνεα εἶσι μελισσάων ἀδινάων. λείπει. ὧν χάριν ὁ μὲν τὴν ἐπὶ τὰς κυκλάδας, ὁ δὲ τὴν ἐς κύπρον ἐνεχειρίσθη ὑπὸ τοῦ δαιμονῶντος νικηφόρου. πρᾶγμα μὲν παρόντι αὐτῷ ἀνῆκον ποιήσας, μεγάλην δὲ ζημί-

αν καὶ σκάνδαλον καὶ ἀτιμίαν, ἐπὶ τῷ δυστυχεῖ πάντων προσεπίφερε γένει. ἀλλὰ τίς ἂν δύνατ' ἀκούειν, ἢ φέρειν γεννεσίως, ὅσατε καὶ ὁποῖα οἱ τῶν κυπρίων τὰ πρωτεῖα ἐνταυθὶ φέροντες, καὶ οἱ ὡς ἡμᾶς ἐκεῖθεν ἀεὶ καταίροντες, ἆθλατε καὶ ἀγῶνας, οὓς ὁσημέραι τοῖς ἐκεῖ ἐπιφέρουσιν, ὅτε ῥηθεὶς οὐρσῖνος καὶ συνεκείνῳ λαυρέντιος ὁ φήμης ὁ ἀνὰ πᾶσιν τὴν ἐπέκεινα ἀγαδείρων διελθὼν, καὶ κρητῶν, καὶ τὴν τῶν ἰβίρων, υἱὸν τῆς θεωδώρας ὁ παρὰ τὸν τῆς φύσεως νόμον καὶ τὸ δίκαιον, πόρους ἡδονῆς ἐκ παντὸς πειρόμενος ἐξευρίσκειν, ὁ σφραγίδας σιδερέας τῶν ἁπάντων ἔχων πατριαρχῶν καὶ γράμματα τούτων ἀνὰ χεῖρας φέρων, τὴν δύσιν ἅπασιν πλειὼν σωροὺς χρημάτων συνάξας κακῶς ὁ κακὸς ταῦτα δαπάνησε. μάρτυς τούτων φλωρεντία, καὶ παρθένιός τις ἱερομόναχος ὁ ἐκεῖ ἐφημερεύων. μάρτυς τούτων ὁ καλὸς κἀγαθὸς οὐρσῖνος, ὃς παρὼν ἦν ἡνίκα τὰς σφραγίδας καὶ τὰ γράμματα ἐν τοῖς ἐκείνου ηὕραμεν κιβωτίοις. καὶ ἂν μὴ προσεχῶς ἐπὶ τὴν τοῦ γένους εἶχόν τι μὲν, τοῖς ἐν τῇ ξηρῇ συγκατεψηφισάμην τὸν ἀλητήριον, ἀλλ' ὁμότροπος αὐτῷ νικηφόρος, ἀρχιεπίσκοπον κύπρου χειροτονίσας, τοῖς ἀθλίοις ἐκείνοις ὡς ἄλλην ἀκρίδα, ἢ χάλαζαν, ἢ βέλτιον φάναι λοιμοῦ ἀνάλωσιν βαρυτέραν ἐξέπεμψεν. ἄραγε δοκεῖ σοι θεία μοι κεφαλὴ πρὸς ἀνδρὸς ἐλευθέρως τ' ἀληθῆ λέγειν ἐθέλοντος, παρὰ κανόνας τοῦτο ποιῶν; ἀλλὰ τοῦ μὲν φημὶ τοῦ ἐκ κυδωνίας ἀγροίκου ταῦτα.

τα. τὰ δὲ περὶ τὸν δεκατάειν τίς ἂν ἐξαρκέσειεν χρο.. ἐξειπεῖν ὅς πάντων μὲν κρατέειν ἐθέλει, πάντων δ' ἀνάσσειν.... ἔρσινον καβαλιέρην ἱππότην, πρωτοψάλτην πατριαρχικὸν ἀποκαλεῖν μένοντα ἑκόντι ἐπαναγκάζων τίς γοῦν πρὸς Θεοῦ προστατεύων λαοῦ ταῦθ' ὁρᾶν τὰ καθάρματα καὶ ἀκούειν ἀνέχεσθαι δύναται.

Τοῦ αὐτοῦ τῷ παναγιωτάτῳ ἡμῶν αὐθέντῃ καὶ δεσπότῃ τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ. σχόλιον. οὕτω γράφουσι καὶ εἰς τὴν ἐπιγραφήν.

ΤΗ'ν μὲν μεστὴν φθόνου, καὶ παντὸς πάθους ἐπινέουσαν καθ' ἡμῶν πεμφθεῖσαν ἐναγχος ψευδογραφὴν, ἤδη σοι πέμπομεν, παναγιώτατε δέσποτα. ἐφ' ἣν οἱ τὰ πρῶτα δυσμενῶς πρὸς ἡμᾶς ἔχοντες, καὶ εἰς ἔτι τὸν τῆς κακίας σπινθῆρα ὑπέχοντες, ἔργον ἀνόσιον καὶ παράνομον ποιήσαντες, πατριαρχικὸν προσεπέθηκαν ὄνομα νομίσαντες δῆθεν οἱ ἀσελγεῖς τε καὶ μισητέοι, τοὺς τῶν ὧδε κρατοῦντας ῥαδίως φαινακίσαι, ὥς τε ἀναμφιβόλως πατριαρχικὴν οὖσαν ταύτην θαῤῥεῖν, ἡμῖν δ' εὐθύνας τῶν ἀνηκέστων, καὶ τιμὰς τῶν ἀφορητῶν προσενεγκεῖν. ἀλλ' οὐ κατὰ σκοπὸν γέγονε ταυτὶ τοῖς παμμιάροις, οὐθ' ὡς ὀνειροπόλουν οἱ δυσγενεῖς. εἰς πῦρ γὰρ ἔδοξαν ξαίνειν, καὶ πάντως γοῦν γὰρ τουφῖσ.. κατὰ τὴν παροιμίαν. οἱ γὰρ πεποιθότες ἐπὶ ἂν ὡς ὄρος σιών. τὰς δ' ὑπὲρ κόρον ὕ-

βρεις, καὶ τὰς ὑπὲρ τὸ μέτρον λοιδορίας, ἃς κατὰ τῆς ἐμῆς κεφαλῆς σκαιῶς πάνυ καὶ δυσσεβῶς οἱ ἐπὶ κακίαν διαβόητοι, μελαγχολοῦντες ἐξέμεσαν, οὐ μετρίως ἔφερον, δέσποτα, οὔτ᾽ ἄν ποτε φέρειν δύναμαι, μὴ τὴν ὀργὴν κατ᾽ ἐκείνων κινεῖν, μέχρις ἂν τὴν κατ᾽ αὐτῶν θεάσομαι κατὰ κανόνας καὶ οὐ πρὸς χάριν ἐνδιδοῦσαν, ὑπὸ τῆς σῆς παναγιότητος θείαν ψῆφον ἐξενεχθεῖσαν. εἰ δὲ καί τις τῶν σοφῶν οὐδὲν ἥδιόν φησιν, οὔτε μυστικώτερον, ἢ δύνασθαι τὸν λοιδορούμενον φέρειν, ἀλλ᾽ αὗται ἱκαναί εἰσιν αὐτῆς καρδίας μέσης καθάψασθαι, καὶ τὴν τῆς πραότητος ἀρετὴν, περὶ ὀργὰς καὶ θυμὸν διεγεῖραι. ἀλλὰ τῶν μὲν τούτων ἅλις. ἐμὲ δὲ τὴν καρδίαν εὖ ἴσθι, παναγιώτατε δέσποτα, σφόδρα δηχθῆναι, ὁποίαν ἤκουσαί μοι τὰ τῆς γραφῆς ἐκείνης πάντα ῥωμαϊστὶ μετοχευθῆναι, καὶ πρὶν ἢ τὴν ἑλληνικὴν με κομίσασθαι. πεπόμφασι γάρ μοι ταύτην οἱ τῆς ὧδε γαληνοτάτης ἀρχῆς καλούμενοι ζάβιοι, οὐ μόνον δεῦρο, ἀλλὰ καὶ μέχρι ῥώμης αὐτῆς διασπαρθῆναι, κἀμὲ ἀτόπων ἔργων πληρωτὴν διατερατολογηθῆναι. πρὸς δὲ κατὰ τοῦ διδασκάλου καὶ δεσπότου μου, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἐκλαμπροτάτων κληρικῶν, χωρῆσαί με διακωδωνισθῆναι, τὸν μηδὲν ἄξιον ψιχὸς κατὰ τῆς ἱερᾶς καὶ ἀξιαγάστου εἰπόντα ποτὲ κεφαλῆς ἢ τῶν ὑπ᾽ αὐτοῦ θεσπεσίων ἐκείνων ἀνδρῶν, μᾶλλον δὲ θαυμάζοντα καὶ διὰ τιμῆς ἄγοντα, καὶ μετ᾽ εὐφημίας σὺν τῷ παντιμίῳ αὐτῆς ὀνόματι κἀκείνους διηνεκῶς παραπέμποντα. τοιγὰρ-

οὖν

θῦν σπλαγχνίσθητι, δέσποτα, καὶ τὸν σωρὸν τῶ ἐν τῇ γραφῇ ἐκείνῃ ψεύδες, τὸν κατ' ἐμοῦ ἀδίκως ὁρμήσαντα τῇ τῆς ἀληθείας ἰσχύει διασκέδασον, καὶ τὸ ἐπέκεινα τῆς ἀληθείας καθ' ἡμῶν ἁπάντων ἀναφυεῖσαν μέμψιν ἐξάλειψον. ἄδεται γὰρ ὑπὸ τῶν ὧδε ὡς οἱ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας διοικηταὶ, πρὸς τοῖς ἄλλοις χρηστοῖς, ϰ τὸ τηρεῖν τὰς ἐξομολογήσεις συναπόλεσαν. τοίνυν κυβέρνησον τὰ πάντα, ὦ τῆς ἐκκλησίας φωστὴρ, καὶ τὴν ἀλήθειαν τὰ μέγιστα ὑπερασπίζων, ϰ ἀκίβδηλον ταύτην διατηρῶν. καὶ τοῖς μὲν ἐνταυθὶ ἔπω μὲν ἡγεμόσιν ἰταλοῖς, οὕτω δὲ τοῖς ἡμετέροις γραικοῖς νόθον τὴν γραφὴν, διὰ προσκυνητῦ σου γράμματος διαξάνωσον. ϰ πλάσμα ταύτην ἀνδρῶν ἀναιδῶν ὧν ἡ βδελυρὰ καὶ ἀνόσιος φύσις τῶν αὐτῶν ἐπιθυμεῖ, τοῖς ἑκασταχοῦ ἐμφάνησον. τοὺς δὲ νοθεύσαντας, ἢ πλάσαντας, τῆς ἐκκλησίας ὡς παρανόμους ϰ ἀθέσμων ἐργάτας ἐνεργειῶν ἀποδείωξον. πολλοὺς γὰρ τῷ ὄντι, δέσποτα πανα γιώτατε, ἀπαλλάξειας πραγμάτων ψυχοφθόρων τοῦτο ποιῶν. ϰ τίμιον καὶ εὐπρεπὲς ἐμοί τε ἰδίᾳ, ϗ παντὶ τῷ χριστονύμῳ λαῷ χρησιμώτατον ἔσται. ἔτι δὲ καὶ πολὺ βελτίω εἰς τὸ ἑξῆς τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐγκαταστήσειας, καὶ ἡμᾶς τοὺς σοὺς δούλους τοὺς καθάπερ κύκλος εἰς κένζον ἀεὶ ἀφορῶν τάς τε, δεινῶν τε ϰ ἀπροσδοκήτων ἀπολυξώσειας παθῶν, ϰ εἰρηνικῶς διάγειν τὸ λοιπὸν διανύσειας τοῦ βίου, οὐ γὰρ περὶ

χαλκουλέβητος ἤδη ὁ ἀγὼν, δέσποτα, οὐδ' ὁ κίνδυνος τῶν ῥαδίων ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ζωῆς καὶ αὐτῆς τῆς ψυχῆς. ἧς τὸ πᾶν τῇ ἐνούσῃ σοι πνευματικῇ ἀνατίθημι ἐκβλύσει, ἀφ' ἧς ὕδωρ πηγάζει, καὶ πρὸς ὁσίαν τοὺς ἀρρυομένους μετοχετεύει, καὶ φθόνου παντὸς καὶ τῆς δεινῆς ἔριδος σβεννύει τὸν καύσωνα. ἔρρωσο παναγιώτατε πατὲρ καὶ δέσποτα. ͵αφπγ' ἰανουαρίου κβ' ἐξ ἐνετιῶν.

Τῆς παναγιότητος σου δοῦλος

Γαβριὴλ ὁ φιλαδελφείας.

(1) Haec Epiſtola ſcripta eſt *Ieremiae II.* Patriarchae Conſtantinopolitano, eiuſque mentio facta eſt in obſervationibus ad Epiſtolas *Maximi Margunii pag.* 301.

Τῷ σοφωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ, ἐν ἀρχιερεῦσιν ἐξοχωτάτῳ καὶ πανιερωτάτῳ κυρίῳ γαβριήλῳ τῷ τῆς φιλαδελφείας ἀρχιεπισκόπῳ, νικόλαος ἐλάχιστος ἱερεὺς ὁ ῥόδιος εὐπράττειν.

ΕΓὼ μὲν ὡς ἀεὶ καὶ γαβριὴλ ἐπαινῶ, καὶ πρώτιστον ἀρχιερέων ἐκκηρύπτω, καὶ τὸ περὶ αὐτοῦ λέγειν, ἢ γράφειν ἥδυμοι πέφυκεν εἶναι, διό καὶ τὸ μὴ ξυνεῖναι τούτῳ διαπαντὸς,

τῶν

τῶν λυπηροτάτων τίθεμαι. ἀλλὰ τί ἂν καὶ πάθοιμι, πολλὰ κακὰ γένοιτο τοῖς τῶν ἀνθρώπων πονηροῖς, καὶ χαιρεκάκοις, τοῖς κακῶς εἰδόσι λέγειν ἐπεὶ καλῶς ἐκ ἔμαθον. καὶ γὰρ διὰ γραμμάτων ὡς ἔοικα τῦ ἐν ἱερομονάχοις ὁσιωτάτυ κυρίυ λαυρεντίυ τῦ μαρίνυ ἔγνων, ὥς τινες παράτινων ἐκβιβαθέντες ἴσως τῶν τῆς σφάκης ἀπογόνων κακῶς σοι καταγγειλάνμυ, ἐφ᾽ ᾧτε κωλύσωσιν ἴσως ἢ καὶ τέλεον ἀπαλείψωσι τὴν πρὸς ἡμᾶς σου χετικὴν εὔνοιαν, καὐτοῖς δὲ πάλιν τὰ ὅμοια κατεπιφερόντων, τὸ κατ᾽ ἐμοῦ ὃν ὑπὲρ ἐμοῦ ἐνόμιζον εἶναι. ἀλλὰ πρὸς τῦ θεῦ, σοφώτατε δέσποτα, τὰ κακῶς καὶ οὐκ ἀληθῶς εἰρημένα καὐτὸς ὡς τάχιςα ἔκρειψον, καὶ τὺς παρὰ σοὶ προαιρυμένυς εἶναι, καὐτὸς τὸ εὔγνωμον δεχόμενος ἔχειν ἐθέλησον. καὶ γὰρ εἰ δυνατὸν μή τινας σκανδαλισθῆναι παρὰ σοὶ χρονοτριβῆσαι διώγνωμεν. διχῆ καὶ γὰρ τὴν καθ᾽ ἡμᾶς ἐκ τῆς πατρίδος ἔξοδον διηρήσαμεν, ἢ ἐς πόλιν κωνςαντίνου, ἢ εἰς τὴν τῶν ἐνετιῶν. περὶ μὲν ἦν τῆς ἐν ἐκείνῃ κλιμάτων ἐδεμίαν φροντίδα καταβαλλόμεθα, καίπερμὲν ὑμετέρων ἐτύχομεν πολλάκις ἐς τιμὴν προσκαλέντων. φοβεῖται καὶ γὰρ ἡμᾶς τὸ τῆς πανώλης δέος, ὅπερ τὰ πλεῖςα τὺς ἐκεῖθεν πολεμῦντας θανατοῖ. περὶ δὲ τῶν πρὸς ἡμᾶς ἀσπασίως ἂν καὶ ἐνεδύσαμεν, σπουδῆς τῦ πρὸς πατρὸς μοι χάριν ἐγκαλειφθέντος ἀδελφῦ. τοῦτο δὲ πολλάκις εἰς νῦν θέμενοι, καὶ ἵνα μή τις ἀγνοῶν τὴν ἡμετέραν πρὸς ὑμᾶς ἄφιξιν, ἑτέρωθ

μεν

μὲν στέρησιν, ἑαυτῶν δὲ κέρδη ταύτην ὀνομάσει, οὐχ ἡ τῆς γνώμης θέλησις ἐς τὸ ἔργον αὐτὸ κατεπείγετο, ἀλλ' εἰ σὺ ἡ πανιερώτης τὸν ταύτῃ ὑπακούοντα, καὶ τὸν ἐς πλεῖστον ἀγαγεῖν ἐλπίζοντα τὴν περίφημον αὐτῆς ἀρετὴν, προαιρεῖται παρ' αὐτῇ ἔχειν, δῆλα τὰ τῆς προαιρέσεως ἐγκαταστησάτω, ἣ καὶ τὸ ἔργον ἐκ πάντων ἀκολουθήσει. οὐδεὶς γάρ ἐστιν ὁ ἀντιποιούμενος αὐτῇ τοῖς καλοῖς. εἰ οὖν μικροῖς ἂν γράμμασιν ἐλθὲ λέγουσιν ἐκπέμψοι, τάχιστα ὃν εἶχεν υἱὸν πρότερον ὑπήκοον, πάλιν ἐν ταὐτῷ προθυμότατον ὄψεται. ἔρρωσο, σὺν πάσῃ ἐν θεῷ εὐτυχίᾳ, πανιερώτατε δέσποτα, πρὸς σύστασιν τῆς λογικῆς ποίμνης τοῦ κυρίου. κατὰ τὸ αφπδ' ἔτος ἀπὸ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας, μαιμακτηριῶνος γ ἱσταμένου.

Εὐλαβέστατε πρωτοπαπᾶ .... υἱὲ ἀγαπητὲ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, χάρις εἴη σοι καὶ εἰρήνη καὶ ἔλεος ἀπὸ θεοῦ παντοκράτορος. ἕκαστον ὀφφίκιον ἔχοντα τὸ οἱονοῦν δεῖ τοῦτον σύμφωνα τῷ ὀφφικίῳ ἑαυτοῦ πράττειν ὡς ἂν εἴη δικαίως ἔχον τὸ ὀφφίκιον, καὶ σὲ πρωτοπαπᾶν ὄντα ταῖς τῷ πρωτοπαπᾷ καθήκουσι πράξεσι δεῖ ἐφαρμόζειν σεαυτὸν, ὅπως δοξάζηται μὲν ὁ θεὸς, παρ' οὗ πᾶσα δόσις ἀγαθὴ κατερχομένη, τοῖς οἷς ἐδόθη ἢ δίδοται παρέχεται. ὠφελῆται δὲ ὁ βλέπων λαὸς τὰ καλὰ ἡμῶν ἔργα, καὶ τρίτον, καὶ σὺ αὐτὸς μάλιστα.

εὖ

ὐ γὰρ περὶ ἑαυτῦ μόνον ἕκαστος μεριμνᾶν ὀφείλει, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλων σωτηρίας κήδεσθαι τὰ εἰς τῦ ἑαυτῦ δύναμιν φθάνοντα. ἔσο ὖν τύπος τῶν λοιπῶν ἱερέων καὶ τῦ λαῦ, κατὰ ὑπερέχεις αὐτῶν τῷ ἀξιώματι. ὕτω δὲ ποιῶν, ἕξεις μὲν παρ' ἡμῶν τὴν πρέπυσαν εὐχαριστίαν, παρὰ δὲ θεοῦ τὸν μισθὸν, ὖ ἡ χάρις μετὰ σοῦ.

(1) Haec Epistola scripta est Protopapae Corcyrensi, qui Praesul est Graecorum in ea Insula degentium, ab Archiepiscopo Philadelphiae, ni fallor, qui Graecis Venetiarum, & fortè etiam Corcyrae praeest.

Τῷ πανιερωτάτῳ κ' σοφωτάτῳ μοι αὐθέντῃ καὶ δεσπότῃ κυρίῳ γαβριὴλ τῷ φιλαδελφείας, σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν, μητροφάνης ὁ τῶν ἱερομονάχων ουτιδανὸς κ' ἐλάχιστος, εὖ πράττειν,

ΕΙ' καὶ πρόξιτες διὰ τάχυς καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν ἐξαπίνης ἀπέσαλκάσοι τὸ οἰκεῖον δισύλλαβον ἐπισολείδιον. μεθ' ὖ χάριν μικρᾶς ἐνθυμήσεως καὶ δέκα δέσμας ἀσπαράγγων τῇ τῆς ὥρας βραχύτητι πεπομφὼς ἔφθην· ἀλλ' ὖν καὶ αὖθις τῇ σῇ ἄκρα πεποιθὼς εὐνοικῇ καλοκαγαθίᾳ κ' διαθέσει οὐ κατώκνησα κατὰ τὸ ἐνόν μοι σοι γράψαι, καὶ δηλῶσαι τὰ κατ' ἐμὲ

μὲ οἷα καθέστηκε. καὶ πρῶτον μὲν ἴσθι, ἐλλογιμώτατε δέσποτα, ὅτι εἰ προειδὼς ἦν τὰ τούτου μωρά, φημὶ δὲ καὶ τὸ σφῶν ἄστυγον καὶ φιλονικίον καὶ ἐριστικὸν καὶ ἀσύμφωνον εἰς ὃ ὁσημέραι διατελοῦντες τυγχάνουσιν, οὐκ ἂν ἐνταυθοῖ ἀφικόμην. νῦν οὖν ἐπεὶ ταῦθ' οὕτως γέγονεν, ἀνάγκη με ταῦτ' ὑπενεγκεῖν, εἰ καὶ οὐκ ἀνεκτά. ἔγω γε δὲ μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς τοῦ κυρίου ἡμῶν ἀναστάσεως, εἰ βουλητὸν ἦν τῷ θεῷ, βούλομαι τῶν ὧδε ἀπάραι καὶ τὴν αὐτόθι παραγενέσθαι, καὶ τῆς σῆς ποθεινῆς καὶ ἐπεράστου θέας ἀπαπολαῦσαι θεῷ δ' εὔχομαι μόνῳ. οὐ μετὰ πολλὰς ἡμέρας τὴν σὴν τιμίαν εἶχον δεδαγμένος ἐπιστολήν, δι' ἧς ἔγνων ὅτι οὔπω ἀπειληφότες ἐστὲ τὰ ζητούμενα. κἀκ τούτου τεκμαίρομαι ὅτι καὶ αὐτὸς ἐγώ γε τὴν ἄλλως προσμένω τοῖς ὧδε, ἄχρι τοῦδε, τῶν πραγμάτων μηκέτι ὑπολειψομένων τὰ οἰκεῖα ἐξ ὧν ἐξώθησαν καὶ οἱ μέλειμοι περὶ τούτων καὶ μὴν μὰ τοὺς τῆς ἀρετῆς ἀγῶνας, τῆς σῆς μόνον λογιότητος ἐν εὐπραγίᾳ καὶ ὑγείᾳ τὸν βίον διατελούσης. καὶ οὐχ ἡδύτερόν μοι καθέστηκεν ὡς ἡ τῶν δεσποτῶν μου καὶ φίλων διαγωγή τε καὶ πολιτεία ἐπὶ καλοῦ ἀγηράτως καὶ πρεσβίον τοῖς πᾶσι διαφημίζεται. εἶεν ὁ ἐν μοναχοῖς κῦρ ἀρσένιος ὁ ποτὲ καὶ πέρυσι τῶν λατινιστὶ μυστηρίων μεταλαβών, προσῆλθεν αἰτιῶν ἐξομολογήσεσθαι καὶ μεταλαβεῖν τῶν μυστηρίων τῶν τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας, ἐγὼ δὲ οὐ κατένευσα τούτῳ μὴ πρότερον τοῦτο ἀνενέγκας σοὶ τῷ κοινῷ ἡμῶν πατρὶ καὶ δεσπότῃ, ὃς δέ μοι προσέ-

σέθετο ὅτι ποτὲ τούτων ἐν ῥώμῃ μεταλαβόντι συνεχώρησας ἐπανήκοντι αὐτῷ ῥώμηθεν. καὶ οὐκ ἀπαξιῶν τοῦτον τῆς θείας δωρεᾶς ταυτησί. μὴ γένοιτο. ἀλλὰ δεδιὼς τὴν τῶν λατίνων διαβολὴν καὶ συκοφαντίαν, καὶ τὸ τοῦ ἡμετέρου σχήματος ἐξωμοτικὸν ὁ αὐτὸς πέπραχεν ἑωρακὼς καὶ κρίνας μὴ δεῖν ἐάσαι τοῦτο ἀνεκρώνητον τῇ σῇ σεμνοπρεπείᾳ, οὐχ ὑπῆξα τῷ τούτου αἰτήματι, ἕως τ' ἂν τὴν ἀπόκρισίν μοι ὅτι τάχιστα περὶ τούτου παρέξοις. ἀξιῶ κἀπὶ τούτοις εἰ ἡσυχίαν διάγεις γράψον μοι καὶ περὶ τοῦ ζωγράφου κυρίου γαβριήλου, οὗ πρότερον ἕνεκα ἔφθην σοι γράψας, πῶς γλίχεται τὸν μοναστὴν ὑπεισελθεῖν βίον. μετὰ μέν τοι τῆς τοιαύτην καταπνεύσεώς τε καὶ ὑποσχέσεως φημὶ δὲ τῆς συμπλασάσης μοι εἰς τὸ ἁγιώνυμον ὄρος τοῦ ἄθω ἔτι δὲ περὶ τοῦ ἰωάννου μανδραινοῦ τοῦ συμπλεύσαντός μοι ἐνταῦθα, ἀντιβολῶ γράψειας τί γέγονε ἡ κατ' αὐτοῦ γραφὴ, εἰ ἐξαλείφθη τῆς δίκης καὶ τοῦ γραμματίου ἢ οὔ. πρὸς δὲ, ταῦτα ἔσω σοι ἐν μυστικῷ τρόπῳ καὶ ἀπορρήτῳ χαιρετῶν με δέσποτα. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως, σὺ δέ μοι ἐρασμία καὶ θεοφίλη ψυχὴ ἐῤῥωμένη διαβιώης ἐς ἐπιμήκιστον χρόνου τῶν σοι καταθυμίων ἐπαπολαύουσα.

Ἐκ πόλας, θαργηλιῶνος ὀγδόῃ ἱσαμένου.

Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ μοι αὐθέντῃ καὶ δεσπότῃ κυρίῳ κυρίῳ γαβριήλῳ τῷ φιλαδελφείας, ἀβλαβῶς καὶ προσηνῶς δοθείη.

Ἐς ἐνετίας.

Ἐγὼ

Τοῦ φιλαδελφείας κυρίου γαβριὴλ.

ΕΓὼ μὲν ᾤμην σε, παναγιώτατε δέσποτα, καθ' ὑπερβολὴν ἀχθῆναι καὶ λυπηθῆναι, ἐφ' οἷς ἐκνομιώτατα προπηλακισθείην, ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς σῆς δόξης. ἔτι δ' ὅσην πρὸς σὲ εὔνοιαν ἔχων διατελῶ, τοσαύτην παρά σοι εὑρεῖν με βοήθειαν ἐν τῇ νῦν μου ἐλαττώσει, τὸ μὲν ὡς τὸ σὸν φέρω πρόσωπον, ἐφ' ᾧ οἵτ' ἔπαινοι τῶν ἀγαθῶν, καὶ οἱ ψόγοι τῶν πονηρῶν διαβαίνουσίπως ἀνδρῶν. τὸ δέ, ὡς καὶ αὐτὸς ἀρχιερατικήν, εἰ καὶ ἀναξίως περιτίθεμαι ἀξίωσιν. ἐπεὶ δὲ ἤκουσαίμοι ὡς τοὺς διχερεῖς καθ' ἡμῶν λόγους προβαλλομένους, ἐφ' οἷς διαπεπράχασιν ἀνυπευθύνους εἴασας, κἂν τῇ ἀγορᾷ ἐλευθέρως περιέναι παρ' ἰδος, οὓς συνοδικῇ ἔδει ὑποβάλλειν καταρᾷ, τοῦτιγε οὐκ ἄκρας καρδίας ἔψαυσέμου, καὶ εἰ μὲν ἰσότης εἶεν ἡ αὐτὴ ἐμοί τε κἀκείνοις, παναγιώτατε δέσποτα, εἰκότως γ' εὖ μάλα τὴν αὐτὴν ἀμφοτέροις εὔνοιαν ἔδει σε ἔχειν. εἰ δ' ἂν οὐδὲν ἴσον, ἄρχοντος γὰρ ἀρχομένου, καὶ τῶν ἐννόμως βιούντων, καὶ παρανόμως ἀνισότης δήπου καθέστηκεν, οὐ θέμις ἄρα τὸ τὴν αὐτὴν ἀμφοτέροις διάθεσιν ἔχειν, οὔτε μὲν γενέσθαι δ' αἴτιον, εἴ γε μοι ἐξῆν τοῦτο εἰπεῖν, τὸ τῶν ποιεῖν διαμαρτεῖν οἱ καθ' ἡμῶν ἐξεμέσαντες, λείπει.

(1) Haec Epiſtola ſcripta videtur *Ieremiae II.* Patri-

triarchae CP. vel anno MDLXXIX. quando primum de ſede deiectus eſt; vel anno circiter MDL XXXIV., quando iterum e recepto throno deturbatus fuit.

Τοῦ αὐτοῦ φιλαδελφείας.

Τοῦ πρέσβεως τοῦ τῆς φραγγίας ἄρχοντος εἰς τὸν ἐνταυθὶ ναὸν εἰσελθόντος, παναγιώτατε δέσποτα, καὶ τὴν ἡμετέραν θείαν μυσταγωγίαν, καὶ τὰ περὶ αὐτὴν πάντα ὅπως τελεῖται ἀκριβῶς ἐθέλοντος ἰδεῖν, φιλοτίμως αὐτὸν προϋπαντήσαντες, οἷα εἰκός γε προσεδέχθημεν. φιλικῶς δὲ μετὰ τὴν τελετὴν ὑπὲρ τῆς μητέρος ἡμῶν, τῆς μεγάλης φημὶ ἐκκλησίας λαλήσαντες, ταύτην αὐτῷ γνώριμον ἐποιήσαμέν τε καὶ συνιστήσαμεν, δυναμένῳ ἡμῖν δοκοῦντι χεῖρα ταύτῃ ὀρέξαι, κυμαινομένῃ ὡς ἤδη τὰ πολλά, καὶ χειμαζομένῃ, καὶ αἰνότατα τῶν πώποτε πεπονθείᾳ. ὁ δὲ, πολλοὺς πόνους καὶ κινδύνους, εἴ γε δυνατὸν ἔφη, ὑπὲρ αὐτῆς ὑποστῆναι, καὶ συνχαίρεσθαι αὐτῆς, καὶ βοηθῆσαι αὐτῇ λόγῳ τε καὶ ἔργῳ ὡς οἷόν τε πρός τε πολλῶν καθυπέσχετο, καὶ γραμμάτιόν τι τῶν ἡμετέρων τῇ σῇ προσκομίσαι παναγιότητι προσεξετήσατο. μεσίτην ὅ γε μοι δοκεῖ, τοῦτο θέλων τῆς πρὸς αὐτὴν διαθέσεως. δεχθείη τοίνυν αὐτὸν ἀσμένως οἷα ποιμὴν ἄριστος, καὶ τὰ τῆς φρονήσεως βάθη ὡς ἄλλος οὐδεὶς ἔμφυτα ἔχων, καὶ φιλοφροσύνως

νως καθάπερ κοινὸς πατὴρ ἐνηγκαλήσοις, τῷ καιρῷ ἀκολεθῶν, ᾧγε ϗ θεοὶ αὐτοὶ δελεύειν ὡς ὁ λόγος, ἄντικρυς κατέμαθον.

(1) Haec quoque Epiſtola *Ieremiae II.* Patriarchae ſcripta videtur, circa eadem tempora, quibus ſuperior.

Τοῦ αὐτοῦ.

ΚΑπασκοπὸν μοι ἔδοξε, θεία μοι κεφαλὴ συμεὼν, ὅπως τὰ ἡμῶν ἔχει τῷ ἤδη πρὸς ἡμᾶς ἀφιξομένῳ πρέσβει δηλῶσαί σοι, ϗ λαβὴν τινα δοῦναι τῶν ὑμετέρων τὴν διοίκησιν ἁπάντων ἡμῖν γνωρίσης. προκειρε γὰρ οὐδὲν ἐπ' αὐτοῖς γνωσὸν ἡμῖν γέγονεν οὔτ' εἴδησιν τινα τέτων ἔχοντες διατελεμεν, ϗ ταῦτα νῦν ταύτης εἰπέρποτε δεόμενοι καὶ ἐκτόπως ἀφικόμενοι. ἴσθιμε τοίνυν δὲ ἔχοντα καὶ μικρόντι ἐπὶ τὴν φυσικὴν ἀχολέμενον, ϗ τὴν τῶν λατίνων ἠρξάμενον γλῶτταν ἀσκεῖν, ὡς μᾶλλον τῶν ἁπάντων τετόγε τοῖς ὀρθῶς φιλοσοφεῖν θέλεσι ξυμφέρον νομίσαι. διὰ θαύματος γὰρ ἔχων τὴν περὶ τὰς μεθόδες αὐτὰς αὐτῶν τάξιν, ϗ τήν τε τῶν ἀριστοτελικῶν ξυγγραμμάτων ἐπὶ τὸ κείμενον διαίρεσιν, ἀφ' ὧν ῥαδίως, τόντε σκοπὸν, ϗ τὴν αἰτίαν τέτες, ϗ τὴν συνεχίαν δυναταίτις ἀμέσως διανυσεῖν, τὴν δὲ τε βερνάρδου βίβλον

βλον σὺν τῇ ἑτέρᾳ τῇ αὐγέςῃ, μετὰ τῆς πρὸς ὑμᾶς πλεύσαντες λήψειας ἀσμένως φίλων ἔχετε.

ΤΗ'ν πολὺ ἐξαίρουσαν ἡμᾶς, μᾶλλον δὲ σε τὸ τοῦ ἀρχιερέως θεῖον χρῆμα, ἀσμένως ἐκομισάμην ἐπιςολήν σου, θεία μοι κεφαλὴ ἱππολυτε ἐν ᾗ τὸ πρὸς τὴν σοφίαν αὐτὴν τρόφιμον, καὶ τὸ ἐν λόγοις γλαφυρὸν, σύντομόν τε καὶ δυνατὸν, καὶ τὸ τῆς ἁρμονίας ἔναυλον. ἅμα δὲ καὶ τὰ περὶ αὐτὴν ἄλλα ἥδυςα δὲ μάλα εἰδὼς, θαυμάζειν σε κατ' ἀξίαν, καὶ ἱκανῶς ἐγκωμιάζειν πολύ τι ἐμαυτὸν πολὺ τοῦ δέοντος, καὶ τοῦ ἀναγκαίου ἐκλείπειν προσεπέγνωμαι. μείζονος γὰρ κομιδῆς δεῖται δυνάμεως ἢ τῆς ἡμῶν, ὁ προαιρεθεὶς ἐπαινέσαι σε τὸν ἐπὶ σοφίαν διαβεβοημένον. τοίνυν προσδεχθείοις τὴν ἐξ ἡμῶν ταύτην προιοῦσαν ῥανίδα, ὡς οἱ τῶν μεγίςων οἱ ποταμοὶ τὸ ἐπ' αὐτοῖς ποσὸν τῶν ςαγόνων, καὶ οἱ μεγάλοι θησαυροὶ τοὺς ὀβολοὺς, ὃν δέ μοι συνιςᾶς νικόλαον, οὐκ ἄν ποτε ἡμᾶς νόμιζε λήξειν, συνεπιλαβέσθαι αὐτῷ καὶ ἀντιποιῆσαι. καὶ εἴ γε δυνατὸν καὶ τοῦ πόνου καὶ τῶν πραγμάτων αὐτοῦ μετέχειν ἡμᾶς, ἥκις ἂν διαλιψαίμεθα. ἔῤῥωσο, ἡμῖν συγγινώσκων τοῖς παρ' ἱεραρχικοῖς ἔθεσι μὴ ἐπαίρειν προαιρουμένοις, λάκωνες γάρ ἐσμεν.

Μοῦνος ἄρα ζάθεος σοφὸς ἔξοχα ἔμμεν ἁπάντων

Ἔνθεα τῆς σοφίης ἴδε πειθοῖς θελξινόοιο.
Ῥυθμοὺς σοῖσιν ἐνὶ γράμμασι δὴ ῥέμεναι
Καὶ ῥήτωρ δεινὸς πᾶσί τε ὀψιγόνοις.

Τὰ περὶ τὴν τεσσαρακοστὴν ἀσχολουμένοις καὶ ἐς τὴν φυσικὴν οὐράνιον ὅσον ὁσημέραι φροντίζουσι.

Τοῦ αὐτοῦ.

ΕΙ' καὶ μὴ τὰ ἀριθμῷ ἐπανακάμπτειν, ὁ φιλόσοφός φησι ἐλλογιμωτάτη μοι κεφαλὴ, ὅ, γε τοῖς πεπερασμένην νομίζουσι τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν εἶναι, οὐ τὴν τυχοῦσαν αὐτοῖς προξενεῖ ζημίαν, ὅτι γε ὅλως τὴν τῆς ἀναστάσεως ἀπαναίνονται ἐνέργειαν, ἀλλ' ἡμεῖς οἱ μὲν πέρας ταύτην ἔχειν σαφῶς ἐκκηρύττοντες καὶ τῷ τὰ ὀστᾶ τὰ ξηρὰ καὶ ἀκίνητα, ἀπειροδυνάμῳ ἰσχύει πειθόμενοι, καὶ τὸν τοῖς φυσικοῖς ἐντρυφῶντα χαίρειν εἰπόντος, τὴν πρὸς τὸ εἶναι, μᾶλλον δὲ τὴν πρὸς τὸ οὐκ εἶναι προσδοκῶμεν ἐπαναλήψεσθαι κίνησιν, ἥν περ καὶ σὲ αὐτὸν ἀξιοῦμεν διὰ τοῦ παρόντος τὸν τὰ δεινὰ τῆς τύχης ἀπηντηκότα καὶ καθυπερβολὴν ἀνιαθέντα καὶ δειναῖς ἀλγήσεσι συχεθέντα οἷόν τινα παραμυθείαν κεκτῆσθαι εἰς τὸ ἐπικουφίζειν τὰς ἐκ τῆς καρδίας συνεχεῖς ἀναφυομένας σοι ὀδύνας, καὶ τὰς ἀφορήτους λύπας, ἀλλ' ὁ δαίμων σοι τῇ τῆς φιλτάτης στέρησι προξένησοι, ἀλλὰ τῶν μὲν τούτων ἅλις, ἡμεῖς δὲ οἱ ἐπίμως τὰ τοῦ πλοῦ ἔχοντες, ἀμφοειδιόντι μέλιτος μεστὸν,

σὸν, καὶ τῶν μηδικῶν μήλων μικρόν τι μέρος, μνήμης ἕνεκα δεῖν ᾠήθημεν ἐπιστεῖλαί σοι. τῶν γὰρ ἐνταῦθα ἄλλων ἀγαθῶν οὐδὲν ἀπηλαύσαμεν, ἀλλὰ ταντταλείῳ πιεζόμενοι τιμῇ.

Ἡμῶν μνημόνευσον τὸν τὰ σὰ διὰ τιμῆς καὶ θαύματος ἄγειν ἢ ἔχειν διηνεκῶς μὴ παυόμενος.

Τοῦ αὐτοῦ ἀνονύμως.

ΤΗν ἔμπλεον σοφίας ἐπιστολήν σου, ἀσμένως ἐκομισάμην, ἀρχιερέων ἄριστε, ἐφ' ἣν νὴ αὐτὴν τὴν σοφίαν εὖ μάλα λελύπημαι, οὐκ οὔσης μοι χολῆς τάγε πάντ' ἄνδρα. εὐθὺ γὰρ κρητῶν ἑτοίμως ἔχω διαπλεῦσαι, ὅσα ἡμῖν τῆς σῆς ἕνεκα ὑγείας διὰ τῶν μεθοδικῶν σοί γε γραμμάτων ἐμφανίζεις, ἀλλ' ἴσθι μὲν ὡς πολλάκις ὡς λόγους τῷ μερκουριάλι ἐκείνῳ ἐλθόντες, καὶ ὅπως ἄρα εὖ ἔχειν ἡμᾶς, καὶ τὸν δὴ πάντα χρόνον ἄπειρον, εἴ γε δυνατὸν ἀῤῥωστίας πυνθανόμενοι κεκτῆσθαι, οὐχ ἄν γε ἄλλως ἐκεῖνος ἀντέφησεν εὐεκτεῖν ἡμᾶς, εἰ μὴ διαίτης χρησαίμεθα, πολὺ διαφερούσης τῆς γε νῦν κακοχύμου καὶ ἀνωφελοῦς ὑπαρχούσης, ἢ τῷ ἀτόμῳ τοῦ ἰ ταχινὸν, εἰ μὴ τῇ θείᾳ χάριτι φυλάττεσθαι, προσάγει τὴν κατάλυσιν. αὕτη τοίνυν ἡ τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου ἀπόκρισις, πρὸς τοὺς μὴ ἅπαντα ὑποβρύχιον, τοῖς τῶν νοσημάτων κύμασιν ἐθέλοντας ἔχειν. εἰ τοίνυν

τῦ ἀτόμυ, ὅγε τῇ πίσει ἐς τὸ αὐτὸ ἀνακάμψειν τῇ ἀποδείξει ᾖ, μονα τὰ εἴδη, καὶ τὰ ἀριθμῷ ἕν, καὶ συνεχῆ τὴν χοντα, διαίτης ὑγιῦς, καὶ τροφίμυ ἀνάγκη χρῆσθαι καὶ τῷ μὲν τύτων.

Τοῦ αὐτοῦ.

ΕΙ' καὶ μικρά γε σχολὴ παρ' ἡμῖν οὐκ ἔνεστιν εὑρεῖν σπυδαιὸν, ἄριστε νικόλαε, ὑπό τε τῶν ὁσημέραι ἐκφυυσῶν ἡμῖν φροντίδων, καὶ ἀλλεπαλλήλων ἐννοιῶν, ὑφ' ὧν κἂν τοῖς ἡμᾶς φιλικῶς ἔχουσι, λακωνικῶς βυληθῆμεν γράψαι κωλυόμεθα ἀλλ' ἄγε συ μεμνημένοι τυτὶ τὸ μικρὸν μὲν φέρον δὲ μεῖζον πόθον, προσεπιςεῖλαίσοι δέον ἐκρίναμεν, σημεῖον μέγα τῆς πρός σε ἡμῶν διαθέσεως, καὶ ἀνεξαλείπτυ μνήμης, δεχθείοις δὲ αὐτὸ ἀσμένως, εἰ καὶ λόγων μοῖραν ὐκ ἐκτήμιον μεγάλην, καὶ τοῖς μεγάλοις καὶ καλοῖς συγκαταλέξειας. σὺ δ' αὐτὸς τῷ τῶν μυσῶν θείῳ σηκῷ προσέρχεσθαι κατεπίγον, καὶ εἰ δυνατὸν ἀεὶ παρ' αὐτῷ μένειν μὴ κατοκνεῖ, καὶ γὰρ σαυτὸν κατακοσμήσεις οὕτως ποῖον καὶ τὺς φήσαντάς σε μακαρίυς τε ὁμῦ καὶ ἀειμνήςυς, τοῖς ἅπασιν ἐμφανίσειας ἔρρωσο, κυδονίηθεν αφπς' δικεμβρίου ιδ' σπυδαις.

Τοῦ

Τοῦ αὐτοῦ.

ΟΥ' μικρὸν λελύπημαι, θείαμοι κεφαλὴ Θεοδώσιε, ἐς μηδοπωσοῦν ὄφλημα διαθέσεως, οὔτε φυσικὸν, οὔτε ξενικὸν, οὔθ' αἰταιρικὸν, τῆς σῆς ἀπολαύσεως σεμνοπρεπείας, καὶ ταῦτα ἐφ' οἷς ἔναγχος ὑπὸ τοῦ ἀντιχρίστου σεραφὶμ, ὃν οἱ περὶ ἡμᾶς στεφανίτην ἀνὰ τὴν δυστυχίαν ἀνηγόρευσαν πόλιν, καὶ πνευματικὸν. φεῦ τῆς ζημίας, οἱ τὸ ἦθος ἐπίβουλοι καὶ μηδὲν ἴχνος χριστιανῶν ἑαυτοῖς ἐπιφέροντας, τοῖς πέπόσιν καὶ ἀχαΐδαις σοι προΐεσαν. ἆρα γε πρὸς θεοῦ ὑμεῖς ἦς τε οἱ τῶν πάλαι ἐκείνων ἀνδρῶν ἀπόγονοι; καὶ πῶς ὑπὸ ἀνδραπόδων τοιούτων, καὶ καθαρμάτων κυβερνᾶσθαι καὶ διοικεῖσθαι ἀνέχετε; πῶς τὴν τῆς ἐκκλησίας σεμνοπρέπειαν, ὑπὸ ἀσήμου καὶ ἐν κακοῖς τὸν βίον διανύσαντος φέροντες ὁρᾶν διιθύνεσθαι; ἀναίσθητε παντὶ σθένει, παντὶ τρόπῳ, ἀπελάσατε τῆς μάνδρας τὸν λύκον, τὸν λυμεῶνα τῆς ποίμνης τὸν τοῦ ἀντιχρίστου πρόδρομον, τὸν ὃν ἡ κύπρος ἔναγχος ἀσμένως βιοῦντα ἔγνω, πατάβιον δὴ ἤδη οὐχ ἧττον ἐκείνης πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ δαιμονιῶντα διέγνω. τοίνυν ἄν σοι που ἀπινθὴρ φιλίας παραλέλειπται, δείξοις ἂν τοῦτόγε ἡμῖν περὶ πλείστου ποιοῦσι, καὶ αὐτοῦ ἐπιτυγχάνειν δαιμονίως ἐφιεμένοις.

Τοῦ αὐτοῦ.

ΟΤι μὲν τῆς ἀληθείας ἤ τις ἐστὶν ὁ κύριος ὑπερασπίσας, καὶ ὅλῃ ψυχῇ ταύτην τοῖς ἅπασιν ἐφανέρωσας παντί πη δῆλον ὅτι δέ γε κἀμοὶ τῷ ἀδίκως κατηγορηθέντι ὑπὲρ δὲ τῶν ἀπείρων μου ἁμαρτιῶν δικαίως τιμωρηθέντι, πρὸς δὲ καὶ τῷ γένει παντὶ τῷ ἡμετέρῳ ἐβοήθησας, καὶ ὡς ἄλλος τις ἥλιος τὴν ὁμίχλην τὴν ἐπ᾽ αὐτὴν ἀνεγειρομένην, καὶ σχεδὸν μέλαινα ἐθέλουσαν πεποιηκέναι, διέλυσας, καὶ τοῖς τ᾽ ἑσπερίοις ἅπασι, καὶ τοῖς ἐπέκεινα γαδείρων ἐμφανῆ γέγονε. τοίνυν ξύμπαντες ἡμεῖς εὐχαριστοῦμέν σοι, καὶ τὰς μεγίστας ὁμολογοῦμεν χάριτας, τῷ ὑπὲρ ἡμῶν συναλγήσαντι μὲν τῆς λύπης, συνηδόμενα δὲ τῆς εὐφροσύνης, ἣν ἤδη ἀνήκοας, ἢ ὅσον οὔπω ἀκούεις· οὐκοῦν ὑγίαινε καὶ ἡμῶν ἐν ταῖς πρὸς θεῖον ἐντεύξεσι μέμνησο τῶν τούτων παρὰ τῶν κροίσου χρηζόντων καὶ τὰ μάλιστα δεομένων πλούτου.

ΕΙ μὲν καὶ ἄλλος τίς κομιδῇ γε ἀλγεῖ, πανάγιώτατε δέσποτα, ἐπὶ τοῖς ἀφορήτως συμβεβηκόσι τῇ ἡμετέρᾳ μακρᾷ ἐκκλησίᾳ, τῇ τὰ ἔσχατα, οἴμοι, σχεδὸν πνεούσῃ, καὶ ἡμῖν ἅπασι τοῖς ὑπ᾽ αὐτὴν οὖτε σηπόσι μέλεσι, μείζονα τὴν ζημίαν καὶ τὴν πτῶσιν χαλεπὴν ἑτοίμως ἐχούσῃ προσενεγκεῖν, ἢ σὺν ἐμοὶ οὔτις καὶ μετ᾽ ἐμὲ ἀντικρύς ἐστι. καὶ γὰρ ἐγώ γε νὴ αὐτὴν τὴν ζειάδα

άδα ἧς καὶ αὐτὸς λάξις εἰμὶ, οὐκ ἄν ποτε παύσομαι ἄχθεσθαι, καὶ ὑπερβαλλόντως ἀνιᾶσθαι ἕως ἂν ταύτην ὁ τῶν ἁπάντων βασιλεὺς, ὅς οὐ μόνον τὴν αἰχμαλωτισθῆσαν φύσιν καὶ ταπεινωθεῖσαν ἐλυτρώσατο καὶ ἀνύψωσεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀνωτάτω τίμην ἀνήγαγε, ὑπεράνω τῶν δεινῶν γενέσθαι ταύτην, καὶ τῶν ἄκρων δυστυχιῶν ποιήσας. ἣν οἶμαι ξὺν θεῷ τούτων ἁπάντων ταχέως ἀπαλλάξειν καὶ ὅλως ἐλευθερώσειν, διὰ τοῦ θεσπεσίου θεολήπτου, οὗ τὴν ἀρετὴν εἰκότως ἂν ποθοῦντι αἰδὲς θέλει καὶ οἱ θεοί, ἄσπερ οὐ μόνον εὐθὺς ἑτοιμοτάτη ταύτη γε καὶ ἡμῖν ὁ πᾶσιν ὤφθη θεραπεία, καὶ τὴν λοιμωτάτην ὅσον τοὺς μπατεσταονικηφορήτας φημὶ ὡς παλαιογλυκὺς ἰησοῦς τοῦ ναοῦ, ἀπελάσας ἀπεσκοράκισεν, ἀλλὰ καὶ τὸν τοῦ κυρίου πόθον οὐκ ἀσθενέστερον τοῦ χρυσοῦ καθιστάναι ποιεῖν. καὶ γὰρ ὁ περὶ κυρίου πόθος ἀσθενέστερός ἐστιν ἡμῖν, ὅταν ὁ τοῦ χρυσοῦ δυνατώτερος καθέστηκε, τοίνυν ἡ σὴ παναγιώτης δεχθείην ἀσμένως τεκμηριοῦντι τῆς πρὸς αὐτὴν ἀνεξαλείπτου μου μνήμης, καὶ σημεῖον ταῖς ἄκραις δουλικῆς ἀπειθείας, τῆς πρὸς σὲ τὸν δεσπότην μου. εἰ δέ γε τὸ δῶρον εὐτελὲς, ἐξ εὐτελοῦς μὲν πάντως ἥγου, καὶ τῇ ἐξολοστέρᾳ πάντων τῶν θηρίων πενίᾳ συνόντος, ἐλευθέρου δὲ, καὶ εἰδότος διδόναι οἷς δεῖ, ἢ λαμβάνοντος ὅθεν δεῖ, εἴ γε τοῦτο τῆς ἀρετῆς ἴδιον, τὸ εὖ ποιεῖν μᾶλλον, ἢ τὸ εὖ πάσχειν κατὰ τὸν φιλόσοφον. ἔρρωσο, ἐξ ἐνετιῶν αφπς ἀπριλλίου κς, δοῦλος τῆς παναγιότητός σου

Γαβριὴλ ὁ φιλαδελφείας.

Τοῦ αὐτοῦ μέρος τι.

ΕΓὼ μὲν εἴπερ τις ἄλλος γράμμασι καὶ πράγμασι τὴν ὅσην εὔνοιαν ἔχων διατελῶ ἐμφανίζειν ὑμῖν, ὅσον κράνιον ἐφίεμαι, πολὺ γὰρ μοι δοκεῖ δή πυ μεῖζον ἐς ἀδίκημα, καὶ ἥλικον ἁμάρτημα, τὸ μὴ διὰ μνήμης ἔχειν, ὡς ποθ᾽ εὗρον, καὶ ὅσον ἔπω εὑρήσω, ἀνύποπτον εὔνοιαν ἔχοντας καὶ ὅτ᾽ ἂ τοιαῦτα χαρίζεται τοῖς ἑταίροις ...... πάντως μὲν ἀποςερεῖσθαι λυπηρόν ἐςι καὶ χαλεπὸν κατὰ δημοσθένην, ἄλλως τε κἂν ὑπ᾽ ἐχθρῦ φησι τῦτο συμβαίνει, μάλιςα δὲ τῆς παρ᾽ ἡμῶν εὐνοίας καὶ φιλανθρωπίας, ὅσωπερ καὶ τὸ τυχεῖν τύτων μέγιςον, οἶμαι δὲ ὑμᾶς συγγνωκέναι μοι γραμματίοις ἐντυγχάνοντι ἀεί.

ΤΑ'ς μὲν ἐσχάτας ὑμῶν ὀδύνας καὶ ἀφορήτυς ἀλγηδόνας, ἡ τῶν ἱερῶν συ γραμμάτων παρυσία διέλυσε, παναγιώτατε δέσποτα, καὶ γὰρ ὐμόνον ταῖς ἀλήκτοις ὀδύναις, ὁ ἀμόναχος σεραφὶμ, καὶ οἱ αὐτῦ ὀπαδοὶ, ἡμῖν προςηνεόχασι κατεπιεζόμεθα, ἀλλὰ καὶ ταῖς τῆς σῆς παναγιότητος, ὡς μὴ ὅλως γνῶντες ὅπως τὰ περὶ αὐτὴν ἔχει, καὶ οἵου τέλυς τεύξεται, ὡς δ᾽ ἐξαπίνης τὸν ἐμὸν καλῶς ἔχειν δεσπότην μεμαθηκὼς, καὶ χρηςὰς ἔχειν τὰς ἐπὶ κωνςαντίνυ ἐλπίδας, ὐκ ἔτι συνεχόμεθα λύπαις, ὕτε ἅγιος ἡμῖν ἔνεςι. τὰ δὲ περὶ τὸν κύριον τὸν βεςιάριον, τὸν γαμαρὸν τῦ λαμπροτάτυ πέξου

βοι-

βοιβόδα, οὕτως ἔχει, πανογιώτατε δέσποτα. εἰ μὲν ὁ ῥηθεὶς ἡσυχῶς διάγειν ἐνταῦθα ἐθελήσειεν, καὶ ὡς τῶν πολλῶν εἷς διατρίβειν, μὴ δὲ πλούτῳ βρύθειν φαίνεσθαι τοῖς ἐν τέλει συγκαταλέγεσθαι, οἶμαι ξὺν θεῷ τὰ πάντα κατασκοπὸν αὐτῷ γενήσεται. εἰ δ' αὖ ἄλλως παρ' ἢ τὸν εἰρημένον τρόπον ἐθέλησεν βιῶσαι, οὐκ ἀτύχησεν, οἱ γὰρ ἐνταῦθα διοικηταὶ τοὺς ὑποφόρον καὶ δουλείαν, τοῦ ἐν κωνσταντινουπόλει τυράννου ὄντας, προσποιεῖσθαι φανερῶς καὶ λαμπρῶς δέχεσθαι οὐ βούλονται, τὸ παρανόμιον ἀποσκοποῦντες τοῦ ἄλλου φαλάρειδος. τὸ συνάγειν γὰρ εἴωθεν ὅθεν οὐκ ἔσπειρε, καὶ ἁρπάζειν, ὅθεν οὐκ εἰσήνεγκε.

Ἀπὸ τῆς οὐγκροβλαχίας τῇ παρουσίᾳ τοῦ ἱεροαγίου σου γράμματος, ὡς εὔφρανας ἡμᾶς, πανογιώτατε δέσποτα. τὸ μὲν τῷ μαθεῖν ὅπως τὰ περὶ τὴν θείαν σου καὶ μακαρίαν ψυχὴν διοικεῖται. καὶ τῷ μὴ παρορᾶν ἡμᾶς εὖ μάλα μεμαθηκότες. νῦν δ' ὡς ἐξαπίνης ἐπανήκειν σε πυθόμενοι ἐς κωνσταντίνου, ὡς λόγος, κατασκοπόν σοι, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν βέλτιον, τῇ οἰκουμένῃ, καὶ τοῖς τῆς ἀληθείας ὑπερασπισταῖς, διήνυσθαι τὰ πάντα, τῇ διηνεκεῖ σου προνοίᾳ πιστεύεται, μεγάλας μὲν ταύτῃ χάριτας ὁμολογοῦμεν, καὶ ὁμολογεῖν οὐ παυσόμεθα. πῶς γὰρ οὔ; οἱ τοὺς ἀναιδεῖς, τοὺς μή τε τὰ ὄντα, μήτ' ἂν γενόμενα τολμῶντας λέγειν, καὶ ἀναι-

ἀναίσχυνται ποιεῖν. ἱερεμία τῷ πάνυ δίκην δώσουσιν ὡς εἰκὼς ἡγούμεθα, καὶ βεβαίαν παῤῥησίαν μὴ ἔχειν ὁμολογοῦμεν, τοὺς φθονεροὺς, καὶ τοὺς πρὸς πάντα χρηστὰ ἀντιταττομένους, καὶ αἰσχύνην οὐκ ὀλίγην τῷ δυστυχεῖ ἡμῶν γένει παρισῶνται καὶ παρισήσωνται. ἀλλὰ τούτων μὲν τούτων ἅλις.

Τῷ πανιερωτάτῳ δεσπότῃ κυρίῳ γαβριήλῳ τῷ φιλαδελφίας.

Δίκαιος ἂν εἴη, πανιερώτατε δέσποτα, δικαίαν μέμψιν μεμφθῆναι, καὶ ἔνοχος πάσης ἀπρεποῦς ὑποπτευθείσης περὶ ἐμοῦ ὑποψίας εἶναι, εἰ γνοὺς ἐγὼ τὸν ἄνθρωπον, καὶ μὴ καταγνοὺς, μετὰ τρίτην ἡμέραν τῆς εἰς βιένναν ἀφίξεως, τῆς ἐκείνου, μὴ ἀνεχώρησα ξυνουσίας, ἀλλ' ἐπειδήπερ ἐγὼ τὸν ἄνθρωπον ἐξωκήλαντα γνοῦς, καὶ μηδεμίαν νουθεσίαν ἐπ' αὐτὸν τὸ ἐνεργοῦν ἔχουσαν, ἡμέρας δὲ τεσσαρεσκαίδεκα, μέχρι τῆς τιβιγγίας διάστημα ἔτι μετ' αὐτοῦ δέον ὁδεῦσαι, παραιτησάμην τὸν ξυνοδοιπόρον, πῶς οὐκ ἀπελύθην ἐπὶ λοιμῶν καθέδρᾳ καθῆσθαι ἐγκλήματος. μένω τοίνυν ἐνταῦθα. πανιερώτατε δέσποτα, τοιούτου πειρώμενος δαίμονος, οἷον εἴσῃ παρὼν τῷ αἰδεσιμωτάτῳ ἀπέσταλκα πρωτοπάπᾳ, ὁ δὲ τὴν ἁπανταχῆ φέρουσαν ᾤχετο, ἀχριδῶν πατριάρχης γραφόμενός τε καὶ ὀνομαζόμενος, ἀλλ' ἐπὶ τούτοις μὲν

ἐγὼ ἠδικήθην οὐδὲν, πλὴν ὅτι τῆς προκειμένης ὁδοῦ μοι κεκώλυμαι. μένοις οὖν, πανιερώτατε δέσποτα, τηρῶν τὴν ὑπόσχεσιν ἐπ' ἐμῇ ψυχῇ εὐδαιμονίᾳ τὸν θεὸν ἱλεούμενος ἀλλὰ κἀν τῷ ἐνδοτέρῳ τῆς ψυχῆς αἰὲν ἀναπεμπαίζων οὐ λήγω, τί ὅτι κἀγὼ τῆς σῆς βοηθείας μετὰ πολλῶν ὅσον οὐκ ἀπολέλαυκα, οὐκ ἄλλῳ τῷ τούτου, ἀλλ' ἐμφύτῳ προσάπτω τὸ αἴτιον, ὅς ἅπερ ὡς ἐνόμιζον τῇ σῇ προσέρχεσθαι ἱερώτατε, διόπερ καὶ εἴλημμαι ἀνάξιος τῆς παρὰ σοῦ προμυθείας ἐπιτυχεῖν

ἀρ' ἀνάγκη μοι ἔθνεσιν ἀλλοδαποῖσιν ξυνδιαιτᾶσθαι εἰ τὴν σὴν εὔνοιαν, πανιερώτατε δέσποτα, εἶχον τἀμὰ προμυθουμένην, ἀλλ' οὖν καὶ αὖθις καθ' ἡδόνην μοι τοῦτ' ἔσαι, καίτοι μακρὰν που ἀποίκισμαι ταύτης ἀπολαμβάνειν ἢν ἀποδέξηται τὸν ἱκέτην. ἐῤῥωμένην διατηρείη κύριος τὴν σὴν ἱερὰν κορυφὴν, πανιερώτατε δέσποτα, ἡμῖν τὰ ἄριστα εὐχομένην. ἀπὸ βιέννας νοημβρίου, ιϛ' αφπθ'

μικρὸς δοῦλος λεόντιος ἱερομόναχος.

Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ μητροπολίτῃ φιλαδελφείας κυρίῳ ἡμετέρῳ κυρίῳ γαβριὴλ, ὁ ταπεινὸς χίου ἱππόλυτος, ἐπίδοσιν πνεύματος ἁγίου

ΤΗν μετὰ τῆς προσηκούσης δορυφορίας καὶ αἰδοῦς ἀνάῤῥυσιν, εἴτε παλινῳδὶ πισθεὶς τῆς σῆς ἐνδελεχοῦς μοι σεμνοπρεπειότητος,

ὦ θεια

ὦ θεία καὶ ἱερὰ κεφαλὴ, ἤσθην πῶς δοκεῖς μέχρι τούτου μοι τῷ ἐπεὶ χρηστέον, δι᾽ ἃς ὑπολήψεις ματαίας καὶ ὑπονοίας, οἵδας ἡμεῖς δὲ παμφιλτάτου, τοσοῦτόν σε ὑπὸ τῶν ἀσθενικῶν, ἐπικαιρικῶν πραγμάτων, ἰδεῖν ἐπεζεύγνυμεν, ὅσον οἱ ἐν πελάγει ἀλλήλους παραμειβόμενοι. πλὴν κἂν τὸ μεταξὺ διάστημα οὐκ ὀλίγον ἡμᾶς ἀπετείχισεν, ἀλλ᾽ ἡ τῆς φιλίας διάθεσις, οὐκ ἀπ᾽ ἀλλήλων διαστῆναι πεποίηκε, καὶ εἰ τὴν διὰ στόματος ὁμιλίαν ἀπεκλείσθημεν, ἀλλὰ τῇ διανοίᾳ καὶ φωνῇ. οὐ γὰρ σιγῆσαι τὰ σὰ σὺν θεῷ προτερήματα, ὁ θεσπέσιος φίλος δυνάμενος, καὶ ὅπερ φύσις ποιεῖν ἀμήχανος τοῦτο φιλία ἐπινοεῖν εὐμήχανον. καὶ ἔστιν ἰδεῖν ξένον θέαμα γινόμενον, τοῖς ὁρῶσί τε, καὶ ἀκούουσιν, ὃ γὰρ οὔτε δυνάστειμαι κατεπράξατο, οὔτε ἄλλη τίς ἐπενοήσατο μέθοδος, τοῦτο φιλία καὶ ἐφευρεῖν ἠδύνατο καὶ ἐξεργάσασθαι. διὰ τοῦτο χρὴ ἡμᾶς ὁμόσε ταύτην, ἀσπάζεσθαι καὶ φιλεῖν. ἃ γὰρ παρὰ τῶν ἄλλων ἀμήχανα ἐν τοῖς ἄλλοις καὶ ἀδύνατα, δυνατὰ μᾶλλον εὑρήσεις ἐν ταύτῃ ὡς καὶ τὰ ἀδύνατα δύνασθαι. ἐπεὶ καὶ σύντροφος καὶ σύνδεσμος καθέστηκεν πάσης σοφίας καὶ φιλοσοφίας. αἳ διό ταῦτα οἴδασι, τὸ, μετρίας διαθέσθαι τὴν εὐταξίαν, καὶ εὐσχημοτάτως τὴν συμφορὰν, οἷον ἡμεῖς θαυμάσια ἐπεπόνθημεν εἰ καὶ ὁ θεὸς οὐκ εἴασεν ἡμᾶς πειρασθεῖναι, παρ᾽ ὃ οὐκ ἠδυνάμεθα. ἐρρωμένος μοι διαβιώης, ἐρρωμένος δὲ ἀλληλένδετος ἀρχιερέων κορωνὶς καὶ σοφῶν ἀκροθήνιον, ἐμοὶ

γὰρ κα-

ἢ κατὰ πάντα παραιδεσιμώτατε δέσποτα, καὶ καταξιῶ εἰ μὴ ἀπαξιῇς, μὴ λῆγε τοῦ γράφειν. ἴσθι γὰρ ὡς οὐκ ὀλίγης τίς παραμυθία, ἡμῖν τῆς πάντοθεν ἀπαρακλήτου ἐκ τῶν σῶν σοφωτάτων γραφῶν (τῶν ὡς ἄλλο κέρας ἀμαλθείας τό τε ἢ νῦν καὶ ἀεὶ ἐπιῤῥώνυε ἡμᾶς ταῖς πρὸς θεὸν δι' ἀπροσδέκτοις ἐντεύξεσιν.

Τοῦ αὐτοῦ.

Τοῖς πανιερωτάτοις καὶ θεοφιλεστάτοις σοφωτάτοις τε καὶ λογιωτάτοις ἀρχιερεῦσι ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς καὶ συλλητουργοῖς κυρίῳ γαβριὴλ τῷ φιλαδελφείας καὶ κυρίῳ μαξίμῳ κυθήρων τῷ μαργουνίῳ, ὁ παπινὸς ἱππόλυτος ἐπίδοσιν πνεύματος ἁγίου.

ΤΡέχει μὲν πᾶς εἰς τὴν ἄνω βοήθειαν ἐφ' οἷς καὶ χρήζει δεόμενος, οὐ γάρ ἐστιν ὅς τις οὐ δέεται. οὕτω γὰρ τὰ καθ' ἡμᾶς σαφῶς οἰκονομεῖ καὶ πλέκει ἡ πρόνοια, ἵνα πᾶς τις ἐξ ἑαυτοῦ μανθάνων, ὁποιόν ἐστι τὸ, δεέσθαι αὐτὸς ἐπ' ἄλλων καὶ ἄλλων δεόμενος, δεκτὸς εἴη τῷ δεομένῳ, ἐκ τῶν καθ' αὐτὸν τ' ἀλλότριον στοχαζόμενος, καὶ ἀρκεῖ ἐπὶ τῆς εἰκόνος ταύτης ἐᾶσθαι τὸν λόγον, νοήμασι καὶ οἰδήμασι λόγων καὶ ἀρχιερέων κανόσι, στάθμασι, καὶ κορωνίσι λόγον ὑποσημαίνων συμβολικόν. νόει γάρ φησιν ὁ πίνδαρος, ἔνθεν φέρετε τὴν εἰκόνα ὑμεῖς θεσπεσιώτατοι, οἱ πολλῶν ὑπερέχοντες, καὶ εἰ καὶ πάντων εἴπω, οὐκ ἂν ἁμαρ-

μαρτάνω, κατάγε τὴν ἀξίαν, καὶ ἐντελέχιαν τῆς σοφιας ποσότητάτε, καὶ ποιότητα τῆς ὑψηλοτάτης φιλοσοφίας, καὶ χρήζουσιν ἡμῖν ἐνταῦθα, βοήθειοιτ' ἐκ τῶν αὐτόθι. οἶμαι δ' ὅτι ἡ πρός με βοήθεια, καὶ πρὸς τὴν ἡμετέραν σεμνοπρεπειότητα διαβήσεται, καὶ ἄλλως, ἵν' ο ἂν, καὶ αὐτοὶ χρήζηται ἐκ ἀποτυχοῦντες τῷ δέεσθαι. ᾧ γὰρ μέτρῳ μετροῦμεν ἀντιμέτρεῖσθαι παρὰ θεοῦ διδασκόμεθα, χρῆσθαι τοιγαροῦν ἐν καιρῷ τῷ ἐν δέοντι ὑπὲρ ἀδελφοῦ τῇ δυνάμει κατὰ τὴν βούλησιν, ὡς ἂν δυναμοδύναμις ἡ δύναμις γένοιτο, ὡς ἀριθμητικὸς αὖ ἀνὴρ ἰσχυρίσαιτο. ὁ γὰρ τὸν τετράγωνον ἀριθμὸν καθ' ἑαυτὸν πολλαπλασιάζων, ποιεῖν τὴν δυναμοδύναμιν.

Ἔῤῥωσθέ μοι καὶ εὐβιώοιτε, πατέρες καὶ ἀδελφοὶ, εἰ μὴ ἀπαξιῆτε αἰδεσιμώτατοι καὶ αὐθέντες καὶ δέσποται πανιερώτατοι, χαριζόμενοί μοι, καὶ ὡς ἐγὼ θέλω, θέλω δὲ ὡς αὐτὸς ἐπ' ἐμαυτῶν, ζωὴν τὲ ὑμῖν καὶ τὴν κατὰ κόσμον εὐετηρίαν πάλαι προσεπηυξάμην. τὸν ἡμέτερον ἀνηψιὸν νικόλεων τὸν ἀνδρειόπουλον συνίστημι ὑμῖν ὡς ἐμαυτὸν, τὸν οὐτιδανὸν ἐν χριστῷ ἀδελφὸν ἡμῶν. πάντες οἱ ἡμέτεροι δι' ἡμῶν πάμπολλα προσαγορεύουσι τὴν ἡμετέραν τελειότητα, καὶ γονυκλιτῶς τὰς τὸ δεσποτικὸν σῶμα αἱρούσας πανευλαβῶς κατασπάζονται.

Μεμακτηριῶνος, δέκα ἐπὶ τρισὶ φθίνοντος.

Τῷ

Τῷ πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως φιλαδελφείας κυρίῳ γαβριὴλ τῷ σεβήρῳ νικηφόρος ἱερομόναχος ὁ χαρτοφύλαξ αὔξησιν θείου πνεύματος.

ΟΥ'παύεται ἡ κακία τοὺς ἑαυτῆς ὑπουργοὺς κατὰ τῶν τὴν ἀρετὴν μετιόντων διερεθίζουσα πᾶσι τρόποις κακώσειν τούτους καὶ ἣν ἔχουσι πρὸς πάντας ἀγαθὴν ὑπόληψιν σμικρύναι μηχανομένη, οὐ φέρουσα τούτους δι' ἀρετὴν εἰς ὕψος ὄντας ὁρᾶν, εἰς ὅπερ αὐτῇ διὰ πονηρίαν ἀναβῆναι οὐ δυνατόν. τοιοῦτόν τι περὶ σὲ τὴν τιμιωτάτην μοι κεφαλὴν ἔναγχος συμβεβηκέναι πυθόμενος καὶ λελύπημαι σφόδρα καὶ ἥσθην τὰ μέγιστα, τὸ μὲν, τὴν τῶν διαβαλλόντων ὀδυρόμενος ἀπώλειαν, τὸ δὲ, σὲ τὸν διαβληθέντα λαμπρότερον τανῦν ἢ πρότερον ἀναφανῆναι μεμαθηκὼς, ὥστε ἐξεῖναί μοι λέγειν ἀπεναντίας τῷ σοφῷ σολομῶντι, ὅτι συκοφαντία ἄνδρα οὐχὶ ταπεινοῖ, ὡς αὐτὸς διακελεύεται, ἀλλ' ἀνυψοῖ, ὡς ἐπὶ σοὶ γεγονὸς τεθεώρηται. χαίρω τοιγαροῦν καὶ συγχαίρω σοι, πανιερώτατε δέσποτα, τῆς τοιαύτης κατὰ σοῦ τό γε νῦν ἔχον σκευωρηθήσης διαβολῆς παρὰ τῶν μὴ φοβουμένων τὸν κύριον ἀνωτέρω φανέντι. πῶς γὰρ οὐ; τὴν σὴν τιμὴν κοινὴν εἶναι παντὸς τοῦ γένους ἡμῶν τοῦ ποτὲ μὲν περιφανεστάτου, τανῦν δὲ καὶ λίαν δυστυχεστάτου τυγχάνοντος λογιζόμενος τὴν σὴν λέγω, τοῦ μόνου σχεδὸν ὑπολειφθέντος ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις σπινθῆρος τῆς ἀρετῆς, καὶ

οἰ-

οἱονεὶ ζωτικῆς δυνάμεως τοῦ ἀπονεκρωθέντος τοῦ σώματος ἡμῶν τῶν ἑλλήνων. εἴης τοίνυν δὲ νικητὴν ψυχῇ τε καὶ σώματι, πατέρ μου πανιερώτατε, εἴς τε καλλωπισμὸν καὶ κόσμον τοῦ ἡμετέρου γένους, καὶ καταρτισμὸν τούτου καὶ πρὸς οὐρανοὺς χειραγωγίαν διὰ τῶν πνευματικῶν ὑποθημῶν τε καὶ παραινέσεων, μᾶλλον δὲ διὰ τῶν ἐν σοὶ ὡς ἐν παραδείγματι θεορουμένων ἀνεξαλείπτων τῆς ψυχῆς σπουδαίων ἕξεων. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον. περὶ δὲ τῶν κατ' ἐμέ. εἰ περὶ τούτων τίς λόγος παρὰ τῇ σῇ ἁγιωτάτῃ, γινωσκέτω σου ἡ ἀρχιερωσύνη, ὡς ἤδη σὺν θεῷ ἐνθὺ ῥώμης πλέομεν καὶ ἄλλων ἕνεκα ὑποθέσεων, ὡς παρὰ τῶν ἡμετέρων πᾶσι καταληπτότερον, καὶ πρὸς ταύταις, ἄλλης τινὸς ἀναγκαιοτέρας, ἣν ἡ πάντα κυκῶσα καὶ συγχέουσα κακία διεταράξατο. διεβέβλητο γὰρ ὁ πάντα καλὸς κἀγαθὸς κύριος νικόλαος ὁ γερμάνης παρά τινων πονηρῶν καὶ μισοκάλων ἀνθρώπων, ὡς αὐτὸς εἴη καθηγεμὼν καὶ προδότης τοῖς μεμιασμένοις ἀγαρηνοῖς τῆς λήψεως πειρατικῆς τινος νηὸς τοῦ μεγάλου μαγίστρου τῆς νήσου μελίτης, ὥστε κατ' αὐτοῦ κινηθέντα τὸν ῥηθέντα μάγιστρον εἰς τοσαύτην μεγίστην καὶ ἀνυπέρβλητον ὀργήν, ἀποφήνασθαι μεγίστην ἄξιον ἔσεσθαι δωρεῶν τὸν ὑπεξαγάγοντα τοῦτον τῆς παρούσης ζωῆς, οὐ τὸ μὲν ἕτερον τῶν ὄντων κατὰ τὸν μακεδόνα τοῖς διαβάλλουσι παρασχόντα, τὸ δὲ φυλάξαντα τῷ διαβαλλομένῳ, ἀλλ' ἄμφω ταῦτα τοῖς διαβάλλειν ἐθέλουσιν ἀκάραια πα-

παραχωρήσωντα. τέτε τοίνυν ἕνεκα ἀξιοῦμέν σε τὴν πανιερώτητα ἐνδείξαθαι τὴν πρὸς πάντας εἰθισμένην σε καλοκἀγαθίαν κὴ εὔνοιαν πρὸς τὸν διαληφθέντα κύριον νικόλαον, συνιςῶσιν τῦτον τῇ ἐκλαμπροτάτῃ γερεσίᾳ τῶν ἐνετῶν ἄνδρα χριςιανικώτατον καὶ εὐσεβέςατον κὴ τὰ πρὸς τὲς χριςιανὲς πιςότατον ὁμοῦ κὴ εὐνοικώτατον, αἰτησάσαντε γράμμα παρ' αὐτῶν δηλοῦν τὴν ἣν ἐνεδείξατο πρὸς αὐτὲς τῷ τῆς μάχης καιρῷ εὔνοιάν τε κὴ προαίρεσιν ἀγαθὴν διά τε σιτηρεσίε ὅτι πλείςων κομιζομένων παρ' αὐτῦ δι' ὁλκαδίε ἰδίων ἐς κρήτην, καὶ ἄλλων ἀγγελιῶν ἀναγκαιοτάτε εἰς προφυλακὴν τοῖς πιςοῖς, ὡς ἐπίςαται καλῶς ὁ γαληνότατος πρίγκηψ, κὴ οἱ πλείους τῆς ἐκλαμπροτάτης αὐτῦ γερεσίας, ὅ, τε ἐκλαμπρώτατος κύριος ιάκωβος ὁ φωσχαρίνης, καὶ ὁ ἐκλαμπρότατος κύριος λεκᾶς ὁ μικέλης. περὶ οὖν τέτων ὡς ἐκ προσώπε ἰδίου τῦ ῥηθέντος κυρίου νικολάου ἐπιςέλλω σοι, δέσποτά μου πανιερώτατε, σὺ δὲ ὡς νουνεχής τε κὴ περὶ ταῦτα πρακτικώτερον ἔχων, οἰκονόμησον τὸ βέλτιον, ὥςε ἣν πρὸς αὐτὸν ἔχων διατελεῖς εὔνοιαν κὴ ἐν χριςῷ φιλίαν καθαρητέραν ἀναδεῖξαι διὰ ταύτης σε τῆς συνδρομῆς, κὴ πρὸς τὴν αὐτὴν ἐκλαμπροτάτην γερεσίαν τῶν ἐνετῶν τέτε συςάσεως ἔῤῥωσο, δέσποτά μου πανιερώτατε, μεμνήμενοι κὴ ἡμῶν ἐν ταῖς πρὸς θεὸν ἱεραῖς σε ἐντεύξεσιν.

Τὰ γράμματα ἀποςαλθήτησαν ἐς ῥώμην εἰς τὸν αἰδεσιμώτατον καρδυνάλιν μουντάλτον ἐ-

πίσκοπον τῆς καθ' ἡμᾶς σεβασμίας μονῆς. ἀπὸ ζάρας, ἐν ἔτει ἀπὸ χριστοῦ γεννήσεως, αφπθ' ἐν μηνὶ ἰουνίου ά

Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ παναγιωτάτῳ μητροπολίτῃ φιλαδελφείας κυρίῳ γαβριὴλ, εὐπράττειν.

ΚΑί περ μέχρι θανάτου διὰ θαλάσσης καὶ ξηρᾶς ἐκινδυνεύσαμεν, δέσποτα ἅγιε, λοιπὸν δόξα τῷ θεῷ τῷ παιδεύοντι καὶ τοὺς ἐσχάτους κινδύνους αὖθις ἀναδεξαμένῳ δι' εὐχῶν σου ἁγίων, εἰ μὲν γὰρ ἀριθμῆσαι θέλω τῶν εὐεργετημάτων αὐτοῦ, ἐπίλειποι δ' ἂν ἡμᾶς ὁ πᾶς χρόνος, τοίνυν τὸ μὲν τμῆμα τῆς ἐξοδωνύμου χειρὸς ὡς οἶδας, ἄχρι τοῦ νῦν καιριώτερόν ἐστιν. καὶ γὰρ τὸ ὀξὺ τῆς σιδερωσίας κεχωρισμένον ἤ, καὶ ἐς ἀεὶ πιέζουσί με οἱ πόνοι καὶ ἀναθαρρεῖν οὐκ ἔωσιν, μόνον αἱ παναγίαι σου εὐχαὶ γένοιντο ἀλεξιτήριαι. περὶ δὲ τῆς ἐμῆς ἐπισκοπῆς οὕτως ἔχουσιν. τινὲς πρέσβεις τῶν κεφαλλήναιων ἀναγκαζόμενοι ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου αὐτῶν, ὅρμησαν καθ' ἡμῶν, φάσκοντες πρῶτον, ὅτι χρόνου πολλοῦ παρεληλυθότος, καὶ οὐδεὶς ποτε τῶν ἐπισκόπων τῆς κυθηρίας παρεγένετο, εἰς τὸν θρόνον αὐτοῦ. δεύτερον μηδενὶ τῶν κληρικῶν δεῖ με καὶ ἔξεστι χειροτονεῖν, καὶ ἄμφω ἐκ πάλαι φασὶν ἔλαβον δι' αὐθεντικοῦ προστάγματος, καὶ ταῦτα οὐχ οἷόντε ὡς ἔχειν, τοῦθ' ἕνεκεν κωλύουσιν ἡμᾶς ἀπιέναι εἰς τὸν θρόνον, ὃν

τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ μέσου τῆς σῆς πανιερώτητός μοι ἐδωρήσατο, περὶ ὧν τις τῶν χριστιανῶν ἐνόμισέ ποτε τοιοῦτον παρανομώτατον ἐπιχείρημα, ὅτι εἷς ἐπίσκοπος κρατεῖν καὶ ἐξουσιάζειν θρόνῳ τεσσάρων καὶ παρονορίας, κεφαληνίας, ζακύνθου, κυθηρίας, καὶ κρήτης, ὅπερ ἐστὶν ἔξω τῶν κανόνων τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, λοιπὸν τίνα ἂν δίκην ἀξίαν κομίσαιτο, ὧν εἰς ἡμᾶς εἰργάσατο καὶ ποιεῖ, ὅμως ἀνατίθειμι τὰ πάντα θεῷ τῷ παντεπόπτῃ.

Τῷ αἰδεσιμωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ ἀνδρὶ, καὶ πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ φιλαδελφείας κυρίῳ κυθήρῳ γαβριὴλ τῷ ὑπερτίμῳ εὐτελὴς ἱερομόναχος ἰωάσαφ ὁ δορυανὸς εὐπράττειν.

Ἡδέως νὴ τὸν φίλιον, φίλτατε, καὶ δεξαίμην ἂν σὸν γράμμα δι' ἀμφότερα, ὅτι καλὸν, καὶ ὅτι παρὰ σοῦ, ἀπὸ δὲ τῆς χαρᾶς ταύτης ἀπεστερήθην, ἰδοὺ πέμπω ἐγὼ τὸ γράμμα τουτί. εἰ δ' ἀνειμένως ἔχω καὶ ἀφελῶς, καὶ ὡς οὐκ ἂν ἀρέσκοιτό τις τῶν σοφωτέρων ὁρῶν, (πόῤῥω δὲ εἰρωνίας ὁ λόγος) μή μοι τῷ ἀχρείῳ ἀχθεσθῇ, ὦ σοφώτατε ἄνερ. οἶδα γὰρ καὶ τὴν ἐμὴν πρὸς τὸ γράφειν ἀσθένειαν, οἶδα καὶ τὴν σὴν εὐφυΐαν καὶ ἀκρίβειαν, ἀλλὰ καὶ οὕτω πέπομφα τὸ γράμμα, μηδὲν ἀναβαλλόμενος. τίνι θαῤῥήσας τῷ τοῦ δεξαμένου τρόπῳ, πεφυ-

φυκότος μὲν, εἴ τι καλῶς εἴργασθαι, οὐκ ἀποστερεῖν ἐπαίνων. εἰωθότος δὲ καὶ τοῖς ὡς ἑτέρως ἔχουσιν, ἐπάγειν μὲν κατὰ δύναμιν τὴν διόρθωσιν, κατηγορεῖν δὲ καὶ φανεροῦν πρὸς οὐδένα τὴν ἁμαρτίαν, ἰατρὸς ὢν τούτῳ ζηλοῦντος τοὺς περὶ τὰ τῶν ψυχῶν ἄκη θεραπεύοντας, ἀλλ᾽ οὐ τοὺς ὑλικοὺς τούτους καὶ περὶ τὰ σώματα στρεφομένους, οἳ κἂν τὸ βραχύτατον νοσημάτων ἢ τραυμάτων τύχωσι καταδήσαντες ἢ θεραπεύσαντες, ἐμπομπεύουσι τῷ πραχθέντι καὶ πάσαις ἀκοαῖς ἐνοχλοῦσι, τὴν περὶ θεραπείαν δεινότητα διηγούμενοι, ἀλλ᾽ ἰδοὺ πέπομφα τὸ γράμμα τοῦτο πρὸς τὴν σὴν σεμνοπρέπειαν, πέπομφα δὲ οὐχ ἑκών, ἀλλ᾽ ὑπὸ τῆς κατὰ θεὸν ἀγάπης τυραννηθείς. τετυράννημαι δὲ οὐκ ἄκων, ἀλλ᾽ ἑκουσίως, ὡς συμβαίνειν ἐντεῦθεν καὶ αἴνιγμα εἶναι, καὶ λέγεσθαι τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἑκουσιοακούσιον, ἀλλὰ δέδοικα, μὴ πταίσματά τινα ξυνῶσι τῷ γράμματι τούτῳ. τὸ δὲ καινόν, εἰ πταῖσαι συνέβη μοι εἴτε τῷ ἐπιλελῆσθαι, εἴτε τῷ ἀπροσεκτῆσαι, εἴτε τῷ τι παθεῖν ἕτερον, οἷς εἰκός ἐστι πάσχειν ἀνθρώπους ὄντας ἡμᾶς. ἀλλ᾽ ὥσπερ ἐγώ, τὸ ἐμὸν μέρος, θεσμὸν φιλίας πεπλήρωκα κατὰ δύναμιν. οὐ γάρ μοι ἔξεστι τοῖς ἀριστοτελικοῖς ἐγκύπτειν λαβυρίνθοις. ἄλλων γὰρ ἄλλων, ἢ τῶν ἐμῶν ἐπαίνων ἐδέησε πρὸς τὸ σὲ ἐπαινεῖν, οὕτω καὶ σύ, τίμιε πατὲρ, τοσὸν ἐκπληρῶν φάνηθι καὶ ἀμοιβαίοις ἡμᾶς καθιλάρινον σοῖς γράμμασι. καὶ γὰρ χαριῇ τὰ μέγιστα

ὅτου

ὅτι εἴπερ μοι τὰ κροίσου προσέπεμψας τάλαντα, οὐκ ἂν οὕτως ἀσμενέστερον εἶδον ὀφθαλμοῖς, ὡς σὰ γράμματα. πλοῦτον ὄντως σοῦ, πανιερώτατε πατὲρ, ἀπεπλουτεῖς· οὐ τὸν ῥοῦσον καὶ ἐπίκηρον, οὐ τὸν φιλοῦλον καὶ φιλόσαρκον, ἀλλὰ πλοῦτον ἀληθῆ, δι' οὗ τοὺς πιστοὺς ἐπιδεῖς τῇ μελισταγεῖ σου γλώττῃ, δι' οὗ ἡδονὴν ἐνοικίζεις τοσαύτην τοῖς τῶν σῶν λόγων ἀκούουσιν, ὅσον οὐδὲ αἱ σειρῆνες ἐκεῖναι τοῖς πλέουσι ξυγγενέσθαι σοι δὶ αὖθις καὶ ξυζῆσαι σὲ σὺν ἡμῖν τοῖς σοῖς τέκνοις, οὐ πρὸς ἡμῶν, ἀλλὰ πρὸς θεοῦ τοῦ τὰ πάντα ῥαδίως τελεσφοροῦντος, ἀλλὰ δίωκε καὶ σὺ τίμιε πατὲρ, καὶ πράττε ἣν βούλῃ ὁποῖόν σοι ἐστὶν αἱρουμένῳ, καὶ αὖθις μὴ δίωκε, εἰ τοῦτο νικῶ παρά σοι. ὡς ἡμεῖς γε καταδεξόμεθα μάλα ἀσμένως τὴν παρὰ σοῦ ψῆφον, ὁποῖα ποτ' ἂν ᾖ πλὴν ὅπως ὅπερ ἐπὶ τοῖς παροῦσι ποιῆσαι κρινεῖς, ἔχειν καὶ ἄλλοι συνεπαινεῖν. καὶ περὶ μὲν τούτων ἅλις. ἀγαπώης δὲ ἡμᾶς οὕτω τὸν ἑξῆς ἅπαντα χρόνον, ὦ θεία καὶ ἱερὰ κεφαλὴ, μεταβάλλων σαυτὸν τῆσδε τῆς διαθέσεως ὑπ' οὐδενὸς μηδέ ποτε, ἀλλ' ὁ αὐτὸς μένων, λέγε τὸ θεσπέσιον ἐκεῖνον εἰπόντα τὸ, ἐγὼ ὁ αὐτός εἰμι καὶ οὐκ ἠλλοίομαι. ἀλλ' ἐφάπτοι τόσον τῆς ψυχῆς κύριος ἐπὶ τὴν εὐθυτάτην σε διὰ παντὸς τῶν ἑαυτοῦ δικαιωμάτων ἰθύνων ὁδὸν, ἐν ᾗ καὶ τοῖς πορευομένοις, ὡς ὁ μέγας λέγει δαβὶδ, τὸ ἑαυτοῦ σωτήριον δείκνυσι. ταῦτα εὔχομαι, ταῦτα καὶ ἐκπληροίη θεὸς, καὶ παρέξοι σοι ὅσα εἰς ἁγιασμὸν καὶ θέωσιν τῆς σῆς ψυ-

ψυχῆς, καὶ ὅσα εἰς ὑγείαν τοῦ σκήνους καὶ εὐδοξίαν, ὡς γένεσθαι, λόγῳ καὶ ἔργῳ καὶ ἀρεταῖς, τῶν παρὰ πᾶσι ᾀδομένων γενναίων ἀνδρῶν ὁμόζυγόν τε καὶ ὁμότιμον. Ἔρρωσο. ἀπὸ τῆς κρήτης βοηδρομιῶνος τετάρτῃ φθίνοντος, καὶ τὸ ͵αφπθʹ ἔτος τῆς ἐνσάρκου τοῦ σωτῆρος ἡμῶν οἰκονομίας.

Γαβριὴλ τοῦ φιλαδελφείας.

ΤΟ' μὲν διαβάλλειν ἀπὸ τοῦ κακῶς ποιεῖν, δαιμονίου τῷ ὄντι ἐστὶ θεσμῶν καὶ ἔχθρας ζυφὴ καὶ μίσους ὑπέκαυμα. τὸ δὲ διαβάλλεσθαι ἀπὸ τοῦ καλῶς ποιεῖν καὶ εὐεργετεῖν, κυρίου ἐστὶ ἐπίταγμα τοῦ σωτῆρος, οὕτω τοίνυν κἀμοὶ συνέβη, παναγιώτατε δέσποτα, τῷ πολλάκις καὶ ἐν πολλοῖς τῷ τῆς κυθηρίας δὲ ἵν' οὕτως εἴπω ἐπισκόπῳ εὐεργετήσαντι καὶ ἐπικουρήσαντι, ὃς ἐφ' οἷς νῦν ἔδει ἀνταμείψασθαι συκοφάντας ἐπὶ τῶν ἐνθάδε ἀφορίσαι προείλετο. ἀλλ' οὐ κατασκοπὸν γέγονε τὸ ῥαδιούργημα, μᾶλλον δὲ τοῖς μὴ εἰδόσιν ἑαυτὸν, ἐμφανὴ τῷ ὄντι κατέθετο. τοιγαροῦν ἴσθι μὲν ἡμᾶς, παναγιώτατε δέσποτα, οὐ συκοφαντεῖν μεμαθηκότας, τηρεῖν δὲ τὴν γλῶσσαν καθαρὰν κατηγορίαν ὡς οἷόν τε, καὶ μάλιστα. τὸν δὲ μαργούνιον συκοφαντεῖσθαι ὑφ' ἡμῶν ἀδύνατον, ἢ μομφήν τινα κατ' αὐτοῦ διεγειρομένην εὑρεῖν, αἰτιαθῆναι δὲ αὐτοῦ τὴν προαίρεσιν, καὶ τὴν αὐτοῦ

κα-

καταστέλλεσθαι προπέτειαν οὐκ ἀρνούμεθα. πῶς γὰρ οὐκ ἔδει, ἀρνητὰς κυρίου ἐπὶ τῶν ἐκεῖ σέ τό τε καλέσαντα ἡμᾶς. οἳ τὰ μέγιστα ἠξίουν τὴν ὅπως δήποτε αὐτῷ γεγραμμένην κατά τινος φράρου γραφὴν μὴ ἐπιστεῖλαι, παρ' αὐτοῖς δὲ ταύτην ἐᾶσαι, σκέψεως καὶ ἐξακριβώσεως ἕνεκα. μυρίαις γὰρ ἀνωμαλίαις περιπέσαμεν ἄν, καὶ γέλωτα τὸν οὐ τυχόντα παρὰ τῶν κρατούντων, ἂν μὴ σιγῇ τὸ πρᾶγματα καὶ ὡς τυχὸν διέλθωμεν, οἱ σὺν ἐμοὶ τότ' ἐβόων ἀδελφοί, ὁ δὲ τῇ λατίνῳ διαλέκτῳ τάχα φυσιούμενος, ἣ καλύψαι πειρόμενος οἵαν πάλαι περιειλημμένος ὢν αἰσχύνη, ὑπερασπίζαν αὐτοῖς, καθ' ὧν ὑπισχνεῖται ἀποδεῖξαι ὅτι ἡ προσθήκη καλῶς γέγονε, καὶ ὅτι πρεπόντως προσετέθη, καὶ ὅτι ἐδύναντο προστεθεικέναι αὐτήν. οὐκ ἐς νοῦν ὅλως βαλλὼν οἷα τὰ παρ' ἡμῖν, ὅτι ἀσθενῆ καὶ τῶν ἀπαρρησιάστων, καὶ ὅτι τὰ τῆς ἐνταῦθα ἐκκλησίας κινδυνώδη, τοίνυν καταλέγξαμεν αὐτὸν ὡς εἴρηται μήτε τὰ τῶν γραικῶν μήτε τὰ τῶν λατίνων φρονοῦντα. οὐκ οἰκοθέντι διεγείραντες, ἀλλὰ τοῖς αὐτοῦ λόγοις τε καὶ ῥήμασι κατ' αὐτοῦ ἠκοντίσαμεν. καὶ οἷα ὁ γενναῖος ἐνδομυχῶν εἶχε καὶ διετήρει, τοῖς ἐκεῖ τότ' ἐμφανίσαμεν. τὰ γὰρ τῆς καρδίας κρύφια, παναγιώτατε δέσποτα, διὰ τῶν χειλέων καταλαμβάνεται, καὶ τὰ τοῦ νοὸς ἡ χεὶρ διὰ τοῦ καλάμου ἐκκυρύττει. ταῦτα πάντα τοιγαροῦν ἡ σὴ παναγιότης, διεξοδικώτερον θεάσοιτο ἐν ταῖς πρὸς αὐτὴν ἤδη πεμπομέναις αὐτοῦ γραφαῖς, καὶ ἂν μὲν καλῶς γε-

γέγονεν ἡ προσθήκη, καὶ πρεπόντως ἐπροσετέθη ἐν τῷ συμβόλῳ, σύμφωνα τῷ μαργουνίῳ ἡ σὴ σὺν τῇ ἱερᾷ συνόδῳ σοι συνομολογεῖ παναγιότης καὶ συνκυροῖ. γράψειας ἡμῖν ὅσον τάχος τοῦτι τὸ εὐαγγέλιον τοῖς τὴν τῆς ἐκκλησίας ἕνωσιν ὑπερφυῶς εἰ ἂν ἐπιθυμοῦσι ἰδεῖν ἂν δ' ἄλλος τὰ περὶ αὐτὴν ἐννοεῖν, τοὺς πλημητὰς περιστέλλειν τὸ φρόνημα ποίησον, καὶ μὴ ὀρθῶς ἀλλὰ παραλόγως αὐτοῖς ἐγράφη ἃ ἐγράφη, διάτε γραφῆς καὶ ζώσης φωνῆς ἐνέτειλε ἡμῖν δ' εὐχὴν καὶ εὐλογίαν τοῖς μὴ σεσήπεισι μέλεσι πέμψοιας καὶ γὰρ τοῖς γνησίοις καὶ θερμωτάτοις τέκνοις ἑαυτοὺς ξὺν θεῷ τῆς ἀνατολικῆς εἶναι ἐκκλησίας θαῤῥοῦμεν ὑπὲρ ἧς καὶ πάλαι καὶ νῦν καὶ εἰς τὸν ἐσόμενον χρόνον, καὶ αὐτὸ τὸ ζῆν προτιθέναι ἀναμφιβόλως προαιρούμεθα. ἔῤῥωσο, παναγιώτατε δέσποτα, τοῦ σοῦ δούλου μνημόνευε γαβριὴλ ἐν ταῖς πρὸς τὸ θεῖον ἐντεύξεσιν, ἐξ ἐνετιῶν αφϛ σεπτεμβρίου ιε.

Δοῦλος τῆς σῆς παναγιότητος

Γαβριὴλ ὁ φιλαδελφείας.

Τοῦ αὐτοῦ.

ΤΟ' θεσμοὺς μὲν τηρεῖν ἀγάπης, ὅρια δὲ διαλύειν ἔχθρας ὑπὸ τῆς σῆς νουθετεῖσθαι

θαι ἡμᾶς παναγιότητος, ἐ δεσποτικὸν μόνον ἀλλὰ καὶ παξικὸν τὸ ἐπίταγμα, παναγιώτατε δέσποτα. διὸ καὶ ἀπὸ πρώτης ἀφετηρίας ὡς λόγος, πεισθῆναι αὐτῷ ἔδει, καὶ ἔργῳ διανύσαι τὰ ἐντελόμενα, εἰ καὶ παρ' ἐμαυτῷ νὴ τὴν σοφίαν αὐτὴν, οὐδὲν σύνοιδα ὅσον τὰ κατ' ἐμὲ, κατὰ τῦ νῦν ἐνδομιχῶνος κυθήρων. ὃς ἐπὶ τοσοῦτον ἀπεχθείας ἐλήλυθεν, ὡς καὶ συκοφάντας αὐτῦ, καὶ μέχρι τῆς σῆς παναγιότητος ἀποφημίζων ἡμᾶς, οὐκ ἐπαύσατο. ἀγνώμων φανεὶς ὁ τάλας ἐκείνῳ ὑφ' οὗ πολλάκις ἐ λόγῳ τὰ μέγιστα εὐεργετήθη. ἐπεὶ δὲ ἀφορισμόν τινα οὐκ οἶδ' ὅπως ἀπολυθέντα τὸ τὰ πρὸς τὴν εἰρήνην παροτρῦνον προσεπέφερεν, ἣν ἄρ' ἀνάγκη τὰ πρὸς αὐτὴν ἀναβάλλεσθαι, μέχρις ἂν οἱ ἀδίκως τωόντι ὑπὸ τῦ καλῦ ἐπισκόπου διαβληθέντες ἑαυτὲς μὲν ἀθώους καὶ ὀρθῦ λόγυ φύλακας, καὶ τῆς ἀληθείας ὑπερασπίςας, καὶ ὃ εἶπον κατ' αὐτῦ ἐ συκοφαντικῶς ἀλλ' ἐλεγκτικῶς τε καὶ παναλήθως, παῤῥησίᾳ διαφημήσαντας, ἐξ ὧν ὁρμηθεὶς κατὰ γραικῶν καὶ λατίνων ὑποσχνεῖται ἀποδεῖξαι, τὴν λαβὴν λαβόντας, τοῖς ἐνταῦθ' ἅπασιν ἐναργῶς ἐμφανίσωσί τε καὶ ἀποδείξωσιν. οὐ γὰρ περὶ χαλκοῦ λέβητος ὁ ἀγὼν αὐτοῖς δέσποτα, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς σοφῶν τιμῆς, ἣν ἐχ ἧττων οἱ νοῦν ἔχοντες αὐτῆς ἔχοι τῆς ζωῆς, τὸν δὲ μαργούνιον οὐ μόνον ὅτι κρατίζειν, εἰ καὶ ὁ λόγος ἐκ ἐπὶ παντὰ τῶν ἐκεῖσε, ἀλλὰ καὶ προσποιεῖσθαι μηδὲν νῦν εἰδέναι, ἅπερ προέγνω, καὶ

μὴ

μὴ θέλων ὁμολογεῖν ἃ γέγραφε. καίπερ ταῦτα ἐπίφερον ἦν τὸ χαρτίον, καὶ τοῦ γράψαντος καταβοὰν τοῖς ὁρῶσι περιέχει δικαιρίαν. ταῦτα τοίνυν ἡ σὴ παναγιότης ἀκριβῶς σκεφθείη, ἐν ταῖς πρὸς αὐτὴν ἀντιγραφείσαις αὐτοῦ γραφαῖς, ὧν τὴν μὲν ἑλληνικῶς γραφεῖσαν σῶαν, τῆς δὲ ἰταλικῶς, τὸ μέρος περὶ οὗ

ἑρμηνεύσαντες ταύτῃ ἀποςέλομεν, ἐξ ὧν κατὰ τῶν ἀθλίων γραικῶν, φεῦ τῆς δυςτυχίας, ὅτι ἡ προσθήκη ἡ ἐν τῷ συμβόλῳ καλῶς γέγονε, καὶ ὅτι πρεπόντως προσετέθη καὶ ὅτι ἐδύναντο ταύτην προς τεθηκέναι, τοῖς ἐνταῦθα γαληνοτάτοις τὸν καλον καγαθὸν μαργούνιον γνώσῃ, καθυποσχνούμενον ἀποδεῖξαι. πρὸς δὲ κἀμὲ προσβιάζονται, τῷ αὐτοῦ ὑπείκειν βουλήματι, τῷ τοῖς λατινοις λέγειν τὴν ἀλήθειαν ἐμφανῆσαι, καὶ ἄλλα τινὰ ὑποκρινόμενον δολερῶς. ταῦτα μέν εἰσι τῷ μαργουνίῳ ποιηθέντα, ἀφ᾽ ὧν ἡμᾶς τὰς ἀφορμὰς λαβόντες, οὔτε τὰ τῶν λατίνων φρονεῖν ἐπὶ τῶν ἐκεῖσε καθαιρεθέντων ἰκαλέσαμεν, αὐτὸς κἂν τοῦτο νὴ τὴν ὄντως ἐνυπόστατον σοφίαν τοῦ πατρὸς αἴτιος ὤν. μὴ ὁμολογεῖν γὰρ τὸν κύριον ἔμπροσθε τῶν ἀνθρώπων ἡμᾶς αὐτοὺς διαβάλλεσθαι. ὅτι κατά τινος φράρου μὴ πέμψειν, τὴν αὐτῷ γεγραμμένην γραφὴν, ὅτε γαςάλδος καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀδελφῶν ἀδελφικῶς παραινοῦντες οὐκ ἐάσαμεν, τόν τε καιρὸν καὶ τὸν τόπον ἀποσκοποῦντες μὴ καταθυμὸν ἡμῶν εἶναι — τοίνυν, παναγιώ-

τατε

τατε δέσποτα, ὁ μαργούνιος ὑπ' οὐδενὸς ἐσυκοφαντίσθη, αὐτὸς δὲ μᾶλλον τὰς ἀνδυθύνας διέβαλε καὶ οὐ λήγει διασύρων, πλὴν ἄν, παναγιώτατε, σὺν τῇ παρ αὐτῇ ἱερᾷ συνόδῳ τῷ εἰρημένῳ φρονεῖ, καὶ καλῶς τὴν προσθήκην βεβαιαὶν ἔχειν, τὴν ὅπως δή ποτε προστεθηκυῖαν, ἄν τε τῷ ὁμοούσιον τὸν υἱὸν τῷ πνεύματι δηλῶσαι προσετέθη, ἄν τε τῷ αἴτιον καὶ τὸ αἰτιατὸν ἐμφωνίσαι, γράψειας ἡμῖν ὅσον τάχος. καὶ τῷ μὲν τὰς ἀπείρας ὁμολογήσωμεν χάριτας. τὴν δὲ σὴν παναγιώτητα, λίθον ἀκρογονιᾶς μετὰ χριστοῦ, ἧπε δόσις ἅπασα κἀγὼ, τοῖς ὑπὸ τὴν ὑφήλιον ἔξωθεν ἀνακηρύττειν καὶ λαμπρῶς διαλαλεῖν οὐκ ἄν ποτε παυσώμεθα, καὶ τῶν μὲν τούτων ἅλις, ἐφιεμένως δὲ ἔχω μαθεῖν, εἰ μὲν ἡ σὴ παναγιότης τὴν περίσκεψιν μέλλει ποιῆσαι τῆς δυσοῦ

καὶ τὰς ἁγίας αὐτῆς καταπάζομαι χεῖρας, τοίνυν γράψον ἡμῖν τοῦτὶ τὸ εὐαγγέλιον, τοῖς ἐκ μέσης καρδίας αὐτῆς ἰδεῖν προαιρουμένοις, ἔρρωσο, παναγιώτατέ μοι αὐθέντα δέσποτα, αφϛ' σεπτεμβρίου ιβ' ἐξ ἐνετιῶν τῆς σῆς παναγιότητος δοῦλος

Γαβριὴλ ὁ φιλαδελφείας.

Υ'Περηυξάμην ἂν τῷ ὄντι, παναγιώτατε δέσποτα, κἀμοὶ πτέρυγας περιστερὰς δοθῆναι, καὶ πρός σὲ τὸν δεσπότην μου πεταθήσομαι, καὶ

μεθ'

μεθ' ὅσης τῆς αἰδοῦς καὶ τῆς εὐφροσύνης πρὸς πτύξασθαι τὰς ἁγίας σου χεῖρας, καὶ ἀπολαῦσαι τῆς τῶν ἠθῶν εὐκοσμίας, καὶ τῆς τοῦ φρονήματος μετριότητος. παιδείαν γὰρ καὶ μάθησιν ὑπὸ τηλικούτων θείων ἀνδρῶν ἀσμένως κομίζειν καὶ λαμβάνειν, εἴπερ τις γίνομαι πρόθυμος, ἀλλ' ἐπεὶ δὴ τανῦν τοῦτ' ἐκτελῆσαι ἀδύνατον, τῷ βραχὺ τούτῳ γράμματι, δουλικῶς προσαγορεῦσαι τὴν ἱερὰν σου καὶ θείαν κεφαλὴν δεῖν ᾠήθην, τὸν πάντα πόνον ὑπὲρ τῆς τοῦ χριστοῦ ἐκκλησίας, ὥσπερ ἀθλητὴς γενναίως προσυπομείναντα, καὶ θαυμαστὸν κλέος εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον ἄφθαρτον ἀραμένην. τοιγαροῦν δεχθείης τοῦτ' ἀσμένως, καὶ ἡμῶν τῶν οὐδὲ ποτ' ἐπιλαθέσθαι οἰομένων, τῆς μακαρίας σου ψυχῆς ἀχαριστίας μὴ καταψηφείας, οὐ γὰρ καὶ ἐκαιρία τις ἢ δαίμων ὀλέθριος, τῆς εὐτυχίας ἡμῖν ταύτης ἐφθόνησε, τοῦ μὴ κἀμὲ δύνασθαι τοῖς ποθουμένοις σοι συναριθμεῖσθαι, καὶ συγκαταλέγεσθαι, ἀλλ' ἄγε θαρρεῖν οὐδείς ἐστιν ὁ κωλύσων με, μὴ ἐλπίδας ἀνεφίκτους ἐλπίζειν, καὶ σχέδον ὅλως ἀπιστεῖν, τῆς σῆς ἥκιστα μετέχειν ἀνυπόπτου εὐνοίας, καὶ μὴ λίαν πρὸς ἡμᾶς φιλικῶς διακεῖσθαι τὴν σὴν παναγιότητα, καὶ γὰρ εἰ καὶ ἀνιαροῖς ὁμιλεῖ, καὶ περιστάσεσι τῶν ἀλγεινῶν ἐνέτυχε. ἀλλὰ τὴν συνοῦσαν εὐγένειαν, καὶ τὴν συμφυεῖσαν ἀγαθότητα, οὐκ ἄν ποτε ἰσχύσειας ἀποβαλλεῖν ἀτελῆς.

Τοῦ αὐτοῦ τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ.

ΤΑ' μὲν ἡμέτερα, παναγιώτατε δέσποτα, μέχρι τοῦ δεῦρο σιγὴν εἶχε, καὶ ἐν ἐρεμία διῆγον, ἐπείπερ οὐδεὶς ἦν ὁ κινῶν, ἢ σαλεύων αὐτὰ προαιρούμενος, τὰ δ' ἀπεντεῦθεν καὶ πάνυ μοι δοκεῖ ἀναγκαῖον, τὴν σὴν εἰδέναι παναγιότητα, ὅπως τ' ἔχει καὶ τίνι τρόπῳ διώκειται. τοι γὰρ οὖν ἴσθι, παναγιώτατε δέσποτα, ὡς ὁ τῆς πρεσβυτέρας ῥώμης ἄκρος ἀρχιερερεὺς, τὰς ἐν τύπῳ ἁπάσας βίβλους τοῖς τὴν αὐτῶν φροντίδα ἔχουσι, καὶ ἐρευνᾷν αὐτὰς καὶ ἀνακαθαίρειν ἐξουσίαν ἔχουσι, μεθ' ὅσης τῆς αὐθεντίας ἐνετείλατο, ἀνακαθαίρειν καὶ διορθοῦν αὐτὰς ἐπιμελῶς. οἱ δὲ τῷ αὐτοῦ ἑτοίμως ὑπείκειν προστάγματι βουλόμενοι ἤρξαντο ἐρευνᾷν καὶ ἀνιχνεύειν τὰ περὶ αὐτὰς πάνυ ἐπιμελῶς. ἐλθόντες δὲ ἐπὶ τὸ τριώδιον τοῖς τοῦ ξανθοπούλου ἐνέτυχον συναξαρίοις ἐν οἷς τότε περὶ ἀζύμων, καὶ περὶ τῶν ψυχῶν τῶν δικαίων καὶ ἁμαρτωλῶν εὑρόντες, τῆς ἐκκλησίας οὐ καλῶς ταῦτ' ἔφησαν ἔχειν, οὐ γὰρ τῇ ἀληθινῇ γνώμῃ συνάδει. διὸ τὰ μὲν δέονται σαφηνισμοῦ, τὰ δέ γε ἀναμφιβόλως ἀφανισμοῦ. τὴν γὰρ διὰ ἀζύμων θυσίαν οὐ τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας μόνον διδάσκαλοι, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀνατολικῆς ἁγίαν εἶναι καθομολογοῦσι, φασίν. ὅτι δὲ δῆλον τοῦτο, οὐδεὶς τοῖς πάλαι ἁγίοις καὶ διδασκάλοις λόγος περὶ τούτου ἦν. ὁ δὲ ξανθόπουλος ἰδιώτης ὢν, καὶ οὐδεμίαν ἐξουσίαν ἔχων, ἀλλὰ πά-

θει

θει κινηθεὶς τοῦτο τὸ σκάνδαλον τοῖς χριστιανοῖς ἀνέθηκε. καὶ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν δικαίων ψυχὰς αἵ γε ὑπὸ πάντων μαρτυροῦνται ἐν οὐρανῷ εἶναι, καὶ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ καθαρῶς ἐποπτεύειν καθὸ ψυχαὶ, μέλλουσι δὲ τελείαν ἀπολαβεῖν τὴν μακαριότητα σὺν τοῖς σώμασιν ἐν τῇ κοινῇ ἀναστάσει, μηδὲν ἄλλο ἔχειν αὐτὰς λέγειν, ἀλλ' ἢ τῇ ἐλπίδι μόνον χαίρειν. ὁμοίως δὲ καὶ τὰς τῶν ἁμαρτωλῶν ψυχὰς μηδὲν ἄλλο τι μωρίας εἶδος νῦν κεκτῆσθαι, ἀλλὰ τῇ τῶν δεινῶν προσδοκίᾳ λυπεῖσθαι τούτων τοίνυν οὕτωσὶ ἐχόντων, τὸ μὲν περὶ τῶν ἀζύμων τὸ, αἰσχυνέσθωσαν λέγων οἱ τὴν θυσίαν ἄζυμον προσφέροντες, ἐξελεῖν ὅλως βούλονται, θελόντων ἡμῶν καὶ μὴ θελόντων. πρὸς δὲ καὶ τὸ λέγων χριστιανῶν πάσχα ἐν τῷ πασχαλίῳ καὶ λέγειν αὐτὸ, ἢ κυριακὸν ἢ ἅγιον πάσχα. οὐ γὰρ φασι θέμις λέγειν ὑμᾶς χριστιανῶν νῦν πάσχα μὴ σὺν ἡμῖν ἑορτάζειν βουλομένους. ἔδοξεν ἂν πάντως ὑμεῖς μόνοι χριστιανοὶ, καὶ οὐχὶ καὶ ἡμεῖς εἶναι τόδε, σαφηνῆσαι ἀναγκαῖόν φασι, τὸ περὶ τῶν ψυχῶν τῶν δικαίων καὶ ἁμαρτωλῶν. ὅτι μὲν τῶν δικαίων οὐ μόνον τῇ ἐλπίδι χαίρειν ἡ ἐκκλησία κηρύττει, ἀλλ' ὅτι καὶ τῆς ἀπολαύσεως μερικῶς μετέχειν αὐτὰς διαῤῥήδην ὁμολογεῖ. τὰς δὲ, τῶν ἁμαρτωλῶν οὐ μόνον τῇ τῶν δεινῶν προσδοκίᾳ λυπεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ νῦν μερικῶς τιμωρεῖσθαι. τοίνυν, παναγιώτατε δέσποτα, ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ, καὶ ἐν ὅσῳ ἡ ἡμετέρα φθάνει γνῶσις, οὐδέν μοι τούτων τῆς ὑ-

γιῆ

γιῇ διδασκαλίᾳ δοκεῖ ἐναντίον. τίς γάρ ἐςιν ἐκεῖνος, ὅς γε τολμήσειε εἰπεῖν, τὴν δι' ἀζύμου θυσίαν μὴ εἶναι, σῶμα χριςοῦ; τῆς αὐτῆς οὔσης ὕλης καὶ τοῦ αὐτοῦ εἴδους, ἐξ ὧν καὶ ὁ ἔνζυμος ἄρτος. τὸ γὰρ μὴ διαφέρον κατά τε τὴν ὕλην, καὶ τὸ εἶδος, πάντως ὅμοιόν ἐςι τῷ ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης καὶ εἴδους πράγματι. τοίνυν καὶ ὁ ἄζυμος ἄρτος ὅμοιος τῷ ἐνζύμῳ. τίς δὲ τὰς ψυχὰς τῶν δικαίων, ἐν οὐρανῷ μὴ εἶναι ἀρνηθείη ποτὲ; καὶ καθὸ ψυχαὶ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ ἐκφανῶς μὴ ὁρᾷν. τίς δὲ τὰς τῶν ἀσεβῶν καὶ ἁμαρτωλῶν μὴ τιμωρᾶσθαι ἐν τῷ ᾅδῃ καθομολογήσει; τίς δὲ ὁ λέγων ἦν ὡς οὐ βέλτιόν ἐςι τὸ καλεῖσθαι τὸ πάσχα, ἅγιον πάσχα, ἢ χριςιανῶν; πᾶν γὰρ τὸ ἅγιον πάντως καὶ χριςιανὸν, οὐ μὴ πᾶν τὸ χριςιανὸν καὶ ἅγιον. ἄρα βέλτιον τοῦ χριςιανῶν, τὸ ἅγιον λέγειν. τοίνυν ταῦτα πάντα πρὸς τὴν σὴν παναγιότητα, τοὺς τῶν ὧδε κρατοῦντας καθικετεύσαντες ἐδεήθημεν, καὶ καιρὸν διορίας δοῦναι ἡμῖν προσαιτήσαμεν οἱ μεθ' ὅσης τῆς ἐφέσεως προσδοκῶμεν, τὴν τῶν εἰρημένων διόρθωσιν. κρεῖττον γὰρ καὶ πολὺ βέλτιον καὶ τιμῆς ἄξιον καὶ μεγαλοπρεπείας, τὸ τὴν σὴν ἐξουσίαν ἀςικῶς, παναγιώτατε, τὰ ἡμέτερα διορθοῦν καὶ σκέπτεσθαι, καὶ κυβερνᾷν καὶ διοικεῖν, ἢ ἕτεροι καὶ ταῦτα ὑποσχομένων ἡμῖν ἐξελεῖν ὅσον γε δυνατόν. πᾶν τὸ καθ' ἡμῶν γραφὲν) μὴ δὸς γάρ φησιν ἑτέρῳ τὴν δόξαν μηδὲ τὰ συμφέροντά σοι, καὶ τὰ ἑξῆς. αἱ δὲ ἅγιαι σου εὐχαὶ ἔσωσαν ἡμῖν ἅπασι φυλακτήριον ἐν βίῳ παντί.

Ἱε-

Ἱερεμίας ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος κωνσταντινουπόλεως νέας ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

ΙΕρώτατε καὶ λογιώτατε μητροπολῖτα φιλαδελφείας ὑπέρτιμε καὶ ἔξαρχε πάσης λυδίας, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάρις εἴη σοι τῇ ἱερότητι, καὶ εἰρήνη καὶ ἔλεως ἀπὸ θεοῦ παντοκράτορος. διὰ τοῦ παρόντος δηλοποιοῦμεν τῇ σῇ ἱερότητι, ὅτι προολίγου καὶ αὖθις οἱ ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας σου φιλαδελφείας κληρικοὶ ἱερεῖς καὶ ἄρχοντες, οἱ μὲν δι' ἀναφορᾶς ἐνυπογράφῳ, οἱ δὲ, σωματικῶς παραγενόμενοι, ἀνέφερον πρὸς τὴν ἡμῶν μετριότητα συνοδικῶς προκαθημένην ὅτι εἰ καὶ ἄχρι τοῦ παρόντος σιωπὴν ἦγον, καὶ τὴν τοσαύτην στέρησιν σοῦ τοῦ γνησίου ἀρχιερέως εἶχον καὶ ὑπέμενον, ἀλλ' οὖν πάντα φόβον ἀποτιναξάμενοι, ἠξίωσαν ἡμᾶς ἀπανελθεῖν σε τὸν γνήσιον αὐτῶν ἀρχιερέα, ἐπεὶ δὲ ἡ μετριότης ἡμῶν μετὰ καὶ τῆς καθευρεθήσης ἀρχιερατικῆς συνόδου, διεσκέψατο καὶ εἶδεν, ὅτι ἐὰν καὶ νῦν τὴν αἴτησιν ἀποῤῥάπτιου ἁμαρτάνει ἀλλοτρίαις ἁμαρτίαις καὶ ταῦτα τῶν θείων κανόνων ἐπαναγκαζόντων. ἡμᾶς μὲν, μὴ παραθεωρεῖν τὰς εὐλόγους αἰτήσεις, σὲ δὲ ἐπανελθεῖν πρὸς τὴν γνησίαν μητρόπολιν, τούτου χάριν γράφουσα ἀποφαίνεται, καὶ ἐν ἁγίῳ παρακελεύεται πνεύματι, ἵνα ἐξ ἀποφάσεως ἐντὸς διωρισμένου καιροῦ μηνῶν ἓξ ποιήσῃς ἐν τῷ

διο

δύο τούτων, ἢ ἐπανέλθης πρὸς τὴν ἐπαρχίαν σου ἢ διὰ παραιτήσεως ἀποσῇς τῆς τοιαύτης μητροπόλεως, ὡς ἂν ἕτερος ἐκεῖσε ἀποκατασταθῇ ποιμὴν γνήσιος, εἰς τὸ φροντίζειν τῆς ψυχικῆς σωτηρίας τοῦ ἐκεῖσε χριστωνύμου λαοῦ. γίνωσκε δὲ, ἐάνπερ ἕνα τούτων τῶν ἀνωτέρω οὐ τελείως, μέλλεις κατὰ νόμους τῶν ἱερῶν πατέρων, ὑποπετεῖν καθαιρέσει εὐλόγῳ καὶ δικαίῳ. ἵν' οὖν τοῦτο μὴ γένοιτο, ποίησον ὡς γράφομεν. ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις ἢ μετὰ τῆς σῆς ἱερότητος. μηνὶ νοεμβρίου μεσοῦντος δ´.

Ταπεινὸς μητροπολίτης κυζίκου δαμασκηνός.
Ὁ καισαρείας καππαδοκίας γρηγόριος.
Ἡρακλείας γερμανός.
Μητροπολίτης φιλιπποπόλεως.
Ὁ ἀδριανουπόλεως κάλλιστος.
Ὁ προύσης νεόφυτος.
Τορνόβου διονύσιος.
Βαδίνης θεοφάνης.

Εἰς τὴν αὐτὴν ἀπόκρισις.

ΤΟ μὲν εἰς φιλαδέλφειαν παραγενέσθαι, παναγιώτατε δέσποτα, καὶ ἱερὰ τῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν σύνοδος, ὅσον μοι ποθεινὸν, ὅσον μοι ἐράσμιον, καὶ τῶν ἁπάντων λυσιτελὲς καὶ σεβάσμιον, οὐχ ὡς τοῦ ἐπισκοπεύειν γλιχόμενος, ἀλλὰ τοῦ ἔργου αὐτοῦ, οὐ καὶ παῦ-

λος ἐκεῖνος ἐπιθυμεῖν ἡμᾶς ἀποκειματίστως παρακελεύεται, τούτου ὁ τυχὼν καὶ ἀμελῶν ἢ ἀμελήσων, οἴμοι οἵα καὶ ὅσος αὐτῷ ἡ τιμωρία, καὶ ἡ τοῦ κριτοῦ φρικτὴ ἀπόφασις ἐκείνη, ἡ τὸ αἷμα τῶν ψυχῶν ἐκείνων ζητοῦσα. τὸ δὲ με εἶργον, τοῦ μὴ κατάσκοπόν μοι γένεσθαι τὸ ποθούμενον, καὶ τὸ ἤδη σοι ἐν χερσῷ ἐντελλόμενον, οὐ τῇ σῇ μόνον παναγιότητι δῆλον, ἀλλὰ καὶ τοῖς τοῦ ὠκεανοῦ ἐπέκεινα. τοίνυν εἰ μὲν τὰ περὶ τὴν φιλαδέλφειαν, ἐς τόσον ἥκεν δυστυχίας τανῦν, ὡς καὶ προσέχους ποιμένος δεῖσθαί σοι τῷ κοινῷ ἡμῶν μετὰ θεὸν κηδεμῶνι, τὸ πᾶν ἀνατίθειμι, καὶ ὃ ἂν λυσιτελὲς ὑπὲρ τῆς ἐκείνων γνοίης σωτηρίας, ἀναμφιβόλως οἷς οἶδας τρόποις διόρθωσον. ἡμεῖς δὲ τὸν ἐνταῦθα τοῦ κυρίου χριστώνυμον λαὸν, ὃν ἡ τὰ πάντα καλῶς διοικοῦσα πρόνοια, καὶ ἡ χριστιανικωτάτη καὶ γαληνοτάτη αὐθεντία τῶν βενετῶν ἡμῖν ἐνεχείρησε, παραμενῶμεν εὐαγγελικῶς διδάσκειν ὡς οἷόν τε, ἀποστολικῶς τε καὶ πατροπαραδότως νουθετεῖν, ἀρχιερατικῶς ποιμένειν τε, καὶ εὐλογεῖν, μέχρι ἂν ἡ τῶν ὅλων αἰτία ἐπί τινα μεγαλυνιῶντα χῶρον μεταθέσῃ, ὅταν δὲ ἂν θ' ἡμῶν ἄλλος φιλαδελφείας χειροτονηθῇ ἀρχιερεὺς, ἡμεῖς πρώην αὐτῆς καλεῖσθαι, οὐκ ἂν ἐρυθριάσωμεν. σὺ δ' αὐτὸς ὁ πρᾶος καὶ ἄκακος καὶ ὅσιος ποιμὴν ἡμῶν ἀγιαίνοις, εὐτυχείοις συνηδόμενος καὶ ἐς ἀεὶ πνευματικῶς ἀγαλλιώμενος, τῇ ἱερᾷ καὶ θείᾳ συνόδῳ σοι ἣν αἰδεσίμως προσαγορεύω, καὶ ὅλῃ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ ἀδελ-

φι-

φικῶς καὶ δουλικῶς κατασπάζομαι. ἐξ ἐνετιῶν, αφϛʹ ἰαννουαρίου ιβʹ.

Δοῦλος τῆς παναγιότητος

Γαβριὴλ ὁ φιλαδελφείας.

Τοῦ αὐτοῦ γαβριὴλ φιλαδελφείας τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ.

ΤΟ μὲν τοῖς νόμοις ὑπείκειν, παναγιώτατε, ἔμφυτόν μοι ἐστὶ διηνεκῶς, καὶ οὐ τοῖς μὲν ὑποτάττεσθαι, τοὺς δ' ἀποβάλλεσθαι, ἀλλὰ τοῖς πᾶσιν ὡς οἷόν θ' ἕπεσθαι, καὶ τούτοις κλίνειν αὐχένα ξὺν θεῷ μεμάθηκα, τὸ δ' ἐς φιλαδελφείαν παραγενέσθαι καὶ τῶν ἐκεῖ φροντίζειν, τῶν ἀδυνάτων πρῶτον, ὡς τὴν τῶν ἐκείνων οὐδέποτ' ὑπεσχόμην θεὸν μαρτύρομαι τὸν τὰς καρδίας ἐμβατεύοντα, καὶ τὴν σὴν παναγιότητα ἐπιλαβεῖν φροντίδα. οὐ γὰρ οὕτως ἀποβλητέος ἐγὼ εἰ καὶ τῶν ἁπάντων ἀνάξιος ἐμαυτὸν σύνοιδα, τῆς φιλαδελφείας ἀρχιερατεύειν, οὐκ εἰς ἐπισκοπὴν, ἀλλὰ κατά γε τὸ νῦν μή τε εἰς ἐφημερίαν, ἱκανὴν οὖσαν, τοῦ δὴ μὴ ἔχειν τὴν τῶν ψυχῶν ἐκείνων φροντίδα, φιλαδελφείας προείρημαι κεκλῆσθαι, ἂν δέ γε νῦν ἐς τόσον τὰ ἐκ τῆς ἐκεῖ εὐδαιμονίας ὥς τε καὶ ποιμένος δεῖσθαι, εὔλογος ἡ σκέψις καὶ ἡ αἴτησις, ἂν μή τις ὑπὸ πέτραν σκορπιός τις ἐστὶ ὅθεν κατά

δεύτερον δέ, μὴ ἐκεῖσε παραγενέσθαι δυνάμενος, τόν τε σεραφὶμ, καὶ τὸν νικηφόρον τὴν τῆς γεέννης τροφὴν φημι, οὓς τὴν σὴν παναγιότητα καὶ τῇ παρ' αὐτῇ συνόδῳ, οὐ ταῖς ψυχικαῖς, ἀλλὰ καὶ ταῖς τοῦ ποιναῖς καθ' ὑποβολαῖς ἡγούμην, δεδοικὼς τὴν συνοῦσαν αὐτοῖς πονηρὰν φυσὶν, καὶ διαβολικὴν θέλησιν. τοίνυν ἡ σὴ παναγιότης ἐχέτω τὸ ἐμὸν θέλημα, καὶ ὃν βούλη τῶν ἐκεῖ ἀρχιερατεύειν ἀπόστολον

ἣν ὁ κύριός μοι ἐδωρήσατο, καὶ τὸν ἐνταῦθα ὑπὲρ τὰς τέσσαρας χιλιάδας ὄντα λαὸν, ἐπ' ἄμβωνος τὰ τοῦ χριστοῦ διδάσκειν, ὃν μοι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐνχειρήσω, καὶ ἡ γαληνοτάτη αὕτη αὐθεντία καὶ χριστιανικωτάτη ἐβεβαίωσεν, μέχρις ἂν ὁ κύριος τὰ πάντα μοι δωρήσοι.

Γαβριὴλ φιλαδελφείας τοῦ ἐκ μονεμβασίας τοῦ σεβήρου πρὸς τὸν παναγιώτατον πατριάρχην κύριον ἱερεμίαν.

ΟΥ' πρὸς δούλου πιστοῦ, παναγιώτατε δέσποτα, μὴ ὡς οἷόν τε δεικνύειν, ἣν πρὸς τὸν αὐτὸν δεσπότην, ἔχων διατελεῖ εὔνοιάν τε καὶ εὐπείθειαν, καὶ γράμμασιν τοὐλάχιστον, ἂν μὴ ἔργοις τὸν πρὸς αὐτὸν ἐξανάπτειν πόθον. τοιγαροῦν τοῦ χρυσοβέργου εὐθὺ κωνσταντίνου, ἀπάραι βουληθέντες, τὴν πρός σε τὸν μετὰ χριστὸν δεσπότην μου, καὶ πατέρα καὶ κύριον, ἀνεξάλειπτον ἡμῶν μνήμην, διὰ τοῦ παρόντος ἡγησα-

στάμην ἐμφωνίσαι σὺν ἅμα δὲ καθικετεύσαι, ἅντινος τῶν ὧδε χρήζη, δεσποτικῶς κελεύειν μὴ διαλίπειν ἡμᾶς καὶ ταύτη μὲν ὄντως. τὰ δὲ περὶ τὸν πρέσβυν βοιβόνδα διεξοδικώτερον παρὰ τοῦ γραμματοφόρου μαθήσης, οὗ τοῖς ἐπισκόποις ἐς λόγους ἐλθὼν, καὶ τῷ χρυσοβέργη εὐχαριστῆσαι νουθετήσας, οὐδὲν ἤνυσα. ἀνδράσι γὰρ ὧν θεὸς ὁ χρυσοὺς, τί εὔλογον ἀδύνατον διαπράξεσθαι. ἐν βενεζίαις αφσα σεπτεμβρίου. ιβ

Τοῦ αὐτοῦ φιλαδελφείας.

Ἐγὼ μὲν, παναγιώτατε δέσποτα, τὸ προσταχθέν σοι ἔργῳ καὶ λόγῳ ἀνεύ τινος ἀναβολῆς δεικνύσα καὶ παντί που δῆλον. ἐκφωνεῖται γὰρ κἀνταῦθα τὸ πανέντιμον ὄνομά σου, καίπερ μὴ ὄντος σταυροπηγίου τοῦδε τοῦ εὐαγοῦς ναοῦ, μήτε εἴθισαι πατριαρχῶν μνημονεύειν προσόντων ἄλλων ἀρχιερέων. τὸ περὶ ἐμοὶ πάλιν οὔτε ἐν πρώτοις οὔτε μὴν ἐν ὑστάτοις συγχωρηθήσεται ἀνεὺ τῆς σῆς καλοκαγαθίας ἐπισκοπῆς τε καὶ ἐπιταγῆς, περί τε τῶν ἄλλων ὧν μοι ἐπιτάττεις, ὁ λοιπὸς συνομολογήσει μοι χρόνος. αἰσχρὸν γὰρ ἀμνημονεῖν τοσούτων καὶ τηλικούτων εὐεργεσιῶν ὧν αὐτὸς πέπονθα καὶ πάλιν εὐέλπις εἰμὶ παθεῖν θεοῦ διδόντος, ὃν τε μαρτύρομαι τῆς εὐόργου μου διαθέσεως τῆς πρὸς τὴν σὴν φιλανθρωπίαν, καὶ ὡς οὐκ ἂν ὅπας μοι βίος προσαρκέσειεν ἂν ἀξίως ἀνταμείψεσθαι

ὥστε τῶν ἀδυνάτων πάλιν ἐστὶν, τὸ κατηγορεῖν μου ἔργον ἀλαζονίας τε καὶ κατὰ τοσοῦτον πεφυσιῶσθαί με, ὡς τὸ σὸν σιωπᾶσθαι, τὸ δ' ἐμὸν, ἐκφωνεῖσθαι ὄνομα ἐν ταῖς θείαις μυσταγωγίαις πεποιηκέναι μέ φασιν οἱ μύσται τοῦ ψεύδους, οἱ τὰ πολλὰ ὑποβαλλόμενοί μοι ἐγκλήματα, ὡς βάσκανοι καὶ σκαιοὶ τὸν τρόπον βαβαὶ τῆς αὐτῶν μοχθηρίας, οἳ τυφλώττουσι καὶ τοὺς ἐμὲ προηγησαμένους ἀεὶ μεμνημονευμένους ὑπὸ τῶν τῆδε γενέσθαι οὐ καταμαθεῖν ἠδύναντο, τόν τε Θεωνᾶν καὶ μητροφάνην τὸν ἔτι βιοῦντά φημι, καὶ μακάριον τὸν μονεμβασίας πάντας μακαριστοὺς ἄνδρας. καὶ γὰρ οὗτοι οἱ μεγάδες τῷ ἔθει ἑπόμενοι τῷ ἀνέκαθεν ἑκάστῳ ἀρχιερεῖ ἐνταῦθα διάγοντι χαρίζονταί τε τὴν ἱερὰν τοῦ μνημοσύνου δωρέαν ἐκείνην, οὐ μὴν ὅτι βούλονται ὥσπερ ὑποταττόμενοι καὶ τῷ τῆς ἐλευθερίας προνομίῳ ἐπαίροντα τῆς οὔσης ἐνταῦθα γραικῶν ἐκκλησίας, τάτε ἄλλα ἐάσω, πρὸς τὸ τοῦ ἀφορισμοῦ μόνον ἔγκλημα ἀπολογητέον ἡγοῦμαι εἰ μὲν τῷ ὄντι εὑρέθη τις ὑπὸ τῷ ἐπιτιμίῳ τοῦ ἀφορισμοῦ ἄνευ τινὸς εὐλόγου αἰτίας δέσμιος ὑπ' ἐμοῦ γεγονὼς τὸ ἔργον ἄξιον διαλύσεως καὶ ποινῆς, καὶ πρέπον ἐστὶν ἀνταποδόσεως, εἰ δὲ καὶ πρὸς σωφρονισμὸν ἀγριαινομένων θηρίων μυρίων σκανδάλων ἀφορμὰς ὁσημέρα παρεισαγόντων, τί θαυμαστὸν πάτερ παναγέστατε, εἰ ἐκωλύσαμεν τὰς ὁρμὰς τούτων τοῖς κανόσιν ἐξακολουθοῦντες· ἔξεστι γὰρ τῇ ἐκκλησίᾳ τὰ σαθρὰ καὶ σεσαπημένα ταύτης μέλη, μέχει καρπῶν

πῶν ἀξίων τῆς μετανοίας πόῤῥω διείργειν; ἵνα μὴ πᾶν τὸ ποίμνιον τῇ αὐτῶν μιμήσει καταχρᾶτοι. ἀφανισθῇ τῇ αὐτῶν νόσῳ ὑποπεσὼν καὶ ταῦτα λοιπὸν συνέλοντι φάναι ἔδοξε κἀμοὶ κεφαλαιωδῶς παραστῆσαι τῇ παναγιότητι τῇ ὑμετέρᾳ, ὅπως γνώσηταί με τῇ κουφότητι τοῦ τύφου μὴ ὑπερρειδόμενον, ἀλλὰ τοῖς ἁγίοις κανόσιν οἷς ὑπηρετοῦμαι ἀπροσωπολήπτως ὡς ἡ σοφία τῆς ἡμετέρας θρησκείας ἐδίδαξεν. ὁ δὲ θεὸς καὶ ὁ κύριος ἡμῶν τὸ ἅγιόν σου σκῦνος φυλάξει ἐς λιπαρὸν γῆρας ὅπερ εὐχόμεθα, παναγιώτατε δέσποτα.

Τῷ σοφωτάτῳ μοι καὶ πανιερωτάτῳ κυρίῳ γαβριὴλῳ μητροφάνης ὁ τῶν ἱερομονάχων οἰκτρὸς ἐν κυρίῳ χαίρειν.

ΜΑκρὸς διελήλυθε χρόνος μέχρι τῆς δεῦρο, ἐξ ὅτου ἀπῆρα ἐντεῦθεν τὴν ἐνταῦθα ἀφικέσθαι γλιχόμενος, καὶ σὸν τίμιον γράμμα ἕως τοῦ νῦν μὴ δεξάμενος, καὶ γὰρ οὐ μικράν μοι ὠδίνην παρέχει τὸ τῆς σῆς ἐπιστολῆς ἐστερεῖσθαι, ἐγὼ δὲ ὡς οἶδε θεὸς οὐκ ἔληξα ὁσημέραι σοι γράφειν καὶ ἐπιστέλλειν, καίπερ πεπομφέναι σοι τὰ κατ' ἀξίαν διαπορούμενος. ἀλλ' οὖν καὶ τούτων μὴ εὐπορῶν οὐκ ἀπενάρκησα τοῖν χεροῖν γράψαι σοι αὖθις. τοιγαροῦν, φιλτάτη καὶ ἐρασμία μοι κορυφὴ, συγγνωσθῆμοι τανῦν ἀξιῶ, ὅτι μνήμης χάριν καὶ ἀ-

ποςολῆς ἄξιον εὑρεῖν τι ϗ πέμψαι σοι ȣ̓χ εὑρήκαμεν, τȣ̃ χειμῶνος σφοδροῦ γε ἤδη ἐπικρατȣ̃ντος. ἠβουλήθημεν δ' ὅμως εὑρεῖν καὶ ζητῆσαί τι ἐκ τῶν τῆς γῆς φυομένων ἅττα τυγχάνει σοι καταθύμια, καὶ τȣ̃ σκοπȣ̃ οὐκ ἐπιτεύξαίμεθα. καὶ γὰρ οὔπω ἀσπάραγγοι καὶ ἕτερ' ἄττα γῆθεν ἀνήχοντο πρὸς τὸ ἀποςαλκέναι τῇ σῇ λογιότητι. ἴσθ' οὖν φιλότης ὅτι ὁ ζωγράφος ὁ ἐκ κύπρȣ τȣ̓́νομα γαβεριῆλος βούλεται τὸ ἀγγελικὸν ϗ μονῆρες ἀμφιέσασθαι σχῆμα, ϗ τὸ χρῆμα ϗ πρᾶγμα τȣ̃ ἐγχειρήματος πνευματικῷ τρόπῳ μοι ἐκοινώσατο. ἐγώ γε ȣ̓̃ν μὴ ποιῆσαί τι ἄξιον κρίναι τῆς σῆς ἐκτὸς γνώμης τε καὶ κελεύσεως, ὡς τὸ δίκαιον ἀπαιτεῖ, ἀνήνεγκα τῇ σῇ σεμνοπρεπείᾳ τὸ δράματε καὶ γνωμάταμα. πλήν γε μετὰ ταύτης τῆς ὑποσχέσεως ὅτι ὑπισχνεῖται συνελθεῖν καὶ συναποδημῆσαί μοι εἰς τὸ ἁγιώνυμον ὄρος τοῦ ἄθω. σὺ δὲ, σοφώτατε δέσποτα, ϗ περὶ τȣ́τȣ ἐκλιπαρῶ ἀντιγράψειάς μοι καὶ ἀντιπέμψειας. πρὸς τȣ́τοις δὲ ἔσο γινώσκων, ὅτι ἐγευσάμην τȣ̃ οἴνου οὗπερ σοι γέγραφα πρὸ μικρȣ̃, καὶ δεδοκίμηκα τȣ̃τον εἰ πόσιμος εἴη γευςός τε, καὶ πότιμος, καὶ ἀρεςός μοι ἐφάνη. ϗ εἰ ἐφετόν σοι ὑπάρχει γράψον μοι, ἵνα σοι πέμψω ἐξ αὐτȣ̃ πέντε, ἢ ἓξ σέκια. ἔτι δὲ δηλώσαις ἀντιβολῶ τί ἀπεκατέςη περὶ τῶν ἐνεχύρων καὶ ἱερῶν σκευῶν. ὅτι ȣ̓ μικρῶς περὶ τȣ́των μαθεῖν ἐφιέμεθα, καὶ ταῦτα μὲν οὕτως, σὺ δὲ, ἁγιώτατε δέσποτα, ἐῤῥωμένος εἰς ἐπιμήκιςον χρόνον

νον διαβιώης τῶν σοι καταθυμίων ἀπολαύων. ἅπαντας τοὺς περὶ τὴν σὴν λογιότητα προσηνῶς κατασπάζομαι. μουνιχιῶνος ἑκτῃ ἐπὶ δέκα, ἐκ πόλας. ὁ νύμφος καταφιλεῖ τὰς αἰδεσίμους καὶ ἁγίας σου χεῖρας.

Τῷ σοφωτάτῳ καὶ πανιερωτάτῳ αὐθέντῃ καὶ δεσπότῃ κυρίῳ κυρίῳ γαβριὴλῳ τῷ φιλαδελφείας σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν, μητροφάνης ὁ τῶν ἐλαχίστων ἱερομόναχος εὐπράττειν.

Ο Λίγων ἡμερῶν διελθουσῶν ἔφθημεν γεγραφότες τῇ σῇ λογιότητι, σοφώτατε δέσποτα, μετὰ τοῦ μισερ ἀνδρέου βενζάμου τὰ καθ᾽ ἡμᾶς λέγω, τὰ περὶ τῆς ὑγίειας καὶ ἀνόδου ἡμῶν, πρὸς δὲ καὶ τὰ περὶ τοῦ οἴνου καὶ τῶν ἱερῶν ἀμφίων, μεθ᾽ οὗ καίτινας λαυρακίσκου, εἴημεν πεπομφότες μικρᾶς γέτινος μνήμης ἕνεκα. σὺ δὲ, ἐλλογιμωτάτη καὶ ἱερὰ κεφαλὴ, σήμηνον ἡμῖν δι᾽ ἐπιςολῆς τίδ᾽ ἂν καὶ περὶ τούτων ποιήσαιμεν. νῦν δὲ ὡς οἶδε θεὸς πρός γε τὸ παρὸν οὐχ εὑρήκαμεν ἀποςαλκέναι τί ὄψον θαλάττιον τῇ σῇ ἀξίᾳ φιλότητι. ἀξιοῦμεν δὲ τὴν πανιερωτάτην ἵνα ποιήσῃς τοῦτο τὸ εὐεργέτημα, ὡς ποιεῖν εἴωθας πάντοτε. ὁ συμπλάσας μοι ἰωάννης, ὁ καὶ τἀργύρεια μυςικῷ τινι τρόπῳ σοι παραδοὺς, ἃ ἔφθασαν αὐτὸν κεκλοφέναι ἔφημεν ὅτι ἐμηνύθη αὐτῷ παρά τινος κεφαληναίου νοταρίου τῆς δίκης τοῦ

κρε-

κρεμασταλλίου, τῇ δίκῃ γραφῆναι. ἡ σὴ δὲ λο-
γιότης ἀκριβῶς πέμψας ἐρεύνησον πρὸς αὐτῆς
τῆς μακαρίας ϗ ὀλβίας ψυχῆς σου εἰ ὄντως
ἔχει τὸ πρᾶγμα ὅτι ἐς τὰ μάλιστα πίνεται ὁ
ἀνὴρ, ϗ εἰ οὕτως ἔχει ὡς ἐδηλώθη τ᾽ ἀνδρὶ,
εἰ δύναιο τοὔνομα τ᾽ ἀνδρὸς τῆς γραφῆς ἐξε-
λεῖν ϗ ἀπαλεῖψαι, ἀπάλειψον. εἰδ᾽ ἄλλως, διὰ
γράμματος δήλωσον. ϗ ταῦτα μὲν οὕτως. σὺ
δὲ ἐρρωμένος διαβιώης εἰς χρόνους πολλοὺς πολ-
λῶν ὠφελείας ἕνεκα. μαρτίῳ α΄ ἱσαμένου, ἐ-
γεγράφη ἡ παροῦσα σπουδαίως.

Τῷ αἰδεσιμωτάτῳ φιλαδελφείας ἱππότῃ λονδάνος
εὖ ἔχειν.

ΟΤι μὲν, οὐκ ἐκ ῥαθυμίας ἢ βραδίας, πρὸς
τὸ σχεδάριον τῆς φιλοστόργου σου πρὸς ἐ-
μὲ ψυχῆς ἀπόκρισις, ἀλλ᾽ ἐξ ἀμελείας γε θε-
ραπαίνων, παντίπου δῆλον, καὶ γὰρ, ὀψὲ πο-
τέ μοι πρὸς ἀνάγνωσιν τοῦτ᾽ αὐτὸ δεδώκασί
μοι. ὅτι δὲ τηλικαύτην βίβλον νὴ τὴν ἱερὰν σου
κεφαλὴν αὐτός γε οὐκ ἔκτημαι ϗ αὐταῖς ταῖς
ἀληθείαις φανερὸν, ἐκ τῶν συνόντων μοι. τοι-
γαροῦν εἰκελεύσοιο ὑπισχνοῦν καὶ τὴν ὑπαγό-
ρευσιν, ϗ γὰρ τὸ θρυλλούμενον ὡς τὰ τῶν φί-
λων κοινὰ, διὰ μνήμης ἔχειν τὰ ὁμολογηθέν-
τα μοι ἑκατὸν ἐκτετυπωμένα ἐκκλησιαστικῶν κα-
νόνων βιβλία μετὰ καὶ τοῦ ἐμοῦ ἀρχετύπου ἀν-
τιβολῶ τὴν προσκυνετὴν σου τιμιότητα, ἐπεὶ ἤ-

κου-

κυσαίμοι τὸν χαλκοτύπον εὐθὺ τῶν κερκύρων κατὰ τάχος βούλεσθαι ἀναχθῆναι. ἐρρωμένως διαβιώης ἀρχιερέων καλωνί.

Ἀνδρέας λονδάνος ἱππότης γαβριήλῳ τῷ μοναχῷ εὐπράττειν.

Ὁ μὲν ἀσκραῖος ποιητὴς, σεβασμία κεφαλὴ, φθονεῖσθαι τοὺς ἀοιδοὺς ἀπεφήνατο, σὺ δὲ ὅμως χαίρειν ἐάσας ταύτην τὴν γνώμην, ὡς εἰκὸς ἀνδρὶ σπουδαίῳ καὶ πεπαιδευμένῳ, ἄλλως τε, καὶ τοῦ θείου κάλλους καὶ ἔρωτος ἐνδεδιμένῳ, μὴ ὅτι φθονεῖν οὐκ οἶδας τοὺς ἀοιδοὺς, ἀλλὰ μᾶλλον τῷ λόγῳ ἐπαίρεις τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν ἐπαίνους, ὡς αὐτὸς πεπείραμαι, τῶν σῶν ἀνθηρῶν λόγων τὸ ἐμμελὲς ἔναγχος κατατρυφήσας, εἰς ὑπερβάλλοντα τῶν ἐμῶν συνόντων ἀγαθῶν ὄγκον. φημὶ τὸ ὑπαγορευθέν μοι ὑπὸ σοῦ τοῦ ἐπαινοῦντος, μᾶλλον ἢ ἐπαινουμένου. ἐπανέρχονται οἱ ἔπαινοι γὰρ, πρός τε τοὺς ἐπαινοῦντας ἂν ἄγαν ἐπαινῶσιν. ἐγώ γε μὲν, ὅπερ ἐκ τῶν αὐτῶν σοῦ λόγων διχυείζομαι, οὐκ ἂν ἀποσιωπήσαιμι. ἦν γὰρ τῶν ἑλληνικῶν λόγων, ὥς φασιν, ἀκρωδακτύλῳ γεύσαμενος, καὶ γέγονα νῦν σοφώτερος, κατὰ τὸ σολομόντιον. καὶ δοὺς μικρὰς ἀφορμὰς τόκους ἐκομισάμην, ὥστε δεῖ δὲ, μεγίστας τὰς χάριτας ὁμολογεῖν σοι, μᾶλλον δὲ τῷ ὁδηγήσαντί σε θεῷ ἐκ προνοίας ἐνταῦθα εἶναι ὑπὲρ τῶν

ὧδε

ὧδε νηπαζόντων, καὶ ἁπαλῆς τροφῆς ὑπὸ σοῦ δεομένων, ἄνδρα γεννάδα, καὶ ἐνάρετον. ἐπιδαυρίτην, φύλακα τοῦ ἑαυτοῦ λογικοῦ καὶ βασιλικοῦ ποιμνίου, τυόντι, ἐκ τοῦ λακωνικοῦ καὶ παλαιοτάτου γένους, οὐ τοῦ νῦν καλουμένου ῥωμαίου, σώφρονά τε, καὶ ἐπιεικὴ, καὶ μουσηγέτην. ἐῤῥωμένως διαβειώης, προστάττων ἀεὶ τὸ κατ' ἐμέ.

Hanc quidem Epiſtolam iis interſerere debuiſſem, quae annum MDLXXVII, quo Gabriel Epiſcopus ordinatus eſt, praecedunt; ſed neſcio quomodo diligentiam meam hoc effugerit.

Ἔπαινος οὐενετιῶν ὡς ἀπὸ προσώπου τοῦ κελτῶν βασιλέως.

Σκηπτοῦχος κελτῶν
Βασιλεὺς ὁρῶν
Τὰν ἀδελφάδος
Βασιληΐδα.
Τόσον βληθεὶς ὃς
Οἶστρον, ὅσσον τὲ
Κύπριδος ἄρης.
Εἶπεν, ἐμοῖο
Πλῆθος πολίων
Ἐμ' ἀνικήτων.

Ἀλλ' ἄγε τοίνυν
Ποτ' ἴδον, οὔτε.
Μὲν εἰσόψεται.
Ἠέλιος, ὢν
Πάντα ἐφορῶν.
Χ' ἵμερος μ' αἱρεῖ.
Δηρόντε μῆνα.
Κενεὸν τῆδε
Βραδύνειν, τηλοῦ.
Ἀδιηκετίης τε.
Ὄφρυ-

Ὀφρυοέσσης
Ἡμετέρης, ὡς
Πραπίδεσσ' ἴδω.
Θαῦμά τε νοήσω
Πολυαστερέων.
Θαῦμα γὰρ, ὡς ῥώξ
Ἀδελάδος μὲν
Ἐμπέφρακται, καὶ
Τὰ τενάγεα
Πόῤῥω τοῦ γαίης.
Θέμεθλ' ἄστεως.
Ἐνεάτων, καὶ
Τὸ παλίῤῥητον
Ἅλμαρ ὕδωρ τε.
Διναμένον ἐν
Ὥραισιν ῥηταῖς.
Ἰδεῖν εἴκελον
Τῷ ὀλβοίης, καὶ
Τὰ διοτρεφῶν
Βενέτων καλὰ
Δώματ' ἄστροισιν
Γειτονέοντα
Τερόροφα, καὶ
Κούρους εὐζώνους
Καλλικόμους τε
Γυναῖκας, ἢ τὰν
Ἐρώτων χάειν.
Ἀμιλλωμένας.
Τέλος.

Cuiuscumque opus hi versiculi sint, licet ex praecedenti Epistola *Londano* tribui possunt, facti quidem videntur occasione capta ex adventu Venetias *Henrici III. Valesii* Galliarum Regis. Quum enim e Sarmatia in Gallias contenderet, Venetiis transivit anno MDLXXIV.

Ἐκομισάμην τὰ παρὰ σοῦ πεμφθέντα μοι γράμματα, καὶ δὴ καὶ τὴν τοῦ ἐφεσίου ἐπισκόπου ἐπιστολήν. τῆς μὲν οὖν σπουδῆς τε καὶ ἐπιμελείας ἣν εὐποιήσω, τοῦτο μὲν ὥς τε μετὰ γραφῆναι, καὶ ἀκριβῶς διορθωθῆναι. τοῦτο δὲ ὥς τε διαπεμφθῆναι τὴν ταχίστην, μεγάλην οἶδά-

δάσοι χάειν, τὸ δὲ μηδὲν ἐπεςαλκέναι περὶ τῦ μιθῦ, ὅπως τὸν μεταγράψ ταμείψωμαι, τῦτο θαυμάζω, πλὴν εἰ μὴ φιλόδωρος καὶ μεγαλόψυχος αὐτὸς ὢν, ταπεινὰ τὰ τῶν ἄλλων ἀποδεῖξαι, καὶ τὸ μέγιον αὐτῶν ὑπερβαλεῖν φιλοτιμίαν, καὶ πῶς ὦ φίλη κεφαλὴ τῦτο δίκαιον, ἢ πῶς τῶν τῆς φιλίας θεσμῶν ἐκ ἀλλότριον, τὸ μέσον αὐτὸ, καὶ τὴν ἰσότητα ἐ σῶζον, σήμαναι τοίνυν διαβραχέως τί πέμψας τῷ γραφεῖ, τῦτί τὸ χρέος ἐξαλείψω. ἐκείνω γὰρ οὐδ' εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλπίζω ἐξαλείψειν. τὸ τῶν τοσύτων λέγω καὶ τοιούτων ἐπαίνων οὓς κατὰ κεφαλῆς μοι κατέχεας ἐκ πηγῆς ἀενάου εὐγλωττίας νᾶμα χρυσοῦν ἀρυσάμενος. ἔρρωσο, καὶ μὴ θαυμάσῃς τὸ ψυχρὸν τὸ τῆς ἐπιςολῆς ἐν τοσαύτῃ φρίκῃ καὶ χιόνι γραφείσης ἐκ φερραρίας μηνὸς γαμηλιῶνος δ' φθίνοντος, ἔτει τῷ ἀπὸ τῆς τῦ σωτῆρος γεννήσεως, αφλά.

Ὁ κατὰ πάντα σὸς

Φραγγίσκος ὁ δαπάρτος.

Cur heic hanc *Francisci Daporti* Epistolam inseruerim, ne ipse quidem rationem adferre possim, nisi quod post Epistolas quasdam *Gabrieli Severo* scriptas una cum aliis invenerim; sed quum & istam publici iuris facere proposuissem, parum refert an heic, vel alio loco, edatur, quum iam de mea

ausa

ausu Lectores opportune monuerim. Ceterum in litteris *Daporti* annos signatos notis αφλα existimavi, quamquam tertiam numeri litteram non facile legerim, & forte non tam λ quam ν esse possit; sed aliquo modo legendum erat.

Γαβριὴλ ὁ φιλαδελφείας
Τῷ θείῳ ἀρχιερεῖ κυρίῳ Ἀρσενίῳ τῷ πρυόβου.

ΕΙ' καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην σου ἥκιστα εἴδομεν, οὔτε σοι συνομιλήσαμεν, καίτοι διαμελέτης τὸ δ' ἐκ τηλοῦ εἶχον, ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο οὐ διαλείπομεν, μὴ τὰ σὰ ὑπεραίρειν, καὶ διὰ τιμῆς ἄγειν ὅποι ἂν διατρίβοντες ὦμεν. ἤκουσται γὰρ αἱ ἡμῖν τῆς γεννέας σου ψυχῆς πρὸς τὸ ἀγαθὸν διαθέσεις, καὶ ὁ περὶ τὴν σοφίαν αὐτὴν βίος, καὶ ἡ τῶν ἀγαθῶν ἕξις, ἣν γε οὐ τὸ τῆς ἑώας μέρος μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἑσπερίων μετὰ πολλοῦ ἀεὶ τοῦ θαύματος, καὶ ὑπὲρ θαυμάζει τὰ μὲν πάντα, εἰ καί τις ἀνθηρίῳ χωρίῳ καταγωγὰς ἔχοντι καὶ τέρψεις ἐφημέρους οὐκ ἂν τοῦ σκοποῦ δοκεῖ μοι διαμάρτοι. τοίνυν διὰ τοῦ ψυχροῦ τοῦδε γράμματος ὅπερ ῥυθμὸς τῆς ἀμφοῖν φιλίας εἴγε ἀναγκαῖον αὕτη τῷ βίῳ, καὶ οὐκ ἄντις ποτὲ ἄνευ φίλων ἕλοιτο ζῆν. τὰ λοιπὰ πάντα ἔχων ἀγαθὰ κατὰ τὸν φιλόσοφον, ἔτι δὲ πρῶτον αἴτιον καὶ σύνδεσμος ἀδιάλυτος ἔσεται. προσαγο-

ρεύ-

ρεύωσε τὴν θείαν καὶ ἱερὰν κεφαλὴν, τὴν ὄντως καὶ μόνην ἀρκοῦσαν τοῖς πάλαι θεοεικέλοις ποιητικώτερον φάναι, συνεξετάζεσθαι σοφοῖς τε ἀρχιερεῦσι καὶ ἐπιγνήμοσι, ἀξιοῦντες ἱκετεύομεν φιλικῶς ἔχειν πρὸς ἡμᾶς καὶ εὐνοικῶς διακεῖσθαι. εἰ γὰρ καὶ τὸ διείργειν μέγα, ἀλλὰ τὴν ἐνέργειαν μόνον τῆς φιλίας, οὐ μέν γε καὶ αὐτὴν τὴν φιλίαν δύναται διαλῦσαι. καὶ τῶν μὲν τούτων ἅλις, τὸν δὲ παρόντα μοναχὸν τὸν κύριον λαυρέντιον, τὸν ὑπό τινος τῶν ἀναγκαίων πρὸς ὑμᾶς ἤδη παραγενόμενον συνίστημι σοι τῷ ἀξιαγάθῳ ἀρχιερεῖ, δεχθείοις αὐτὸν ἀσμένως, καὶ ἐπικουρήσοις αὐτῷ, διάτε λόγου καὶ σκέπης τῆς σῆς πανιερότητος, ἡμῖν δ' αὖθις κέλευε τὸ δυνάμενον καὶ εὑροις ἂν ἑτοίμως ὑπηρετεῖν καὶ ὑπήκειν σοι, ἀρχιερέων ἄριστε.

Τῷ πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ φιλαδελφείας κυρίῳ γαβριὴλ, πέτρος ὁ ἀρκούδης, εὐπράττειν.

ἘΓώ σε, τιμιώτατε πάτερ, καὶ πρότερον διὰ εὐφήμου μνήμης, καὶ θαύματος ἦγον, καὶ νῦν δὲ περιπλειόνος ποιεῖσθαί σε τὴν ἱερὰν καὶ τριπόθειτον κεφαλὴν ὁ ἡμέτερος λεόντιος αἴτιός μοι γέγονε, πάνυ γοῦν σαφῶς τὴν σὴν περὶ τὸν θεῖον ἀδολωτάτην σπουδὴν πυθόμενος ἔγνων. καὶ τὴν παρὰ θεοῦ σοι πίστιν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν, παρ' ἡμῶν καὶ ἀκίβδηλον εἰσπνευσθεῖσαν, μεθ' ὅσης εἰπεῖν χαρμονῆς τυγχάνω με-

μεμαθικῶς, ἢ ταῦτα ἐν τῷ νῦν χρόνῳ τῦ γένυς οὕτω δυςυχῦντος, ςασιάζοντος, καὶ ἑτεροδοξῦντος. τοιγαρῦν ἐμακάρισάσε τῆς εὐτυχίας τῆς ὀρθῆς γνώμης ἐπήνεσα, καὶ τοῖς γνησιωτάτοις τῶν παλαιῶν τῆς σοφῆς ἐπινοίας ἐνέκρινα. ἄλλοι μὲν ὖν ἄλλα περὶ ἄλλων λεγέτωσαν, σοὶ δ' ἅπαντα ὡς προτίςῳ καὶ μόνῳ πάντων μὲν κρατέειν, περὶ πάντων δ' ἔμεναι παραχωρείτωσαν, ὁ σοφὸς τῦ σοφωτέρου δεῖται καίσε ἐνοχλεῖ ὁ βυλευόμενος τὸν καθ' ὅμηρον συμφράδμωνα διώκων τὰ ἑαυτῦ ἀνακοινῦται. ὁ ἕλλην τὸν φιλέλληνα περιπτύσσεται. οἱ περὶ τὴν εὐσέβειαν τὸν φιλόχριςον ἀλογῦσι. τὸν δίκαιον οἱ περὶ πολιτείαν ζωγραφῦσιν. ὁ ἐνδεὴς τὸν φιλάνθρωπον τῆς χρείας μακαρίζει. ὁ ξένος αὐτόν σοι τὸν φίλιόν τε καὶ ξένιον ἐνορᾷ. κἂν τύτοις ἅπασιν ὁ θεόφρων τὸν ὀρθόφρονα ζηλωτὴν ἀποφαίνει. ῥάδιον γῦν ἑρμηνεῦσαι νῦν ἐπιςολῆς ὅτῳ πρόσεςι μᾶλλον τὸ καλῶς φρονεῖν τῶν ἄλλων.

Ἔῤῥωσο, ἀπὸ ῥώμης ποσειδεῶνος ὀγδόῃ ἱςαμένυ.

Ἱεραρχῦντος γρηγορίυ τῦ τεσσαρασκαιδεκάτυ, ἀνδρὸς εὐγενῦς, φιλανθρωποτάτυ, καὶ ἀξιεπαινετάτυ.

Γαβριὴλ τῆς φιλαδελφείας παχωμίῳ τῷ δοξάρχῃ.

ΚΑὶ διὰ τοῦτο μικρὸν δῶρον προσκυνηνοχότος σοι ἡμέτερον ἐπέμφθη σοι γράμμα, εὐχαριστοῦντι μάλιστα τῇ σῇ σεμνοπρεπείᾳ, τῆς τε μνήμης καὶ τῆς διαθέσεως ἣν πρὸς ἡμᾶς ἔχων διατελεῖς. νῦν αὖθις οὐκ ὀκνῆσαί μοι ἔδοξε τὰ ἡμῶν ὡς εὖ ἔχει θεοῦ εὐδοκοῦντος δηλῶσαί σοι, καὶ μένειν σε τῇ πατρίδι μέχρι τὸν ἥλιον ἐς κριὸν παραγενέσθαι. καὶ γὰρ σκοπός μοι πάντως τότε, εἰ μή τοι γε ἄλλο μοι ἐμποδὸν γενήσοιτο, ἢ αὐτὸν ἐμὲ ὡς ὑμᾶς ἢ αὐτόν σε πρὸς ὑμᾶς ἐλεύσεσθαι, τοίνυν ὑγείνε ἡμῶν μνημονεύειν τῶν ποθούντων σε ὅλῃ ψυχῇ.

Τοῦ αὐτοῦ, διονυσίῳ τῷ σιμέωνι.

ΤΟ μὲν τυχεῖν τῶν βιβλίων, θεία μοι κεφαλὴ διονύσιε, οὐ τῶν εὐπορωτάτων ἐστὶν ἤδη γερμανῶν γὰρ τούτων ἐπιμέλειαν ἐχόντων καὶ φροντίδα, οὓς οἱ τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐνταῦθα διοικοῦντες, οὐ μόνον αὐτοὺς, ἀλλάγε καὶ ὅποιον οὖν ὑπεκείνων νεωστὶ πεποιημένον, καὶ διορθούμενον ἀπόῤῥοπαιον ἡγοῦνται, ὧν δὲ τύχομεν ταῦθ' ὡς ἔτυχεν ὠνήσαντες τῇ σῇ ἀποστέλλομεν σεμνοπρεπείᾳ, ἐξ ὧν τὰ τοῦ ἀριστοτέλους δυοκαίδεκα τῶν ἐνταῦθα καλουμένων λυτρῶν ἐπριάμεθα, τὰ μὲν τοῦ στράβωνος τεσσαρασκαίδεκα,

κα, τὰ δέγε ἰωσήπου εἴκοσι καὶ ἕξ, καὶ τὰ τοῦ φίλωνος εἴκοσι τὰ μὲν βασιλείου καὶ γρηγορίου καὶ τῶν λοιπῶν γεγραμμένων σοι οὐ ῥάδιον εὑρεῖν, ἂν δέγε τούτοις ἐντύχοιμεν, οὐκ ἂν διαληψώμεθα ταῦθ' ἀσμένως ὠνήσασθαι, τὴν δὲ τῶν εἰρημένων βίβλων τιμὴν, ἀποδώσειας τῷ γατιάνῳ.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ.

Hanc primam Epistolam *Arsenii* esse Monembasiae Archiepiscopi non videtur dubitandum, cum ex argumento, quod tractat, tum ex eo quod aliis *Arsenii* Epistolis, una cum Epistolis *Maximi Margunii* in his *Deliciis* publici iuris factis, in Codice Manuscripto succedit, aetasque eius *Arsenio* omnino congruit. Adde quod secunda harum Epistola *Arsenii* esse ex ipsa etiam indubitata subscriptionis nota dignoscitur, quæ statim hanc primam consequitur. Sed & tertia Epistola, ut videtur, mutila, eidem *Arsenio* tribuenda est, prout vel ex ipsa materia elucet atque eminet; praeterquamquod tertia haec in MS. Codice secundam excipit & consequitur. Cui scribantur hae tres Epistolae non indicatur in codice; sed quasdam *Antonio Eparcho*, Corcyrensi, viro litteratissimo, scriptas esse prope est ut adfirmem: verum hanc disquisitionem in aliud tempus lubenter omitto.

ΣΥ μὲν ταῖς τῶν ἑλλήνων ἀχθόμενος συμφοραῖς, ὁ τοῦ γένους τῶν ἑλλήνων ἐπισημότατος καὶ τοὺς λόγους ἐκείνων ὁρῶν τὰ λοίσθια πνέοντας, μηδέπω καὶ τήμερον ἐκείνοις παύῃ συνάρασθαι, καὶ ζητεῖν ὅθεν τἀκείνων ῥαΐσει. καὶ τοῦτό σου πρὸς τὸ γένος τῆς ἄκρας σύμβολον σχέσεως.

σεως. ἐγὼ δὲ καὶ διὰ τὸ τῆς ἐκείνου βελτιώσεως, καὶ τῆς πρὸς τὰ καλὰ ἐπιδόσεως, ἐπιμελῶς τε ἅμα καὶ ἐπιπόνως μου κήδεσθαι, τοῖς σοῖς ἴχνεσιν ὅση δύναμις ἐπακολουθοῦντα, δίκαιος ἂν εἴην παρὰ τῆς σῆς λογιότητος ὑπακούεσθαι, καὶ ταῦτ᾽ ἐπειδὴ καὶ τὴν βυσσοδομουμένην ἐντὸς ἐπικουρίαν πρὸς τὴν τῶν λόγων ἐπίδοσιν, προσενεγκεῖν εἰς πρoῦπτον ἐκεῖνα δεῖν. ὅπως ἂν διαναστσαίης μᾶλλον πρὸς τὴν ἐκείνων ἀντίληψιν. τοιγάρτοι ἄμφω τὰ χρέη τοναίως ἀποτιννύντες, ἐγὼ μὲν τοῦ μνημονεύειν, καὶ ἀναμιμνήσκειν, μηδ᾽ ὁπωσοῦν τοσύνολον λήξομεν. ἐπὶ λέοντος τοῦ ἄκρου ἀρχιερέως, αἴτιος ἐγένου τοῖς τῶν ἑλλήνων βουλομένοις μὲν, μὴ δυναμένοις δὲ τῇ πενίᾳ, τῆς περὶ τοὺς ἑλληνικοὺς λόγους σπουδῆς. πείσας τὸν ἀρχιποίμενα, γυμνάσιον ἐν ῥώμῃ ἀναδεῖξαι δύο καὶ δέκα μειρακίων ἑλληνικῶν, ὃ δὴ καὶ ἀνάδειξαι, σοῦ καταβάλλοντος τὰ σπέρματα, ὁ δὲ τὰ σπέρματα καταβαλὼν, ὡς ὁ καλός φησι ῥήτωρ, οὗτος τῶν φύντων αἴτιος. μέχρι μὲν οὖν ἐκεῖνος διετέλει τοῖς ζῶσι συναριθμούμενος, καὶ αὐτὸς παρὼν ἐτύγχανες, οἱ τὰ καλὰ σπέρματα τοῖς ἐκείνου ὑποσπείρων ὠσίν, ἐπίδοσις οὐ μετρία, τῷ γυμνασίῳ ἐγίγνετο. ἐποιχομένου δ᾽ ἐκείνου, κακοδαιμονίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ συναπέσβυ καὶ τὸ γυμνάσιον. ἀλλ᾽ ὦ θειότατε ὑπερίσασο καὶ αὖθις τοῦ γένους. ἐν σοὶ γὰρ μόνῳ τὸ τῶν ἑλλήνων γένος ἐξήρτηται. θέλησον τοίνυν εἶναι κἂν τῇ ἑλλαδικοῦς λόγους ἀνθῆσθαι, ἤδη ἀπομαρανθέντας, μᾶλλον δὲ κατα-

πεξηρανθέντας τὸ σύμπολον. ἔργον τέλεσον καὶ τὰ νῦν, τίμιόν τε καὶ εὐπετὲς, ἐμοί τε ἰδία καὶ παντὶ τῷ γένει κοινῶς χρησιμώτατον. εἰ γὰρ κλήμης ὁ τῆς ἐκκλησίας προστάτης, ἐπιβεβαιώσειε τὰ παρὰ τοῦ ἀρχιποίμενος λέοντος, ὑποσχεθέντα μοι καὶ συγχωρηθέντα, ἔχομεν καὶ αὖθις εὐεργεσίας οὐκ ἐλάττω τῆς προτέρας ἐκείνης, ἧς διὰ τῆς σῆς μεγαλοπρεπείας, ἐτύχομεν πρότερον. ἵνα δὲ γνῷς τὴν εὐεργεσίαν ἐκείνου τοῦ φιλέλληνος λέοντος, καὶ καλοῦ ἀρχιποίμενος, πέμπει καὶ σοι τὸ ἴσον τῆς ἱερᾶς ἐκείνου γραφῆς ἣν ἐπιδείξας τῷ ἄκρῳ ἀρχιερεῖ, καὶ γονυπετήσας ὡς ἀπὸ τοῦ γένους παντὸς, αἴτησον ἐπικυρωθῆναι καὶ παρὰ τῆς αὐτοῦ παναγιότητος, τὰ δόξαντα τῷ φιλτάτῳ αὐτοῦ ἀρχιποίμενι, καὶ τοῖς τῶν ἐπισκοπῶν, τῆς ἱερᾶς λέγω πίτνας καὶ τῆς χερροννήσου, προστατεύουσιν ἐπισκόποις τανῦν, μὴ παραχωρεῖν ἑτέροις τῶν ἑαυτῶν θρόνων: κατὰ δὴ πρότερον μαννήλιος καὶ δαμόντης, τὼ ἐπισκόπω, φθονήσαντε πεποιήκατον, συγχωρῆσαι τὸ σύνολον. ἄγε τοίνυν ἀσμένως, καὶ προθύμως, βοήθησον. διὰ σοῦ γὰρ τὰ τῶν ἑλλήνων ἔνεστιν ἀναθῆλαι, σοῦ τῶν πραγμάτων ἐῤῥωμένως συναραμένου, καὶ δὸς τοῖς λόγοις ῥαῖσαι, ὁ τῶν λόγων πρύτανις. σοῦ γὰρ ἄνευ τῆς ξυμμαχίας μετὰ θεὸν, τοξεύσομέν τ' οὐρανὸν καὶ ἐς τετρημένον πίθον ἀντλήσομεν. ἔῤῥωσο, ἐξ ἐνετιῶν, πυανεψιῶνος, πέμπτῃ ἐπὶ δέκα, τοῦ αφλα' ἔτους ἀπὸ τῆς θεογονίας.

ΟΥ' χρὴ θαυμάζειν, ὦ ἀρχικῆς ἀρετῆς ἀψευδέστατον βασανιστήριον, εἰ οἱ πονηροὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἐκπεπολέμωνται, καὶ οἱ ἀμαθεῖς τοῖς πεπαιδευμένοις· τοὐναντίον γὰρ ἂν ἦν θαυμαστὸν, εἰ οὕτω μὴ εἶχεν. εἰ γὰρ καὶ λίαν ἄτοπον δοκεῖ, καὶ οὔτε λόγῳ ῥητὸν οὔτε ἔργῳ φορητόν ἐστι τοῦτο. ἀλλ' ὅμως κατὰ λόγον γίγνεται. ἐναντιοῦται γὰρ τὸ σκότος τῷ φωτὶ, καὶ λῃσταὶ τοὺς λύχνους σβεννῦντες, ἐπὶ τὸ λῃστεύειν τρέπονται. ἔλεγχον γὰρ ἡγούμενοι τοῦ σφῶν βίου τὸν τρόπον ἐκείνων ἐκ ποδῶν αὐτοὺς ποιῆσαι πραγματεύονται. τοῦτο τοίνυν τῶν τῇ κακίᾳ προστιθεμένων τινὲς τυρρεύσαντες κατ' ἐμοῦ, συνεστήσαντό με τῷ ἡγεμόνι κακοήθως καὶ πονηρῶς, ὡς ποιεῖν γε εἰώθασιν, ὦ δὴ ζητήσαντί γε μαθεῖν, ὅτου χάριν τριάκοντα πρὸς τοὺς ἓξ χρυσίνους λαμβάνω παρὰ τῆς ἐκλαμπροτάτης αὐθεντίας ἡμῶν κατ' ἔτος γε σιτηρέσιον, τὰς αἰτίας ἀνήνεγκα γράμμασιν ἃς ἔξεστι καὶ σοὶ τῷ σοφωτάτῳ μαθεῖν, εἰ ἀρεστὸν φανείη τῇ σῇ μεγαλοπρεπείᾳ καὶ λογιότητι, οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ ἄλλας δύο γράφω πρὸς σὲ τὸν σοφώτατον καὶ ἀληθῆ διδάσκαλον. ἑπτὰ γὰρ καὶ μόνον ἐκείνῳ τῷ μεγαλοπρεπῆ ἡγημόνι πολλὰς ἔχων λέγειν ἀνέφερον. ὅτι ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων, οὐχ ὅπως τῇ ἀρετῇ ἀλλὰ τῇ ἐκλαμπροτάτῃ αὐθεντίᾳ τῶν βενετιῶν καθοσιώσαμεν ἑαυτοὺς, καθάπερ μοι πάντες οἱ ἐμοὶ συμπολῖται συμμαρτυρήσουσιν, ὅσοι τιμᾶν εἰώθασι τὴν ἀλή-

τῆς εἰωθείσης δεήσεως, ἐγὼ μὲν οὐκ ἀφέξομαι, φωνὴ δ' ὅμως οὐκ ἐντεταμένη τὴν εὐχὴν ἐσαῦθις προήσομαι, λίμῳ τότε δηλιμῷ πιεζόμενος.

Ἐῤῥωμένως διαβιώης πάντων ἕνεκεν

Ὁ μονεμβασίας ἀρσένιος.

ΜΕγίστη τῷ ὄντι καὶ ἀξιάγαστος, καὶ ἐπαίνου πέρα παντὸς, ἡ παρὰ τῶν μεγαλοπρεπεστάτων, καὶ ἐλευθεριωτάτων μεδικῶν, περὶ τὸ ἡμέτερον γένος κηδαιμονία, πανάγιώτατε δέσποτα, καὶ ταύτην καὶ ἐξ ἄλλων ἴδοι τις ἂν, μάλιστα δὲ, ἐξ ὧν τοὺς λόγους, ὅσον τὸ καθ' ἑαυτοὺς, τῶν ἑλλήνων ἐποίκιλαν, καὶ πολυανθεῖς τούτους ἀπέδειξαν. ὁ γὰρ μεγαλοπρεπὴς ἐκεῖνος καὶ φιλέλλην καὶ μεγαλόνους λαυρέντιος, τὸ ἄκρον τῆς τῶν φλωρεντίνων γερουσίας ἄωτόν τε καὶ κλέος, εἰδὼς τὰς τῶν παλαίων ἐκείνων, καὶ μακαρίων βίβλους ἀνδρῶν, ὧν οὐχ ὅτι γε οἱ καθ' ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ οἱ πολλῷ ἡμῶν πρότεροι, οὐδ' ἴσως ᾔδεσαν τὰ ὀνόματα, μὴ ὅτι γε τὰ συγγράμματα, τὰς μὲν, ὅποι γῆς τῷ χρόνῳ κρυβείσας, τὰς δ' ἡμιβρώτους σησὶ, καὶ κόνισι γενομένας, ἀναλώμασιν οὐκ εὐκαταφρονήτοις τοῖς ἑαυτοῦ, ἀνεσώσατο ἐν φλωρεντίᾳ, διὰ τοῦ σοφωτάτου λασκάρεως. τῶν μεδίκων δὲ τοῖς ἴχνεσιν ἐπακολουθῶν, μᾶλλον δὲ τῶν ἄλλων τῆς ὑμετέρας πανάγιότητος

ἰω-

ἰωάννης ματθαῖος ὁ γίβερτος, ὁ αἰδεσιμώτατος τῆς οὐερώνης ἐπίσκοπος, καὶ τῶν ἄλλων ἐπισκόπων ὁ εὐλαβέστατος, τὴν τοῦ χρυσορρήμονος ἰωάννου εἰς τὰς τοῦ θεσπεσίου παύλου ἐπιςολὰς ἑρμηνείαν, κτῆμα δηλαδὴ ἀξιολογώτατον, παντὶ τῷ χριστωνύμῳ λαῷ, πνευματικῆς πανδαισίας προὔθετο, τράπεζαν, μηδεμίας δαπάνης φεισάμενος. ἣν εἴτις νὴ τὸν λόγιον πολυανθεῖ λειμῶνίγε ἀπεικάσειεν, οὐκ ἄποθεν πάντως τοῦ σκοποῦ τοξεύσειε. ὡς γὰρ ἐκεῖσε ῥοδωνιαὶ, καὶ κρινωνιαὶ, καὶ πολυειδῶν ἑτέρων ἄνθεων εὐωδία ἐκπνέει οὕτω κἀνταύτῃ ἀρετῶν ποικίλων διδασκαλία εὐωδιάζει. ὅθεν καὶ οἱ ἐν αὐτῇ εἰσιόντες, ἀνδρείας λόγους διδάσκονται. φρονήσεως, σωφροσύνης, ἀρετῆς ταπεινώσεως, μεθόδους, πραότητος καὶ τῶν ἄλλων τῶν ὑποδιαιρουμένων ταῖς πρακτικαῖς ἀρεταῖς. καὶ ὅπως μὲν τοῖς δαίμοσι δεῖ πολεμεῖν. ὅπως δ' ἐνίςασθαι καὶ τῶν παθῶν, οὐ λειμῶνι δὴ μόνῳ, ἀλλὰ καὶ ἰατρείῳ ἀκεσωδίνῳ ὁμοίωται, ἐν ᾧ, ὁ νόσῳ τρυχόμενος φοιτῶν, τὸ κατάλληλον δρέπεται φάρμακον, τοίνυν ὁ τῇ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ φλεγμονῇ πυρακτούμενος, τὸ τῆς τοῦ βίου διατάξεως μνημοσύνης, τὴν ῥῶσιν τρυγεῖ, καὶ ἁπλῶς φάναι, τὸ πρόσφορον νοσήλιον φάρμακον ἑκάςου πάθους, ἐκ τῶν θειοτάτων συγγραμμάτων τοῦ παμμάκαρος ἰωάννου ἀρύομεν, ἃ τὸν ἀριθμὸν ὑπερβαίνουσι πᾶσαν γραφὴν ἑρμηνεύσας καταλέλοιπε τῇ τοῦ κυρίου ἐκκλησίᾳ. τινὲς γὰρ τῶν φιλοθέων μετὰ τὴν πρὸς κύριον ἐκδημίαν αὐ-

τοῦ,

τοῦ, τετρακισχιλίους ὀκτακοσίους συναγάγοντες λόγους ἐκ τῶν αὐτοῦ βιβλίων περὶ τῶν λοιπῶν ἠπονήκασιν. πᾶσα μὲν οὖν καὶ ἄλλη τούτοις μάκαρος τούτου γραφὴ, πλεῖστα ὀνείνησι τοὺς ἐμπόνως μετιόντας αὐτὴν, ἡ δὲ τῶν ἐπιστολῶν ἑρμηνεία τε καὶ διδασκαλία, εἴπερ τις ἄλλη τῶν ἑαυτοῦ, ὀρέγει παντοδαπὴν διδασκαλίαν, καὶ ψυχικὴν λυσιτέλειαν. ποταμὸς γὰρ βαθυδίνης πολλῷ μᾶλλον ἐν αὐτῇ ἀναδέδεικται. οὐ μικρὰ κατάγων ὡς ὁ Πακτωλὸς πρὶν χρυσοῦ ψήγματα, ἀλλ' ὅλος χρυσὸς αὐτόχρημα ὤν, καὶ πλημμυρῶν ἀφθόνως χρυσόρρειθρα νάματα, μᾶλλον δὲ τῆς τοῦ χρυσοῦ δίψης ἀπάγων, καὶ φιλαργυρίας σβεννύων τὸν καύσωνα, ἰδοὺ τοίνυν πᾶσιν ἐπέρρευσιν ἀκίνωτος ἔκβλυσις, ὕδωρ πηγάζουσα ζῶν, καὶ πρὸς σωτηρίαν τοὺς ἀρυομένους μετοχετεύουσα, καὶ γὰρ οὐ πόσιν χορηγεῖ τάχιστα ὀλλυμένην, ἀλλ' ἀρρεῦσόν τε καὶ αὖλον. τούτου οὖν δεῦτε χανδὸν ἀπορροφήσωμεν ἅπαντες. δεῦτε τούτου τῇ ἀπολαύσει, τὰ τῆς ψυχῆς παυώμεν αἰθητήρια, καὶ τὸν τῆς καρδίας φλογμὸν καταψύξωμεν. ὁ γὰρ τούτου τῷ ποταμῷ τὰ χείλη προσάπτων, ἀλεξητήριον πάθους εὑρίσκει παντὸς, καὶ σωτηρίας θηρᾶται τὸ ὁρμητήριον. ποῖον γὰρ ἀρετῆς εἶδος ἐν τούτῳ οὐ πελαγίζει; ποῖον δ' οὐ βρύει νοσήλειον φάρμακον; τὴν τοῦ παρακλήτου γὰρ χάριν ἐπισπασάμενος, τῇ ὑπὲρ ἄνθρωπον βιωτῇ, ἀρετῶν κατείληφε τὴν μισγάγγειαν, καὶ ποταμηδὸν ἐκκρουνίζει τῶν ψυχοτρόφων.

Τῷ

Τῷ εὐλαβεστάτῳ ἱερομονάχῳ, καὶ ὡς ἐν κυρίῳ ἀδελφῷ κυρίῳ γαβριήλῳ τῷ τρύφωνι νικόλαος ὁ μαρῖνος εὐπράττειν.

ΕΙ' καὶ μὴ εἰδώς σε τυγχάνω, ἀλλ' οὖν τεκμαίρομαίσε τοιοῦτον εἶναι, οἷόντις τῶν φίλων, διάτινος πρὸς ἐμὲ γράμματος φωνὴν ὑπεζωγράφησεν. ἀρκεῖ τέμοι, τὰ περὶ τῆς σῆς ἀρετῆς, καὶ τῶν σῶν ἀρίστων ἠθῶν δεδηλωμένα, καὶ χαίρομεν, οἶδε θεὸς, τοιούτῳ σοι ὄντι, πολλῷ δὲ μᾶλλον καὶ πρὸς τὸν ἐμὸν πατέρα φιλικῶς σε ἐγνωκὼς διακείμενον καὶ ταῦτα γὰρ οἶμαι ἐκείνῳ κἀυτός σοι ἔσομαι, ἐπειδήπερ ἐκείνου ἐξήρτημαι. ταυτὶ γοῦν σοι διὰ βραχέων τῆς πρός σε μου εὐνοίας ἔστων τεκμήρια, ἔμοι γε γὰρ τὸ νῦν εἶναι μακροτέροις οὐκ ἔξεστι χρήσασθαι, σὺν θεῷ δ' εἰπεῖν ὅσον οὔπω αὐτός σε ἀφίξομαι, καὶ ὄμμασιν ἀκοῆς, ὥς φασι, πικροτέροις τυγχάνουσι ἰδών σε, περιπτύξομαίτε ἅμα καὶ τὰ μέγιστα εὐφρανθήσομαι.

Ἐῤῥωμένον σε ψυχήν τε καὶ σῶμα διαφυλάττοι ὁ κύριος. ἐκ παταβίου, ἑκατομβαιῶνος, ζ' ἱστ. ἐπὶ δέκα τοῦ ͵αφοβ' ἔτους.

Παναγιώτατέ μοι δέσποτα, καὶ οἰκουμενικὲ πατριάρχα.

ΕΝνοιάμοι ἐγεγόνει τοῦ συγχάψαιμε βίβλον μετὰ πάσης ἐπιμελείας καὶ σπουδῆς συντείνουσαν πρὸς ἕνωσιν ἀμφοτέρων ἐκκλησιῶν, δυτικῆς τε καὶ ἀνατολικῆς φημι, ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ ῥωμαίου γένους, ἀναγκαιοτάτην ἐσομένην γιγνώσκοντίμοι πρὸς ἐρίδων μάλιστα ἀνασπασμὸν καὶ ἐκρίζωσιν, καθεκάστην ἀναφυομένων κατὰ τῆς ἡμετέρας θρησκείας. καὶ γὰρ ὁ πολὺς ὄχλος διδασκόμενος ὑπὸ τῶν ἀμαθεστάτων ἐνθάδε κηρύκων τῆς κατὰ λατίνους ἐκκλησίας, πλημμελεῖν περὶ τὸ θεῖον τὴν καθ' ἡμῶν ὀρθόδοξον οἴεται ἐκκλησίαν πολλῶν ἕνεκεν, ἧς τὴν σὴν μακαριότητα θεοῦ προνοίᾳ ἐπαξίως ἐπιστατεῖν, καὶ τοὺς αὐτῆς οἴακας ἀρρήτῳ σοφίᾳ καθάπερ ὁλκάδος παμμεγέθους ἐπισταμένως, καὶ ὡς δεῖ ἀκοῇ ἴσμεν, διιθύνειν πρὸς σωτηρίαν ποιμνίου τοῦ χριστωνύμου καὶ τῷ σῷ ἐναρέτῳ φρονήματι ἐμπεπιστευμένοι, ὥς τε ἐπικουρίᾳ τοῦ ἐνισχύοντός με τρισυποστάτου καὶ ἀπείρου τῶν ὅλων θεοῦ, πέρας ἐπιθῆναι οὐ μετὰ πολὺ, χρηστὰς ἔλω τὰς ἐλπίδας, οὐ μὴν τοίγε ἄνευ τοῦ ἀναχεῖρας συνοδικοῦ καὶ τοῦδε ὑποδεδεμένου τόμου ἐπὶ μαξίμου πατριάρχου, οὗ τὴν διαδοχὴν ὡς ἔοικεν ἐδόξω. οὗ τὰ μου πέρι οὐ τινάλως ἴσως γε ζητεῖν ἡγησάμην τὰ δοκοῦντα τῷ ὡς ἀληθῶς ὀρθοτομοῦντι τὸν ἀληθινὸν λό-

λόγον, αἰδεσιμωτάτῳ φιλαδελφείας θεασεσίῳ ἀρχιερεῖ, μεταβολῆς πάντα χρὴ ποιεῖν ὡς ὁ λόγος. ἔςι γὰρ δεινὸς ὁ ἀνὴρ τὰ τῆς καθ' ἡμᾶς θεοσεβείας τὲ καὶ ἀληθείας. καὶ ἕτοιμος ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι λόγον περὶ τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος, οὗ τὸ σῶφρον καὶ ἡ ἀγχίνοια, καὶ τὸ εὐγενὲς τῶν λόγων ὑπ' οὐδένος τῶν αὐτὸν εἰδότων καὶ μὴ τῶν φρενῶν κατενεχθέντων. ἄφρον, γὰρ ἡ σολομόντιος σοφία διακόνῳ χρήσεται, ὃς ἐρείδεται ἐπὶ ψεύδεσιν, μωμήσετ' ἄν. καὶ γὰρ οὐκ ἐξαγώνιον ὑπὲρ αὐτοῦ φάναι ἀφορμὴν τοῖς πᾶσιν δεδωκέναι τοῦ μεγάλας ὁμολογεῖν χάριτας τῇ θειοτάτῃ σου κεφαλῇ δωρησαμένῃ δῶρον ἡμῖν αὐτοῖς τιμαλφέστατον πρὸς πᾶν ἔργον, πνευματικόν τε καὶ μή, οὐκ ἥκιστα δὲ ὅπου τύχης μεταβολαί, οὐκ εὐέλπιδες, φέρουσιν ἄνω καὶ κάτω τὰ ἀνθρώπινα, ἐν ᾧ πολλὰ καὶ περὶ τῆς αὐτοῦ φιλοστόργου ψυχῆς δυναίμην εἰπεῖν, ἀλλ' ἐπάνειμι ὅθεν ἐξέβην τοῦ λόγου, τούτῳ λοιπὸν συμβόλῳ χρησαμένῳ ἀκούσαντο τὰ περὶ τοῦτο μου ὃς πρὸς τὸν δεσποτικόν σου παρώξυνε θρόνον, γνώμονα ἀποκαλῆσαι ἀειςάρχειον. οἶδε γάρ σε ποιμένα σοφίην τε καὶ σύνεσιν καλῶς ἐκφέροντα, ὥςε ἐκ μέσου μου τῆς καρδίας ἱκετείαν τὴν καθήκουσαν πρὸς μάθησιν ὑπαγορεύω καὶ κατάνευσον μοι δεομένῳ κἂν τὸ κῦρος ἔχῃ ὁ τόμος, κἄντω οὗ λεξάτω μοι. οὐδὲν γὰρ ἄλλον ἐςὶν τόμος ἐκκλησιαςικὸς παρό, φῶς καὶ ὁδὸς ζωῆς. τοιγαροῦν πρὸς πληροφορίαν ἡμετέ-

ρων καὶ τῆς ὑμετέρας τοῦ ὄγκου ἀρχιερωσύνης καὶ ὀνόματος ἀξίωμα ἐπάκουον. ὁ δὲ κύριος διαφυλάττοι σου τὸ θεῖον σκῆνος εἰς μακρὸν γῆρας, πατὲρ ὁσιώτατε. ἐξ ἐνετιῶν θαργηλιῶνος ά ἱσαμένου τοῦ αφοθ´.

Οἰκέτης τοῦ ὑμετέρου προσκυνητοῦ θρόνου ἱππότης τῆς τάξεως τοῦ ἁγίου στεφάνου καὶ τῆς βασιλικῆς ἐπιστήμης διδάσκαλος.

Ἀνδρέας λουδάνος.

ΑΙ´δεσιμώτατε πρωτοπάπα, καὶ ἔντιμε χωρεπίσκοπε χαίροις ἐν κυρίῳ. διὰ τῆς θείας δυνάμεως καὶ δι᾽ εὐχῶν σου ὑγιαίνομεν. ὁμοίως δέ σε ὑγιαίνειν τὸν θεὸν ἱκετεύομεν. ὁ εὐλαβέστατος ἱερεὺς ὁ κύριος κωνσταντῖνος, καὶ σὸς γαμβρὸς, ἐλθὼν ἐνταῦθα οὐκ ἠδυνήθημεν ὅσα ἦν αὐτῷ εἰκὸς ποιῆσαι, τοῦ καιροῦ καὶ τῆς δυνάμεως ἡμῖν μὴ συγχωροῦντων τοίνυν ὅπερ ἐδυνήθημεν οὐκ ὠκνήσαμεν ὑπὲρ αὐτοῦ διαπράξασθαι, καὶ ὃ εἰς ἔπειτα ἰσχύσαιμεν οὐκ ἂν διαλειψώμεθα ὑπὲρ τῆς σῆς ἀγάπης, καὶ τῆς αὐτοῦ ἀγαθῆς προαιρέσεως, ἀφθόνως διανῦσαι. τοίνυν συγγνώθη ἡμῖν, καὶ κέλευε διηνεκῶς τοῖς ὡς υἱοῖς σου φιλτάτοις ὑπηρετεῖν καὶ δουλεύειν σοι πάντως προαιρουμένοις. ἔρρωσο.

Αἰδεσιμώτατε καὶ ἐντιμώτατε πρωτοπαπᾶ ἡμέτερε καταπάντα, χάρις εἴη σοι καὶ εἰρήνη καὶ ἔλεος παρὰ θεοῦ παντοκράτορος, καὶ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ. εἰ καὶ χρόνου μῆκος παρῆλθεν καὶ οὐ τὴν σὴν ἐδόξαμεν ἀσπάζεσθαι ἁγιωσύνην, καὶ οἷα ἡμῖν συνέβη αὐτῇ δηλῶσαι, οὐχ ἡμῖν σε δεῖ τὸ αἴτιον, ἀλλὰ τῷ καιρῷ δοτέον. τῷ πολλάς μοι σχεδὸν προξενήσαντι ἐνοχλήσεις καὶ ταραχὰς, αἰτίῳ τεόντι τῶν ἰδίων ἀμνημονεῖν. ἡμῶν δὲ τὸν πόθον, καὶ οἵαν διάθεσιν προσέχοντες διατελοῦμεν, ὁποίαντε εἰς ἔπειτα παρ᾽ ἡμῶν λήψειας εἴ γε θεὸς δῷσοι, καλοκαγαθίαν τῶν ἀδυνάτων γραφῇ παρεστῆσαίσοι. ὅθεν συγγνωτέον ἡμῖν. περὶ δὲ τῶν ἡμῶν ὅπως τ᾽ ἔχει, τὰ πάντα τῷ σῷ τιμίῳ μαθήσῃ γαμβρῷ, ἡμῖν δὲ τοῖς δικαίοις τὰ περὶ τῆς ῥώσεως σου μαθεῖν ἐφιεμένοις, μηδ᾽ ἀλιπὲς ἀποστέλειν, πρᾶγμα τῷ ὄντι μέγα, τοῖς τῆς εὐνοίας ἀκιβδήλως κατέχειν πειρωμένοις. ἔρρωσο.

Hae duae superiores Epistolae scriptae videntur Protopapae Corcyrensi. Corcyrae enim Praesul quidam Graecorum est, Protopapas adpellatus; Latinorum vero tantum Archiepiscopus: ut ex Corcyrensi *Marmorae* historia intelligere est.

Εοφιλέστατε ἐπισκοπε γλυκέας, τὴν προσήκουσαν τιμὴν καὶ αἰδῶ ἀπονέμομεν

τῇ

τῇ θεοφιλίᾳ σου, εἰ καὶ μὴ τὴν σὺν τοῖς σωματικοῖς κατείδομεν ὀφθαλμοῖς θεοφιλίαν. τοίνυν διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου γράμματος ἀξιοῦντες ἱκετεύομεν σε, τῇ ἐνούσῃ σοι πνευματικῇ δυνάμει, καὶ φρονήσει τελείᾳ, συνδραμεῖν καὶ βοηθῆσαι, τῷ προερχομένῳ σοι μοναχῷ σεραπίωνι. καὶ γὰρ αὐτὸν ἡμεῖς περί τινος ἀναγκαίας χρείας, καὶ πνευματικοῦ καὶ φιλοθέου ἔργου εἰς τὰ ὑμέτερα πέμπομεν, ἐξ οὗ τὰ πάντα μαθήσεις. βοήθησον οὖν αὐτῷ ἀδελφὲ, ὅπως τέλος δώσῃ τῷ ἔργῳ, δι' οὗ τὴν σὴν παρακαλοῦμεν θεοφιλίαν, ἡμᾶς δὲ τὸ δυνατὸν ὅριζε, καὶ κέλευε τοὺς ἑτοίμως ἔχοντας ὑπηρετῆσαι καὶ ὁλοψύχως ὑπείκειν τῇ κατὰ πάντα ἀρίστῃ θεοφιλίᾳ σου. ἔῤῥωσο.

Πανιερώτατε μητροπολίτα παρωνάξου ἡμέτερε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ, χαίροις ἐν κυρίῳ. πρὸς ἡμᾶς ἦλθεν γυνή τις κυάρα τοὔνομα, σὺν δάκρυσι καταβοῶσα τὴν ὅσην ἀδικίαν τε καὶ παρανομίαν ἔδειξεν πρὸς τὴν θυγατέραν αὐτῆς αἰκατερίναν ὁ γεώργιος τῆς λουκιανῆς. ἀραβωνισάμενος γὰρ αὐτὴν νομίμως καὶ κανονικῶς ὁ ἀλιτήριος ἤδη ἔτη δύο, ταύτην αἰάσας χωρίς τινος αἰτίας, εἰς τὴν αὐτοῦ πατρίδα τ' ἀπεδήμησε, ἐν ᾗ μέχρι τοῦ δεῦρο διατρίβων ἦν διόλου, καὶ οὐδόλως διαμνήμης ἔχων πρὸς τὴν αὐτοῦ ἐπανακάμψαι γυναῖκα, ἢ γράμματά τινι δοῦναι τὴν αἰτίαν τῆς βραδύτητος διασημαίνου.

ναι. τοίνυν φροντισάτω ἡ σὴ ἀρχιερωσύνη, οἱάπερ ποιμὴν ἄριστος καὶ καλὸς, καὶ πεισαίτω τὸν εἰρημένον οἷς οἶδας τρόποις πρὸς τὴν αὐτοῦ ἐπανελθεῖν γυναῖκα, καὶ πέρας τὰ τοῦ γάμου λήψεται, εἰδ᾽ ἂν οὐ βούλεται, τὴν αἰτίαν ἡμῖν διδόμενός σου γράμματος δηλοποιήσοις, ὅπως τἀληθὲς φανερωθῇ, καὶ τὸ ἀδικοῦν μέρος κανονικῶς τε καὶ νομίμως παιδευθῇ, εἰς σωφροσύνην μὲν τῶν τοιαῦτα τολμόντων ποιεῖν, ἔπαινον δὲ καὶ μὴν τῶν καλῶς τοὺς θεσμοὺς τῶν θεοφόρων πατέρων κρατούντων καὶ τηρούντων.

ΗΜῶν ἐνταυθὶ καθεζομένων, καὶ ὡς οἷόν τε τὰ πρὸς τὴν χρείαν σωτηριωδῶς τῷ λαῷ τούτῳ ὑπηρετούντων, ἥκασιν ὅ, τε κύριος μιχαὴλ ὁ τζούκις ὁ τοῦ ἀνδρέου, καὶ μιχαὴλ τζούκις ὁ τοῦ νικολάου, καὶ ἀκριβῶς διῆλθον, τὴν ὅσην κατ᾽ αὐτῶν κατηγορίαν διήγειρε, ὁ ἐξ ἰουδαίων παμμίαρος ἐκεῖνος ὁ σολομὼν, δι᾽ ἧς ἑκάτεροι ἐνοχλοῦνται διὰ τὸ τῆς ὁμωνυμίας σημαινόμενον. ἡμεῖς δὲ ἐξακριβοῦν τὰ περὶ τὴν ὑπόθεσιν αὐτῶν, οὐκ ἰσχύσαντες διὰ τὸ ἀπορεῖν μαρτύρων τε καὶ ἀποδείξεων, ἔτι δὲ ἑτοίμως ἔχοντες αὐθὺ κριτῶν ἀποπλοῦσας, τῇ σῇ πανιερότητι τὸ πᾶν ἀναθῆναι δεῖν ᾠήθημεν ἀγχίνῳ τε ὄντι καὶ φρονίμῳ, καὶ τὸ πᾶν δυναμένῳ ἀρίστως διαπεραίνειν. τοιγαροῦν δεχθείοις τουτὶ ἀσμένως, καὶ τοῖς πρότερον αὐτοὺς κριταῖς τὸ πᾶν προσεπιθείοις σὺν φόβῳ θεοῦ, καὶ βάρει

καὶ τέλος τὸ προσῆκον θατέροιν τοῖν ἀνδροῖν παραχείοις, οἷα ποιμὴν καλὸς ἀρχιερέων ἄριστε.

ΕΙ καθεξῆς διελθεῖν ἐθελήσαιμι, οἷά μοι πράγματ' ὁ δαίμων προσενήνοχεν, θεία μοι κεφαλὴ, οὐκ ἄν μοι κατὰ τὸν ποιητὴν δέκα γλῶσσαι ἀρκέσωσι. καὶ γὰρ τῆς σῆς ἔξοτε διέστην συνουσίας, οὐδενὶ σχεδὸν τῶν λυσιτελῶν ἐνετύχομεν, νόσοι δὲ συνεχῶς, καὶ τὰ περὶ τὴν πενίαν ὡς θλιβόμεθα. ἵνα δὲ μὴ καὐτὸς κοινωνῶν δόξῃ τοῖς ἡμῶν (καὶ γὰρ κοινὰ τὰ τῶν φίλων) ταῦτά σοι τῷ τῆς ψυχῆς μου μέρει γέγραπται. οὐδὲν μᾶλλον γὰρ τῷ ὄντι σεαυτὸν λανθάνειν οἴομαι, ἢ πρὸς ...ἀκίβδηλος διάθεσις. ὅθεν δὲ ἴσθι, ἀρχιερεῦ ἐπιεικέστατε, ὡς οὐδὲν μέχρι τοῦ δεῦρο ὧν ἐφιέμεθα τυχεῖν διηνύσαμεν. τὰ γὰρ τῶν ὧδε μακρά πως ὄντα διατελοῦσι. ἀλλ' εἰ μὲν τὸ πέρας ὑπὲρ τὴν ἀρχήν. ἀσμένως γὰρ καὶ τῷ ὄντι ἑτοίμως οἱ κρατοῦντες ἐδέξαντο. λάβοιμεν, δὲ τυχήσαιμεν ταμέγιστα, εἰδ' ἂν τοὐναντίον, εἰ μή τις θεία ἡμῖν ἐπικουρήσει ἐνεργεία, τῷ τῆς δυστυχίας ἄκρῳ προσεγγίσαιμεν, καὶ ταῦτα μὲν ἅλις. σὺ δ' αὐτὸς τὰ τοῦς ῥώσεως ἀνάγγελον, καὶ πῶς τὰ ὑμῶν διοικεῖται. ἤκουσα μοι γὰρ τὰ περὶ τὸν καντακουζηνὸν, καὶ λίαν μου τὴν ψυχὴν ἤλγησε.

Ἐγὼ μὲν σου τὴν παρουσίαν (τὸ γοῦν εἰπεῖν) ὑπέρ τινα ἄλλον ἐγλιχόμην ἰδεῖν, καὶ ταῦτ' ἐναλλοδαπῇ διατρίβων, ὡς τ' ἐντρυφῆσαί σου τῇ συνουσίᾳ καὶ ἀπολαῦσαι τῆς γνησίας καὶ εἰλικρινοῦς σου ἀγάπης, καὶ γὰρ οὐ λεληθέναι σε οἴομαι τὴν πρός σε μου διάθεσιν, καὶ τὴν ἐξάλειπτον μνήμην. ἀλλ' ἐπειδὴ ἐμποδὼν μοι καὶ τουτὶ, καὶ γὰρ σύνοιδα ἑτοίμως εἰ μὴ τὰ τῆς ἀσθενείας διεκωλύσαμ, τὰ τοῦ πλοῦ σου εἶχον, ἐγένετο, καὶ ὧν ἐφιέμεθα ὑστέρησας, οὐχ ὡς ἔτυχε παντὶ ἐλύπησεν, ἡμᾶς, ἰάσατο δ' ἔμπης τὸ δυσαχθὲς ἡμῶν ἡ τῶν γραμμάτων σου ἄφιξις, ἅπερ σχεδὸν πᾶν μου τὸ λύπηρον ἀφεῖλε. οὐκοῦν γράφε ἡμῖν συνεχέστερον, καὶ μὴ ἀποστερήσῃς ἡμᾶς τῆς συντυχίας τῆς σῆς. πολλῆς γὰρ εὐφροσύνης ἐμπλήσεις ἡμᾶς, καὶ μείζω ἡδονὴν τοῖς συνεχῶς λυπουμένοις παρέξειας, τὰ περὶ τῆς ὑγίας σου ἡμῖν ὁσημέραι εὐαγγελιζόμενος. ἔῤῥωσο.

Κατὰ τοῦ ῥάσεα.

Recentiori manu Italice in fronte paginae ſcriptum eſt: *A un religioſo della Chieſa di Zara*; ſed perperam.

Εὐλαβέστατε καὶ ἐντιμότατε πρωτοπάπα κερκύρων, σὺν τοῖς εὐλαβεστάτοις ἱερεῦσι, καὶ ἅπασι τοῖς ἐν χριστῷ ἀδελφοῖς, χάρις εἴη

ὑμῖν

ὑμῖν εἰρήνη τε καὶ ἔλεος ἀπὸ θεοῦ παντοκράτορος. γνωςὸν ἔςω ὑμῖν ὡς ἱερομόναχός τις ἀθανάσιος τοὔνομα, τὸ γένος ῥασέας, δι' ἐπιςοπῆς ἡμετέρας ἐφημερεύων ἦν, ἐν τῷ θείῳ τῷ ἐν τῇ τζάρᾳ ναῷ. ἐκεῖσε δὲ μωρῶς πῶς κυβερνηθεὶς, καὶ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ ἀλόγως ἐναντιηθεὶς, γνώθης σὺ δὲ καὶ ὑμεῖς τὸν ἄνδρα, ἀπό τε τοῦ βαδίσματος καὶ τῆς προσφορᾶς) πρὸς ἡμᾶς φυγὰς ᾤχετο ἀπεδήμησεν, ἡμεῖς δὴ τὰ ἐκεῖ σκάνδαλα ὅπως δηποτοῦν βουληθέντες εἰρηνεῦσαι πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον ἀποσκοποῦντες, οὐκ οἶδ' ὅπως ὁρισθεὶς τῶν ὧδε ἀπῆλθεν, μηδὲν ἡμῖν εἰπεῖν ἢ ὅλως προσφθείξασθαι καταδεχθείς. ἢ γράμματος ἀπολυτικοῦ ὡς οἱ κανόνες οἱ θεῖοι καὶ τὸ ἔθος ἀπαιτεῖ τῆς ἐκκλησίας δεηθεὶς, τοιγαροῦν γράφοντες, ἐντελόμεθα ὑμῖν ἅπασι καὶ ἐν ἁγίῳ ἀποφαινόμεθα πνεύματι, μὴ εἰς κοινωνίαν τὸν μνημονευθέντα δεχθῆτε, ἢ λειτουργῆσαι ἀφίσητε, ἐπαργίᾳ καὶ ἀφορισμῷ ἀλύτῳ.

Κατὰ τοῦ ἰωανοῦ.

Ἐπειδὴ τοὺς πρὸς τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀνελθεῖν βουλομένους ἀξίωμα, ἁγνοὺς εἶναι παρελάβομεν, καὶ σεμνῶς βιοῦν, καὶ ἑαυτοὺς βίῳ καθαρῷ καὶ ἀρεταῖς χριςῷ ἀρεσκούσαις κοσμεῖν ἐδιδάχθημεν, δέον τοίνυν ἡγησάμεθα εἶναι κατὰ τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν ἐξουσίαν παρὰ τοῦ

παναγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου ἱερημίου, καὶ νεωστὶ πρὸς ἡμᾶς ἐλθόντα ἱερέα μοναχὸν ὄντα τὸ πρότερον, ἰωανᾶ τοὔνομα, ἀκριβῶς ἐξετάσας αὐτὸν, εἴγε νομίμως τε καὶ κανονικῶς, ἐχειροτονήθη, καὶ ὡς οἱ θεῖοι κανόνες καὶ ἡ τῆς ἐκκλησίας συνήθεια ἀπαιτεῖ. καὶ γὰρ κύριος θεόφιλος ὁ φαρακλὸς ὁ ζακύνθιος, ἀρνητὴν αὐτὸν τοῦ χριστοῦ γεγονότα, καὶ ἀσέμνως καὶ ἀκολάστως βιοῦντα ἐν τῇ ζακύνθῳ ἡμῖν διεσείμανε, καὶ ὑφ' ἡμῶν δὶς ἐξωθεὶς τῆς πανευδαίμονος ταύτης πολέως, πολλῶν ὁσημέραι κατ' αὐτοῦ λεγόντων πρὸς ἡμᾶς ἐρχομένων. ὅθεν καὶ διαμαρτύριον τὰ κατ' αὐτοῦ εἴγε ἀληθῶς εἴη ἄξιον ὑπειλήφαμεν ἀνιχνεύσας καὶ τῷ κοινῷ ἡμῶν πατρὶ τῷ ἄκρῳ φημὶ ἀρχιερεῖ κωνσταντίνου πόλεως τὸ πᾶν ἀνατιθέναι τὰ πάντα ἐπιεικῶς τε καὶ εὐκρινῶς, κρίνειν ἐπισταμένῳ διὸ καὶ εἰς ἀσφάλειαν τῶν κατὰ τοῦ εἰρημένου ἰωανᾶ λαληθέντων, αἱ ὑπογραφαὶ καθιερώθη μαρτυρίαι.

Μελέτιος ἐλέῳ θεοῦ πάπας καὶ πατριάρχης μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας καὶ ἐπίτροπος τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου.

ΙΕρώτατε καὶ ἐλλογιμώτατε μητροπολῖτα φιλαδελφείας, ὑπέρτιμε, καὶ ἔξαρχε πάσης λυδίας, καὶ ἐπίσκοπε καθολικὲ πατριαρχικὲ, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ

συλ-

συλλειτουργοῦ τῆς ἡμῶν μετριότητος. χάρις εἴη σου τῇ ἱερώτητι καὶ ἔλεος ἀπὸ Θεοῦ. ἀνηνέχθη ἡμῖν, ὅτι θανόντος πιέρου ζερβοῦ κυπρίου, πολλοὶ ἀφήρπασαν ἀπὸ τῶν ἐκείνου πραγμάτων, καὶ οὐ φανεροῦσι πρὸς τὸν κληρονόμον ἐκείνου. διὸ γράφομεν, ποῖοι τῶν χριστιανῶν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἀφήρπασαν τοῦ θανόντος, ... ῥοῦχα, καὶ λοιπὰ πράγματα ἀξιολόγου ἰσότητος ἐὰν μὴ φανερώσωσι πρὸς τὸν κληρονόμον ἐκείνου, ἀφωρισμένοι ἔστωσαν, καὶ κατηραμένοι καὶ ἀσυγχώρητοι, καὶ ἄλυτοι, ἕως οὗ φανερώσωσιν αὐτά. ὁμοίως καὶ οἱ γινώσκοντες τοὺς λαβόντας καὶ μὴ φανηροῦντες αὐτοὺς, πνευματικῶς ὑπ' ἀφορισμὸν ἔστωσαν. οὕτω γένοιτο. ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις εἴη σου τῇ λογιώτητι, αφϛε ἀπριλλίου. α ἱσταμένου.

Ο εὐτελὴς δοῦλος σου λογοθέτης ὁ υἱὸς τοῦ μεγάλου λογοθέτου ὁ πρὸ ὀλίγου γράψας τὸ ἐπισκοπικὸν, προσκυνῶ τὴν σὴν ἄκραν ἐλλογιμώτητα.

Ἀνωνύμȣ.

Quamquam Anonymi esse dicatur haec Epistola in Codice MS. tamen ipse *Dionysii Cateliani* esse crediderim, quod Cytherorum Episcopi sit, & per ea tempora *Dionysius Catelianus* eius insulae Antistes fuerit. Sed non hanc tantum Epistolam *Dionysio* illi tribuerim, verum etiam duas insequentes: attamen maturius id examinandum, adeoque ampliandum est.

Μελετίῳ τῷ ὁσιωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ ἱερομονάχῳ τῷ βλάςῳ υἱῷ ἐν κυρίῳ περιποθήτῳ, χάριν, ἔλεος καὶ εἰρήνην ἀπὸ θεοῦ σωτῆρος ἡμῶν καὶ κυρίου ἰησοῦ χριςοῦ.

ΕΙ' καὶ χρόνος συχνὸς ἐξότου διὰ γραμμάτων γοῦν οὐ συνεγενόμεθα καὶ συνελαλήσαμεν ἀλλήλοις, ὡς ἂν μὴ καταμαρανθὲν τὸ τῆς ἀγάπης καλὸν οἴχοιτο διὰ τῆς λήθης τῆς μακρᾶς, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἡμεῖς ἐς μνήμην εἴχομεν τὴν σὴν τελειότητα καὶ μὴ γράφοντες, οἷοί ἐσμεν γράφοντες, τοιοῦτοι ἀεὶ καὶ μὴ γράφοντες, νυνί γ' ὅμως μικρὸν τῶν ὧν, εἴχομεν πραγμάτων καὶ περιπετειῶν ἀπαλλαγέντες, καὶ σχολῆς τῆς οἷας οὖν ἀπολαύσαντες, δεῖν εἶναι ᾠήθημεν προσειπεῖν σοῦ τὴν ἐλλογιμότητα ὡς μὴ δοκοίημεν τῶν φίλων ἀμελεῖν ἤδη, ἐπὶ τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα ἀναχθέντες οὐ γὰρ ἡμῖν τοῦτι καλὸν εἶναι ὑπείληπται ὥς τι

σι

σι, τοὐναντίον δὲ μᾶλλον καθὰ τῇ ἀληθείᾳ δοκεῖ· καὶ ταῦτα ταύτῃ ἔχει. ἄλλο δέ τοι, κατὰ τὸν ποιητὴν, ἐρέω σὺ δ᾽ ἐνὶ φρεσὶ βάλεο σῇσι. σκοπὸς ἡμῖν εἰς τὴν τῶν κυθήρων ἐπαναζεῦξειν ἦν, οὐ διὰ τὸ ἡμῖν αὐτοῖς συμφέρον μᾶλλον, ἢ τὸ τοῖς πᾶσι λυσιτελοῦν, ὡς τῷ θεῷ δῆλον, καὶ ἴσως ἀπέβη τὰ τῷ σκοπῷ κατάλληλα τέλη, εἰ μή τις τῶν σκαιῶν, καὶ φθόνῳ φίλων καθ᾽ ἡμῶν ἀναστὰς, πρεσβὺς δ᾽ οὗτος τῶν κεφαλληνήτων, τὴν οἰκοδομὴν ἡμῶν ἅπασαν κατέστρεψεν ὁ κατάρατος, φάσκων μὴ εἰκὸς εἶναι, ἐπίσκοπον εἰς τὴν τῶν κυθήρων καθέζεσθαι, οὗ δὴ χάριν καὶ σοῦ τὴν φιλίαν νῦν αἰτοῦμεν ὡς ἂν τῇ δικαιοσύνῃ βοηθείσειε, καὶ συνηγορήσειε τοῖς οἷς αὐτόσε πέμπομεν κεφαλαίοις, ἰσχύειν δὲ πολλὰ βουληθεῖσαν οἴδαμεν λόγοις τε καὶ ἔργοις φίλων οὖν ἔργον ποιῆσαι, φίλων περιπόθητε. εἰ γὰρ γένοιτο ὅπερ ποθοῦμεν, τότε δὴ καὶ τὸ κοινῇ ξυνοῖσον φανεῖται, καὶ πολλοὶ κινδύνων χαλεπῶν ἀπαλλαγήσονται εἰς κεφαλληνίαν πορευόμενοι τὴν ἱερωσύνην ληψόμενοι, καθὰ δήπου πολλοῖς πολλάκις συνέβη, ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ δὴ συμφέροντες ποιουμένοις ἡμῖν τὸν ἀγῶνα, συναγωνισθῆναι, καὶ σοῦ τὴν ἀγάπην παροξύνομεν, ὅπου ἂν δεήσειε, καὶ ὅσον οὐ τοσοῦτον διὰ τὴν φιλίαν, ὅσον διὰ τὴν λυσιτέλειαν τοῖς πολλοῖς. ἐῤῥωμένην διαφυλάττοι ὁ κύριος τὴν σὴν ἱερὰν κεφαλὴν εἰς ἔτη πολλά. ͵αχθ΄.

Τῇ πολιτείᾳ πάσῃ.

ΟΙ ἐν τῇ θεοφρουρήτῳ νήσῳ κυθηρείᾳ, εὐλαβέστατοι ἱερεῖς, τιμιώτατοι καὶ εὐγενέστατοι ἄρχοντες, καὶ ἅπας ὁ τοῦ κυρίου χριστώνυμος λαὸς μετὰ γυναικῶν καὶ παιδίων, τέκνα ἐν κυρίῳ περιπόθητα τῆς ἡμῶν ταπεινότητος χάρις εἴη ὑμῖν ἅπασιν εἰρήνη τε καὶ ἔλεος παρὰ τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ. ἡ ταπεινότης ἡμῶν εὔχεται καὶ εὐλογεῖ πάντας ἡμᾶς εὐλογίᾳ πνευματικῇ. παρακαλοῦσα τὸν κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστὸν διαπαντὸς, ἵνα διαφυλάττῃ ὑμᾶς ἅπαντας ὑγιεῖς ψυχήν τε καὶ σώματα, ἀμήν. ἐπειδὴ ποιμένας ἡμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κατέστησεν ὥστε ποιμαίνειν ὑμᾶς καὶ ὁδηγεῖν εἰς τὰς τοῦ κυρίου ἐντολὰς, δι᾽ ὧν εἰς τὸν τῆς χλόης τόπον, τῆς ἀκηράτου τροφῆς δηλαδὴ, καὶ εἰς τὸ ὕδωρ τῆς ἀναπαύσεως, τῆς ἀγαλλιάσεως τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν δυνάσθε κατασκηνοῦν, οὐ παυόμεθα τὸν δυνατὸν τρόπον παροτρύνειν ὑμᾶς ἀπόντες ἤδη, ἕως ἂν δυνηθῶμεν ἐν τῇ χάριτι τοῦ κυρίου ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὀφθῆναι ὑμῖν, καὶ ἀπολαῦσαι τῆς ἡμετέρας ἀγάπης. πρῶτον οὖν γράφοντες παραγγέλλομεν ὑμῖν τὸ κεφάλαιον τῆς ὑμετέρας σωτηρίας φυλάττειν, καθ᾽ ὡς καὶ ὁ κύριος ἡμῶν ἰησοῦς χριστὸς παραινεῖ, τὴν εἰς τὸν θεὸν ἀγάπην ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς, καὶ τῆς διανοίας, καὶ τῆς ἰσχυος εἰς τὸν πλησίον

σίον

σίον, ἐν ταύταις γὰρ ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλον τὸν νόμον καὶ τοὺς προφήτας κρέμασθαι ἔφη ὁ κύριος, ὧν χωρὶς οὐδεὶς δύναται εὐαρεστῆσαι τῷ θεῷ. πρώτην δὴ συνίαν καὶ μεγάλην, καὶ σωτηρίαν πρόξενον ταύτην τὴν ἐντολὴν, πρῶτον καὶ ἡμεῖς ὑμῖν φυλάττειν ἐντελλόμεθα, χρέος ἔχοντες διεγείρειν ὑμᾶς καὶ ὑπομιμνήσκειν τῶν πρὸς σωτηρίαν συντεινόντων. δεύτερον ἀπέχεσθαι τῶν αἰσχρῶν πράξεων, ἃς τὸ ἱερὸν κωλύει εὐαγγέλιον μὴ ποιεῖν τοὺς εἰς τὸν κύριον πιστεύοντας. τρίτον τῆς ὀρθῆς ὀρέγεσθαι πίστεως, καὶ τῶν ὀρθῶν δογμάτων, ἃ ἡ ἀνατολικὴ φυλάττει ἐκκλησία παρὰ τῶν ἁγίων παραλαβοῦσα πατέρων. τέταρτον εὐσεβεῖς τε καὶ εὐλαβεῖς εἶναι εἰς τὰ θεῖα τῆς ἐκκλησίας μυστήρια. θερμοὺς παρὰ τὸν τοῦ θεοῦ πόθον. ἀόκνους πρὸς τὰ καλὰ ἔργα, σπουδαίους πρὸς τὴν εἰσέλευσιν τῆς ἐκκλησίας, ἀλλήλους πρὸς τὰ καλὰ ἔργα παρακινοῦντας, τοὺς ἀτάκτους νουθετοῦντες καὶ ὅσα θεῷ φίλα καὶ εὐάρεστα πράττοντες. ταῦτα δὲ ποιοῦντας, δυνατὸν καὶ ῥάδιον τῆς αἰωνίου ἐπιτυχεῖν βασιλείας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, οὗ ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν.

Τῷ πανοσιωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ καθηγουμένῳ τοῦ ὁσίου πατέρος ἡμῶν ἀντωνίου τοῦ βροντισίου κυρίῳ λαυρεντίῳ τῷ μαρίνῳ ἀδελφῷ ἐν χριστῷ ἀγαπητῷ καὶ περιποθήτῳ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, χάριν, ἔλεος, εἰρήνην παρὰ τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ.

ΟΥ' δίκαιον δεῖν ἡμῖν κέκριται μὴ προσειπεῖν σου τὴν ἀγάπην ἐς τοῦτο τοῦ βαθμοῦ τῇ τοῦ θεοῦ χάριτι ἀναχθεῖσι, φίλων ἄριστε λαυρέντιε. οὕτω γὰρ ἂν ἠδικεῖτο φιλία καὶ οἱ ταύτης θεσμοὶ συνεπιδιδόναι οὐ σημειοῦσθαι ὀφείλουσα ταῖς τῶν ἀξιωμάτων ἀναβάσεσιν, εἰ καὶ ἄλλως τισὶν ὕψος μόνον οὐ χεῖρον φέριστε καὶ μετριότης εἶναι δοκεῖ τἀξιώματα τοὐναντίον, ἢ προσῆκον αὐτοῖς φρονοῦσιν. ἐπεὶ οὖν τοῦ θεοῦ τρόπον τινὰ ἡμᾶς συνωθήσαντος ἐς τοῦτο ἀνεβιβάσθημεν, γράφομεν πρὸς τὴν σὴν φιλοκαγαθίαν εὐχὴν καὶ εὐλογίαν ἡμῖν αὐτοῖς εἰκότα ποιεῖν ἡγούμενοι. οὐ γὰρ ἄλλη που εὐμοιροῦμεν τέως ἐνταῦθα παροικοῦντες ὡς ἂν εἴποι τις, τῇ σῇ ἀγάπῃ πεπομφέναι ἢ τοῦτόγε. πρὸς δὲ τούτοις δῆλα τὰ ὑμῖν σύμβαντο τίθεμέν σου τῇ συνέσει ἐν βραχεῖ. ἤμεν παρεσκευασμένοι τῇ τῶν κρατούντων βουλῇ καὶ ἐνδόσει, ἐπανιέναι εἰς τὴν ἣν ἐκληρώθημεν ἐπισκοπὴν τῶν κυθήρων ἐπισκεψάμενοι ὡς εἰκὸς τὴν ἡμετέραν ἐπαρχίαν ζήλῳ θείῳ κινούμενοι μᾶλλον, ἢ ἄλλῳ τινὶ τῶν παθῶν. ἐπεὶ δ' ὁ φθόνος ἐμπέπηγέ

πως

πως τοῖς καλοῖς ἐμποδὼν καὶ ἡμῖν ἐγένετο, κεφαλλωνίτου τινὰ προτέραν καθ᾽ ἡμῶν ἀναστήσας, μὴ δεῖν λέγοντα ἐπίσκοπον εἰς κυθηρίαν εἶναι, ὡς δῆθεν ἀρκοῦντα τὸν κεφαλληνίαν, καὶ οὕτως ἑτοίμως ἔχοντας ὑμᾶς ἐπανελθεῖν ἀνέκοψεν. διὸ ἀξιοῦμεν σου καὶ τὴν πανοσιότητα φίλου ἔργου ποιήσασθαι ἤδη εἴπου δεήσειε, καὶ τοῖς γραφθησομένοις κάτω κεφαλαίοις ἐς δύναμιν βοηθήσειν. οἴδαμεν δὴ ὅτι ἰσχύεις αὐτόθι βουληθείς. τοῦτο δὴ καὶ πρὸς τῆς πατρίδος ὑμῶν ἔσται, ὡς ἂν ῥᾷον ἔχοιεν οἱ χειροτονηθησόμενοι εἰς τὴν τῶν κυθήρων ἀφικνεῖσθαι ἀκινδύνως, καὶ μὴ ἄλλως κινδυνεύειν, καθὼ πολλοὶ πολλάκις πολλοῖς ἐνέπεισον κακοῖς, μὴ οὖν ἀπελήσης τοιούτου ἔργου ὑπερασπίσασθαι τὸν ἐνόντα τρόπον. ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις ἔσται μετὰ τῆς σῆς λογιότητος, καὶ τῆς ὑπ᾽ αὐτὴν συνοδίας.

Ἰάκωβος ἐλέῳ θεοῦ τῆς κωνσαντίνου πόλεως νέας ῥώμης ἀρχιεπίσκοπος οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Ἐπειδὴ ἀνήνεγκεν ἡμῖν ὁ γεώργιος λίλλος ὡς ἔχων διαφορὰς μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἰωάννου ἱερομνήμονος κ. τ. λ. ὡς ἔχων ὁ πάνυ ἱερομνήμων παρ᾽ ἐν ᾧ τοῦ διατεταγμένου καὶ ὡς ἐδόμωσεν ἐν οὗς ὁ μαχομένῳ κ. τ. λ.
τούτου χάριν ἐδιέθη ἐφ᾽ ἡμῖν καὶ γράφοντες εἰ οὕτως ἔχει ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς κ. τ. λ. οὐ

δ᾽ ἄλ-

δ' ἄλλως ποιήσῃ ἀφορισμένος ἔςω ἀπὸ τῦ κυρίυ παντοκράτορος, καὶ κατηρημένος, καὶ ἀσυγχώρητος, καὶ ἄλυτος μετὰ θάνατον, αἱ πέτραι καὶ ὁ σίδηρος κοπήσονται, αὐτὸς δὲ ὐδαμῶς κληρονομήσῃ τὸ λύξον τῦ ἰησῦ, ἀλλὰ τὴν ἀγχοίαν τῦ ἰούδε. χιθεῖσα ἡ γῆ καταπίοι αὐτὸν ὡς τὸν δάθαν ϗ ἀβείρων, καὶ εἴη ςένων ϗ ξέμων ἐπὶ γῆ ὡς ὁ καὶν, καὶ προκόπην ὐ μὴ ἴδοι ἐπὶ ζωῆς αὐτῦ, ἔχων καὶ τὰς ἄρας τῶν ἁγίων ξιακοσίων δέκα καὶ ὄκτω θεοφόρων πατέρων τῶν ἐν νικαίᾳ, καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων συνόδων ἕως ὐ ὁμολογήσει τὴν ἀλήθειαν κ. τ. λ. καὶ τότε τύχη συγχωρήσεως.

Ἐν μηνὶ ἀπριλλίῳ ζ' ἱςαμένυ
ἀπ' οἰκονομίης αυ σώφρονος.

Haec Epiſtola *Jacobi* Patriarchae Conſtantinopolitani adeo male ſcripta eſt, ut fieri non potuerit, ut a me penitus legeretur; adeoque multis in locis corrupta eſt, niſi quod illa κ. τ. λ. in Epiſtola vere inſunt, ſed Latinorum more.

Ἀθανάσιος ἐλέῳ θεῷ μητροπολίτης ἀλεξανδρείας ἐπίτροπος καὶ ἔξαρχος πατριαρχικός.

ΠΑσὶ τοῖς ἁπανταχοῦ τῦ ἱερῦ καταλόγου καὶ πολιτικῆς ἀξίας καὶ τάξεως, χάειν ϗ ἔλεος εἴη παρὰ θεῦ παντοκράτορος, εὐχὴ ϗ εὐλογία παρὰ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος. Ἦν μὲν

ὅτε

ὅτε παρὰ ἱερατικοῖς ἡ βασιλεία, καὶ τὰ τῶν μοναχῶν ἦν συνακμάζοντα, ἡνίκα δὲ ταῖς μόναις ἐξῆν τοῖς τοιούτοις ἐκκεῖσθαί τε καὶ προσκεῖσθαι ἐν ἀφθονίᾳ τῶν ἀναγκαίων διάγουσιν, ἐξ ὅτου μέντοι ἀνόγεται ἐῤῥίζους τοῖς ἑλληνικοῖς κακοῖς ἐκβακχεύσασα σκυθικῷ ζύγῳ ταῦτα τούτων ὑπέταξεν. ἔῤῥει (φεῦ) σὺν τῷ κράτει τῆς βασιλείας καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα τύχης ἐπικρατία ἐμπιστεύεσθαι πέφυκεν. ἀλλ' ἐπειδὴ θεία αἴσῃ τὰ τῆς ἑλλαδικῆς ἐλευθερειότητος ἑτέρωσε (οὗ σκῆπτρα χριστιανικὴ ἐπωνυμίᾳ καλήνεται) μετέβητε καὶ μετῴκεισαι. τούτου χάριν πᾶσι τοῖς ἀπορία σύτωσιν ἐκεῖσε προσφεύγειν ἐστί. τοιούτοις οἴδαμεν ἡμεῖς τοὺς διακομίσας τῶν παρόντων ὁσιώτατον ἐν ἱερομονάχοις κὺρ κωνστάντιον σὺν τῷ ὑποδιακόνῳ βενιαμὴν ἐκ τῆς σεβασμίας μονῆς τοῦ βατοπαιδίου τοῦ ἐν τῷ ἄθῳ. ὅθεν δι' αὐτῶν τὴν ἐκείνων μόνην τῇ ὑμετέρᾳ κατὰ χριστὸν ἀγάπῃ συνιστάντες ὑποδοχῆς τῆς παρ' ἄμφοιν καὶ ἐλεημοσύνης ἀφθόνου ἀξίους ἡγούμεθα δι' ἧς αὐτοῖς τε μὲν τῇ χρείᾳ θηραπείᾳ ὑμῶν δὲ τῇ ἀρετῇ ἐπίδοσις περιγενήσεται. ἔῤῥωσθε.

Ἐνετίηθεν. ἔτος τὸ αχλή μηνὸς ἰαννουαρίου ιβ' ἰν. ζ.

Τῷ

Τῷ σοφωτάτῳ κ̀ ἁγίῳ πρωτονοταρίῳ σύμεων, εὐπράτσην, κυρίῳ θεοδοσίῳ.

Τεξάδα τῦ βυζαντίυ ἐκπλεύσαντες, καὶ ἐν μὲν ἡρακλείᾳ διημερεύσαντες μίαν, ἐν δὲ λήμνῳ τρεῖς, κατεῦθυ ἐς τὸ ἁγιώνυμον τῶν ὀρέων εἰσήλθομεν, ὥστε διὰ τεττάρων ἐτελεσιεργήθη τὰ ἡμέτερα. καθ᾽ ὃν τόπον ἐθεασάμην ἄνδρας ἐν ἀρετῇ τοῖς πάλαι ὠσκήσασι ἐφάμιλον ἔχοντας. ἐῶ τὰ τε τῶν κοινοβίων, καὶ τὰ βιβλία σὲ τὸν θεασάμενον διακρίνοντα, ἐν οἷς εἶδον μὴ ἐξελθόντα τινὰ τῆς ἑαυτῦ κέλλης ἔτη ἓξ καὶ τριάκοντα, συνεχῶς τῇ πράξει καὶ θεωρίᾳ σχολάζοντα, εἶεν, περὶ δὲ τῆς σαυτῦ κελεύσεως κ̀ θελήσεως, ἤδη πεπλήρωται, γράψοις μοι κ̀ αὐτός τινα ἐκ τῶν αὐτόθι πολλῶν, ἅπερ οἶσθα φιλῦντί μοι.

Ἔῤῥωσο μετάγε τῶν σῶν πάντων, καὶ τῦ φιλτάτυ υἱῦ κυρίυ φωτινῦ. τὸν ἅγιον τὸν μέγαν ῥήτορα, τὸν ἅγιον τὸν δικαιοφύλακα, καὶ τὸν κύριον ἀλέξανδρον, καὶ πάντας τὺς φίλυς ἀσπάζομαι. ὁμοίως καὶ ὁ ἅγιος ὁ καθηγέμενος τύτυς ἀσπάζεται. εἴπερ ἔλθοι πόθεν γράμμα ἐξ ἐμοῦ φιλῦ ἡμέτερον, ἀντιβολῶ πέμψον μοι.

Μιχαὴλ παρασάπης κυρίῳ γεωργίῳ τῷ κορινθίῳ κόμητι εὐστραττην.

Ὅτι μὲν ἐβράδυνα γράψαι σοι τῇ φιλτάτῃ μοι κεφαλῇ, καὶ τὴν προσαχθῆσάν μοι παρὰ σοῦ ἐπιστολὴν τὴν πρὸς ἀνδρόνικον τοῦ σοῦ κουδινοῦ ἐπιστεῖλαι, ὁμολογῶ καὶ συγγνώμην αὐτῷ. πάντως δὲ οἶδ' ὅτι συγχωρήσεις μοι καὶ αὐτὸς, φύσεως τοιαύτης χρηστοτέρας, καὶ ἀρίστης λελοιχὼς τῆς περὶ λόγου ἀσκήσεως. τοῦτο δέ φημι ὅτι τοῖος ὢν οὐ μέμψῃ μοι τῆς βραδύτητος, εἰδώς με φροντίσι βιωτικαῖς καὶ θορύβοις ἐνοχλούμενον. ἅμα δὲ καὶ διὰ τὴν πρόσφατον εἴπου ἀκήκοας ἐπενεχθεῖσάν μοι παρὰ τῶν λῃστῶν ξυμφοράν. τὴν γὰρ ἐπ' ἀμβρακίαν φέρουσαν διαπερῶν, ἐχθίστοις φασὶ πειράταις ἔκποθεν ἀφράστου φανεῖσι περιέπεσον. πανθ' ὁμοῦ σεσυληκόσιν ἀνοικτὶ, ὅσ' ἐγώ τε καὶ οἱ συμπεπλευκότες ἐφερόμεθα. ταῦτα τοίνυν εἴ γε πρὸς ἀπολίαν ἱκανὰ πιθέτε ὡς φιλότης καὶ οἷς οὐκ ἄλλο ἐμποδῶν μοι μέχρι τοῦδέ γε γράψαι σοι. νυνὶ δ' ὀψόποτε βραχείας ἀνέσεως ἐντυχὼν καὶ τῆς ἐχέτλης ἵν' οὕτως εἴπω τροπικῶς τοῦ ἀρότρου ἐπιλαβόμενος γεωργεῖν ἤδη τὸ τῆς ἡμετέρας φιλίας ἠρξάμην γεώργιον, γεώργιε φίλτατε, καὶ σπείρειν καρποὺς ἀγαθοὺς ἀφ' ὧν δὲ ἐλπίς εἰμι δρέψασθαι τὴν τῶν λόγων σου παγκαρπίαν. οὐ μόνον τὸ σῶμα ἀλλὰ, καὶ τὴν ψυχὴν καθηδυνοῦσαν τε καὶ θρέψουσαν. μόνην γὰρ τῷ ὄντι τροφὴν προσήκουσαν τοῖς ἀνθρώποις τοὺς

 λό-

λόγους τίς ὀνομάσει. οὕτω τοίνυν ἐγώ γε, φίλτατε, γνώμας ἔχω διατελῶν ἐπαινεῖν ἀεὶ καὶ ἐγκωμιάζειν τὰς περὶ ἀρετὴν μελέτας σου καὶ ἱδρῶτας πολλοὺς μηδέποτε ὀλιγωρήσειν. εἰ καὶ ἐνδεῶς ἐμαυτὸν ἔχειν πρὸς τοῦτο αἰσθάνομαι. δεῖν καὶ ἄλλως οἰόμενος ἐπαινεῖν μὲν τοὺς ἀγαθοὺς, τοὺς δὲ σκολιοὺς ψέγειν. οἷάπερ διωνεκῶς ἀρδεύων τὴν ἄρουραν, ἀποδείξειν οἶμαί σ' οὐκ εἰς μακρὰν παντοδαπῶν λειμῶνα καρπῶν καὶ κῆπον ἀδώνιδος ταῖς τῶν λόγων σου ζωηραῖς καὶ φωτιστικαῖς ἀκτῖσι. ὅθεν ἔμοι γε πρώτῳ ὡς τῆς καλῆς ταύτης ἐργασίας προκατάρξαντι μεταλαβεῖν ἔξεσται καὶ τοὺς περὶ λόγους τῶν ἡμετέρων σπουδάζουσι μεταδοῦναι οὐκ ἔλαττον. ἔσται δὲ τοῦτο πῶς εἴγε τῶν ἀμοιβαίων ἀξιώσῃς ἡμᾶς γραμμάτων καθωραισμένων τῇ πολυτρόπῳ ποικιλίᾳ τοῦ ἡγειοῦς σου ἑλληνισμοῦ ἐφιεμένους τὰ μέγιστα καὶ ἰδεῖν ἐπιμελῶς καὶ προσπτύξασθαι εὐλαβῶς ὡς ἱερὸν ἀποκύημα ἀνδρὸς ἱεροῦ καὶ παντ' ἀρίστου καὶ τῶν ἱερῶν πιερίδων τροφίμου. τότε γὰρ τό τε ἔσται ἡμῖν τὸν περὶ τοὺς λόγους σπουδὴν σου ἀνακηρύττειν λαμπρότερον, οἷστε κλινὸν καὶ ἀρίδηλον τοῖς πᾶσι δεικνύουσι. νέων γὰρ μέριμναι σὺν πόνοις ἑλισσόμεναι κλέος καὶ τὸν εἰπόντα εὑρίσκουσι λάμπει δὲ χρόνῳ ἔργον μετ' αἰθέρα λαμπεθέντα. ἀλλ' ὦ βέλτιστε, ἐν εὐμενίᾳ τὰς δ' ἐπιστολὰς ταύτας τὴν εὐκταίων ἡμῖν ἀντηχῶν ᾠδὴν τῇ παναρμονίῳ λύρᾳ τῶν λόγων σου, εἴ σοι τὰ ἡμετέρα ἐν ἀριθμῷ καὶ οὐχ ὡς τὰ τῶν μεγάλων καθέστηκε.

κε. εὐτυχοίης, τὸν λογιώτατόν μοι καὶ χρηςὸν ἑρμοδώρον ὡς ἀπ' ἐμοῦ πρόσειπε, προσηρείσθω μοι καὶ ὁ κύριος ἀνδρόνικος εἴγε ἀπὸ ῥώμης ἀφίκετο. δὸς χάριν ἐμὴν καὶ τὴν δευτέραν γραφὴν τῷ δαμιανῷ.

Κυρίῳ γεωργίῳ τῷ κορινθίῳ κόμητι, μιχαὴλ παρασάτης εὖ πράττειν.

ΠΡὸ μηνῶν ἤδη δυοῖν ἐπέςαλκά σοι τὴν πρὸς ἀνδρόνικον τοῦ σεκουνδίνου ἐπιςολὴν μεθ' ἧς καὶ ἑτέραν ἐμὴν ἀπερισκέπτως ἐπεπόμφειν σοι. οὐκ ἐμαυτῷ τοσοῦτον θαρρήσας, ὅσον τῇ πρὸς ἡμᾶς σοῦ φιλικῇ διαθέσει. διακειμένῳ ὡς οἶδα καὶ σὺ περὶ τὴν τῶν λόγων ὀλιγώρως χολὴν. καὶ διὰ τοῦτο πάνυ δυσκόλως περὶ τὰ σπουδαιότερα ἤπερ οἱ πλείονες οἴονται μὲ ἔχειν. ὑφ' ὧν ἀκριβέστερόν μοι τὰ ξυντιθέμενα κἂν ὁποῖα εἴη ἐπεξείργαςο. ἐπεὶ δὲ οὕτω μοι τυρβάζοντι ἐν ἄλλαις τοῦ βίου φροντίσιν ὡς εἴρηται, ἢ οὑτωσὶ ἃ περὶ μερίμνων κατὰ τὸ ἀριςοφάνειον ὑπὸ τῆς ἀνασκησίας. δεῖ γάρ με τ' ἀληθῆ φάναι οὕτω ξυντέθηται, σύγγνωθι, φίλτατε, φίλος ὢν καὶ φίλων ὁ χάριςος. δέον δὲ καὶ ἄλλως ἵν' εἴπω ἐςὶ πιθανώτερον, οὐ πρὸς τὸ τῶν δώρων εὐτελὲς εἰ παρ' εὐγνώμονος τιθωρεῖται, ἀλλὰ πρὸς τὰς εὐνοίας τῶν μηδὲν πλέον παρ' ὃ εἰσφέρουσιν, εὐεργετεῖν δυναμένων τὸν συνετὸν ἀφορᾷν. ὡσαύτως δὲ καὶ δίκαιος

 ὑπέρ-

ὑπάρχειν ἡγοῦμαι τοῖς λόγων μεταχοῦσιν οὐ πρὸς τὰ ἐπιστελλόμενα τὴν ἐξέτασιν ἀκριβῆ ποιεῖσθαι καὶ ἐρευνᾶν εἴπερ τι λέληθε τοὺς πέμποντας ἢ παρέδραμεν ἀχόλου ἐν ἄλλοις ὡς εἴρηται καὶ ταῦτα τυγχάνοντας καὶ εἰ κατὰ ῥύθμον ὑγιᾶ καὶ ἑλληνισμὸν ἢ ἀξίαν τῷ πρὸς ὃν πέμποντι οὐκ ἐξεπονήθησαν, ἀλλὰ πρὸς τὴν καλὴν τῶν ἐπιστελλόντων διάθεσιν καὶ στοργήν. οὐ δὲ γὰρ οἱ ἐρῶντες τοῖς ξ θεμένοις τῶν λόγων κατὰ τέχνην καὶ τάξιν καὶ διαίρεσιν μᾶλλον, ἢ τοῖς τῶν ἐρωμένων ψελίσμασιν ἂν ὦσιν ἐνήδονται τῷ φιλικῷ νόμῳ ὑπείκοντες, οὗ καὶ ἡμᾶς ἀμοιρεῖν ἀδύνατον κατὰ τὸν τῆς φιλίας θεσμὸν πάνυ σαφῶς ὑπὸ τοῦ σοφοῦ πυθαγόρου ὁρισθέντος. ἀλλὰ σὺ μὲν ὅτι ἐπὶ τοῖς ἐμοῖς μᾶλλον ἢ ταῖς τῶν ἐξ ὑπὸ γῆς βλαστησάντων ἡσθήσῃ ξυνθήκαις, καὶ πανθ' ὅσ' ἑλλὰς ἐμόγησεν αὐχούντων εἰδέναι σάφ' οἶδα. πρὶν δέ τινα τούτων ταύτην κοινώσῃν βουλόμενος ἴσως τὴν ἣν ξέφομεν πρὸς ἀλλήλους ἐκείνοις γνωρίσαι διάθεσιν, διόρθωσον εἴτι μεταύτην γράφοντ' ἅμα καὶ διεξιόντα παρέδραμε, ἵνα μὴ ἀφορμὴ τοῖς μεμψιμοίροις τούτοις, οἵδας οὓς φημὶ, καὶ περὶ ἔργοις περὶ τὰ ἀλλότρια μέμψεως καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς γέλωτος γένηται. ἀκονταί νους δὲ πῶς δοκεῖ περὶ τὰ ἴδια. μικρὸν πόνον χάριν ἐμὴν περὶ τῆς ἐκείνης πόνησον διόρθωσιν, ἵνα μὴ καὶ ἡμᾶς τῶν ἐλπίδων ἀστοχήσαντας, οὐ μικρῶς ζημιώσῃς. τὰς γὰρ ἐλπίδας ἀτυχούσας τοῦ τέλους ζη-

ζημίας ἔφησεν ὁ σοφιστὴς κρίνεσθαι, ἐφιεμένῳ δὲ τὰ μέγιστα δέξεσθαι τὴν παρὰ σοῦ ἀμοιβαίαν, ἐπιστεῖλαι μὴ κατοκνήσῃς. καὶ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην δὸς τῷ πρέσβει τοῦ βασιλέως πρὸς φιλίνην φίλτατε. ἔρρωσο ἀπὸ κερκύρας, μαρτίου εἰκοστὴν ἕκτην ἄγοντος.

Ἀνωνύμου ἀρχιέρεως.

Η Μακρὰ τοῦ τόπου διάστασις, ἐνδοξώτατε ἄρχων κύριε ἀνδρέα γε καὶ πνεῦμα ἀγαπητέ, πολλά μοι τὰ ἐγκλήματα, παρεισάγει. καὶ πρὸ πάντων ἐστὶ καὶ τόδε, τὸ, ἐπιλήσμονα ἴσως τῶν καλῶν φίλων γενέσθαι με, ὅπερ ἀπεύχομαι. ἀλλ' εἰ καὶ τοῦτο δοθείη, φίλτατε, τυχὸν ἑτέροις, πολλοῦ καί γε δεῖ πρὸς τὴν σὴν ἐνδοξοτάτην. ὅς τις μοι καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ τὴν ἀληθῆ φιλίαν ἐφύλαξας, καὶ πολλοὺς τάχα τῆς κακίστης ἐκείνων ἀπέστησας ὁρμῆς οἷα παρὰ πολλῶν τοῦτ' ἐδιδάχθην, καὶ συνελῶν, ὅσον ἦν σοι τὸ κατὰ δύναμιν οὐκ ἔπαυσας ἀντιφέρεσθαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ὡς ἔδοξεν. ἀλλ' ὅμως τ' ἀληθὲς ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας αὐτῆς ἠγωνίσω, ὑπὲρ ἧς μισθαποδότην ἔχεις χριστὸν, τόσον, ὅσον οἱ ταύτης τοὐναντίον ἀντιφερόμενοι. καὶ γὰρ ἔχεις τοῦτο μαθεῖν καὶ παρ' ἄλλοις, ὅτι χριστιανοὶ μὲν ἴσως ἐλέγοντο, ἐνταῦθα δηλαδὴ τῇ ἡμετέρᾳ πολιτείᾳ τῶν θετταλῶν. ἀλλὰ τοῖς ἔργοις τῇ κλήσει ἦσαν πολέμιοι. τανῦν δὲ

θεοῦ χάριτι, ἐρεθίζοντες τῇ κλήσει τῶν ἔργων γενέσθαι ὁμόεργοποι, συνεργοῦντός μοι τοῦ θείου πρὸς τοῦτο διὰ παντός. ᾧ πρῶτον εὐχαριστῶ σὺν αὐτοῖς, μεθ' οὗ δὲ καὶ σοὶ τῷ συναγωνίζῳ τῶν καλῶν. καὶ ἦν τοῖς γείτωσι τῶν ἄλλων πόλεων ἡ ἡμετέρα ἐπίζηλος, ἐν ταῖς πρὸς τῶν καλῶν ἔργων εὐποιίαις, καὶ ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς τούτων συνάξεσιν, ὧν ὅση μετὰ θεοῦ καὶ ἡ σὴ ἐνδοξότης αἰτία τοῦ καλοῦ, τοῦ μὴ σκορπισθῆναι τὸ λογικὸν τοῦ χριστοῦ ποίμνιον. μὴ δὲ τῷ νοητῷ ἐδοθῆναι αὖθις λύκῳ εἰς βορὰν ἀπρεπεῖ καὶ ἀνήλεον. ἀλλὰ τί ταῦτα τοῖς λόγοις ἀναμεξῶ τοῖς ἐμοῖς, ὅπου γε καὶ πρὸς ἄλλων τοῦτ' ἔχεις μαθεῖν κρειττοτέρως. ἕν γε δὴ μόνον ἔχω σοι μνημονεῦσαι, ὅτι εἰ γυνὴ οὐκ ἐπιλήσηται τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας αὐτῆς, οὐδὲ ἐγὼ ἐπιλήσμων ποτὲ γενήσομαί σοι. κατὰ τὸν συνέσιον, παῖδας ἐγέννησα διὰ λόγου κἀκεῖνός φησι αὐθέντι καὶ αὐτὸς ἐνδοξότατον ἔκγονον εἰκίως τῆς ἐμῆς ψυχῆς, πῶς οὖν ἦν δυνατὸν ἐπιλήσμων γενέσθαι σε, μὴ γένοιτο. ἀλλ' ἡ τοσαύτη ζάλη τοῦ ἀλάστορος ἐκείνου, οὗ τὸ μνημόσυνον ἐξαλειφθείη ἐκ βίβλου ζώντων, εἰ τοῖς κακίστοις ἐπιχειρεῖ μετὰ τῶν συμμύστων αὐτοῦ, τούτων ἡ ἀγελία ὁρμὴ, ἴσως ἐπιλήσμονά με πεποίηκε κατάτι καὶ οὐς ὄφελον δώροις δεξιοῦσθαι κἂν τὸ, χαίρειν, οὐκ εὐπορήσας ποτὲ λέξαι. τανῦν δὲ μόλις ἀνανεύσας τῆς ἀλογίστου φορᾶς ἐκείνων θεοῦ συνῃρημένου μοι καὶ τῆς σαυτοῦ κατὰ τὸ δυνατὸν συνδρομῆς, εἰς μνήμην ἠλ-

ἦλθον σου τοῦ πνευματικοῦ μου υἱοῦ καὶ ἀληθοῦς φίλου, κἂν διὰ μικροῦ προσαγορεῦσαί σοι γράμματος. καὶ τὴν προτέραν φιλίαν ἀνανεώσασθαι. εἶεν καὶ τὰ μὲν ἡμέτερα ἐς τόσον, κύριος δὲ ὁ θεὸς πολυχρόνιόν σε ποιήσει πολλῶν ἐτῶν καὶ καλῶν.

Ἀνωνύμου.

ΕΥ̓͂λαβον ἐκείνην σου τὴν καλὴν καὶ γενναίαν ἐπιστολὴν, ἣν οὐχ ἅπαξ καὶ δὶς, ἀλλ' ἤδη πολλάκις ἐπιὼν, οὐκ ἂν εἴποιμι δυσχερῶς ὅσης γε ἐνεπλήσθην τῆς ἡδονῆς, τά τε ἄλλα καὶ ὅτι σε πάντας φιλοῦντα ἐφάνη μηνύουσα. καὶ τοῦτό γε οὐ μικρὸν δεῖγμα τῆς σῆς ἀρετῆς, τὸ ἀγαπᾷν τούς τε γνωστοὺς καὶ ἀγνώστους, καὶ δι' ἑρμηνείας πάντας οἰκείης τε καὶ ξένους προσκαλούμενός γε φιλίαν. καὶ τοῦτο σου τὸ φιλάγαθον οὐκ ἐπέσχε ἡ τοῦ τόπου διάστασις, ἀλλὰ καὶ ὡς ἡμῶν ἐφήπλωτο. μνησθεὶς γάρ μου τοῦ ὀνόματος τότε ἐν τῷ πρὸς τὸν πρωτοθύτην ῥηθήμενου παρὰ σοῦ πεμφέντι γράμματι, αὐτός μοι τόγε οὐ μετέδωκεν εἶναι λογισάμενος. ἐν τῷ μὴ ἀμείψομαί σε ἀντεπιστολῇ, δυνηθεὶς δυσχερῶς τὰς διαβολὰς ἐπισάξειν, ὃ καὶ πεποίηκεν. ἐγὼ δὲ πῶς γε τολμήσω μωμήσεσθαι πότε λόγους τοὺς σοὺς, ὁ πάλαι καλῶς πεῖραν τῆς σῆς ἀρετῆς καὶ παιδίας λαβὼν καὶ μεγάλα σαφῶς κατειδὼς, ὅτι λόγων ἀξίστη φύσει

σει καὶ σπουδῇ κεχρημένος προκέκοφας. καὶ καθ' ἑκάστην ταῦτ' ἔχομεν ἐκ πολλῶν αὐτόθι πρὸς ἡμᾶς φοιτόντων, καὶ κατὰ τὸν σοφὸν, φήμιδ' ἄτιπαμπαν ἀπόλυται ἣν οἱ πολλοὶ φημίζουσι. περὶ δὲ κάλλους συνθέσεως καὶ ῥυθμοῦ τέχνης σῶν λόγων, οὐδὲν ὅλως αὖτις εἰπεῖν γι δυνήσοιτο, μᾶλλον μὲν αὐτὸς ἐπειράσω φαυλίσαι δέ τινα συλλαβήν μου, ὃν ἐπιμελὲς ἐθέμην γνῶναι εἰ δικαίως μ' ἐμέμψω, ἵνα σ' ἐξόχως ἀγαπήσω κατὰ τὸν τοῦ σοφοῦ λόγον, ἐντυχὼν οὖν, οὐδ' ὅσον εἰπεῖν ἐνενόουν ταύτῃ κεκρυμμένην αὐθάδειαν, ἐδωχέρανον μὲν ἐπὶ τῇ οὐκ ἀληθῆ ταύτην μέμψιν, ἀλλ' ἀκούων παύλου τοῦ θείου λέγοντος, εἰρήνην δίωκε. τὰς δὲ
δύστους ζητήσεις, παρὰ τοῦ. εἰ δὼς ὅτι γεννῶσι μάχας, ἐπέχων ἐμαυτὸν οὐ μικρῷ τοῦ πάθους. ὅθεν οὐδὲ
ἢ μᾶλλον ἀπολογίας ἀπέστειλα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐάσωμεν ἐκποδῶν γενέσθαι, ὅτι ἡ ἀγάπη οὐκ ἀσχημονεῖ, ἀλλ' οὐδὲ παροξύνεται κατὰ τὸν ἀπόστολον. ἧς γε δὴ θαυμάσιε πρότερος αὐτὸς καταρξάμενός σου ἐπιστείλας, διὸ ἔγωγε προθύμως ἐθέμην πάσῃ σπουδῇ ταυτηνὶ πρὸς σὲ φυλάξαι ἀθόλωτον. ἔρρωσο, καί μοι τῆς τῶν γραμμάτων δυσμουσίας ἀνέχου, μήδε ζήτει τοῖς σοῖς παραπλήσια, τὸν λόγον γὰρ ὅλως ὃν παραλλήλως ἐντυχεῖν κατὰ σὲ φύσει καὶ παιδεία ἐν λόγοις.

Γεώργιος ὁ βαλσαμὼν γεωργίῳ τῷ κορινθίῳ.

ΓΝώμης τὸ πρὶν γενόμενον ἀποστερήσας ἐμαυτὸν ἐπὶ χρόνον τῆς ἐκ τοῦ γράφειν σοι εὐφροσύνης διά τινα ἀσχολίαν οὐκ ἄχρηστον, μετέγνων ὕστερον καὶ ἀντεπιστέλλω σοι, οὐ τὴν τυχοῦσαν γὰρ ἀφορμήν μοι παρέσχηκας, τοῦ ἕτερα ἢ προσῆκε δοξάζειν περὶ ἡμῶν. μακαρίζων γάρ με διατελεῖς, εἰ τὴν ἐς λογικήν τε καὶ φιλοσοφίαν τεινόντως ἐμφοροῦμαι παρὰ τοῦ θείου λασκάρεως. εἰ δὲ πάλιν ἐπανήειν εἰς τὰ γραμματικά, τὸ ἀνάπαλιν. ἐγὼ δὲ οὐ σύνοιδα ἐμαυτῷ εἰς τὰ τῶν κριτικῶν ἐπανελθόντι, ἀλλὰ μᾶλλον ἤδη τούτων ἐπιβαλλομένῳ. τοιγαροῦν τὴν ἐπιβολὴν εἰς ἐπάνοδον μεταστρέπων, οὐδὲν ἄλλο τυγχάνεις αἰνιττόμενος ἢ τὴν περὶ λόγους μου ἀφυΐαν καὶ τὴν τοῦ νοὸς σκαιότητα, οὐ μὲν διὰ τοῦτο πάνυ ἄχθομαι, οἶδα γὰρ ὡς οὐκ ἄν τις ὑπὸ σκώμματος χείρων γένοιτο, ἀλλὰ τοὐναντίον, χρηστότερος. σὺ μέντοι ὡς δοκεῖς τὰ τοιαῦτα ὑπείληφας περὶ ἐμοῦ, ἀπὸ τοῦ τὸν σπονδεῖον σπόνδηλον χθὲς καὶ πρώϊζα λέγοντος τεκμαιρόμενος εἰ ἐκεῖνος μετὰ μικρὸν τὴν σοφίαν κυνηδὸν ἐσιτήσατο. εὔλογον γὰρ ἄρα τὸν τοῖς αὐτοῖς τούτοις πάλαι ἐνασχολούμενον, πολλῷ πάνυ προβεβηκέναι. ἀλλ᾽ ὅτ᾽ ἄν, ἔδεισε καὶ τοῦτο λογίσασθαι, ὡς ἄρα ἀρετὴ φύσει, μαθήσει, χρήσει τοῖς ἀνθρώποις προσγένεται. ἐμοὶ δὲ ταῦτ᾽ οὐκ ἐγένετο. πρῶτον μὲν γὰρ τὰ τῆς φύσεώς γε ὡς οἶσθα οὐκ εἶχες δεξίως ὥσπερ σοί.

ὃ δὴ

ὃ δὴ μέγιστόν ἐστι πάντων καὶ κυριώτατον, κατὰ εἰ καὶ ποικίλα καὶ πολυειδῆ τὸν λόγον ἡδύσματα προυτίθετό μοι ὁ ἡμέτερος καθηγέμων ἑκάστοτε, ἀλλ᾽ ἐγώ γε θελοκάνων αὐτὸς καὶ ἀπεδοκίμαζον ὑπ᾽ ἀνοίας καὶ νεότητος τότε. καὶ πρὸς τέρψιν βλάβος φέρουσαν ἀπέκλινον. ὅ καὶ σύμπρὸς μαρτυρήσειας, ὑπ᾽ ἀπειρίας τῆς πλεῖστ᾽ ὠφελεῖν δυναμένης ἀπολαύσεως. ἔνθεν καὶ συνέβαινεν τὰ πλεῖστά σου τὴν μνήμην διαφεύγειν μὴ τῇ μελέτῃ διαφυλάττοντος ἅπερ ἐμάνθανον, διὰ ταύτης τοίνυν δοκῶ μοι ἐπανήκειν. πῶς γὰρ ἐπανακάμπτειν φωνὴν, τὸν μὴ δάκτυλον προβεβηκότα τῆς ὕασληγγος. ταῦτ᾽ οὖν ἔχωσοι ἀπολογίσασθαι ὑπὲρ ἐμαυτοῦ. ὀρθῶς καὶ δικαίως εἰρημένα κατ᾽ ἐμὴν γνώμην. ἔνθεν τοι καὶ σύ με ταπείθητι, καὶ τὰ προσήκοντα εἰς τὸ ἑξῆς φρόνει περὶ ἡμῶν. εἰδ᾽ ἄλλως τοῖς προτέροις ἐμμένων λογισμένοις, τὰ μὴ προσόντα μοι προσάψεις, οὐ χαλεπῶς οἴσομεν. πέπεισμαι γὰρ ὡς εἰ ἐπιλήσμων καὶ σκαιὸς παρὰ σοὶ λογιθήσομαι, παρὰ γοῦν τοῖς γνωρίμοις, πλησειόνός τε καὶ παιδείας ἐραστής. τῷ μὴ πρὸς ἄλλην τινὰ τῶν τεχνῶν ἀγεννῆ καὶ ῥᾴστην ἐκμαθεῖν ἐκραπῆναι. ἀποδειλιάσαντα πρὸς τὴν ἐν λόγοις ἐνοῦσαν μοι ἀφυίαν, ἀλλ᾽ ἐμμεῖναι οἷς ἅπαξ προειλόμην, καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον. ἴσθι καὶ ἡμᾶς νὴ τὸν λόγον, σὲ μὲν θαύμαζοντας καὶ εὐδαιμονίζοντας τῆς εὐφυΐας. τὸν δὲ κοινὸν καθηγέτην σέβοντας καὶ ὑπὲρ ἐπαινοῦντας τῆς ἐν τῷ διδάσκειν δεινότητος.

μέ-

μέγιςα γὰρ καὶ ἀξιάγαςα τοῖς τῷ ὄντι τῶν λόγων ἐρασαῖς δωρεῖται, ὡς ἐν σοὶ ἐπεδείξατο. ἐν ἔτω γὰρ βραχεῖ τοιαῦτα σοι περιέθηκεν καὶ περιεποιήσατο, οἷα ἐδεὶς ἄλλος ἕτερόν γε διδάξειεν. ἅπασι γάρ σε τοῖς σπεδαίοις ὡς εἰπεῖν, ζηλωτὸν καὶ ἐπίφθονον ἀπεφήνατο. ἐπεὶ οὐκ ἔςιν ὅς τις τῶν τὰ σὰ γράμματα ἀναγνόντων εἰ νοῦν ἔχοι, ἐκ εὔξαί τ' ἂν ὅμοιός σοι γενέσθαι, εἰ γὰρ ἀντίπαιδα ἔτι σε ὄντα, τοιαδὶ ἐπιςέλλειν ὁ θεῖος ἀρσένιος ἀπειργάσατο. τίς ἂν ἔσοιο ἐπ' ἀρετῇ ἥνικα ἐπὶ τὴν ἀμείνω λογίζεσθαι δυναμένην ἡλικίαν ἀνδρωθῇς; ταῦτα μὴν πρὸς σέ. ὁ δὲ φράγγισκος εἰ ἐγκαλεῖ, οὐ δικαίως μοι δοκεῖ. αὐτὸς γὰρ ἔγραψε ὡς εἰς παρρησίους ἄγουσαν περὶ αὔγουςον φθίνοντα ἔμελλε ξαπῆναι. καὶ διὰ τοῦτ' ἔγω γ' ἐσίγων. τὴν ἄλλως ἐπιςέλλειν ἐκ ἐγνωκώς, πλὴν ἔμοι γε καὶ τῦ γράφειν ἀπεχομένῳ συμπρόεισι τῷ χρόνῳ καὶ ἡ τῦ φίλβυ προσθήκη, ἐξ ἀκάκου γὰρ καὶ ἀτελῆς ἔτι ψυχῆς κατὰ τὸν εἰπόντα. ἡ εὔνοια συνεκδροφομένης πρὸς τὸ τέλειον ἄνδρας τε. ἐπειδὴ οὐδ' εἴπω καὶ τήμερον οἶδα περὶ αὐτῦ ὅθι τὰς διατριβὰς ποιεῖται, σὺ τῦτο δηλώσας ἡμῖν; τὰ μέγιςα χαριῇ σύςησόν με τῇ τῦ κοινοῦ εὐεργέτε αἰδεσιμότητι ἔτι δὲ, καὶ τῷ ἐκ ἔλαττον τῶν πατρίων τὰ τῶν ἑλλήνων μεταχειριζομένῳ κυρίῳ πέτρῳ τῷ βαρδήνῳ. ὑγίαινε, μαρτίου β' ἱςαμένω.

Τὸ παρ' ὑμῶν πεμπόμενον ἐδέπω ἑώρακα, τοιγαροῦν δήλου σαφέςερον.

Παῦ-

Παῦλος μανούκιος γεωργίῳ τῷ κορινθίῳ εὖ πράττειν.

Σφόδραμοι θαυμάζειν ἔπεισι, καὶ διαπορεῖσθαι, φίλτατε κορίνθιε, ἀκούοντι, τῶν μὲν ἄλλων τῶν ἑλλήνων λαμπρότατον ὄντα σε, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς λόγοις εὐδοκιμοῦντα, τοῦ γε μὲν τοῖς νέοις ἐξηγεῖσθαι τὰ τῶν ἀρχαίων συγγράμματα, οὐδὲ μὴ τὰ τινὸς διαλέγεσθαι, οὐ δὲ μετὰ σαυτοῦ διανοεῖσθαι, τοῦτο γὰρ ἀνάγκη οὐκ εἰκῇ, οὐ δὲ παραλόγως γίγνεσθαι, ἀλλὰ μὴν ὅπερ ἄν σε τοῦ δὲ τοῦ ἐπιτηδεύματος, καὶ τῆσδε, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τῆς δόξης ἀποξενεῖν, ἐγὼ πρὸς ἐμαυτὸν σκοπῶν, καὶ διανοούμενος, δύο μάλιστα τὰς αἰτίας εὑρίσκω, ἢ γὰρ αὐτὸς σεαυτῷ ἀμαθίαν συνειδὼς, ἡσυχίαν ἄγειν προαιρεῖν, ἢ τοῦτο μὲν οὐχὶ, κατὰ δέ τινα τοῖς ἐλευθέροις ἐμπεφυκυῖαν αἰσχύνην οὐ τολμᾷς οὔτε αἰτεῖσθαι, οὔτε προσφερόμενα παραλαβεῖν, ἅπολλα αἰτοῦσιν οὐκ ἐξεγένετο τυχεῖν, βούλομαι δὴ περὶ τούτων ἀμφοτέρων οἰκείως μετὰ σοῦ καὶ ἐλευθερίως, ὥσπερ τῇ ἡμετέρᾳ φιλίᾳ προσήκει διαλεχθῆναι, διό τῶν ἀνθρώπων εἶναι γένη κακῶς τε καὶ ἀνοήτως κρινόντων ἐφορῶ. πολλοὶ μὲν γὰρ, οὐ δὲ ἄκροις, ὅ φασι, δακτύλοις, παιδείας ἡμμένοι, μέγα τε καὶ φρονοῦσι, καὶ τὴν ἐγκύκλιον παίδευσιν αὐτὴν ἐπαγγέλλονται, ὃ κάκιστον καὶ ἀνοητότατον εἶναι γένος, οὐκ ἔστιν ὅς τις οὐδιορᾷ, τινὲς δὲ, καὶ μάλιστα εὐφυεῖς, καὶ πολλὰ καὶ μεγάλα ἐν τῇ ψυχῇ περιλαβόντες, ὅμως οὔπω πε-

ρὶ

ρὶ τῆς σφετέρας δυνάμεως ταπεινοφρονοῦσι, ὥστε οἷον ὕπνῳ βαθεῖ κρατουμένους, οὐδέποτε πρὸς τὰς ἐπιφανεῖς καὶ περιβοήτους διατριβὰς ἐξεγείρεσθαι, καὶ τὰ τῶν πράξεων μέγιστα δυναμὴν ὑποστῆναι, τῶν μηδιωτέρων διὰ μικροψυχίαν ἀπέχεσθαι. ἐν ᾧ σε γένει ἐγκαταλέξας τις, οὐκ ἂν ἁμάρτοι, κορίνθιε. τί γὰρ βουλόμενος ὁ πάντ' ἄριστος ἐκεῖνος σὸς θεῖος ὁ μονεμβασίας ἐπίσκοπος φύσιν οὕτως δεξιὰν καὶ εὐγένειαν παραλαβὼν ἐπαίδευσε, καὶ τοῖς καλλίστοις τῶν μαθημάτων ἐπήσκησεν. ἆρά ποτε ἵνα ἐν σχολῇ ἀφανεῖ βίον ἀνώνυμον διάγων καταγηράσκῃς, ἢ πολὺ μᾶλλον, ὃ καὶ πιθανώτερόν ἐστιν, ἵνα ἐς ἄκρον παιδοτριβηθεὶς, τὴν αὐτὴν ἐκείνοις τοῖς θείοις ἀνδράσι, τῷ τε βησαρίωνι, καὶ θεοδώρῳ, καὶ γεμιστῷ, δόξαν, διὰ καλῶν ἀγώνων σαυτῷ περιάπτῃς. ὃ δύνασαι μὲν, ἂ βούλει ῥαδίως. βούλεσθαι δὲ προθύμως ὀφείλεις, ὅτι τοῦ μὴ βούλεσθαι οὐδεμία σοι σκῆψις ὑπολείπεται. φέρε γὰρ εἰ τοσοῦτον ἀπιστεῖς σεαυτῷ, μιμοῦ τοὺς νοσοῦντας, τοὺς οὐχ ἑαυτοῖς ἀλλὰ τοῖς ἰατροῖς πιστεύοντας, καὶ σὺ δὲ τοῖς φίλοις μᾶλλον ἢ σαυτῷ, πίστευε. τίνα γοῦν ἔχουσι περὶ σοῦ γνώμην οἱ φίλοι; ἔθνους ἑλληνικοῦ φῶς εἶναι κορίνθιον περιφανές. ὥσπερ προγόνους ὀνομαστοτάτους, καὶ τῶν καθ' ἑαυτοὺς ἄρξαντας ἀνθρώπων, ἀναφέροντι τὸ γένος, καὶ μετὰ τὴν τύχην ἐκείνων ἡττωμένῳ, κατὰ δὲ τὴν ἀρετὴν ὑπερέχοντι, παρὰ μόνην τὴν βούλησιν οὐδὲ ἕτερον ἐ-

πι-

πιλείπει. διὸ ταύτην μὴ φοβοῦ τὴν ἀμαθίαν, μηδὲ σὲ νόμιζε ἀμαθῆ, ἵνα μὴ ἅπαντας ἡμᾶς, οἵσε ἄγομεν ἐν τιμῇ, καὶ ἐγκωμιάζομεν, ἀμαθεῖς ἅμα νομίζῃς. εἰ μὲν γὰρ ἁπλῶς πρὸς πάντα τὰ μαθητὰ ἀνατείνειν βουλοίμεθα τὸν νοῦν, καὶ σὲ δήπου, ὦ κορίνθιε, καὶ πάντας ὁμοῦ τοὺς ἀνθρώπους ἀμαθεῖς νομιστέον. καὶ τοῦτον τὸν τρόπον οὐδ᾽ ἂν οἱ περὶ πλάτωνα καὶ ἀριστοτέλη μαθόντες ἱκανῶς δόξωσιν. ἄπειρα γάρ ἐστιν, καὶ ἀναρίθμητα τὰ ἐν τῷ σφαιροειδεῖ τούτῳ κόσμῳ συγκατακλεισθέντα μαθητὰ εἴδ᾽ ἐπὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἀποβλεψόμεθα, τούντι σὺ, ὦ κορίνθιε, διὰ πάντων, εἴ καὶ τίς ἄλλος, ἥκεις τῶν μαθημάτων, καὶ οὐδείς σου τὸ τήμερον κατάγε τὴν ἐμὴν σοφώτερος. οὐ μὴν ἀλλ᾽ εἰ μὴ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, διὰ δὲ τὸ αἰσχύνεσθαι ἡσυχάζων διατελεῖς. καί τι καὶ τοῦτο ποιῶν ἐξαμαρτάνεις. τὴν γὰρ αἰσχύνην, φόβον ἀτιμίας οὖσαν, ἀνάγκη πάθον, εἶναι. εἴ γε πάντα φόβον πάθος εἶναι φανερὸν, τὰ δὲ πάθη, εἰ καὶ κατὰ μικρὸν παραμένει, οὐδεὶς ἄν ποτε καλὰ νομίσειεν. ἐμβραδύναντα δὲ, κάκιστά τε καὶ αἴσχρότατα πάντες ἂν ὁμολογήσαιεν. διὰ ταῦτα φερομένην αὐτὴν ἐν τοῖς νεοτέροις, ἀπὸ τῆς ἀπειρίας καὶ ἀπαιδευσίας ἐξαμαρτάνουσιν. ἐν δὲ τοῖς πρεσβυτέροις καὶ τοῖς σπουδαίοις, ὧν τοὺς μὲν ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας, τοὺς δὲ ἀπὸ τῆς παιδείας φρονίμους εἶναι δεῖ, οὔτε φερομένην αὐτὴν, ἀλλ᾽ ἐξελέγχομεν ἀκριβῶς, ἃ καὶ τοιαῦτα κάλλιστα δὲ, καὶ δαιμονιώτατα, ἐν τῷ τῶν ἠθικῶν

τετάρ-

τετάρτῳ ἐν τῷ τέλει, διαλέγεται ὁ σὸς ἀριστοτέλης. οὗ τὰς μὲν γνώμας ἀκούω ἐγκωμιάζοντά σε. ἐπιτηδεύοντα δὲ παραπλησίως οὐχ ὁρῶ. οὔτε γὰρ δήπου νεώτερος εἶ, οὔτε ἀπαίδευτος, ἀλλὰ τῆς μὲν ἡλικίας ἐν τῇ ἀκμῇ, τῶν δὲ πεπαιδευμένων ἡ κορυφὴ, δι᾽ ὃ σοὶ, ἐν ᾧ νῦν δοκεῖς εἶναι πάθει, περιμένειν οὐ πρέπει. τίνος γὰρ ἕνεκα, ὅπερ φιλικιανὸς ὀνεωστὶ τελευτήσας ἐποίησε, καὶ νὴ δία καλῶς ἐποίησε, τοῦτο σὺ μὴ ποιήσης, καὶ κάλλιστα ποιήσεις; τόλμα κορίνθιε, τόλμα θαυμάσιε, ἅπαντα προχωροῦσι, τολμητέον δ᾽ εἶναι πρὸς τὰ τῶν πραγμάτων ἔντιμα, πάντες μὲν ᾄδουσι ποιηταὶ, μάλιστα δὲ ὁ τῶν ποιητῶν ὅμηρος ἄναξ, ὃς καὶ τὸν ὀδυσσέα, καὶ τοὺς ἄλλους ἡμιθέους ἅπαντας κινδυνεύοντας καὶ φιλοπονοῦντας ἐμυθολόγησεν, οὐ τοσοῦτον διὰ τὸ ἐκείνους ἐγκωμιάζεσθαι, ὅσον διὰ τὸ τῆς νάρκης ἡμᾶς ἀποξεπομένους, πρὸς τὰ καλὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἐπιστρέφεσθαι. ἑώρα γὰρ ὁ τυφλὸς, ἀλλὰ τόν γε νοῦν ἥκιστα τυφλὸς, τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, εἰ μὴ τοῖς παραδείγμασι παροξύνοιτο, ἐς τὴν ῥαστώνην δυσχερῶς ἀπικλινοῦσαν. ἄξιον οὖν πάρεχε σεαυτὸν τῶν προγόνων καὶ γνῶθι σαυτὸν ὦ γεώργε, τὰς ἐπιστήμας ἔχεις ἐν τῇ ψυχῇ, τὴν σεμνολογίαν ἐν τῷ στόματι, τὴν ἀξίαν ἐν τῷ εἴδει, ἃ καθ᾽ ἕκαστα μὲν πλείστους ἔχοντας ὁρῶμεν. πάντα δὲ εἴ τις ἕνα, ἢ μάλιστα δυὸ περιλαβόντα δηλῶσαι ἐν ἑκάστῃ πόλει δυνήσεται, μέγα ποιήσει. οὕνεκα βαρυτέρως, οἱ τὰ πάντα εὐτυχοῦντες, καὶ μὴ μετὰ

τὰ κοινῆς ὠφελείας ἐπασκοῦντες, ἁμαρτάνουσιν, ὅ σοι σφάλμα ἵνα μή ποτε ἂν ἐπονειδισθείη, τὰς τῶν φίλων ἄκουε φωνὰς, τὰς πρὸς τὴν δημοσίαν ἀνάγνωσιν καὶ διήγησιν παρακαλούσας, ἐν ᾗ τιμὴν, ὁ θεῖον ἀγαθὸν, σοφώτατος ἀνὴρ ἀπεφήνατο, μεγίστην εἶναι, πάντες, ἥκιστα κατάγε τοῦτο ψευδόμενοι νομίζομεν. ἔῤῥωσο.

Θεοφάνης μοναχὸς τῷ ὁσιωτάτῳ καὶ ἐλλογιμωτάτῳ ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς κυρίῳ Ἰγνατίῳ ἐν κυρίῳ χαίρειν.

ΕΜοὶ παντὸς μᾶλλον, ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ, κατὰ σὲ εὐχαίρειν. καὶ ἀεὶ μὲν πρότερον, νυνὶ δὲ μάλιστα περισπούδαστον, τοῖς δεξιὸν γεγονυῖαν ἔχοντι τοῖς πράγμασι, οὐκ εἰδὼς εἴ τῳ ἄλλῳ, τί ποτ᾽ ἂν ἄλλος, καὶ τὸ δὲ δήτι μὲν λείπεται ζώπυρ ἐλπίδος χρηστῆς, ἐπὶ τοσούτοις ἄρα τοῖς ἀλγεινοῖς καὶ παραμυθίας ὁποιοῦν ἀφορμὴν νῦν τε τῷ βίῳ ὅσον ἄρα λοιπὸν εἴη καὶ μεθύστερον. ὡς δ᾽ ἀμέλει νῦν τίς ἐβάσκηνε δαίμων ἔφεδρος ἀεὶ καὶ λῃστεύων, οὐκ ἀναίδην μᾶλλον, ἢ κρύφα τε καὶ σὺν δόλῳ, καὶ σαιωρούμενος ἀκάμας, καὶ ἄϋπνος τὸν ἀεὶ χρόνον, τὴν προκοπὴν τῶν βελτίων λεποδυτῶν, ὑφ᾽ οὗ ἔοικε πάντα τὰ σὰ κατερείπεται, καὶ περιφανῆ ταῖς συμφοραῖς ποιεῖται, τί ποτ᾽ ἐρῶ τί ποτε πέπονται διὰ σὲ, πάγκοινα τῇ φθορᾷ τὰ ἐκ πολλῶν χρόνων ἀγαθὰ χωρήσαντα τῇ ἑνώσει τοῦ πολυτρόφου

ϗ πολυπλασίου ἀνδραπόδου, τῷ ἑρμοδώρῳ λέγω, ὅθεν δεδηγμαι τὴν καρδίαν, ὡς διὰ σὲ οἷος ἦς, οἷος γένου ὡς ἀκούω τὰ κατὰ σέ. καὶ κλύδωνι παντάπασιν ἀπογνώσεως πάσης ἀγαθῆς ἐλπίδος αὐτίκα αὐτόθεν, ὅσαι ἡμέραι τε ϗ νύκτας παράττομαι ϗ ναυάγω. ἀλλ' ὅμως ὔποτ' ἄρ' δυσελπιςία ἐμοὶ λείπει, ϗ μνήμης ἐπὶ χρηςοῖς ἐμπόρευμαι, καὶ ὃ γάρ ἐμοὶ παντὸς μᾶλλον ποθεινόν τε καὶ τίμιον, ϗ μόνον ἐπὶ ξυμφορᾷ τοσαύτῃ τῦ γένους ἤρκει φέρον, ἥν τινα δὴ ῥαςώνην, ϗ πνεῦμα πως οὔριον ϗ κοῦφον τῇ πάντ' ἐμῇ ταλαιπόρῳ ψυχῇ, τὸ δὲ καὶ αὐτὸ ςραπὲν καὶ νοσῆσαν μικροῦ ἐν σάλῳ λοιπὸν ἤδη προδήλων νῦν, ϗ προσθήκη μοι σὺ γίγνῃ, τῶν ἄλλων μειζῶν, ὦ βέλτις' ἀνδρῶν ϗ φίλτατε, ϗ κολοφὼν τῆς παροιμίας ἐπαύζων ταῖς ἀποφάσι τύχαις, τὰς πικρὰς ψήφȣς; ϗ μάλις' ἐπισημαίνων αὐτὸς τοῖς φθάσασι δεινοῖς, καὶ κράτος ἐργωδέςατον ἀπȣντᾶν σφίσι διδούς, καὶ ὃν σὺ διαπαντός σοι τῦ ζῆν, διαφερόντως ἦρας, εἶναι πάντα πράγματι. καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα καὶ διαπαντὸς ἐπήγου ταῖς εὐχαῖς, καὶ πλεῖςον πονεῖν ἠξίους ἐμοὶ, καὶ πρὸς πάντα κάματον ὅπως ἄρ' ὁ ποιοῦν ἔξεςιν οὐκ ἂν μή ποτ' ἀποςρέπεσθαι, νῦν ἔλαθες ἤδη μεταλλάξας τὸν τρόπον ἐπὶ πᾶσι πράγμασι δυσχερὲς ϗ χαλεποῖς ὡς λέγȣσι διὰ τὸν ἑρμόδωρον, ἀλλὰ τανῦν μάλιςα μὲν ἐμὲ, ϗ ἀεὶ πρότερον εὐθυμȣμενον κατὰ τὸν βίοτον, ϗ πολυδόξως ἀνύτοντα, καὶ ἔτι πλεῖςον ὡς ἂν εἰ-

εἰπὼν, φλέγων ἐκτόπως εἶχετε καὶ ἔχει πόθος τε καὶ σπουδὴ ὑπερβαλλόντως, ἐξηρτισμένης μοι τῆς καρδίας ἐπὶ σοὶ, καὶ ὡσανεὶ ζωηφόρον ἐντεῦθεν ἐκπνεύσης, καὶ θαλπομένης αὔραις ἀτεχνῶς διενδόταις, ἔνδον καὶ δροσοφόροις κατὰ παντὸς τοῦ λυποῦντος, καὶ τὸ περιλειφθῆναίμοι σεαυτὸν ἐν ἀγαθοῖς, ὡς ἄρ' εἶχε σέως, καὶ ἀεὶ πρόσω ἤεις, καὶ τοῦ χρόνου καθ' ἅπαξ ἄθωον καὶ ἀλώβητον, καὶ πᾶσα ἐπηρεία, κομιδῇ πάντων διικταιότητόν σε καὶ πάντων ἐμοὶ τιμώμενον δεικνύοντος, καὶ τὸ δ' εἶναι μάλις' ἐπέπισμεν ἀσφαλέστατα, μετὰ τῆς ἐπιστάσιος τοῦ πεῖραν ἄσειστον ἐν τούτοις δεδωκότος οὐχ ἧττον ἢ πρὶν ἐν τῷ νῦν ἐργώδει, καὶ δυσαντήτω μοι, καὶ πολυκύμονον χρόνῳ, ἐπειτάμε πάσης ἀληρημένον πρὶν δοκούσης διαπραγίας, πῶς οὐχ ἡγησαίμην δυστυχίαν τῷ πράγματι, καὶ τοίνυν τηρητέον τὸν μὲν καὶ προσηκτέον, διὰ μάλ' ἀχολούμενον τὸν νοῦν. ὡς ἂν ἄρ' εἰκὸς τόδε καὶ ἀνεμέσητον, ἅμα καὶ πρὸς τὸ γινόμενον ἅπαν. καὶ τὴν ἄχολον καὶ τὴν χνικὴν ἕξειν κατ' ἀριστοτελῆς τῆς ἐργασίας, καὶ πάντ' διδιοίκητον ἀνύτειν, ἅμα δὴ καὶ πρὸς τὸ κρατερῶς καὶ μὴ ἀνειμένως, ἀποδύεσθαι, καὶ συνίσασθαι καὶ συναθλεύειν. πρὸς τοὺς ἐπιτιθεμένους ἑκάστοτε μετὰ τοῦ καιροῦ. καὶ δυνάσθαιπως οἰκονομεῖν τε καὶ φέρειν γενικῶς τὰ ξυμπίπτοντα πάντ' ἐργώδη, καὶ μὴ τῶν προσηκόντων ἑκάστοις ὀλιγωρεῖν ἁμηγέπη, καὶ ἅμα ῥητὸν ἐρεῖν, ὃ καὶ ἴσως ἐρεῖν αἰσχύνοιτ' ἄν τις, καὶ ἴσως ὅλως ἀμφι-

οἰγονοεῖν αἰσχύνοιτο, πρὸς τὸ τοῦ ἤθους καὶ τῶν τρόπων ἀλικτενές. καὶ πάσης προσπαθείας ἑαυτῷ καὶ καπηλείας ἀνώτου ὁ παντάπασί μου ὡς ἀληθῶς, ἀπότροπαιον καὶ ἀπευκταιότατον, ὥς τε καὶ μόνον ἐρεῖν, καὶ μόνον ἐν ᾧ θέσθαι, ἔρρωσο. καὶ τὸν ὑμέτερον ἀδελφὸν καὶ συναγωνιστὴν καὶ συνέριθον πρὸς ὅπερ παρὰ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας αὐτῷ κεχάρισται, δηλονότι, τὸ τοῦ ῥήτορας ὀφφίκιον, τὸν κατὰ ἱερόθεον ἀσμένως ὑπόδεξαι. ἔδει γάρ σε χαρῆναι καὶ εὐφρανθῆναι ἐπὶ τῇ τοῦ ἀδελφοῦ προσαγορεύσει, εἴθε τοιούτους αἱ ἐκκλησίαι προτιμῶεν καὶ προϊστάναι ὡς ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἂν ἀνορθοῖντο τὰ ἡμέτερα, διὰ τοῦτο χαῖρε καὶ εὐφραίνου ἐπὶ τοιούτοις καλωπίσμασι τοῦ γένους ἡμῶν. μηνὸς γειγνιῶντος ζ´ φθίνοντος.

Τῷ ὁσιοτάτῳ ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς πατράσι κυρίῳ ἰγνατίῳ τῷ ἐλλογιμωτάτῳ. δόσθω ἐν χίῳ.

Θεοφάνης Μητροφάνει τῷ θεοφιλεστάτῳ.

Ὁ Μὲν τὴν εὐκαιρίαν τῶν πραγμάτων προδιδοὺς, πρόδηλον τῆς τῶν καλῶν διαμάρτοι θήρας, θεοφιλέστατε πάτερ. ἐπεὶ καὶ πάντα καλὰ ἐν καιρῷ αὐτῶν, ὁ ἐκκλησιαστὴς ἐδίδαξεν, ὅσοι δ᾽ αὖ γε καὶ τοὺς λόγους λειποτακτήσαντες φέροντες ἑαυτοὺς ἐνεχείρισαν σμικρολο-

γίαις τισὶν, οἷς ἀεὶ παραμένειν ἀνάγκην ἔχουσιν ἄξεπτον, καὶ ξενηλασίαν τινὰ, τῶν πρότερον ἐκείνων ἀγενῶν λογισμῶν πεπόνθασιν, εἰ καὶ μὴ δοκοῦσι καθάπαξ ἀνήροτον καὶ ἀκατέργαστον τὴν τῆς διανοίας καταλίπειν χώραν, ὡς καὶ οἱ βαρὺ γειόν τινα καὶ λιπαράν τε διάδα σφέτερον καταχερσώσαντες, καὶ συγχωρήσαντες ἐξυβρίσαι καὶ ὑλομανῆσαι πῶν ἀνονήτων. ὅθεν ἔδει οὐχ ὡς ἐπιστάται τινὲς βάσκανοι καὶ τυραννικοὶ παντάπασιν ἀμβλώσαντες τὸ τοῦ νοῦ μεγαλοφυὲς καταλιπεῖν ἀργὸν, καὶ περὶ τῶν ἐπεισοδιαδικῶν φροντίζειν, ἀλλὰ μὴ περὶ τῶν αὐθυπάρκτων διὰ τὸ μὴ μεταπαρασκευῆς ἀκμαζούσης, καὶ διανοίας ἀσείστου φρονήματος, τῇ τῶν ὄντων ἐπισχολάζειν θεωρίᾳ. ἧς οὐδὲν τί ποτ' ἂν ἄλλο γένοιτο κατ' ἀνθρώπους ἥδιον, ὡς ὅταν τις ἑαυτοῦ γενόμενος ὅλος, καὶ τοῖς τῆς σοφίας συνουσίας ἁρμοῖς ἐπινεύσειεν, εἰς ἂν ἔκδημον καὶ ἀμέριστον ἑδρασμὸν, ὡς ἐν μοναυλίᾳ ἀπόλυτον ἐπόπτην ἀφήσῃ πρὸς ξύμπαντα τὸν κόσμον, διαίρων ὁμαλῶς τὼ ὀφθαλμὼ, καὶ καταθέμενος τὰς ἀμνηθήτους ἁρμονίας, καὶ θειοτάτην ἐπαφὴν ἐφαπτόμενος, μὴ κατοχλάζων καθάπερ τὸν ἀπέραντον δίαυλον, ἀλλοῖον πρός τινα πομπὴν, ἀκύμανά τε καὶ ἔμμουσον ἐκδημῶν, ἀνήνυτον μὲν, ἄπονον δέ. καὶ ἄριστον μὲν, ἡδύστον δὲ μετὰ μεγάλης τὴν τοῦ παντὸς οὐσίαν ἀνακουφίζει καὶ τὰ τῆς θεωρίας ἀναπεταννύει λαίφη, ἐπιξενούμενος καὶ καταστρυφῶν, ἅττ' ἂν δοκῇ, καὶ ἃ βέλτιστα τοιαύτου τοί-

τοίνυν ὡς τὸ πάττειν εἰδὼς θαυμάσιε, παραινῶν ἡμᾶς ὅρον ὁρίζει φιλίας τῆς ἀρίστης, οὐ τῆς ἐχούσης τὸ χρήσιμον, οὐδὲ τὸ ἡδὺ, ἀλλὰ τῆς δ' ἀρετῆς, καθότι καὶ ἑκάστη τῶν ἀρετῶν κατ' ἀριστοτέλην, φιλία ἐστὶν αἰτία· τὸ γὰρ ἀγαθὸν πᾶσίν ἐστιν ἐραστὸν, ὅθεν καὶ ἡ τοιαύτη φιλία καὶ ἀντιφιλία καὶ ἀντιπροαίρεσις δι' ἀλλήλους λέγεται. φίλον μὲν γὰρ τὸ φιλούμενον τῷ φιλοῦντι, φίλος δὲ τῷ φιλουμένῳ καὶ ἀντιφιλῶν, ὥστε αὕτη ἐν ἀνθρώποις μόνη φιλία, ὡς μόνη προαιρέσεως αἰσθομένη, αἱ δ' ἄλλαι καὶ ἐν τοῖς θηρίοις, οἷον τὸν τρόχιλον τῷ κροκοδείλῳ, καὶ τὰς διοδείας τοῖς μάντεσι. μὴ παύσαι ὅ τοίνυν τούτοις χαίρων, καὶ ταῦτ' ἐπιδεικνύμενος, καὶ παραινῶν, καὶ ποιῶν, ὡς δυνάμενος πάντ' ἀνακρίνειν τῷ πνεύματι.

Ἐπιγραφή.

Τῷ αἰδεσιμωτάτῳ καὶ θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ, κυρίῳ μητροφάνει, ὡς ἡμετέρῳ δεσπότῃ καὶ πατρὶ ἐν κυρίῳ.

Τῷ θεοφιλεστάτῳ καὶ σοφωτάτῳ τε καὶ λογιωτάτῳ ἐπισκόπῳ κυρίῳ μητροφάνῃ θεοφάνης ά... ἐν κυρίῳ χαίρειν.

ΕΧω τὸ νικᾶν σε τοῖς φιλικοῖς, θεοφιλέστατε ἡμέτερε ἐν χριστῷ πατὴρ καὶ δέσποτα, ἐν

ὢν τοῦ πρότερος προσεπιστέλλειν, αἰτῶ σε δ' ἄν τι ταύτης τῆς προθυμίας οὐδὲν τῶν ὄντων ἐν κόσμῳ, ἀλλὰ φιλίαν ἀληθεινὴν, πράγμα τῶν σπανίων νῦν μάλιστα, καὶ παρ' ὀλίγοις δι-εισκόμενον. καὶ ταύτης ἡμῖν αἰτίας, ἔτε συγ-γένεια γένους, οὔτε κοινωνία πατρίδος, οὔτε, ὅφησιν ὅμηρος, ὁμηλικία ἐρατεινὴ, ὅσον ὁμοδο-πία καὶ τὸ τοῖς αὐτοῖς χαίρειν, ὃ μάλιστα πή-γνυσι τὰς φιλίας καὶ βεβαιοτέρας ἐργάζεται. ταύτη γε τοίνυν ἡμῖν ὀρθοδοξίας, καὶ ὁ τοῦ θείου νόμου θέσμους. ὑπὲρ ὧν ἀπόστολοι μεγαλοψυ-χίᾳ ἑαυτοὺς φραξάμενοι, τοσούτοις πολέμοις συῤῥαγέντες, ἀρκοῦσαν εἶχον παράκλησιν τὴν τῶν ἀγώνων ὑπόθεσιν, οὐ γὰρ ὑπὲρ οἰκίας, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δεσποτικῆς δόξης ἔπασχον, ἅ-περ ἔπασχον. οὕτω καὶ ἡμεῖς ὅταν μὴ δι' οἰκεί-αν σκαιότητα, ἀλλὰ διὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ δι-καιοσύνην πάσχομεν, ἀλύειν οὐκ ὀφείλομεν. ἀρκεῖ γὰρ ἡμῖν πρὸς κόσμον καὶ πρὸ τῶν μελ-λόντων στεφάνων, ἡ τῶν ἀγώνων ὑπόθεσις, ἀλ-λ' ἡσυχάζοντες ὑμεῖς, οὐ τῇ δυνάμει τινὰ, ἀλ-λὰ τῇ μελλήσει ἀμυνόμενοι καὶ μόνοι οὐκ ἀρχό-μενοι τὴν αὔξησιν τῶν ἐναντίων, διπλασιου-μένην δὲ καταλύοντες, καίτοι ἐλέγεσθε ἀσφα-λεῖς εἶναι, ὡς ἄρα ὁ λόγος τοῦ ἔργου ἐκράτει. εἰ οὖν καί τινες ἄλλοι, νομίζομεν καὶ ἡμεῖς, ἄ-ξιοι εἶναι τοῖς πέλας ψόγου προσενέγκειν. ἀλ-λ' ὥς τε καὶ μεγάλων τῶν διαφερόντων καθε-στώτων ἐπ' αὐτοῖς οἱ τὸν θεὸν ὁμολογοῦντες εἰ-δέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνούμενοι. τῷ, τε γὰρ δια-

πτύ-

πτύειν τὰ παρ' αὐτοῦ κελευθέντα, τῷ, τε ἑτέρους παρασκευάζειν βλασφημεῖν αὐτὸν, νόθους ἑαυτοὺς ἀπελέγχουσιν. τοιοῦτος ὁ Βεῤῥοίας, ὁ παρὰ δύναμιν μὲν τολμητοῖς, παρὰ γνώμην δὲ κινδυνευτοῖς, καὶ ἐν τοῖς κινδύνοις εὔελπις. ὃς ἃ μὲν ἐπινοήσειε, μὴ ἐπεξέλθοι οἰκείων στέρεσθαι ἡγεῖται, ἃ δ' ἂν ἐπέλθοι κτήσηται ὀλίγῳ πρὸς τὰ μέλλοντα τυχεῖν πράξοι. ἣν δ' ἄρα τοῦ πείρᾳ σφαλείη, ἀντελπίσας ἄλλα ἐπλήρωσε τὴν χρείαν. μόνος γὰρ ἔχει τε ὁμοίως καὶ ἐλπίζει, ἃ ἂν ἐπινοήσει, καὶ ταῦτα μετὰ πόνου καὶ κινδύνου δι' ὅλου αἰῶνος αὐτοῦ μηχανώμενος, ὥς τε καί τι αὐτὸν ξυνελὼν φαίη πεφυκέναι ἐπὶ τῷ μήτε αὐτὸν ἔχειν ἡσυχίαν, μήτε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ἐὰν ὀρθῶς ἂν εἴποι. ᾧ ἄν τις οὐδ' ἀλόγων ζώων ἀγέλην ἐγχειρίσειε, μή τι γε λογικὴν ἀνθρώπων ὡς ἀνθρώπους τετραγῳδημένους ἐπὶ πάσης ὀρθῆς πίστεως. κἀκ τῶν δρωμένων μυρίας σκανδαλίζειν ψυχὰς οὐ παύεται. τῆς σῆς τοίνυν ἐστὶν ὦ τίς ἐ καλέσας ἀξίας εἰ προσείπω μεγαλονοίας. τὴν μὲν ἀκριβῆ τῶν πλημμελημάτων αὐτοῦ δίκην, τῷ ἀδεκάστῳ δικαστηρίῳ δηλῶσαι, οὐ γὰρ οἷόν τε αὐτὸν ἐντεῦθεν τὴν ἀξίαν ἀποδοῦναι τίσιν. κινηθῆναι δὲ ἀμῆναι τοῦτον καὶ ἀποσοβῆσαι, εἴπερ φρονοῦμεν ταῦτα, εἴ τι τῇ οἰκείᾳ ὑπολήψει βοηθῆσαί τε τῇ Βεῤῥοιρότων ἐκκλησίᾳ ἕνεκε θεοῦ καὶ ἀληθείας, τυραννηθείσης παρ' αὐτοῦ. οὐ γὰρ βίᾳ καὶ τυραννίδι, ἀλλὰ πειθοῖ καὶ προσηνείᾳ ἡ τῶν ἀνθρώπων σωτηρία

κατὰ τὸν ἀπόστολον κατασκευάζεται. διὸ καὶ τὸ κύρος ἔχει ἕκαστος τῆς οἰκείας σωτηρίας, ἵνα καὶ οἱ στεφανούμενοι, καὶ οἱ τιμωρούμενοι, δικαίως ὑπομένοιεν, ὅπερ ἥρηνται. ἔρρωσο καὶ ἡμῶν μέμνησο ἐν ταῖς πρὸς κύριόν σου ἐντεύξεσιν.

Θεοφάνης ὁ . , . . τῷ σπουδαιοτάτῳ κυρίῳ ἑρμοδώρῳ ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Εἰ μὲν καὶ ἄλλῳ τινὶ τύχη βάσκανος ἐπικωμάζῃ, τίμοι λέγειν. ἐμοὶ δ' ἄντικρυς ἄρτι νῦν ἐπεκώμασα ἀλλ' ἥδιστ' ἂν εἴη ὡς τὰ τοῦ πράγματος ἂν ἄλλα. ἰδοὺ γὰρ κατὰ πλάτωνα ὁ πρῶτος, καὶ ὁ δεύτερος, ὁ δὲ τρίτος ποῦ; μὴ τοῦτο τοίνυν σε πείσῃ, βέλτιστε, μὴ καὶ τοιοῦτον ἕκαστον εἶναι, οἷσπερ ἥδεται ξυνών, μέτρου στε παρακατέχειν ἀποδίδοντα, καὶ τὸ μηδὲν ἄγαν προσάπτοντα. ὥς τε μηδρὺ ἢ τῶν δεόντων ἐκεῖναι, ἢ τῶν μὴ δεόντων ἐλλίπειν. κατὰ τοῦτο γὰρ ἔχουσι καὶ ἀποτελέσματα τὴν ὁμοιότητα, πρὸς τὰ προσεχῆ αὐτῶν αἰτία ἡ τοίνυν ἐσχάτη μακαριότης τῆς καθ' ἡμᾶς φύσεως, ἐν τῇ τοῦ νοῦ ἐνεργείᾳ συνίσατο οὕτω τοῦ φιλοσόφου κἀν τῷ ἐννάτῳ τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ, καὶ ἐν τῷ ϛ' τῶν ἠθικῶν λέγοντος καὶ πρόγε πάντων τῆς αὐτοαληθείας οὕτω διδασκούσης, αὕτη ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν καὶ δεσπότην, τὴν πρώτην καὶ καθαρωτάτην ἀλήθειαν. ἡ γὰρ καθαρὰ ἐνέργεια

γεια τελειοτέρα ἐςὶ, τῆς μεμιγμένης δυνάμει. οὐ γὰρ ἦν ὄν, ἀλλ' ἦν τοῦ ὄντος, ταῖς χαμμικαῖς ἀναγκαῖς διά τινων ἐπισοδιωδικῶν καὶ χωνυσ τὸ εἶδος, κατ' οὐδὲν ἄρα ἴδιον, καθὸ δηλονότι τὸ ὑπὸ τοῦ νοῦ δυνάμενον ὅπως δηποτοῦν λαμβάνεσθαι. ἐκ γὰρ τοῦ ᾧ ἐςιν, ἢ ὅπερ ἐςὶν ἐγκεῖσθαι, ὅθεν καίτινες ἀπὸ τῶν ἀριςερῶν λαγίνων τὰς ἀφορμὰς ἐξαντλοῦντες, ἐκ τῆς ἀφετηρικῆς διοπτίας τὰ παραδείγματα διδόασιν, ἅπερ οἷα σκιαὶ σωμάτων παρέπονται. εἰ καὶ ἡ παίδευσις καὶ τὸ ἔθος ἰχὺν ἔχουσι φύσεως, ἐξ ὧν πάντως συμβαίνει, τῶν ἀπὸ νεότητος ταῖς ψυχαῖς ἐντετυπομένων, οὕτως ἰχυρῶς ἔχεσθαι, οἷα εἰ φυσικῶς ἂν καὶ καθ' ἑαυτὰ ἦν φανερὰ, εἰ τὰ καὶ ἡ τῆς οἰήσεως πρόληψις, ὕδρας τι πολυκεφαλώτερον καὶ χεῖρον θηρίον ἐπιφυὲν, οὐκ ἐᾷ τῷ μεγάλῳ φωτὶ ἀτενίζειν, μηδ' ἀτρέμεσιν ὄμμασιν τὰ ἀπόρρητα δοξάζειν. ἀλλὰ τὴν τῆς φιλανθρωπίας ὑπερβολὴν, ἀσθενείας ὑπεροχὴν φαντάζονται. ὥσπερ οὖν ἐσχάτης ἂν ἦν μανίας, εἴ τις ἰδιώτης ὢν, τὰ παρὰ φιλοσόφου προβαλλόμενα, ψευδῆ πάντως ἐνόμιζεν, εἰ ταῦτα νοεῖν οὐκ ἠδύνατο, οὕτω καὶ πολλῷ πλέον ἐσχάτης ἀμαθίας ἐςὶν, εἴ τις ἃ θεόθεν ἀγγέλων διακονούντων ἀπεκαλύφθησαν ὑποπτεύοι ψευδῆ. ὅτι μὴ λόγῳ δυνατὸν τὰ τοιαῦτα ἀνερευνᾶσθαι. ὁ γὰρ ἡμέτερος νοῦς οὕτως ἔχει πρὸς τὰ τοιαῦτα, ἃ φανότατα τῇ ἑαυτῶν φύσει εἰσὶν, οἷα δὴ τὰ τῶν νυκτερίδων ὄμματα πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ ταῦτα ἐμποδὼν καθι-

θισάμενός τισι μὲν ὁ δεσμὸς τοῦ σώματος, ἄλλοις δὲ ἡ ἁπλῶς λεγομένη ἀνάγκη. πολλοῖς δὲ καὶ ἐξ ἀμελίας καὶ ῥαθυμίας γένοιτ' ἂν ἡ εἰς ταῦτα ζημία, ὥστ' ἄνευ τῆς ἄνωθεν ῥοπῆς ἐπὶ τὴν τοιαύτην τῆς ἀληθείας ζήτησιν ἀδύνατόν ἐστιν ἐλθεῖν. ἀλλ' ἐλάχιστοι παντάπασιν, ὑπιέναι ἐρῶνται καὶ τῇ τῆς αὐτῶν φύσεως εὐφυΐᾳ, ὥς θ' ὑπολαμβάνειν τῇ ἑαυτῶν γνώσει, δύνασθαι πᾶσαν τὴν τῶν πραγμάτων οὐσίαν μετρεῖν. καὶ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς, νομίζοντες εἶναι πᾶν ἀληθές. τὸ δ' ἐναντίον ὃ μὲν δοκεῖ ψεῦδος καί τοι τὴν ἀγαθὴν ἔφεσιν, ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώπων διανοίαις τοῦ θεοῦ φυσικῶς ἐγκεντρίσαντος, καὶ διὰ τοῦτο, οὔτ' ὀρθῶς τὰ πράγματα τάττονται, οὔτε καλῶς διοικοῦσιν, ἐπειδὴ ἁπάντων πρός τι τέλος τεταγμένων, καὶ τῆς τάξεως τὴν κλῆσιν ἀνάγκη πρὸς τὸ αὐτὸ λαμβάνεσθαι. τότε γὰρ τῶν πραγμάτων ἕκαστον ἄριστ' ἂν διατεθείη, ὅταν ἁρμοττόντως πρὸς τὴν οἰκίαν τίθεται τάξιν, καὶ τὴν ἰδίαν ἀπλανῆ φυλάττει προσηγορίαν, διὸ καὶ πρὸς τὴν τοιαύτην ἀναζοπὴν καὶ τὴν τῆς ἀστάρτης καὶ τοῦ χαμὼς βδελύγματος καθαίρεσιν καὶ ἡ θεία σοφία σάρκα ἐνδῦσα, ἑαυτὴν ἐληλυθέναι μαρτυρεῖ. ἐγὼ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα καὶ εἰς τοῦτο γεγέννημαι εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τὴν ἀλήθειαν. ὥς τε καὶ καινὸν ὄνομα δέδωκε, καὶ πάντας διδακτοὺς θεοῦ πεποίηκε. καὶ εἰς καινὸν πολιτείαν κατέστησε, καὶ τοῦτο δηλότερον ἢ τὰ πράγματα τοῦ εἶναι ἔχει, θάτερον ἄρα τῶν ἐναντίων προσίεσθαί σε δεῖ φίλτατε,

τε, καὶ τὸ λοιπὸν ἀποθεῖσθαι, τὸ τῆς ἀληθείας ἐναντίον, ἀφορίζεσθαι ψεῦδος, ὃ τῇ εὐλαβείᾳ πάντως ἐναντίον ἐςὶν, ἥτις δεῖ κ̓ εὐσέβεια ὀνομάζεται, κ̓ τοὐναντίον τῷ ψεύδει, τὸ τῆς εὐσεβείας ὄνομα κεῖσθαι καὶ ἐν οἷς ἀγαθοῖς ἐπαργήνωσαι, κ̓ πρὸς ἀγαθὸν ὑψιλότερον ὑπὸ τῆς θειᾶς προνοίας τετάχθαισε νοῦμεν, ὥς τε καὶ τὸν νῦν ἔδει πρός τι μεῖζον ἀνακληθῆναι τούτων. ἐφ' ἃ δυνατὸν τὸν λόγον φθάνειν ἐν τῷ παρόντι, ἵν' οὕτως ἐπιθυμεῖν, ἀλλ' οὐ τῇ μαθήσει, καὶ τῇ σπουδῇ πρὸς ἄλλο τι τεθῆναι ὃ τὸ τῆς παρούσης ζωῆς κ̓ πάντα εἴδους ἐςὶν ἐπέκεινα, καὶ τοῦτο μάλιςα ὀρθοδόξῳ κ̓ ἀνοθεύτῳ δόξῃ, ᾗ τις τὰ πνευματικὰ καὶ αἰώνια ἀγαθὰ ὑπισχνεῖται, ἵν' ὥσπερ οἱ πυῤῥήνως διὰ τοῦ τῶν δακτύλων πιέσματος πρὸς οὐρανὸν ἀφεθῆς οἷα ἢ βέλος ἐντέχνου τοξότου χειρὶ πρὸς τὸν ἄνω σκοπὸν ἀποπεμφθῆς, κ̓ τὸν ἑρμὴν ἐς τὸ παντελὲς ὁ θεῖος κ̓ πρῶτος λόγος ἀναιρήσεται, κ̓ ἀπὸ κινήσεως εἰς ςάσιν μεταςρέψειε τὴν σὴν πολιτείαν, ἵνα μὴ τιχωλανῆς ταῖς ἰγνύαις παρ' οὗ πᾶν δώρημα τέλειον καταβαίνειν εἴωθεν ἐφ' ἡμᾶς. ταῦτα τοίνυν ἔγωγε, ὁ πρὸς τὴν σὴν ψυχὴν ἀνακεκραμένος διὰ τῆς καλῆς ἐπιςολῆς, κ̓ θείῳ πρὸς σὲ ἀνήφθην πυρὶ, κ̓ διαπεφλεγμαι πρὸς σὲ τὴν καρδίαν, ἐξερεύξαμαι εἴπως ἐνῆν κ̓ αὐτὰς ἄν σοι τὰς πνευματικὰς δέλτους ἀνέωξα. κ̓ ἀποκάλυψα σοι τὰ κρύφια. τοῦτο δὲ τῆς πρώτης φιλοσοφίας ὅρος ἐςὶ, καὶ τῶν ὑπὲρ ὑμῶν ἐχόντων. ἡμεῖς δὲ κά-

τόπου

τόπȣ καὶ πρὸς τὴν ὑπωρείαν βαδίζοντες, ὡς οἷόν τε ἦν τὸν πόθον ἐνεδείξαμεν, σὺ δὲ ταῦτα πίστευε, ἄρξαι, δράμε, διακαρτέρησον, καὶ εἰ μὴ φθάσης, ἀλλὰ τόγε προκόψαι ἡδύ. ὃς γὰρ εὐσεβῶς ἀνιχνεύει τὰ ἄπειρα, εἰ καὶ ποτὲ μὴ ἐπιτιγχάνοι, ἀεὶ μέν τοι προκόπτει τῷ προϊέναι, καὶ ταῦτα τῷ μέλλοντι ταμιεύεσθω πνεύματι. εἴης ȣ̃ν ἐρρωμένος. ὑγιαίνων ψυχῇ τε καὶ σώματι, τῆς θείας σοι χάριτος ἀεὶ συνεργούσης, εἰς ἅπαν ἀβȣ́λητον, τιθεμένης ἀτέλεστον. ποσειδεῶνος θ´ ἀρχομένου.

Θεοφάνης α´.... μιχαήλῳ τῷ ἑρμοδώρῳ τῷ λησάρχῳ.

ΟΥ´ μὴν ἐγώ γε κόρον ὀψὲ λαβεῖν σε τȣ̃ βασκαίνειν, βȣγονὲς ἀνδρόπρωρον κατ´ ἐμπεδοκλέα, ἢ μᾶλλον ἐρεῖν, κάμηλον ἄρα μόλις ταῖς καθ´ ἡμῶν κακηγορίαις ϛ τῷ πρὸς ἡμᾶς πράγματ´ ἔχειν, καὶ διαπληκτίζεσθαι τὸν ἀεὶ χρόνον ἐνέξει λαβόντα τὸ κακορραφεῖν, καὶ ἤδη λοιπὸν ἐννεάσαντα. καὶ γὰρ καὶ πάντων εἶναί φασι τῷ χρόνῳ κόρον, καὶ ἥγε τοιαύτη κατ´ ἀνθρώπων σπȣδὴ καὶ τȣ̃ βίου πρόθεσις καὶ ἅμιλλα, τῷόντι καματηρὸν καὶ πολύμοχθον. ἐπεὶ δ´ ἔοικας τὸν παλαιὸν ἡμῖν ἀποδεικνύειν ἀληθῆ λόγον, ὡς ἄρα οὔποθ´ ὁ φθόνος γηράσκει, ἀλλ´ αὔξει μᾶλλόν γε μὴν τῇ ἡλικίῃ καὶ συμπρόεισι, καὶ συντάττει σοι καθ´ ἡμῶν ἐπιστολί-

λίδεια ἀπρεπῆ, πάσης ἀμαθίας καὶ ψεύδους καὶ ἀναισχυντίας ἔμπλεα δοκεῖ βέλτιςον. καὶ οὐκ ἂν ἡμᾶς ἀπεικὸς εἴη δευτέρους ἐπιόντας ἀμύνασθαι, κἂν εἰ παρὰ φύσιν καὶ παρ᾽ ἔθος τοῦ θ᾽ ἡμῖν ὡς ῥάδιον καθορᾶν τοὺς εἰδότας ἡμᾶς νῦν δὴ θ᾽ ἡμᾶς ἐκβιάζῃ δοῦλος ἐκγενέτης καὶ ἀνδραπόδου ἀτιμίας, μεγάλα καθ᾽ ἡμῶν βουλόμενος ὡς δ᾽ ἀμέλει δοκεῖς καὶ δυνάμενος, ἔξω τῶν ἡμῖν εἰωθότων πειρᾶσθαι, ἀτόποιμεν τ᾽ ἂν εἴημεν καὶ παντάπασι βραδεῖ; καὶ ψυχροί τινες τὴν γνώμην, εἴ σου μή τι γε εἰδότος λέγειν. ὅμως γε μὴ καμόντος ἐν τοῖς πρώτοις, ἀλλ᾽ ἀεὶ θερμότερον ἐξάπτοντος καὶ φιλοπονοῦντος τῷ καθ᾽ ἡμᾶς φθόνῳ, ἡμεῖς ἰσχυρότεροι πρὸς τὸ λέγειν ὄντες, καὶ δικαιότεροι πρὸς τὸ μάχεσθαι, καθάγε καὶ σύ, εἴπερ καὶ διάβολος καὶ συκοφάντης κατὰ τὴν πρόσκλησιν τὴν σὴν ἐπιφαίνῃ τοῖς ἐμοῖς, ἀλλ᾽ ὅμως καὶ ἄκων προσμαρτυρήσεις. οὐ γὰρ σκιαμαχεῖν ἡμῖν ἀτεχνῶς συμβαίνειν καθάγεσοι, κατιδόσιν ἀκριβῶς, ἄττασοι τῇ γραφίδι τὸ θράσος καὶ ὁ φθόνος μεταμανίας κατέρας ἐχορήγησεν. ἀφίκετο γὰρ πρὸς ἡμᾶς ἐκεῖθεν, ὅθεν ἀπέσειλας ἐκεῖνο σου τὸ μιαροψευδογραμμάτιον. καὶ θαυμάζειν μοι ἔπεισι πῶς εἰς τοσοῦτον ἀναιδείας χωρῇ, τυφλὸς ὢν ἄντικρυς πρὸς τὰ καθ᾽ ἡμᾶς, αὐτὸς δὲ κλήψειν ὑπολαμβάνων καὶ λήσεσθαι σοφιζόμενος, καὶ τί περὶ τούτων ἡμῖν ἔμελλε. τί δὲ δικαίως ἐντεῦθεν ἦν ἡμῖν δυσχεραίνειν, εἰ μὴ συνήδειμεν ἑαυτοῖς οὕτω

γρω-

μένοις ὥσπερ ἂν εἰ καὶ καταμεθυόντων, ἢ κλεπτῶν, ἢ ἄλλων ὧν τινων ὂν φαύλων, αὐτὸς μὲν ἐγγραμμάτους προδιδάσκων ἀρετὴν ἀνθρώποις, βαρὺ δ' ᾤοντο τοῦτό τινες, οἳ συνῄδεσαν ἑαυτοῖς ἐνεχομένοις τῇ κακηγορίᾳ. περὶ μὲν οὖν ὧν τῇ ἀληθείᾳ συνηγορήσαμεν καὶ συνηγοροῦμεν, διδασκαλικῆς παρὰ τῆς τοῦ θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας τυχόντες καθέδρας, καὶ θεοκύρηκος σφραγίδα τῇ τοῦ τελεταρχικοῦ πνεύματος φωτιστικῇ δυνάμει σφραγισθέντες, καὶ ἔτι συνηγορήσομεν θεοῦ διδόντος ἡμῖν πρὸς τοῦτο τὴν δικαιοσύνην, κἂν εἰ σοίγε παντάπασιν ἀνιαρῶς προσποιῆται, καὶ μέσην πλήττομεν σοι τὴν καρδίαν ἐκ τούτων, καὶ ξυμπίπτειν αἴτιοι σοι γιγνόμεθα πλεῖς ἄχθη ἠθῶν μειζόνων, ὅσαι ἡμέραι σχεδὸν ἐπιφορτίζοντές σοι κατωμαδὸν, ἀπ' ἄνθρωπε ἄνθρωπε, ὃν ἐξ ἀνθρώπων προώλην τε καὶ ἐξώλην γενέσθαι, καὶ πάσης ἀλλότριον δόξης, ἐφετὸν τοῦτο πάλαι σοι, καὶ πάντα τρόπον εἰς τοῦτ' ἐπόνησας, καὶ ἀεὶ πονεῖς καὶ πειρᾷς, περὶ τοίνυν τοῦ ἡμετέρου βίου, εἴτε ἀρετῆς αὐτῷ μέλει, εἴτε κακίας ὡς αὐτὸς λέγοις, ἄλλοις πιστεύειν ἐχόμενοι τὴν κρίσιν, τοῖς βέλτιον ἢ κατὰ σὲ κρίνειν δυναμένοις, καὶ ἀπαθέστερον, καὶ ἀποχρώντως ἐξ αὐτῶν ἔχοιμεν, καὶ στεργομεν οἷς ψηφίζονται. ἐρρέτω δ' ἄδρας, καὶ σύγ' εἰ βούλει μετὰ τοῦ σοῦ βραβευτοῦ ἑρμοῦ τοῦ παλιγκαπήλου ῥήγνυσθαι συγχωροῦμεν, πιστεύειν δέ σοι τὴν περὶ τούτου κρίσιν, καὶ τῇ τῆς σῆς ἀβλεψίᾳ

βα-

βασκανίας, ὃ πρὸς ἡμῶν αὐτῶν ποιούμεθα, καὶ αὐτὸς σὺ, σοίγ' αὐτῷ ἦν ἄρ' ὁ ποιῶν σωφρονῆς οὐκ ἂν πιστεύοις τὴν περὶ ἡμῶν καὶ τῶν ἡμετέρων συνταγμάτων κρίσιν καθ' ἡμῶν μεμηνὼς, καὶ τοῦτ' αὐτὸς σεαυτῷ κάλλιστα συνειδὼς, εἰ καὶ ὁπωσοῦν ἀναφέροις καὶ κρίνειν ἔχοις. ὅτι δ' οὐκ ἐφ' ἡμᾶς ἡ παρασκευή τοι ἐκ τῆς πρώτης ἐπιστολῆς, καὶ ὁ σκοπὸς ἦν ἐν σκότῳ βάλλων, εὔηθες ἂν εἴη σοι κομιδῆ, πειρᾶσθαι πείθειν καὶ κλέπτειν καὶ σοφίζεσθαι, καὶ μάλ' ἐπόνεις καὶ πονεῖς τῇ δεινότητι ταύτῃ τῆς βασκανίας καὶ ἀπάτης καθ' ἡμῶν. σὺ γὰρ εἰ ὁ πολλάκις ἀναιδεῖ καὶ πλατεῖ στόματι, κατατρέχων ἡμῶν ὀνομαστὶ, καὶ μὴ κρύπτων μηδὲ συσκιαζόμενος ἐπὶ πολλῶν μαρτύρων, οἳ παράχρημα τῶν σῶν λόγων, καὶ τῆς σῆς βασκανίας καὶ ὕβρεως ἡμῖν αὐτάγγελοι γίγνονται, καὶ μάλιστ' ἀπ' αὐτοῦ γε, οὐ παντάπασιν ἡ κρίσις ἀπειθὴς καὶ ἀδέκαστος, καὶ οὐ φειδῶ πάντως μεμνῆσθαι καθ' ἡμῶν ἐνεδρεύσεως, καὶ γέλωτ' ὄφλων, ὅτι δὴ μὴ ταῦτά σοι κατὰ τὸν λόγον, βουκολοῦμεν παιδίοις καὶ τοῖς ἐξ ἀγορᾶς εὐσύνοπτα, καὶ ἁλώσιμα καὶ συνήθη, σύ γε ὁ σκευωρούμενος ταῦτα, καὶ νύττων ἐξ ἀφανοῦς εἰ καὶ μὴ λανθάνοις τῷ τοῦ φθόνου κινδύνῳ φθονούμενος λέγων, καὶ ἡμεῖς γ' ὅμως παροράν τεδεῖν κρίνουμεν, ἀλλ' ἐπειδή σοι μάλιστ' ἀναιδέστερον καθ' ἡμῶν χωροῦντα, καὶ συγγραφαῖς ψευδέσι βάλλοντ' ἔγνωμεν, καὶ καθ' ἡμῶν τοὺς εἰδότας ἡμετέρους διδάσκοντα, οὐκ ἀνεκτὸν ἡ-

μῖν

μῖν ἔδοξε τῦ λοιπῦ φέρειν, ἐδ' ὥσπερ ἀγνοέμϑρον, ϗ ἀπρόσκοπόν σε κτ βȣλὴ ἐνεργεῖν καθ' ἡμῶν συγχωρεῖν, ἵνα δὴ μὴ κἀντεῦθεν, ὑβρίζῃς μάλιςα καὶ περιττόντι φρονῆς, ὡς νικῶν καθ' ἡμῶν ϗ περιγινόμϑρος ϗ βάλλων ἐξ ἀφανῦς δοκεῖς ἀγνοεῖσθαί τε, ϗ λανθάνειν, ἀλλ' ἐσύ γε, ὦ βέλτιςε, ἐχ ἔπω δεινὸς εἰ καὶ ἄληπτος, ἐδὲ λανθάνεις βασκαινῶν, ἐ δὲ λανθάνεις ἐντεῦθεν ἀκρατὴς ὢν σεαυτῦ, ϗ διὰ τῦτο μεθύων πολλάκις ἀκολαςαίνεις, δῆλος γε ὢν ϗ νῦν εἶναι πλεῖςον ἀκραταθεὶς τῷ πάθει τῦ φθόνȣ ϗ παραπαίων αὐτόθεν ἁλώσιμος εἶ, ϗ ἐ πολλ' ἐλέγχων δεηϑήσει, αὐτόθεν πολλὴν ἡμῶν τὴν ἑωλοκρασίαν τῆς παροιμίας καταχεόμενος, καὶ τὸ δὴ γελοιότον αὐτὸς μάλις' ἐνεχόμενος, οἷς καταμέμφῃ ϗ ἐπιτιμῶν, τῷ κακολέγειν ὑπ' ἀμαθίας νὴ τὲς λόγȣς, καὶ ἀτέχνου ϗ ἀδιοικήτου τῆς χρήσεως, ἀλλ' ὅτι γε περὶ ἡμῶν σȣ τὸ βάσκανον ϗ πικρίας ἁπάσης μεςὸν, ἐκ τῆς σῆς βρυȣ́σης καρδίας προῆλθε γραμμάτιον μανδραγόρα τινὰ πεπωκὼς, ἢ τῦ τῆς λήθης καταχῶν νάματος, ἐπιλέλυτε τῶν σαυτῦ τῶν τ' ἐν Βενετίαις καὶ τῶν ἐξ ἧς ὡς ὁ πενθερός σȣ διεμαρτύρατο ἀληθέςατα, τί κρίνεις πρὸς ταῦτα περὶ σεαυτῦ, τινὰ τὴν δίκην ἐπάγῃς; τίνα τὴν ποινήν; ἐγώ σοι ἐρῶ δὶ ὀλίγȣ, ἀραῖς ταῖς ἀνηκέσαις σοι, καὶ ἀθλίαις συνοδικαῖς πεδηθήσῃ τρὶς κατάρατον μίασμα. ὅπȣ γε μέλλει συναθροισθῆναι τὴν συνόδον, εἴτ' ἐν

τῷ

τῷ ἁγιωνύμῳ ὄρει, εἴτ' ἐκ θεοῦ κἀκεῖθεν λήψῃ τὰ ἐπίχειρα τῶν ἔργων σου, τὰ γὰρ ἡμέτερα ἐπίδηλά εἰσιν τοῖς ἔνουσι ἡμῖν, καὶ οἷς σύνεσμεν πανταχοῦ, καὶ μάλιστα τοῖς πνευματικοῖς, ἐκ πάντων δὲ τῷ δεσπότῃ μου τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, καὶ τότ' ἐπιδηλότερα γενήσονται ὅτι αὐτὰ βοᾷ τὰ πράγματα τοῖς δεικνύουσι, κἂν σὺ μὴ ἀκούοις, ἐπιφράττων τῷ περὶ τούτου κρότῳ καὶ τῇ βροντῇ ταῦτα, καὶ ὅσον αὐτὰ τὰ περὶ ἡμᾶς δῆλον ποιεῖται τοῖς ὁρῶσι κἂν εἰ σὺ μὴ ὁρῴης μύων ὡς εἴρηται βασκανίᾳ τῷ ὀφθαλμῷ καὶ ἄχθη πιέζοντά σοι τὴν καρδίαν ταῦτα δοκεῖς, ἀλλὰ κατασπάσοις τὴν ὀφρὺν καὶ τὸν φθόνον καταθήσοις οἶδα τάχεως, ἔδει γάρ σ' ἐπιγνώμονα εἶναι τῆς σαυτοῦ ἀμαθίας, καὶ πονεῖν μανθάνειν εἰ καὶ ἀπηλάκτησας, καὶ πειραθῆναι ἡμῶν εἰ οἷοί τ' ἐσμὲν καὶ τοὺς ὑπὲρ σὲ διδάσκειν, ὥσπερ σὺ πάλιν τοὺς ὑπὸ σοῦ, κἂν εἰ μὴ σύ γε περὶ τούτων οὕτω δόξῃς, καὶ συγχωρήσαις μέγιστα τῆς σοφίας εἶναι ταῦτα καὶ οὐ τῆς γραμματικῆς. φάσκειν σε τοῦ λοιποῦ μαίνεσθαι, καὶ περὶ τὰ μηδενὸς ἄξια λόγου, καὶ φαῦλα μάτην πονεῖν καὶ τρίβειν. ἐπεὶ δὲ οὐχ οὕτω πεποίηκας ὡς οὑπαμὸς ὑπ' ἐξ ἀμαθίας καὶ ἀσωφρόνιστος δοῦλος ἐκείνου τοῦ λασκάρεως, τὰ ἄνω δὲ κάτω δεικνύεις καὶ πάντα συγχέεις μὴ εἰδὼς τὸ βέλτιστον, ὡς οὐ μή ποτε τοῦτο φαίνῃ τις ἂν ἀριστοτέλης μὲν γ' αὐτός φησι ἐν τοῖς μετὰ τὰ φυσικά, ὡς αἱρούμεθα ἑτέραν πρὸ ἑτέρας, ἐπιστήμην ἐπιστήμης, τῷ ἀκριβεστέραν εἶναι ἄλ-

λίω ἄλλης ὡς τῷ βέλτιον καὶ τιμιωτέραν εἶναι τῶν ὑποκειμένων. ὁ δὲ πλάτων, ἀντ' ἄλλων πολλῶν τε καὶ ἐν πολλοῖς τοῦ αὐτοῦ ἄγ' ἐν τῇ ἐπινόμιδί φησι οἶδας πάντως καὶ ἀκούωσε, ἃ κατὰ μέρος διεξίεις, πᾶν διάγραμμα καὶ ἀριθμοῦ σύστημα καὶ ἁρμονίας σύστασιν, ἅπασαν τὴν τε τῶν ἄστρων περιφορὰν, ἀναλογίαν ποίαν οὖσαν ἁπάντων σαφῶς, οὑτωσὶ λέγει τὸν περὶ τῶν μαθημάτων ἐπιστήμονα, ὧν καὶ ἡμεῖς ἐπιστήμονες, ὡς εἴτις ἄλλος, ἀλλ' οὔτον, σὺν θεῷ ὁ λόγος καὶ σὺ βάσκαινε καθ' ὅσον οἷός τ' εἶ. οὐ δὲ τῷ αὐτῷ βιβλίῳ τὸν περὶ τῶν ὀκτὼ σεπτῶν, ὡς αὐτός φησι οὐρανίων περιόδων θεωροῦντα, ἀλλὰ μὴ κατὰ τὸν ἡσίοδον τούτους γεωργικοὺς, καὶ ναυτικοὺς οἵους τοὺς κατάσε βαναύσους, ἀνατολάς τινας καὶ δύσεις ἀστέρων πρὸς τὸ καίριον τῆς χρείας ἐπιδιδάσκοντας, κατ' ἐμπειρίαν δήτινα ταύτην ἀναλόγισον. ὧν ὅτι γε ἡμεῖς ἀλλότριοι καὶ τύφλῳ δῆλον, κἂν εἰ μὴ τῇ σῇ βασκανίᾳ ἀλλ' ἡμῖν μὲν ἄχρι τοῦδε συγγραφέσθω, βραχέως δὴ ἄττα πρὸς μακρὰ τὰ σὰ τάγε καὶ ὡς ἡμᾶς ἥκοντα, ἡμῖν μέν τοι καὶ ταῦτα ἀπέχρησεν ἐμφῆναί σου τὴν ἀμαθίαν, καὶ ἅμα διανοίας τὸ φαυλὸν, πρὸς δὲ τὸ ἑξῆς, τὸ περὶ τοῦ οὐ δίττουσοι τῆς κινήσεως, ἡμεῖς φάμεν οὐδὲν, ἄλλοις δὲ παρίεμεν αὐτοῖς καὶ τῶν ἐκείνων σου καταγελᾶν, καὶ δὴ ἀντίγραφε καὶ μάλα θαρρῶν ὡς ἡμᾶς οὐκέτι οὐδοτιοῦν πρός γε τὰ σὰ ἀντιγράψοντας. ἴσμεν γὰρ ὡς ὅσαν ἂν πλείω γράψῃς, τοσοῦτον καὶ μᾶλλον ἀσχημονήσεις, εἰ δέτισι καὶ

δό-

δόξεις τι λέγειν, ὅτι οὐκ ἄλλοις ἢ ἀμαθέσι τε ὁμοῦ καὶ μωροῖς δόξεις, οἱ δὴ μάλα ἴσμεν, οἵων ἡμῖν ἀνδρῶν τῆς δόξης οὐ πολύ τι μέλλει, ἀλλ' ὅτι δὴ ἂν βλασφημήσης, ἡμῶν μὲν οὐχ ἅψα, οὐ γὰρ οὐδ' ἡμῖν προσόντα ἐρεῖς, φλυαρήσει δὲ τὴν ἄλλως, καὶ σαυτὸν μόνον ἀσχημονεῖς τὴν σαυτοῦ σκαιότητα καὶ ἔτι μᾶλλον ἐπιδεῖξαι, ἡμῖν δέ σου τὰ τοιαῦτα ἴσα καὶ κυνα μελιται οὕτινος ὑλακαῖς λελόγισαί τε ἤδη, καὶ αὖθις λογισθήσεται, καὶ ἑτέροις ἀσφαλισθήσεται τὰ κατὰ σὲ ὡς δεδήλωται. μεταγειτνιῶνος ζ' φθίνοντος.

.... Χῖος (1) Μιχαήλῳ τῷ σοφικῷ εὐπράττειν.

(1) Hic forte est *Hippolytus* Chius, cuius alias litteras superius edidimus.

Ἐς ῥώμην ἐληλυθὼς ἄρτι, μόγις ὀφθαλμοῖς ἐπειθόμην τήν τε πόλιν καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας σκοπῶν, καὶ τὰ πάλαι περὶ αὐτῶν τεθρυλλημένα αὐτοῖς παραβάλλων, οἷα γὰρ ἐξ οἵων, ἀλλὰ ῥώμην μὲν καὶ ῥωμαίους ἐάσομαι, οὔτε γὰρ ἐν πολέμῳ κατάγε τὸν ποιητὴν (Scholion, ἴσως λείπει ἐναρίθμιοι οὔτ' ἐνὶ βουφῇ) περὶ δὲ τῶν νῦν κατ' αὐτὴν δυναστευόντων, ὡς εἰκὸς ἐπιστέλλοντα, συντόμως ἐρῶ. ἄνδρας οὖν ἴδοις ἂν (εἴ γε δεῖ τοὺς τοιούτους ἄνδρας καλεῖν) λόγῳ μὲν ὅσιον ἐπαγγελλομένους βίον, ἔργῳ δὲ

 ἀ-

ἁπάσης κακίας ἰδέᾳ προσεστηκότας καὶ δεινοτάτους ἀρετῆς ἐχθρούς. ἀφικνείσθω γὰρ ἐς ῥώμην γανυμήδης τις, ἢ καλὸς ἐνδυμίων, κἂν πένης, κἂν ἀγενής, κἂν ἁπάσης ἀρετῆς ἢ πόρρω, αὐθὺς πολυτελῆ ἐνημμένος ἐσθῆτα, καὶ πᾶσι περίοπτος, ἐφίππουτε ἰβηρικοῦ ἢ καμπανοῦ διὰ τῆς πόλεως ἐποχούμενος, καὶ παντοδαπῶν οἰκετῶν πλῆθος ὄπισθεν ἄγων ὀφθήσεται. πλάτων δέ τις ἢ σωκράτης, πολλὴν χρόνον πενίᾳ τε καὶ ταλαιπωρίᾳ συμπαλέσας, τέλος ὑπ' ἀμηχανίας μακρὰν φεύξεται. εἰ δὲ τις καὶ μικρόν τι παρὰ τῶν σεμνῶν τούτων εὐεργετεῖται, καὶ συνεκλῆς, ἢ συβαριτικῆς ἀξιοῦται τραπέζης, κολακία μᾶλλον ἢ σοφία τούτου τυγχάνει. καὶ γὰρ ὁ φιλαλήθης καὶ μὴ κολακεύειν εἰδώς, ὡς ἐναγής τι καὶ ἀποτρόπαιος παρὰ τούτοις μισεῖται, ὥστε βοᾶν μοι καὶ σχετλιάζειν πρὸς τὸ θεῖον ἔπεσιν, ὅταν ἴδω ἄνδρας καλοὺς τε κἀγαθούς, καὶ ἐς τὰ μάλιστα σοφούς, πημίῳ ἱματίῳ πονηρῷ καὶ κατατετριμμένῳ ἐνειλημμένους καὶ τῶν ὑπὸ δημάτων ἐνίοτε διασπασθέντων τοὺς δακτύλους ἐκφαίνοντας, πῆ δὲ καὶ τῆς ἀναγκαίας τροφῆς ἀποροῦντας, καὶ ὀλίγου δεῖν προσαιτεῖν ἠναγκασμένους, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν ὅλος, ὦ καλὲ μιχαῆλε, ἐνιαυτὸς οὐκ ἀρκέσειεν ἂν τὰς τῶν τρισκακοδαιμόνων σπουδαίων ἐν ῥώμῃ συμφορὰς διεξιόντι. σοὶ δὲ μὴ γένοιτο τὴν πατρῴαν ἐλευθερίαν, ὑπὸ σφαλερᾶς ἐλπίδος καὶ κοινῆς φιλοτιμίας προδόντι,

αὐτῷ δουλοπρεπῆ καὶ ἀνελεύθερον ἑλέσθαι βίον. ἔῤῥωσο, ἐκ ῥώμης ἰουλίου ς´ ἱσταμένου.

Ἰωάννης σοφῷ ῥωβέρτῳ εὐπράττειν.

ΤΗ'ν μὲν ἐπιείκειαν τὴν σὴν, ὦ θαυμάσιε, καὶ περὶ τοὺς λόγους ἐμπειρίαν, τοῦτο μὲν παρὰ πολλῶν πυθόμενος ἔγνω, τοῦτο δ' ἐντυχών σοι κἀγὼ καὶ προσδιαλεχθεὶς, καίπερ ὀλιγοχρονίου γενομένης τῆς ἡμῶν συνουσίας, ἱκανὸν μὲν οὖν καὶ τοῦτο φύσιν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ παραστῆσαι. ἐμοὶ δέ σου κατ' ἄλλα, καὶ τῶν λόγων ἡ χάρις, καὶ τὸ εὐφυές σου καὶ κόσμιον τοῦ τρόπου τοιοῦτον ἐξήνεγκε δεῖγμα τῆς σῆς καλοκαγαθίας, ὥστε με ὑπὲρ ἀγαπᾶν σε ἤδη καὶ θαυμάζειν. κράτιστῳ δὲ καὶ πρός τ' ἄλλα αὐτοῦ πρόσ με εὐεργετήματα, πλείστην χάριν εἰδέναι τῷ τοιαύτης ἐμοὶ φιλίας αἰτίῳ γενομένῳ, νῦν δ' αὖθις τὴν σὴν ἐπιστολὴν κομισάμενος, οὐ μόνον ἐθαύμασα ἀλλὰ καὶ ἐναβρυνόμην, ἡράκλεις λέγων ὡς πολλή τ' ἀνδρὸς ἡ κομψότης καὶ μεγαλόνοια. καίσε ῥαδία οὐ μάτην ὡς χάρεις, ἀλλ' ἕνα τῶν παλαιῶν ἐν τοῖς ἔχρησοι κέκρικα, πῶς τ' οὐ; ὅς τις καὶ παρ' ἕλλησι καὶ λατίνοις τοσοῦτον πηγὴν νέκταρ ἀφθόνως ἐξέχεας, καὶ οὐκ ἔστιν ἐφ' οὗτις ἀφικόμενος οὐκ αἰεὶ τὸ σὸν ὄνομα ἐπὶ σοφίᾳ τε, καὶ ἐπιεικείᾳ, θρυλλούμενον τε καὶ ὑπερεκθυσιαζόμενον, καί τοι τὸ μὲν περὶ τὴν πάτριον εὐδοκιμεῖν φωνὴν, καὶ

μὴ τοῖς ἄλλοις ἀξίσῃ καθίσασθαι. μέγα μὲν καὶ λαμπρὸν, οὐ παράδοξον δ' ἴσως, τὸ δὲ περὶ τὴν ξένην ὡς ἂν τις εἴποι, καὶ τοῖς πλείστοις ἄβατον, λέγω δὲ τὴν ἑλληνικὴν, τοσοῦτον διενεγκεῖν, ὥς τε τὰ μὲν ἐπανορθοῦσθαι τῶν βιβλίων, τὰ δὲ τυποῦν καὶ ἐξηγεῖσθαι, ἄλλα ψυχαγωγεῖν καὶ διασαφεῖν αὐτῶν, ἑλληνικῶς τε φράζοντα, δοκεῖν ἐν τῇ μεσογείᾳ τῆς ἀττικῆς τραφῆναι, τοῦτο ἤδη πάσαν, ὑπερῆρεν θαύματος ὑπερβολὴν, οὐχ ἥνικα δὲ πρὸς τ' ἄλλα σου ἀγαθὰ καὶ θεῖα δωρήματα, μακαρίσειε δ' ἂν τις, καὶ τοῦτο, ἀποδημήσας γάρ σου τῆς πατρίδος καὶ ἐπὶ ξένην ἐλθὼν ἀνδρὶ τοιούτῳ καὶ τηλικούτῳ συντυχεῖν ἠξιώθης, λέγω δὴ τῷ πάντως σοφῷ νικολάῳ τῷ κρώσσῳ. τῷ ὄντι γὰρ ὁ ἀνὴρ οὗτος, εἰκών τις ἐστὶ καὶ εἴδωλον τῆς παλαιᾶς ἑλλάδος, καὶ τῶν ἐπὶ λυκούργου καὶ δημοσθένου ἄξιος συνεξετάζεσθαι, τοῖς ἐλλογιμωτάτοις, ὡς καὶ σὺ φῂς αὐτὸν μέν τοι διὰ θαύματος ἄγειν καὶ ὑπερεπαινῶν, ὦ ῥωβέρτε, κοινὸν ἔμοι γε πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας τῶν ἀνθρώπων ἐστὶν, οἷς αὐτὸς τοῦ εὖ λέγειν αὐτὸν τὰς ἀφορμὰς ὁσημέραι καλοκαγαθίᾳ καὶ τρόπων χρηστότητι παρεχόμενος, δίκαιός ἐστι καὶ παρ' ἐμοῦ τοῦτον ἀπολαμβάνειν τὸν ἔρανον οὐ ῥαδία τοῦ χάριν οὐδεμίαν ἀποδιδόναι αὐτῷ πειρωμένου διὰ ταύτων, οὐδ' ἐν ἐπαινέτου τάξιν καθισάντος ἐμαυτόν. οὐχ οὕτως ἀνόητος ἐγὼ, ὥς τε μὴ τιμῆς ἁπάσης κρείττω ἡγεῖσθαι τὰ κατ' αὐτὸν, ἄλλῳ μὲν γὰρ ἀλλότι τῶν δοκούν-

των

των εἶναι καλῶν ἔδωκε, φασὶν, ὁ Θεὸς, ὧν ἐφ' ἓν ἡγήτω σεμνύνεσθαι καὶ μεγαλαυχεῖν ἔξεστι τῷ κεκτημένῳ δικαίως, αὐτὸς μέν τοι καὶ ταῦτα πάντα συλλαβὼν ἔχει, ᾧ πατρίδα μὲν συνέβη λαχεῖν τῶν ἐν ἑλλάδι πόλεων ἐκ τῶν διασημοτάτων, προγόνοις δὲ χρήσασθαι τῶν πολιτῶν τοῖς γνωριμωτάτοις, χρημάτων δὲ περιουσίαν καὶ πλοῦτον, ἄλλος μὲν ἄν τις θαυμάσειε τῶν ἀτοπώτερον διατεθειμένων. αὐτὸς δὲ τὸν ἀληθινόν τε ἅμα καὶ ἀκέρατον πλοῦτον ἀσπασάμενος, τοὺς λόγους φημὶ, καὶ τὴν πολιτικὴν φιλοσοφίαν, ἐφ' οὕτω μέγα προὔβη ἀρετῆς τε καὶ δόξης, ὥς τε τῆς ἐν λόγοις δεινότητος παρὰ πᾶσιν ὁμολογουμένως αὐτὸν τὰ πρωτεῖα ἀνῃρεῖσθαι, καὶ ταῦτα μὲν ἔχω λέγειν ἐγὼ, ἅπερ ἐκ τῶν πολλῶν αὐτοῦ καὶ μεγάλων ἀξιωσέων, οὔτε μέρος ἐστὶν, οὔτε πολοστημόριον. ἀλλ' οἱ δὲ ὅσοι μου μουσικώτεροι καὶ εὐπορώτεροί εἰσι. μείζονας αὐτῷ ᾠδὰς καὶ χάριτας ἄσουσιν, ἃς ἔχων διατελεῖ. ἐγὼ δὲ ποιῶ ἅτε δύναμαι. ἔῤῥωσο. ἐμὲ δὲ ἀσθενοῦντα καὶ πονήρως ἔχοντα ἴσθι, ὁσημέραι δὲ καθαρτικῶν φαρμάκων γινόμενον, καὶ ἄλλα ποιοῦντα, οὐδεμίαν δίδωσιν ἔκδοσιν, ἔνθα καὶ μικροῦ δεῖν ὑπό τε τῶν μεριμνῶν καὶ τῆς συνεχοῦς ἀσχολίας κατατέτηχ' ὁ δείλαιος. τούτου δὴ χάριν, ὥσπερ ἔφθην εἰπὼν, οὐδεμία σχολὴ οὐδὲ καταμικρὸν οὔχ ὅπως τοῦ κόμψως γράφειν, ἢ ἄλλως περὶ λόγους φιλοτιμεῖσθαι. ἀλλ' οὐδ' ὅπως δὴ τοῖς φιλτάτοις ἔξεστί μοι διὰ γραμμάτων ἐντυχεῖν. οὐδέ-

μοι σύγγνωθι, τοῦ μὴ σοι ἀποστείλαντι ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἀποκριθῆναι, προισχομένῳ τὴν αἰτίαν τῆς νόσου, ἥ τις ἐστὶ πάθος παρ' ἰατροῖς, ἀπεψία, ἢ ὀξυρεγμένα, ἢ ὅλως ἀσθένεια στομάχου καλούμενον, ὄγγος διαφὴς, καὶ μαλὰ δυσανατος. περὶ δὲ τῶν προσπεμφθέντων βιβλίων τοῦ πέτρου ἀνδρέου, εἴπερ εἰσὶ κίβδηλά τε καὶ πονηροῦ κόμματος, ὡς ἔφησθα, οὐκ οἶδα. οἶδ' οἶδα, ὅτι ἐκ τῆς ἑλλάδος ταῦτα παρήνεγκε, καὶ ὅτι διὰ τιμῆς ἦγεν, ἐῶ δὴ λέγειν ὅσον ταῦτα τετίμηκεν. ἡμεῖς δὲ τὰ πολλὰ ἐάσαντες χαίρειν, χρυσία δόσωμεν δέκα. σκούδα, παρὰ τοῖς κοινοῖς ὀνομαζόμενα καὶ τόσα δὴ πέμπετε, καί τοι γ' ἐκεῖνος τριπλάσια ἀπῃτήσατο. στράβωνα, καὶ τὸν χρονογράφον, τὰ πρακτικὰ τῶν συνόδων, καὶ τ' ἄλλα μοι τῶν βιβλίων ὅσα ἐστὶν ἀξιόλογα, ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς αὐτόθι ἀφικομένος, θεοῦ συλλαμβανομένου, παραθήσω τῷ ἐλλογίμῳ ῥήτορι, ὅτῳ καὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν ἀνεθέμην, τοῦτον μεθ' ὅσης ταπεινοφροσύνης, καὶ δουλοπρεποῦς τιμῆς, τὼ χεῖρε κύσον ὑπὲρ ἐμοῦ. προσηρήσθω καὶ νικόλαος ὁ ἡμέτερος καὶ μάρκος.

Ἐκ παταβίου, μουνηχιῶνος πέμπτῃ φθίνοντος.

Μητροφάνους ἀρχιερέως μονεμβασίας παραίνησις πρὸς τὸν λαὸν,

ΟἿΜαι μὲν ἡμᾶς, ὦ φιλόχριστοι, καὶ φιλόθεοι χριστιανοὶ, καὶ λίαν πιστόπατοι τῆς πολυμχή-

λυμνήτε ἡμῶν αὐθεντίας ἡ τῆς γεγενημένης εἰρήνης ἀγγελία, ὡς καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς κατέλαβε. καὶ διέθηκε τὰς ψυχάς, ὡς οἱ δύο γὰρ τζαυσιοι ἐνταῦθα παραγενόμενοι, ἔξειπον ὅτι παρὰ τοῦ ἀσεβοῦς τούρκου ἀπεσαλμένοι εἰσὶν τοῦ ἀποδιῶξαι ἕνεκα ἐκ παντὸς τόπου τῆς ἐκλαμπροτάτης ἡμῶν αὐθέντιας ὅσους ἂν πειρατὰς εὕρωσιν ἐπιτούτους, ἀποπέμψαι αὐτοὺς ἐν τῇ ἀφεικῇ, τῆς εἰρήνης τέως δὴ γενομένης, ὡς μὴ ὤφελεν. ἐπὶ γὰρ ἡμέτερον κακὸν γέγονε. φασὶ γὰρ ὅτι τὴν δυστυχεστάτην φοῦ καὶ ξιπάλαινα παξίδα ἡμῶν σὺν τῷ ἀθλίῳ ναυπλίῳ ὁ κάκιστ' ἀπολούμενος τύραννος ὡς λύξον τε καὶ δώσει τὰς περιφανεῖς τ' ἂν κατέλλαβε πόλεις. οὔτε γὰρ πλῆθος χρημάτων, οὔτε τῶν πολιτιμήτων κτημάτων οὐδὲν, οὔτε πόλις ἑτέρα τὴν ἀδαμάντινον ἐκείνου ψυχὴν κατεμάλαξέ τε καὶ κατεπράυνεν ἀλλ' ὡς ἐγλυκύτατος διὸ καὶ μὴ θέλουσα ἡ γαλυνοτάτη καὶ φιλεύσπλαγχνος μῆτερ ἡμῶν, φημὶ δὲ τὴν θεοφύλακτον αὐθεντίαν ἐλεεινῇ τῇ ψυχῇ παρεχώρησε μὲν τοῦ λαβεῖν ἐκεῖνον τὸν ἄθεον τὰς πόλεις αὐτὰς οὕτω κενάς. ἡμᾶς δὲ ἅπαντας ἐπὶ τὰ κύθηρα ἐπαναξείητε καὶ μετοικίσειε. ταῦτα μὲν ἀκούσαντες παρά τε τῶν ἀθέων τούτων τζαουσίων, καὶ παρ' ἄλλων πολλῶν τῶν ναξίας ὧδε ἀφικομένων, ἐπὶ τὴν κεφαλὴν κόνιν ἤραμεν καὶ σπαραττόμενοί τε τὰς παρειὰς καὶ τὰς θρίχας τίλουντες ἐσίνομεν ὑποβρύχεια. οἴμοι τίς δώσει ὕδωρ τῇ κεφαλῇ μου καὶ τοῖς βλεφάροις μου πηγὴν

δα-

δακρύων. καὶ κλαύσομεν τὴν πάγκοινον ἡμῖν συμφορὰν, οἴμοι τῶν συμβάντων ἕνεκα. ἐν ἀπολείᾳ γὰρ τὰ ἡμέτερα. καὶ γὰρ ἣν παρελάβομεν ἤδη παρὰ τῶν προγόνων. ἡμῶν φίλην πατρίδα ἁμαρτᾶσι φεῦ ἡμετέροις ἀπολέσαμεν ἔτι, οὐκ ἔτι δὴ πόλις ἡμῶν οὐκ ἔτι, ἣν βασιλεῖς ἱδρύσαντο καὶ πατριάρχαι συνεστήσαντο, καὶ συνόδοις ἁγίων πατέρων ἐκλέισαν, ἀπόλιδες δῆτα ἡμεῖς καὶ ἀπάτριδες, καὶ τίς ταῦθ' ὑπομεῖναι δυνήσεται ποθεινῆς γενέσθαι πατρίδος ἐξώρειστον, τίς ὑποδέξασθαι δυνηθείη ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ μιαιφόνους τε καὶ ἀσεβεῖς τούρκους, οὐδεὶς οὕτως οὐδείς. ἀλλὰ κρεῖσσον σὺν τῇ πατρίδι θανεῖν. τίς λιθίνην ἔχων καρδίαν ἐξελθεῖν βουλήσεται, ἀρ' οὐκ ἀκούσῃ τῆς φώνης ἑλκομένου χειρεῦ βοώσης μέγα, λαός μου, ποῦ πορεύεσθαι, ποῦ δ' ἀπελθεῖν γε τολμᾶτε. τὸν ἐμὸν περικαλλῆ καὶ θεόδμητον ἀφέντες ναὸν τὸν γέμοντα δόγματα δυσεβείας διδασκάλων
σπήλαιον ἀνόμων λῃστῶν

ταῦτα μὲν ὀλοφυρόμενος στενάζων καὶ μεταξὺ ὀδυρόμενος ταυτὶ δήμου τὰ λύπης γέμοντα γράμματα ἐξέπεμψα, οὐ παρὰ ψυχῆς χάριν. τίς γὰρ ἂν λόγος εὑρεθείη τοσαύτης συμφορᾶς ἰατρός, ἀλλ' ἵνα πᾶσαν ὄκνον ἀφέντες ἀναλάβητε τοὺς κόπους οὓς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἐλάβετε, καὶ μὴ ἀνάσχησθε ἀποσβεθῆναι καὶ τὴν πίστιν, ἣν ἔχετε ὑπὲρ τῆς θεοδοξάστου ἡμῶν αὐθεντίας μὴ περιέσθητε τὴν πόλιν ἡμῶν. τί οὖν ποιήσαντες περισώσασθαι ταύτην, οὐ δέεσθε πάντως

πως

πως μαθεῖν, ἀλλ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὑμῖν ὑποθήσεται. πλὴν τοῦτο ἀναμνήσκομεν ὅτι τάχους χρείας ἐστὶν τοῦ ἀποστεῖλαι ἄνδρας ἱκανοὺς ἐν τῇ ὑψηλοτάτῳ ἡμῶν αὐθεντείας ληψομένους χάριν τοῦ ἀπελθεῖν ἡμᾶς γοῦν ἐν ἄλλῳ τινὶ τόπῳ, ἃ μὴ γένοιτο κύριε, καὶ μὴ ἐς τὰ κύθηρα ἐπεὶ ἀνιαρὸς ὁ τόπος, καὶ λιμώδης τε καὶ πετρώδης, καὶ διψώδης τὰ μάλιστα, καὶ τὸ χεῖρον, οὐ βέβαιος, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τοῦτο δὴ μεῖζον πάντων κακὸν τὸ, ἐς παροικείων πεσεῖν. εἰ γὰρ καὶ μὴ καταρχὰς οἱ παντ' ἐλεύθεροίγε ἡμεῖς, ἀλλ' οὖν οἱ παῖδες ἡμῶν ἐπὶ τόν τε ἔπειτα ἀναμφιβόλως πεσοῦνται, μέλλοντες τοῖς ἐκεῖ παροίκοις γάμῳ νομίμῳ διαζευχθῆναι. τίνα δὲ τόπον ζητήσομεν εἴποιτε, κατὰ τὴν τῶν πολλῶν ἀρίστων ἀνδρῶν γνώμην συμβουλεύομεν καὶ ἡμεῖς τὴν τῶν κορφῶν. ἐπιτήδιος γὰρ πᾶσιν ἡμῖν ὁ τόπος ἐκεῖνος, ὁ πολλοὺς ὁδοὺς ἔχων πρὸς τὸ ζῆσαι ἡμᾶς ἄνευ καμάτων πολλῶν. ἐξελέξατε οὖν ὅσον τάχος πρὸ τῆς ἐξελεύσεως ἡμῶν οὓς ἂν ἀξίους ὑμῖν ἄνδρας δοκεῖ περὶ τὴν   σὺν τούτοις δὲ ἔσω καὶ ὁ πάντα ἄριστος κύριος γεώργιος ὁ κορίνθιος, ἱκανὸς ὢν ἔργῳ καὶ λόγῳ τὰ μέγιστα ἡμᾶς ὠφελῆσαι, οὐκ ὀκνήσω δὲ καὶ αὐτὸν τὰ εἰκότα ποιῆσαι. πεύσατε δὴ κατὰ τάχος, οὐ γὰρ ὑπὲρ χρημάτων, οὐχ ὑπὲρ δόξης, οὐχ ὑπὲρ ἄλλου τινὸς πολεμούμεθα, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ προπατορικοῦ κτήματος τῆς προφιλεστάτης πατρίδος ἀλλὰ τί δὲ τὸ αἷμα ὑμῶν ἐκχύσατε ταύτης ἕνε-

ʹενεκα. ςῆτε φιλοπάτριδες, ἀδελφοὶ, καὶ τὰ εἰκότα ποιήσατε θελήματι τοῦ μεγαλοπρεποῦς ἡγεμῶνος ἡμῶν. ἀντιςάθητε τοῖς πολεμίοις καὶ μὴ ὡς κατάδικοί γε ὑποχωρήσετε, μείνατε ἐν τῇ πατρίδι οἱ καλοὶ τοῦ ἑλκομένου χριςοῦ ἀγώνιςαὶ, μὴ ἀκηδιάσητε, καὶ γὰρ ὁ πᾶς ὁ κόσμος ἀφανισθήσηται μέλλει, τί θαυμαςὸν καὶ ἡμᾶς μέρος ὄντας   τῷ κοινῷ πάθει ἀναμένουσιν ἡμᾶς οἱ τῶν μαρτύρων χοροὶ οἱ ςέφανοι ἕτοιμοι τῶν ἁγίων, ἕτοιμοι οἱ τῶν ἁγίων χοροὶ ὑμᾶς ὑποδέξασθαι. οἶδα γὰρ ὅτι πάντες ἅγιοι διὰ μεγάλων πόνων τῶν ςεφάνων κατηξιώθησαν. οἱ μὲν γὰρ ἐμπαιγμῶν καὶ μαςίγων πεῖραν ἔλαβον, ἄλλοι δὲ ἐπειράσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον. μακάριος τοίνυν ὁ πλεονάσας ἐν τοῖς παθήμασιν ὅτι οὐκ ἄξια, τὰ παθήματα τῶν νῦν καιρῶν πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν εἰς ἡμᾶς ἀποκαλυφθῆναι. εἰ μὲν οὖν ἦν δυνατὸν αὐτόν με παραγενέσθαι, οὐδὲν ἂν ἔγραψα ἡμῖν, ἀλλ᾽ ἐπεὶ οὐχ οἷός τε ἦν. ἀνάγκη τοί γε νῦν ἐλθεῖν με ἐπὶ τὰ γράμματα παρακαλῶντα ὑμᾶς τοῦ ἐτελέσαι ὅσα ἄνωθεν εἴρηται, ἵνα καταξιωθῶμεν εὑρεῖν τινα τρόπον τοῦ καρπῶσαι ἐνώπιον κυρίου καὶ εὑρεῖν ἔλεος. δουλεύσατε αὐτῷ κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἧς γένοιτο πᾶσιν ἡμῖν ἐντυχεῖν ἐν χριςῷ ἰησοῦ ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰνῶνας ἀμήν. συνταινοῦντος καὶ ἐμοῦ γεωργίου κόμιτος τοῦ κορινθίου, ὁ ἡμέτερος δεσπότης τὰ ἄνωθεν εἰρημένα γέγραφε

ὑμεῖς

ὑμεῖς ὀφείλειν δεῖ τῷ συμπονοῦντι καὶ συναλγοῦντι τοῖς ἡμῶν συμβάμασιν τε καὶ πάθεσιν καὶ τῷ ἑτοίμῳ ὄντι ὑπὲρ ὑμῶν παντὰ πόνον ὑπομεῖναι. ἔρρωσθε, καὶ θεὸς ὁ πάντα κυβερνῶν εἰς ἀγαθὸν αὐτὰ μεταβάλοιτο.

Τιμιώτατε χαρτοφύλαξ τῆς ἁγιωτάτης τοῦ θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ ἡμέτερε ἐν ἁγίῳ πνεύματι περιπόθητε. εὐχαί μοι εἰσὶν ἐνδελεχεῖς εἰς θεόν, τοῦ ὑγιαίνειν τὴν σου νέχειαν κατ' ἄμφω, εἰς ἡμετέραν πνεύματι κὴν εὐφροσύνην ὑγραίνομεθα καὶ αὐτὸς ἐλέει θεοῦ ἀναγράπτονσου τὴν ὑπεροχὴν εὐλαβέστατε ἐν τοῖς τῆς ψυχῆς περηφέρωδέλτοις, ὡς μήτε λέγειν ἢ γράφειν ἀμνημόνευτον τίθεναι. λαθοίμην γὰρ ἂν ἐμαυτοῦ, ἢ τῆς τοιαύτης χρυσῆς σειρᾶς ἐπιλήσομαι. ἐπειδὴ γνήσιόν τε πάντοτε κατὰ πάντα κεκτήμεθα, ὡς μήτε λόγῳ, μήτ' ἔργῳ τοῦ τοῦθεν ἀπολιπεῖν μὴ πρόθυμον εἶναί σοι τοῖς πράγμασι. διόγε μάλα μᾶλλον ἡμῖν ἀγαλματίζεσθαι πάρεστι τοίους φίλους κεκτῆσθαι, οὓς ὁ τῆς καλοκαγαθίας ἔρως ἐτεκτήνατο. καὶ ὡς χρυσοῦν καὶ πολύολβον ἐγκόλπιον ἀριδήλως ἀπεδείξατο, οὓς καὶ θεὸς εἴη πολυχρονίους διαφυλάττων καθὼς ἡμεῖς εὐχόμεθα ὡς ἂν οἱ φίλοι τὴν ἀλλήλων τρέφοιντο καλοήθειαν, ἢ τοῖς φίλοις χρεών, καὶ γάρ τοι ἀγαθῶν ἀγαθῶδες ἡ παροιμία φησί. ἀλλ' οὖν ὡς ἐρασμιώτατε, ἧς ἂν ἔχοις σχέσεως διατελῶν πρὸς ἡμᾶς,

μᾶς, μὴ κατόκνει πρὸς φίλους φιλτέρους φίλων, γράφειν, ἃ χρὴ χρεὼν εἰδέναι φίλοις, ἀλλ' ὡς τάχιστα τὴν ἄφιξιν ἡμῖν δήλωσιν, τοῦ οἰκουμενικοῦ δεσπότου. καὶ ὅπως τε ἔχων κυρεῖ. ἄγαν γὰρ ἡμεῖς ἐκ πάλαι καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἐποθοῦμεν εἰδέναι ὁποτ' ἀφναίου καὶ τοῦτ' ἀπ' ἀρχῆς ἀπεκδεχόμεθα παρὰ σοῦ. πλὴν οὐκ οἶδ' ὅπως τοῦτ' οὐκ ἔλαχον, ζώοις τοιγαροῦν τὸν χρυσοῦν βίοντε καὶ εὐδαίμονα ἐπ' ἀπείρους λυκάβαντας. ἔῤῥωσο καὶ ἡμῶν ἐνάλλαξ φίλει, καὶ ὧν ἂν δέῃ, πρὸς οἰκίους θαῤῥῶν γράφε.

Καὶ εἰ ὁ πανα γιώτατος ἡμῶν δεσπότης ἔλαβε τὸ παράτιον τῆς ἐπισκοπῆς θαυμακοῦ καθὸ προεγράφη, καθικετεύομεν δοῦναι αὐτὸ τοῖς μοναχοῖς τοῦ μετεώρου.

λασκάρης διονύσιος.

Ἐπιγραφή. Τῷ ἐντιμωτάτῳ μεγάλῳ χαρτοφύλακι τῆς ἁγιωτάτης τοῦ θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας τῷ ἐρασμίῳ καὶ κατὰ πάντα ἀρίστῳ φίλῳ, ἀνὰ χεῖρας δοθείη.

Διονυσίου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ.

ΤΟ' μὲν δὴ ἔχειν σε ἐδήλωσεν ἡμῖν ἡ τῶν γραμμάτων σου παρουσία, ἐφ' ᾧ τὰ μέγιστα εὐφράνθημεν, καὶ τῆς ἀνίας ἐκουφίσθημεν; τὸ δ' οὕτω τὰς ἐπιστολὰς γράφειν, καὶ τοιούτῳ

σε

σε χαρακτῆρι χρᾶσθαι, ϗ μάλλ' ἀπαρέσκει μοι, παρὰ γὰρ τὸν κάνονα ϗ τῶν πάλαι θείων ἀνδρῶν ἐκείνων ῥυθμὸν, λιβανίουτέ φημι τȣ̃ πάνυ, καὶ βασιλείου τȣ̃ ἀξιαγάςου, καὶ συνεσίου τȣ̃ θεσπεσίου, δοκεῖ μοι τὰ τῆς ἐπιςολῆς. τοίνυν ὡς τάχιςα ἔκϛρεψον τὸν σαυτȣ̃ ϛρόπον, καὶ τὰς τῶν ἀττικῶν προσλάμβανε συλλαβὰς καὶ χρῶ τȣ́των τὰς λέξεις, φεῦγε δὲ τὰς τῶν ποιητῶν, ἃς μὲν τοῖς λόγοις θετέον, ἥκιςα δὲ τὰς ἐπιςολαῖς.

ΕΜοὶ μὲν, πανογιώτατε δέσποτα, τὸ τοῖς ἡγȣμένοις ὑπείκειν, ἄγαν προσφιλὲς, τοῖς δὲ αὐτῶν ἐντάλμασιν ἀόκνως τε καὶ προθύμως ὑπερετεῖν, πάνυ ποθεινόν. τȣ̃το γάρ με παῦλος καὶ πέϛρος οἱ κορυφαῖοι, αἰδεσίμως τε ϗ ἀκινήτως κατέχειντε ϗ τηρεῖν παραινοῦσι. καὶ σχεδὸν ὥσπερ κύκλος πρὸς κένϛρον ἀφορᾶν. ἀλλ' ἐπεὶ πολλὰ μεταξὺ οὔρεάτε σκιόεντα, θάλασσάτε ἠχύεσα, ἄλλως τε δὲ καὶ δεός τι τῶν ȣ̓ τυχόντων τῶν αὐτῶν κρατȣ́ντων ἐμποδῶν μοι ὑπάρχει, τȣ̃ μὴ εὐθὺς τὸ ἐντελλομέν σοι διανύσας, συγγνώμην τοῖς θέλȣσι μὲν, μὴ δυναμένοις δὲ, παρασχεῖν ἡμῖν τὴν φιλανθρωπόν σȣ καθικετεύομεν ψυχήν. εἰ δὲ γέ τι τῶν ἀναγκαίων τῆς ὑμῶν ὑπερταράττει ἡμετέραν τὴν ἐκκλησίαν φημὶ, ὥς τε ϗ τῶν ἡμετέρων χρήζειν, τῶν οἷον κώνωπος πρὸς ἐλεφάντα παραβαλλομένων, διὰ ἱερȣ̃ ἁγίου σȣ γράμματος ἡμῖν αὐτὸ δή-

δήλωσον, τοῖς τῶν πάντων ὑπερφρονῆσει γλιχομένοις καὶ ὡς ὑμᾶς ἀφίξασθαι ὅσον τάχος εἰ καὶ φορτικὸν καὶ κινδυνῶδες, τῷ ὄντι προαιρουμένοις. καὶ ταῦτα μὲν ἅλις. περὶ δὲ τῶν γραμμάτων τῶν τοῖς ἐνθαῦθα πεμφθέντων σοι τῇ τοῦ παρόντος ἑβδόμῃ ἐντίμως ἀναγνωσθῆναι ἐποιήσαμεν. ἔρρωσο, παναγιώτατε πατέρ, ἡμῶν μνημονεύοις εἰλικρινῶς τοῖς ἡγουμένοις ὑπείκειν προαιρουμένων.

Superior Epiſtola ſcripta eſt, ni fallor, a *Gabriele Severo* Archiepiſcopo Philadelphiae. Vide ſuperius pag. 113.

Ὁσιώτατε κῦρ μελέτιε καὶ τῆς ἐμῆς ταπεινότητος υἱὲ ποθεινέ, χάρις εἴη σοι καὶ εἰρήνη καὶ ἔλεως ἀπὸ θεοῦ παντοκράτορος. ἐλθόντων πρὸς ὑμᾶς ὅτε ἰωάννης, καὶ πέτρος, οἱ κύπριοι, καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα δοθῆναι αὐτοῖς καθικετευσάντων, ἀσμένως αὐτοὺς προσεδέχθημεν, καὶ τὴν αἴτησιν αὐτῶν χριστῷ ἀρεσκομένην εἰδότες, καὶ τὸ ζέον τῆς ἀγάπης αὐτῶν καλῶς ἀνιχνεύσαντες, ῥασοφορεῖν αὐτοὺς ἐποιήσαμεν, καίπερ διετίαν διὰ πείρας τὰ τῆς μοναχικῆς πάντα διετέλουν, οἵγε καὶ προθύμως ὑποσχεθέντες ἄνευ τινὸς ἀναβολῆς, πρὸς τὴν τοῦ κατὰ διονυσίου μόνην τὴν ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει τυγχάνουσαν ἀπελθεῖν, καὶ τὰ ἐλλοίποντα τῆς μοναχικῆς ἐκπληρῶσαι διὰ τάξεως. ἀλλ' ἐπειδὴ πό-

πορευόμενος . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

Cetera desiderantur.

F I N I S.

LEGGENDA
DELLA
SACRA IMMAGINE
DI SANTA MARIA
DELL' IMPRUNETA. (a)

In Christi nomine. Amen.

AL *Nome di Dio. Amen.* Qui appresso si farà memoria di tutto e quanto è possibile, come ebbe principio la Tavola,

A

(a) Questa leggenda è estratta da un Codice MS. della Libreria Riccardiana, nel quale sono pure due altre Leggende simili, ma alquanto variate, scritte dalla medesima mano, benchè con inchiostro diverso: lo scritto è del secolo quartodecimo, e non è forse molto meno antico della Memoria del ritrovamento della sacra Immagine, scritta circa il 1375. e riportata da *Giovan Batista Casotti* nelle Memorie della Chiesa dell' Impruneta, stampate a Firenze nel 1714. benchè questa non sia molto concorde con quelle. Delle tre Leggende io ho scelto questa, che in ordine è seconda, perchè mi pare più breve, e più corrente, e che con-

la, (*a*) e Figura, di Nostra Donna, di Santa
Ma-

contenga minori anacronismi; dove le altre sono di più ancora ritocche, e fatte loro giunte in margine, e in fine. Il Codice è segnato n. XX. ed è nel Pluteo O. Ordine III. nel quale si contiene ancora il Filostrato del *Boccaccio*, e il Dialogo di Filomeno e Pulidoro. La dicitura di questa Leggenda è rozza, semplice, e malconnessa; ed io l' ho conservata senza alterazione, se non che l' ho ridotta all' ortografia moderna, quando l' ho potuto comodamente fare, e senza levarle l' aria d' antico. Tanto più volentieri la pubblico, quanto è stata ignota al lodato *Casotti*, diligente ricercatore per altro di queste memorie; onde è che scrive tralle altre: *E' dunque ugualmente incerto il tempo in cui fu primieramente esposta al culto de' Fedeli questa venerabile Effigie, e quello del suo miracoloso ritrovamento; perchè siccome è ignoto il tempo della erezione del primo antichissimo Oratorio, così non si sa precisamente quello della fondazione di questa Pieve*. Si può aggiungere, che non ho veduto alcun altro, che ne faccia menzione, e avendone interrogato l' istesso Sig. Dottor *Anton Maria Biscioni*, versatissimo in queste notizie nostre, siccome nelle altre, ha detto di non l' avere mai veduta.

(*a*) Nota qualmente si chiama Tavola, come ancora più sotto: pure si potrebbe dire Tavola, anche caso che dipinta fosse in terra

cot-

Maria in Pruneto, (*a*) secondo molte iscritture antiche, e secondo in comune parlare di molti ricordi d' antichi uomini di detto paiese; (*b*) e per memoria di chi principio di tanta devozione fu: e per reverenzia di detta nostra Santissima Vergine *Maria*, Advocata de' peccatori.

Nel tempo, che per divina miserazio-

cotta, come osserva il Signor Dottor *Pier Francesco Foggini* nelle Memorie di questa Santa Pittura, stampate in Firenze nel 1740.

(*a*) Questo luogo nel secolo XI. e XII. si diceva *Pineta*; nel secolo XIII. si trova detto *Pinita*, *Peneta*, *Pieneta*, *Penete*, *Poneta*, *Pianeta*, *Pruneta*, *Pruneto*, *Prunetis*, e *Impruneta*, come si può vedere appresso *Giovan Batista Casotti* nelle Memorie citate di questa Sacra Immagine. Il nostro Anonimo lo dice sempre *Pruneto*.

(*b*) Osserva essere ciò quasi contrario a quanto dice il *Casotti*, il quale non dubita di scrivere così: *In questa maniera è venuta da remotissimo principio fino a' dì nostri, non già per le sole bocche del volgo, come una voce popolare, ma in bronzi, in marmi, in fogli, l' antichissima tradizione di ciò, che si è tenuto costantemente fino a quì intorno a questa miracolosa Immagine ec.* Il nostro Autore Anonimo non ha saputo molte di queste cose, e e dice pure anche esso di avere consultate le scritture antiche, e le tradizioni.

ne nell' Apostolica Sedia sedea la buona memoria Papa *Vrbano* Secondo, anno Domini mille novantacinque, (*a*) provide e ordinò fare passaggio, per racquistare la Città santa di Gierusalem. E bandito la Croce contra alli infedeli nella nostra Fiorentina Città per parte di detto Santo Padre *Vrbano*, molti e infiniti nostri Cittadini, e Contadini, andarono al detto santo viaggio di Terra Santa (*b*); e per tutte le provincie del popolo Cristiano; e per la grazia di Dio ra-

(*a*) Il passaggio di oltre mare fu stabilito nel Concilio di Clermont l' anno MLXXXXV. essendo stata presa Gerusalemme da' Saracini nel MLXXXIX. Passarono poi in Palestina i Crociati, e Gerusalemme fu racquistata nel MIC. Nella prima Leggenda in vece di MLXXXXV. si dice anno MLXXXVIIII. con notabile anacronismo.

(*b*) Che molti Fiorentini prendessero la Croce, e passassero in questa occasione in Terra Santa, l' affermano tutti i nostri Storici, e spezialmente il *Villani Lib. IV. Cap. XXIII.* e l' *Ammirato* all' anno 1093. il quale anticipa questo passaggio oltre mare due anni, ed il *Tasso* fa il medesimo. Si può vedere appresso il Signor *Giuseppe Cerracchini* nella Cronologia de' Vescovi Fiorentini, che vi è chi ha detto essere passati oltre mare i Fiorentini in numero di duemila cinquecento.

racquiſtarono detta Città, e tutta Terra Santa, per la Santa Chieſa Romana, e popolo Criſtiano, e con grande vittoria, letizia, e feſta, di detto acquiſto, e perdono di colpa e pena di tutti i peccati, (*a*) data e conceduta da detto Santo Padre, e così ciaſcuno ritornando alle loro patrie e abitazioni. *Deo gratias. Amen.*

Alquanti divoti e fedeli Criſtiani del Piviere di detta Santa *Maria* in Pruneto, (*b*) ritornati da detto ſanto viaggio, (*c*) alluminati da Dio, come appreſſo ſi dirà, (furono in tutti cinque, di cinque delle infraſcritte famiglie di detto Pievere, uno per ciaſcuna fami-

 glia;

(*a*) Allora ſi cominciarono a cangiare le Penitenze Canoniche nell' Indulgenze, che ſi diſpenſano in diverſa maniera in oggi, come oſſerva il *Van-Eſpen*, e ſi ricava da *Natale Aleſſandro*, e dal *Fleurì*, ſiccome da tutti quei, che hanno ſcritto di queſto Concilio, e di queſta prima Crociata.

(*b*) Dice bene eſſere ſtati del Piviere di *S. Maria* in Pruneto; perchè di queſta Pieve ſi trovano memorie ſino del MXXXX. come ſi può vedere appreſſo il *Caſotti*. Ma queſto Autore pare prenderlo in diverſo ſenſo.

(*c*) Ancora la prima Leggenda pare che indichi che tornaſſero dopo la preſa di Geruſalemme, la quale seguì nel MIC. e la terza l' afferma chiaramente; onde ſempre più ſi ſtà male a Cronologia, come ſi vedrà.

glia; in prima *Stefano* vocato *Mazuolo*, per memoria dell'antica sua famiglia del popolo di S. *Stefano* a Pazzolatico, (*a*) volgarmente chiamati *Mizuoli da Verviano*; uno della famiglia *da Montecchio*; uno della famiglia *de' Casini*; uno della famiglia *de' Salini*; e uno della famiglia *de' Brandi* (*b*)) collegati insieme con

(*a*) La prima Leggenda legge *Pezzolatico*. In Bolla d' *Adriano IV*. del MCLVI. si dice *Patholatico*.

(*b*) La prima Leggenda pone ancora altri nomi, cioè, uno della famiglia da *Fabiolli*, e uno della famiglia da *Doglia*; e confondendo le più antiche memorie, che sono quelle di questa Leggenda seconda, che io pubblico, dice che questi insieme co' nominati nel Testo, furono i primi *a principiare i nuovi fondamenti di detta Pieve, dove era anticamente istato detto Oratorio, e Romitorio*; e che *Mazuolo da Verviano* fu quello, che *ritrovò, e udì voce, Non mi dare di detta figura;* quasi che esso fosse presente al ritrovamento della Tavola, e non fosse l'autore dell'antico Oratorio, come dice la Leggenda antica: poichè si vede questa prima Leggenda essere molto alterata, e avere aggiunte molte cose, che si recitano nel Prologo del Libro de' Capitoli della Confraternita di S. *Maria* dell'Impruneta, instituita nel 1340. come si dice in questa prima Leggenda, e in quel Prolago, lo che viene

con perfetta carità in detto ſanro viaggio, per revelazione divina fatta a detto *Stefano* in Terra Santa, nel luogo proprio, dove noſtro Signore *Gesù Criſto* nacque, cioè nella Chieſa di Santa *Maria* di Bettelem (*a*). Ritornati, come di ſopra ſi dice, tutti adinſieme, ſi trovarono in detta Chieſa di Santo *Stefano*, come fu di piacere di detto *Mazuolo*; imperocchè fu come Padre a tutti ſuoi compagni detti, e perchè era di vita aſſai laudabile, e perchè era il più antico di tutti. Pervenuti in detta Chieſa, furono con gran feſta ricevuti da Prete *Buono* (*b*) Rettore di detto luogo; e di ſubito detta Meſſa, e comunicati tutti inſieme, finita la

ne interpretato dal *Caſotti*, riformata, ſupponendo che ſia molto più antica, ſenza dire il fondamento di così opinare contro l' eſpreſſione chiariſſima dell' antico Autore.

(*a*) Che in Bettelem vi ſia la Chieſa di Santa *Maria*, non ne ho trovata memoria nè nel *Tevenot*, nè in *Cornelio Magni*; ma queſti parlano de' tempi noſtri.

(*b*) Si vede che in quelle parti ſi ſolevano porre nome *Buono*; onde Monte Buoni, cioè *Mons Boni*; come *Podium Bonitii*, Poggio di Bonizo, Poggibonzi. Non ſarebbe gran coſa che queſto Prete *Buono* foſſe della famiglia *Buondelmonti*, che erano Signori di Monte Buoni.

Messa, detto *Mazuolo* in presenzia di detto Prete *Buono* (uomo di santa vita era) e di tutti i suoi cari compagni, con grande devozione revelò a tutti la volontà di Dio a lui fatta in detta Betelem, come lui con detti compagni dovevano essere tutti adinsieme al servigio di Dio in vita Eremitica; (*a*) e come e dove in luogo salvatico dovevano abitare e servire a Dio per salute di loro anime, cioè dov' è oggi la detta Pieve di Santa *Maria*, (*b*) come si doveva fare uno Romitorio (*c*) con Cappella a onore di nostra Donna, e fare una Tavola con figu-

ra

(*a*) Le Religioni Mendicanti ebbero origine nel secolo XI. al più; e *Giovanni Foca* racconta che in questo secolo vi erano alcuni Romiti nel Monte Carmelo, da' quali poi probabilmente ebbe origine l' Ordine Carmelitano. Ma i Romiti erano cominciati già *ab antiquo*, e una specie di quelli si era rinnovellata nel secolo X. da S. *Romualdo* in Camaldoli. Nel secolo XI. s instituì pure in Toscana l' Ordine Vallombrosano da S. *Giovan Gualberto*, benchè non di Romiti, ma che poteva servire d' incitamento a menar vita religiosa.

(*b*) La Pieve di S. *Maria* vi era ancora in quel tempo, come si è osservato sopra.

(*c*) Il Romitorio vi è ancora in oggi, ma è dedicato a Santo *Stefano*, e si dice in Biso-

ra di Santa *Maria*; e che detta rivelazione era da Dio manifeſtata al noſtro Meſſer lo Veſcovo di Firenze (*a*): e più, come detto Prete *Buono* doveva eſſere loro Padre ſpirituale delle loro anime; e come detta Figura di noſtra Donna per a tempo ſarebbe riſervata

fonica; e ancora ſi conſerva fama che vi ſteſſe un Romito, come ſi può vedere appreſſo il *Caſotti*, benchè nell' inſcrizione appoſtavi s' indica non che queſto Romito fuſſe quello che fondò queſto luogo, cioè, *Mazuolo*, ma bensì altro Romito, che aveſſe parte nel ritrovamento della Sacra Immagine. E coſa certa che la Chieſa di S. *Stefano* in Biſonica vi era nel MCLVI. poichè di eſſa ſi fa menzione in Bolla di *Adriano III.* di queſto anno. Il noſtro Autore ha forſe confuſo il Romitorio con la Chieſa di S. *Maria*; oppure ſi può dire che il Romitorio foſſe dedicato a *S. Stefano*, per eſſerſi riſoluti a farlo nella Chieſa di *S. Stefano* a Pazzolatico; e per avere avuto a nome *Stefano* il primo inſtitutore; e per avere cominciato ad eſeguire il giorno dell' invenzione di *S. Stefano*.

(*a*) Biſogna dunque che Iddio gli aveſſe ancora revelato d' averlo revelato pure al Veſcovo di Firenze, o ſivvero che il Veſcovo aveſſe detto ciò a *Mazuolo*, acciò lo poteſſe ſapere; ma queſto ſecondo non pare che foſſe, per quanto ſi dice nel ſeguito di queſta Leggenda.

da Dio; e di luogo ifterile e prunofo, (*a*) per avvenire farebbe fertile e abbondante, per molti ed infiniti miracoli, che Iddio dimoftrerebbe per la reverenzia della gloriofa Vergine *Maria*. (*b*) Vdite tutte quefte cofe il detto Prete *Buono*, e detti compagni, con infinite lagrime gittando per devozione, e tutti abbracciati adinfieme, e laudando, e grazie a Dio rendendo; e di poi meffi ginocchioni a piè di detto Sacerdote, promettono a lui, e a Dio, effere e feguitare quanto per detto *Mazuolo* era detto. E fu tanto noto a tutti parenti e amici di tutto il paiefe concorrenti a detta Chiefa

per

(*a*) Da quefta narrazione fi conofce che l' Autore ha creduto un certo ritrovamento di quefta Sacra Immagine fatto ne' tempi pofteriori, onde quelle parole: *E come detta figura di noftra Donna per a tempo farebbe rifervata da Dio*. E quefto più diftefamente fi narra nella prima Leggenda; ma non ha già mai creduto che quefto ritrovamento feguiffe, quando fi cominciò la Chiefa dell' Impruneta, come fi vedrà da quel che fegue.

(*b*) Pare che l' Autore Anonimo voglia darci ad intendere che *Pruneto*, foffe detto da' pruni; quando fi fa chiaramente che è detto da' pini, come fi è accennato fopra, e s' indica ancora nelle altre Leggende.

per molte ragioni e cagioni; e ciascheduno a Dio rendeva grazia, e fu grande popolo così uomini e donne, trovandosi a dette cose, che non sarebbe credibile; e laudato Dio.

Dopo le dette revelazioni manifestate a tutti i sopraddetti, con grande fervore, e reverenza di Dio, a detta Chiesa di *S. Stefano* ritornati, per adempiere per operazioni, e mettere ad effetto, il detto *Mazuolo* con suoi fratelli in *Cristo Iesu*; e pregando il detto Prete *Buono*, che celebrasse Messa, e Sacrificio a Dio, fare quanto era piacere d' esso Idio di disporre loro anime e volontà a perfezione, fare quanto loro desideravano. Celebrando esso Sacerdote la Messa di Santo *Stefano*, con l' orazione della Santa Croce, e di nostra Donna; imperocchè detto dì la Chiesa Santa fa della invenzione di detto Santo *Stefano*, cioè a dì tre di Agosto, anno vero MLXXXXVII. (*a*) dell' Incarnazione di *Iesu Cristo*. E finita detta Messa, detto Sacerdote ebbe a confortare detto *Mazuolo*, e i compagni: tutti a un animo concorrente di subito mossi con

(*a*) Questo è contrario all' indizio dato sopra, che quando questi tornarono di Terra Santa, fosse già presa Gerusalemme; essendo seguita questa presa nel MIC.

con grandiſſima devozione, e vennono tutti ainſieme al Reverendo in Chriſto Padre per la grazia di Dio Veſcovo Fiorentino, il quale aveva nome Santo *Podo*, (*a*) di nazione Lombardo, il cui venerabile corpo, e ſepultura, è appreſſo all'altare di Santo *Zenobio*. Pervenuti al detto Santo *Podo*, fatta tutti la debita reverenza con grande feſta e letizia ricevuti, di ſubito il detto Santo ma-

(*v*) San *Podo*, o *Poggio*, Veſcovo di Firenze, morì nel MII. onde non poteva eſſere vivo nel MIIIC. Le due altre Leggende, altre volte citate, che pure eſiſtono nello ſteſſo Codice di queſta, nella Libreria Riccardiana, non hanno *Podo*, ma *Ardingo* Veſcovo di Firenze, il quale reſſe queſta Chieſa dall' anno MCCXXX. fino al MCCIIL. onde ne pur queſto ſi confà col tempo, che ſi vuole quì che ſeguiſſe un tal fatto. E ſe vogliamo che foſſe il Veſcovo *Rodingo*, da alcuni chiamato ancora *Ardingo*, repugna parimente a queſto la Cronologia, poichè viſſe nel DCCCLIII. Del reſto ſe ſi retraeſſe queſto tempo a S. *Podo*, e che ſi credeſſe, che queſti buoni uomini foſſero andati in Terra Santa in quel tempo, e che il noſtro Autore sbagli a dire che vi andaſſero per la prima Crociata, la narrazione ſarebbe più giuſta, e potrebbe ſtare colle memorie del MXL. che ſi hanno della Chieſa dell' Impru-

manifestò tutta a piena detta revelazione, da Dio fatta a detto *Mazuolo*; imperocchè il medesimo dì, e ora, lui aveva dall' alto Idio, e nostra Donna, manifestato tanto e quanto, a detto *Mazuolo* era da Dio revelato. (*a*) Udite tutte le predette cose, detto Prete *Buono*, e *Mazuolo*, e Compagni, e alquanti Cappellani di detto Vescovo, ragunati nella Cappella di detto Vescovo, e lui incominciando, *Te Deum laudamus &c.* e con orazione di nostra Donna e dello Spirito Santo. Finite tutte orazioni, *Amen*.

Per la grazia di Dio si provide a quanto era di bisogno, principalmente del luogo; dove è ora al presente detta Pieve, e donato fu da cui si apparteneva, e graziosamente per amore di Dio e di nostra Donna. (*b*) E i detti Prete *Buono*, e *Mazuolo* e com-

pruneta. Se poi questo fatto succedè in verità sul finire del secolo XI. bisogna dire che era Vescovo di Firenze *Ranieri*, il quale resse questa Chiesa fino al MCXIII. per lo spazio di anni XLII.

(*a*) Il racconto di simili revelazioni fatte sempre nello stesso tempo a più d' uno, e spezialmente anche al Superiore, è frequentissimo in tali Leggende.

(*b*) Probabilmente fu donato da' Signori *Buondelmonti*, onde essi ne hanno ancora l' *ius patronatus*.

e compagni, ritornati al detto Messer Santo *Podo* Vescovo nostro (*a*), e notificandoli della limosina a loro fatta, per potere fare Romitorio, e Cappella, come di sopra si dice, per revelazione da Dio fatta a detto Vescovo e *Mazuolo*; renduto di ciò grazia a Dio, il detto Messer lo Vescovo mandò a detti non piccola limosina per fare detto luogo, e con sua benedizione partendosi, e detto Vescovo dicendo, che presentemente dessono effetto a quanto bisognava, per la grazia di Dio si cominciò a fare detto Romitorio, e Cappella, a dì 24. di Marzo MLXXXXVII. e finito a dì primo di Maggio MLXXXXVIII. (*b*) E fatte tutte predette cose, detto Messer lo Vescovo visitò detto Romitorio con molti Parlati, e fu noto nel paese detta andata di detto Vescovo, e fu gran popolo concorrente in detto luogo, e questo fu a dì otto di Maggio detto anno. E la cagione fu principalmente, che mentre che si fece detto Romitorio detto Messer lo Vescovo fe fare e dipignere la Tavola di

no

(*a*) Quindi, e da quello che sotto dicesi; si conosce che l' Autore di questa Leggenda è un Fiorentino.

(*b*) Nella prima Leggenda si dice che questa fabbrica fu cominciata nel MLXXXX. il dì VIII. di Settembre.

nostra Donna, (a) come lui ebbe per revelazione da Dio; e dipintore ne fu uno grande servo di Dio, e di santa vita, nostro Fiorentino, (b) il quale aveva a nome *Luca*, santo volgarmente chiamato (c); e quando faceva figura di nostra Donna, prima confessandosi e comunicando; e ne alcuno prezzo pigliando; e questo servo di Dio era molto fin-

(a) Nella terza Leggenda si dice che il Pittore cominciò a dipignere il dì VIII. di Dicembre MIIIC. e finì la Tavola a dì 24. di Marzo; ma nella prima si ha che la terminò il dì primo di Febbraio dell' anno MLXXXX. Tanta discrepanza è in queste Leggende.

(b) Questo fa vedere, che nel secolo XIV. non si credeva che la Tavola di S. *Maria* dell' Impruneta, fosse una pittura di Greca mano, e anteriore al Concilio Efesino, come hanno immaginato gratis alcuni moderni, e il *Casotti* in specie; o che fosse portata in Toscana da S. *Romolo*, e da' primi Predicatori in essa dell Evangelio.

(c) Ecco che questa Istoria conferma mirabilmente la saggia congettura de' dotti *Bollandisti*, e del *Tillemont*, e di altri eccellenti Critici, i quali pensarono che la credulità che S. *Luca* Evangelista fosse Pittore, e che si trovino molte Madonne da lui dipinte, è nata dall' equivoco del nome di qualche Pittore chiamato *Luca*, e tanto più se que-

sto

ſingolare ſervo di detto ſanto *Podo* Veſcovo. E proveduto quanto era di biſogno alla Cappella di detto Romitorio di paramenti, e meſſale per potere celebrare; ragunato il popolo di detto luogo, e molti Sacerdoti di detto paeſe a proceſſione andando incontro a detto Veſcovo con grande feſta, e canti, e orazioni per infino. E in detto luogo Meſſer lo Veſcovo avendo detta Tavola benedetta, e iſcoperta da detto Veſcovo, e lui dicendo al popolo come per revelazione da Dio allui, e a *Mazuolo* fatta, e quella era Advocata de' peccatori, e principalmente di detto paieſe; e per l'advenire l' altiſſimo Iddio dimoſtrerebbe molti, e infiniti miracoli. Finite tutte le dette coſe detta Tavola con grande devozione, e mol-

te

ſto Pittore era nominato Santo, come in queſta Leggenda ſi dice. A queſto *Luca* Santo, Pittore Fiorentino, ſi dee credere che alluda la lettera de' Fiorentini ſcritta nel MCCCLXXXV. e riportata dal *Caſotti*, ove ſi dice che credeſi queſta ſacra Immagine eſſere ſtata dipinta da S. *Luca*; o almeno così ſi dee benignamente interpretare, per ſalvare il decoro di tanta Repubblica. Ne oſta che ſia piaciuto al *Vaſari* che la Pittura rinaſceſſe in Firenze con *Cimabue*, poichè queſto ſi può intendere dell' arte più perfetta, e più bella.

te infinite lagrime, molti, quando fu data a detto Prete *Buono*, e *Mazuolo*, e alquanti Sacerdoti; ſeguitando proceſſionalmente pervennono a detto Romitorio, e detto Meſſer lo Veſcovo celebrato Meſſa, e finita, e con detta Tavola dando la benedizione, e concedendo molte indulgenze in detto luogo; (*a*) e poi ponendo detta Tavola nella Cappella di detto Romitorio ſopra l' altare; e ſaputo e certo era, come frate *Mazuolo* co' ſui Compagni, loro buono fervore, die loro di vita Eremitica. (*b*)

(*a*) In quel tempo non uſava darſi l' indulgenze nella maniera, che ſi è fatto dopo.

(*b*) Da tanti sbagli, anacroniſmi, e fatti incoerenti, che ſi narrano in queſta Leggenda, ſi conoſce eſſere ella apocrifa e ſuppoſitizia; e ſe alcuna coſa di vero vi ſi contiene, eſſere malagevole a ſepararlo dal falſo. Se io aveſſi a dire il mio ſentimento, queſto ſarebbe, che può ſuſſiſtere queſta narrazione riducendola in queſti limiti cioè: che la Pieve di S. Maria dell' Impruneta vi era fino da' principi del ſecolo XI. e che ſulla fine di detto ſecolo certe divote perſone, eſſendo ritornate di Paleſtina, fabbricaſſero il Romitorio, e Cappella di S. *Stefano*, e vi faceſſero fare una Pittura della Santiſſima Vergine, la quale ſia poſteriormente ſtata trasferita nella Chieſa Pieve di S. *Maria* dell' Impruneta; e queſto forſe ac-

accadesse nel secolo XII. o pure nel XIII. quando essendo morti tutti i fondatori del Romitorio, esso fu trasandato e negletto; poichè nella prima Leggenda così sta scritto quello, che può servire di supplemento a questa Leggenda più corta: *La grande devozione in detto luogo incominciava, e pigliando grande reverenzia per amore di nostra Donna, e per la buona e santa vita di detti servi di Dio Romiti; infra poco tempo fatti orticelli attorno con fonte a pie di detti orti, e Pini posti, e altri fruttiferi alberi, e così seguitando per continuo detto luogo, e devozione mantenendo per popolo concorrente; e viventi detti Eremiti con alquanti loro discepoli per insino quasi negli anni Domini 1140. come piacque a Dio chiamare a se all' eternale patria, e venendo una grande pestilenza in detto paiese, passarono di questa vita tutti i detti Romiti, e loro discepoli; e per questa cagione di detto Romitorio, e luogo rimase disabitato. E in poco tempo cadendo e rimanendo per modo, che detto luogo non rimase se non certe mura, e coperta di detto Oratorio e Cappella per modo, che detta preziosa Figura di nostra Donna fu riservata per grande permissione di Dio, per modo che detta figura non potè mancare per alcuno modo, per insino a tanto, quanto fu il piacere di Dio. E perchè in detto paiese era assai fatica ciascuno battezzarsi, e andare alla Propositura di S. Martino a Strata, provvidesi come per innanzi si dirà &c.* Quindi per quello, che riguarda il ritrovamento della Sacra Immagine, si rimet-

met-

mette a quanto si dice nel Prologo de' Capitoli della Compagnia dell' Impruneta, e vorrebbe dare ad intendere che in occasione di questo ritrovamento fu edificata la Pieve di S. *Maria* dell' Impruneta, mossi essendo i popoli ancora dall' incòmodo di andarsi a battezzare a S. *Martino* a Strada; cose tutte insussistenti, poichè la Pieve del Impruneta dal 1040. in quà vi è sempre stata, e vi era ancora nel 1059. quando fu privilegiata da *Niccolò II.* e nel 1156. che le furono consermati i privilegi da *Adriano IV.* e nel 1291. quando *Niccolò IV.* parimente la privilegiò. Di quì si conosce falso che S. *Martino* a Strada fosse Propositura innanzi la Pieve dell' Impruneta, mentre fino nel 1156. era quello suffraganeo di questa, come apparisce dalla Bolla di *Adriano IV.* Queste ragioni, e l' incoerenze, e gli assurdi, che si trovano in tale racconto, fanno vedere che alcuna cosa, che si narra nel citato Prologo de' Capitoli della Compagnia, non può sussistere, poichè ancora lì dicesi essere stata cominciata la Pieve, quando si ritrovò la Sacra Immagine, che è cosa falsissima, se pure è vero nulla di quanto in queste Leggende raccontasi. Bisognerà dunque dire, che ritrovata la sacra Effigie, fu questa trasferita nella Chiesa di S. *Maria* dell' Impruneta, dove crescendo le grazie di Dio, e la devozione de' popoli, si arricchì sempre più quella Pieve, fino a che fu ridotta nello splendido stato, in cui si trova di presente. Si conosce che manca qualche parola in fine di que-

questa Leggenda, poichè l'ultimo verso non ha senso nessuno, onde supplirò ciò con quanto si recita nella terza Leggenda, che dice così: *Fatto detto Romitorio e Altare, il detto Mazuolo co' suoi quattro, ritornati a detto Vescovo, addomandò per amore di Dio, e di nostra Donna, addomandando di grazia di pigliare abito di vita eremitica. Detto Vescovo veggendo in loro buono fervore, fe fare quello abito, che intorno a ciò si richiede; e lui benedicendo, e investendo ciascuno, incominciando a detto Mazuolo, e facendolo padre di detti suoi fratelli in Cristo; e detto Prete Buono padre loro spirituale confermando. Ritornando tutti insieme a detto loro nuovo Romitorio &c.* Del resto, comecche io abbia detto che la copia di questa Leggenda, da me data in luce, sia d' intorno allo scadere del secolo XIV. pure la Leggenda sembra alla dicitura, e allo stile, molto più antica; e può essere benissimo de' principj del detto secolo; benchè non si possa dire il medesimo della prima Leggenda, che è interpolata, e contiene delle aggiunte posteriori al MCCCLXXV. Si conosce dalla Lettera de' Fiorentini del MCCCLXXXV. che questa Leggenda era in quei tempi nota a pochi, siccome è stata ignota a tutti fino al dì d' oggi; onde io tanto più volentieri l' ho pubblicata, per far sapere cose da parecchi secoli in qua non sapute.

ANT. SEBAST. BRAZZINIVS

Bibliopola Florentinus.

Viris eruditionis amantibus S. D.

Quum haud semel a plerisque vestrum Catalogum operum, quae Io. Lamius, *Ecclesiasticae Historiae in Florentina Academia Professor, & Riccardianae Bibliothecae Praefectus, publici iuris facit, & optatum & requisitum fuisse perspectum sit, rem gratam iucundamque vobis me facturum esse existimavi, si quascumque lucubrationes hactenus ille edidit, aliaque ad eas spectantia, heic ordine recenserem; quod quidem & mihi percommodum continget, quum ita ea molestia liberabor, qua crebris interpellationibus in dies adficior.*

Catalogus Operum IO. LAMI Professoris Florentini.

I. *De recta Patrum Nicaenorum Fide, Dissertatio. Venetiis apud Io. Baptistam Recurti.* 1730. in 4. Haec Dissertatio dicata est *Violanti Beatrici*, Magnae Etruriae Principi, Carmine Epico in Epistolae modum praefixo.

In ea veteres Ecclesiae Patres ab accusatione Tritheismi adversus *Io. Clericum* vindicantur. Scripta fuit ab Auctore partim in Italia, partim in Germania. Huius Dissertationis *Caput XIX.* quod Tritheismi historiam complectitur, a *Io. Christoph. Harembergio*, in suis *Otiis Gandershemensibus* peculiari Tractatu impugnatum est anno 1740. Quare ab Auctore edita est

II. *Responsio ad Io. Christoph. Harembergii Observationem XII.* Italice, in Ephemeridibus litterariis Florentinis, anno 1741. n. 20.

III. *De recta Christianorum in eo, quod mysterium Divinae Trinitatis adtinet, sententia Libri VI. Florentiae* 1733. *apud Tartinium & Franchium, in* 4. Opus *Iesu Christo* Dei Filio dicatum, in quo historia dogmatis de Trinitate Divina contexitur, & illud a Platonicis ad Christianos derivatum non esse demonstratur. Scripsit illud Auctor Massiliae, & Lutetiae Parisiorum; Florentiae autem supremam manum admovit, & numeris omnibus absolvit, adiecitque in calce

IV. Μιχαὴλ τοῦ Γλύκα τιμιωτάτῳ μοναχῷ Κυρῷ Μαξίμῳ τῷ Σμενιώτῃ, περὶ τοῦ ὁποῖος ἦν ὁ Ἀδὰμ ἀπ' ἀρχῆς κατάγε δόξαν ὁμοῦ καὶ λαμπρότητα; λόγον, idest, *Michaelis Glycae ad honorabilem Monachum Domi-*

minum Maximum Smenioten de gloria & claritate, qua a principio Adamus corufcavit, Orationem, Graece, cum fua Interpretatione Latina, ex Codice MS. Riccardiano erutam. Vt autem illud opus de Divina Trinitate a maleferiatorum hominum calumniis vindicaretur, editus eft ab Auctore.

V. *De eruditione Apoftolorum liber fingularis, in quo multa, quae primitivorum Chriftianorum litteras, doctrinas, fcripta, placita, ftudia, conditionem, cenfum, mores, & ritus, attinent, exponuntur & illuftrantur; Critice facra iuvatur & promovetur; prima B. Pauli Apoftoli ad Corinthios Epiftola paffim ediffcritur; plura proferuntur inedita, apteque Differtationes duae interferuntur, quarum prima eft*

VI. *De re veftiaria Chriftiani hominis primitivi; altera*

VII. *De Codicibus MSS. Novi Foederis, qui in Bibliothecis Florentinis adfervantur. Ad Nereum Corfinium S. R. E. Diaconum Cardinalem Ampliffimum. Florentiae anno* 1738. *Ex Typographio Bernardi Paperinii, in* 8. Opus hoc Ephemerides litterariae Venetae indigne elevarunt, quibus ab Anonymo refponfum eft edito Syngrammate, cuius titulus:

VIII. *Paragrafo da aggiungerfi alle Novelle Letterarie di Venezia del dì* 18. *Ottobre*

1738. *In Roveredo, a spese della Compagnia.* Contra hoc Syngramma, & librum *De eruditione Apostolorum*, insurrexere quidam, latitantes sub nomine *Atromi Thraseomachi Calabri*, & ediderunt Epistolas VI. Italice anno 1741. Auctorem nostrum indigne habentes; quos tamen late confutavit Anonymus, libro inscripto atque edito, cuius titulus:

IX. *Dialoghi d' Aniceto Nemesio in difesa e confutazione delle stolte e indegne lettere, che contro il libro De eruditione Apostolorum del Signor Dottore Giovanni Lami, Pubblico Professore Fiorentino, diedero in luce &c. Roveredo* 1742. *in foglio*. Hac occasione, quum quidam contra *Lamium*, quem Dialogorum auctorem putabant, varia molirentur, ab eo

X. *Epistola ad Ephemeridum litterariarum Florentinarum Auctores* Italice data, atque edita est, in ipsis Ephemeridibus anni 1743. n. 12. qua cum praedictorum Dialogorum, tum aliorum libellorum, auctorem se esse negavit. Sed ut *Atromi Thraseomachi* Epistolas citius confutaret Auctor, antequam Dialogi illi in vulgus prodirent,

XI. *Epistola*, sub titulo Appendicis ad Ephemerides Bernae, die 3. Martii 1742. Italice; & altera

XII. *Epistola*, sub eodem titulo, pari-

ter

ter Italice, data die 10. eiusdem mensis atque anni, vulgatae fuerunt, quibus Auctor, antequam Epistolas *Thraseomachi* vidisset, quum quid continerent ex Ephemeridibus litterariis Venetis intellexisset, eas confutare, & se defendere, adgressus est.

XIII. *Chronologia uirorum eruditione praestantium, qui a mundi conditu ad annum Christi MD. floruerunt. Florentiae apud Tartinium & Franchium, in* 8. Hoc opus, quod adhuc sub praelo est, scribere coepit Auctor Lutetiae Parisiorum, Florentiae autem absolvit.

XIV. *Applausi Poetici per le nozze dell' Illustrissimo Signor Marchese Cavalier Vincenzio Maria Riccardi con l' Illustrissima Signora Marchesa Maria Maddalena Ortenzia Gerini. In Firenze* 1733. *per li Tartini e Franchi. In foglio.* Haec collectio est carminum diversorum, Graecorum, Latinorum, Italicorum, & Gallicorum, varios Auctores habentium; quorum quaedam Graeca, Latina, & Italica, nostri Auctoris sunt, qui hanc collectionem adornavit.

XV. *Dissertazione sopra le Ciste Mistiche*, antiquarium opusculum editum Romae inter Specimina Dissertationum Academiae Etruscae Cortonensis, Tomo I. anno 1735.

XVI. *Io. Meursii opera omnia XII. vo-*

luminibus comprehensa. Ioannes Lamius Florentinus Professor recensuit, & perpetuis observationibus illustravit. Florentiae apud Tartinium & Franchium 1740. *in folio*.

XVII. *Deliciae Eruditorum, seu veterum ἀνεκδότων opusculorum Collectanea. Florentiae* 1736. *& sequentibus, Tomi XV. in* 8. quibus continentur.

XVIII. *Michaelis Glycae Epistolae X. Graece ac Latine, Ioanne Lamio Interprete*; ex Codice MS. Riccardiano, quibus inserta est

XIX. *Dissertatio de Resurrectione carnis adversus Philosophos, & Thomam Burnetium praecipue*. Item

XX. *Dissertatio de Statu Daemonum*. Praefixa est primo volumini

XXI. *Dissertatio de Michaele Glyca, & eius scriptis*.

XXII. *Dissertatio de Maximo Margunio, & eius Scriptis*, secundum volumen praecedit. Hae *Glycae* Epistolae, duobus Tomis continentur, quorum primus *Bernardino*, alter *Vincentio Mariae*, Marchionibus Riccardiis nobilissimis, dicati sunt. In calce autem primi Voluminis

XXIII. ὅρος πίστεως ὀρθοδοξίας, hoc est, *Definitio fidei Catholicae*, Graece ac Latine, ex MS. pariter Riccardiano editur.

In

In calce vero secundi voluminis proferuntur

XXIV. *Epistolae quaedam Maximi Margunii Cytherorum Episcopi*, Graece, ex Codice MS. Marchionis *Scipionis Maffeii* Veronensis, V. Cl.

XXV. *Leonis Vrbevetani Chronicon Pontificum & Imperatorum*, ex Codice MS. Riccardiano, duobus voluminibus comprehensum, quorum primum P. *Salvatori Ascanio* Dominicano; secundum Eminentissimo Principi *Kiliano Lambergio* S. R. E. Cardinali, inscribitur. Eduntur simul

XXVI. *Diplomata Pontificum, Imperatorum, Regum, Principum, Rerumpublicarum &c.* cum in hisce, tum in aliis *Deliciarum Eruditorum* voluminibus. Inseruntur item

XXVII. *Tractatus de vestibus, quibus utuntur Episcopi & Sacerdotes in celebratione Missarum*, ex Codice MS. Riccardiano.

XXVIII. *Lettere di Papa Gregorio IX. a Messer Federigo Secondo Imperadore*, ex Codice MS. pariter Riccardiano.

XXIX. *Ioannis ab Insula de gestis & factis memorabilibus Francorum liber*, ex Codice MS. Riccardiano.

XXX. *Alani Quadrigarii Epistolae duae*, ex Codice MS. Riccardiano.

XXXI. *Selecta & Chronologica rerum ab*

ab Imperatoribus, Regibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Vicariis, Capitaneis, Missis, seu Nunciis, Civitatibus, & Populis, in Etruria gestarum Synopsis, Ioanne Lamio Auctore.

XXXII. *Lettere due d' Innocenzio III.* ex Codice MS. Riccardiano.

XXXIII. *Lezione fatta per gli Principi della Magna con volontà di Roma de Currado figliuolo dell' Imperador Federigo suo padre, e per sua volontà e consentimento ad essere Imperadore appresso lui.* Ex Codice MS. Riccardiano.

XXXIV. *Lettera di Papa Clemento a tutti i Parlati di Spuleto, che predicassero la Croce contro il Re Manfredi, che guerreggiava la Chiesa di Roma.* Ex Codice MS. Riccardiano.

XXXV. *Ambasciata di Genova a Federigo Secondo Imperadore, e Risposta di detto Imperadore.* Ex Codice MS. Riccardiano.

XXXVI. *Copia de' nomi de' Padroni di quelle Galee, che i Pisani perdettero alla Melora, essendone Capitano, e Condottiere Vgolino, Conte di Donoratico, nell' anno MCCLXXXVIII. a dì VII. d' Agosto.* Ex Codice MS. Riccardiano.

XXXVII. *Nicetae Heracleensis Exposi-*

tio

tio in Epistolam I. B. Paulli ad Corinthios, ex Codice MS. Mediceo-Laurentiano, Graece ac Latine, *Io. Lamio* Interprete. Tomus *Io. Francisco Stuppanio*, Pontificio apud Magnum Etruriae Ducem Oratori clarissimo, nuncupatus est. In eo praemittuntur

XXXVIII. *Memorabilia Ecclesiae Corinthi*, & inseruntur

XXXIX. Ἐρωτήσεις ιβ´ τοῦ αἰδεσιμωτάτου Καρδιναλίου τῆς Λωρίνης Κυρίου Κλαυδίου τῆς Γουίσης, καὶ ἀνταποκρίσεις πρὸς ταῦτα Ἑλλήνων, Hoc est, *Interrogationes XII. Reverendissimi Cardinalis a Lotharingia Domini Claudii Guisae, & ad eas Graecorum Responsiones*, Graece ac Latine, *Io. Lamio* interprete, ex Codice MS. Riccardiano. Item

XL. *Libri, qui Christianismus Rationabilis inscribitur, brevis confutatio.*

XLI. *Laurentii Bonincontri Historia Sicula*, ex Codice MS. Riccardiano, tribus Tomis comprehensa; quorum primus *Dominico Aquavivae Aragonae* Atriae Duci Excellentissimo; secundus, *Vincentio Marco de Beauvau*, Amplissimo Primati Lotharingiae; tertius *Paullo Victorio*, Equiti Florentino, dicatus est. Praemittitur

XLII. *Vita Laurentii Bonincontri*. Inseruntur

P.1-

XLIII. *Pacta Conventa inter Saladinum Regem Saracenorum, aliosque Principes Saracenos, & Populum Pisanum, anni* MCLXXIV. Ex Codice MS. Riccardiano.

XLIV. *Libro del Priorista di Pisa, detto Chronica Antianorum*. Ex Codice MS. Riccardiano.

XLV. *Diplomata & Instrumenta varia*.

XLVI. *Catalogus familiarum Florentinarum, quae Gibellinae erant*. Ex Codice MS. Riccardiano.

XLVII. *Processus & Sententia contra Florentinos lata & data ab Henrico Imperatore de Lucemburgo*. Ex Codice MS. Riccardiano.

XLVIII. *Epistola Ioannis XXII. Papae, Magistro Hospitalis Sancti Iohannis Ierosolymitani, & Mercatoribus & Societati Perutiorum de Florentia*, ex Membrana ἀυτογράφω Dominorum *Perutiorum*.

XLIX. *Diario di Giovanni Lelmi* dal MCCCII. al MCCCXVIII. Ex Codicibus MSS. Dominorum *de Roffia*, Patriciorum Miniatensium. Item

L. *Frammento d' Istoria Fiorentina ritrovata tra certi scartabelli da Bindaccio di Michele di Consiglio di Michele Bindaccio di Messer Consiglio de' Cerchi*. Ex Codice MS.

Ric-

Riccardiano. Item

LI. Priorista Fiorentino. Ex Codice MS. *Vgolini Gryphonii*, Equitis Florentini.

LII. Maximi Margunii Episcopi Citherorum Epistolae, Graece ac Latine, ex Codice MS. Marchionis *Scipionis Maffeii, Philippo Elmio* interprete, quarum nonnullae post partem II. Epistolarum *Glycae* editae sunt. In eodem Tomo sunt ex eodem Codice

LIII. Dionysii Cateliani Episcopi Citherum Epistolae, Graece.

LIV. Arsenii Archiepiscopi Monembasiae Epistolae, Graece.

LV. Antonii Eparchi Epistolae, Graece.

LVI. Ieremiae II. Patriarchae Constantinopolitani Vita, Lamio Auctore.

LVII. Descriptio brevis Monasteriorum Montis Atho, eodem *Lamio* Auctore.

LVIII. Catalogus Librorum Cardinalis Bessarionis, ex Codice MS. Riccardiano. Dicatus est Tomus Excellentissimo Principi D. *Barptolemaeo Corsinio*, Siciliae Proregi.

LIIII. Gabrielis Severi Archiepiscopi Philadelphiae Epistolae Graece, ex Codice MS. Marchionis *Scipionis Maffeii*.

LX. Variorum Graecorum recentiorum Epistolae, Graece. Ii autem sunt, qui sequuntur:

An-

Andreas Londanus eques D. Stephani.
Andreas Spiras.
Anonymus.
Athanasius Patriarcha Alexandrinus.
Coius.
Constantinus Lucaris.
Constantinus Patricius.
Daemonioannes.
Dionysius.
Emmanuel Pegas.
Franciscus Coccus.
Franciscus Daportus.
Georgius Balsamon.
Georgius Carophiles.
Georgius Lampadarius magnae Ecclesiae.
Gerasimus Hieromonachus.
Hermodorus.
Hierotheus Metropolita Monembasiae.
Hippolytus Metropolita Chii.
Iacobus Patriarcha Constantinopolitanus.
Ieremias II. Patriarcha CP.
Ieremias Tzancarelos Hieromonachus.
Ioannes.
Ioannes Bonapheus.
Ioannes Nathanael Sacerdos.
Ioannes Sozomenus Cyprius.
Leontius Cyprius Hieromonachus.
Leontius Hieromonachus.
Manuel

Mar-

Marcus Morezenus Sacerdos.
Maximus Archidiaconus Alexandriae.
Maximus Hieromonachus.
Meletius Monachus.
Meletius Pegas Patriarcha Alexandrinus.
Metrophanes Hieromonachus.
Metrophanes Pontifex Monembasiae.
Metrophanes Rhacendytorum & Melenici.
Michael Blastus.
Michael Parastates.
Nathanael Grasos Hieromonachus.
Nicephorus Hieromonachus Chartophylax.
Nicephorus Parasches Hierodiaconus.
Nicolaus Marinus.
Nicolaus Protonotarius Choniates.
Nicolaus Rhodius Sacerdos.
Paulus Manutius.
Petrus Arcudius.
Simeon.
Synesius Hellanicus.
Theophanes.
Theophanes Monachus.

Hic Tomus merito dicatur D. *De la Curne Sainte Palaie*, Parisiensi. Hae autem omnes Epistolae recentiorum Graecorum descriptae fuerunt ex Codice MS. laudati Marchionis *Maffeii*.

LXI. *Charitonis & Hippophili Hodoeporicon*, tribus Tomis comprehensum; quo-

quorum primus D. *Ioanni Giraldio* Equiti Florentino; secundus D. *Gerio de Arena Martellinio*, Equiti pariter Florentino; tertius autem D. *Caietano Antinorio*, Equiti itidem Florentino, nuncupatus est. Hoc opus descriptionem itineris cuiusdam per Etruriam continet, ex quo, sumta occasione, plurium Etruriae locorum historia contexitur. Inseruntur

LXII. Historia Empuli Etruriae oppidi, Italice, ex Codice MS. Riccardiano.

LXIII. Excerpta ex Ordine Sandaliorum, ex Codice MS. Riccardiano.

LXIV. Vita S. Zenobii Episcopi Florentini a Simpliciano scripta. Ex Codice Mediceo-Laurentiano.

LXV. Lettera di Girolamo Roffia da Sanminiato a Antonio degli Agli. ex Codice MS. Riccardiano.

LXVI. Nota de' Fiorentini a Cavallo, che rimasero morti o presi nella sconfitta di Montecatini. Ex Codice MS. Magliabechiano.

LXVII. Nota de' Prigioni di Firenze, che furono presi da' Lucchesi nella sconfitta d'Altopascio. Ex Codice MS. Magliabechiano.

LXVIII. Nota di Libri e Cartapecore, che si conservavano nel Palazzo della Signoria di Firenze. Ex Codice MS. Riccardiano,

Alio

Alio autem *Deliciarum* volumine continentur.

LXVIIII. Paullus Attavantius De Origine Servorum B. Mariae, iterum editus.

LXX. Dominici a Corellia Theotocon, Liber tertius & quartus ex Codice Mediceo-Laurentiano.

LXXI. Alberti Advogadrii Vercellensis de Religione & Magnificentia Cosmi Medicis Libri II. Ex Codice MS. Mediceo-Laurentiano.

LXXII. Timothei Maffei Veronensis adversus detractores Magnificentiae Cosmi Medicis, Dialogus. Ex Codice MS. Mediceo-Laurentiano.

LXXIII. Philippi Redditi Oratio ad Petrum Medicem in magnanimi sui parentis imitationem. Ex Codice MS. Riccardiano.

LXXIV. Memorie di Cosimo Medici il Vecchio, e altro frammento d' Istoria Fiorentina. Ex Codice MS. Riccardiano.

LXXV. Acta Apocrypha D. Romuli Episcopi Fesulani. Haec opera, ut dixi, uno volumine continentur, quod D. *Io. Baptistae Deotallevio Bonadratae*, Marchioni Ariminensi, dicatum est.

LXXVI. Catalogus Codicum Manuscriptorum Graecorum, Graece ac Latine, *Philippo Elmio* Interprete. Ex Codice MS. Marchionis *Maffei*. *Pie-*

LXXVII. Pietosa Fonte, Poema di Zenone da Pistoia in morte di Messer Francesco Petrarca, composto nel MCCCLXXIV. Ex Codicibus MSS. Riccardiano, & Expertiano. Tomus, qui haec duo postrema opuscula complectitur, D. *Aloisio Iosepho Expertio*, Praesuli Romano, inscriptus est. Addita sunt in fine.

LXXVIII. Franci, seu *Francisci Sacchetti* Florentini ode Italica in obitum *Francisci Petrarchae*.

LXXIX. Sonetto di M. Antonio da Ferrara al Petrarca, castigatius editum ex Codice MS. Riccardiano.

LXXX, Sonetto del Conte Ricciardo al Petrarca, iterum editum.

LXXXI. Risposta di Ser Minghino Mezani di Ravenna al Petrarca, ex Codice MS. Riccardiano.

LXXXII. Sonetto di Matteo di Landozzo degli Albizzi al Petrarca, ex Codice MS. Riccardiano.

LXXXIII. Leggenda della Sacra Immagine di Santa Maria dell' Impruneta. Ex Codice MS. Riccardiano.

LXXXIV. Ragionamento, in cui si tratta quanto le donne abbiano cooperato all' aumento delle scienze, e delle belle arti. Hi *Deliciarum Eruditorum* Tomi, quibusdam littera-

ra-

tariis concertationibus occasionem dederunt; primusque omnium in primum volumen insurrexit, quamquam censuram typis publici iuris non fecit, *Ang. Mar. Riccius*, Litterarum Graecarum in Academia Florentina Professor; cuius obiectionibus satisfecit

LXXXV. *Prologus Galeatus* Parti primae Chronici *Leonis* Vrbevetani praefixus. Deinde P. *Fidelis Soldanius*, Monachus Vallumbrosanus, quaedam, quae a nostro Auctore de S. *Zenobio* Florentino Episcopo dicuntur, Epistola edita impugnavit; cui respondit

LXXXVI. *Dialogo del Reverendissimo Sig. Abate Giuseppe Clemente Bini, Sacerdote, Dottore in Sacra Teologia, Oratore e Poeta Fiorentino, Accademico Fiorentino, Apatista, Filergita &c. in risposta alla Lettera seconda del P. Maestro D. Fedele Soldani Vallombrosano, con cui pretende di confermare alcuni fatti riguardanti S. Zanobi Vescovo di Firenze. In Colonia appresso Wolfgango Stadt* 1742. in 4. Insuper *Ant. Franc. Gorius*, publicus Historiae in Florentina Academia Professor, iniuria alicubi in *Deliciis Eruditorum* se castigari protestatus est, edito brevi Syngrammate, cui respondit

LXXXVII. *M. P. Viri incomparabilis ad*

Fidelem Soldanium Monachum Vallumbrosanum Paraenesis. In *Deliciis* autem *Eruditorum*, seu *Hodoeporico*, comprehenduntur etiam

LXXXVIII. Epistolae duae Colucii Salutati, ex Codicibus MSS. Riccardianis; &

LXXXIX. Vita di Vincenzio Duranti da Santa Croce, Canonico Fiorentino, e Vescovo d' Orvieto, scritta dal Sig. Canonico Salvino Salvini.

XC. Epistolae quaedam Reipublicae Florentinae. Non pauca autem sunt, quae *Lamius* de suo, praeter Praefationes atque Observationes, in vulgus prodit in operum Meursianorum voluminibus; & quae hic recensere lubet.

XCI. De legibus Romanorum ab Atheniensibus & Spartanis acceptis, Dissertatio, contra *Io. Baptistam de Vico*, Neapolitanum.

XCII. Ad Meursii Themin Atticam ex Sam. Petito Supplementum.

XCIII. *Archontum Atheniensium Historiae Supplementum*.

XCIV. Michaelis Pselli in Canticum Canticorum Latina Interpretatio.

XCV. Eusebii in Canticum Canticorum Latina Interpretatio.

XCVI. Polychronii in Canticum Canticorum Latina Interpretatio.

XCVII. Methodii De libero arbitrio Latina Interpretatio. *Con-*

XCVIII. *Constantini Prophyrogennetae Tactica, Graece ac Latine.* *Meursius* huius operis exiguum tantum fragmentum Graece ediderat; *Lamius* universum opus, paucis lacunis exceptis, ex singulari Codice MS. V. Cl. Marchionis *Maffeii* restituit, & Latinam interpretationem adiecit. Addidit insuper

XCIX. Κωνςαντίνου ἐν Χριςῷ βασιλεῖ αἰωνίῳ βασιλέως Ῥωμαίων, ςρατηγικὸν περὶ ἐθῶν διαφόρων ἐθνῶν, καὶ ὡς ἕκαςον αὐτῶν μάχεται, καὶ πῶς δεῖ αὐτῷ ἀντιμάχεσθαι. *Constantini in Christo Rege aeterno Imperatoris Romanorum Strategicon de variarum gentium moribus, & quomodo unaquaeque earum pugnat, & quomodo ei pugnando resistere oportet*; ex Codice MS. Mediceo-Laurentiano, addita Latina Interpretatione.

C. Leonis Imperatoris Tactica a Meursio edita, & a *Lamio* ex Codice MS. Mediceo-Laurentiano absolutissimo nunc demum suppleta, & restituta.

CI. Io. Meursii Historiae Danicae continuatio, hactenus inedita. Ex Codice MS. Regio Hafniensi, & cum commentariis luculentissimis in universam Danicam *Meursii* Historiam, V. Cl. *Ioannis Grammii*, Serenissimi Danorum Regis a Bibliotheca.

CII. Io. Meursii, & *eruditorum Virorum ad Io. Meursium Epistolae*, hactenus

 ine-

ineditae, ex Codicibus MSS. Batavis, & Hafnienſibus, ſuppeditantibus VV. CC. *Io. Grammio*, & *Abrahamo Gronovio*.

CIII. *Iulii Africani Ceſti*, Graece ac Latine, *Lamio* interprete, hactenus inediti, ex Codicibus Vpſalenſi, ſuppeditante V. C. *Andrea Norrelio*, & Mediceo-Laurentiano. Et haec quidem in Meurſianorum operum voluminibus.

CIV. *Ephemerides litterariae Florentinae ab anno* 1740. *Tomi* 4. *in IV*. Hoc opus excogitavit *Lamius*, & una cum aliis ſociis exſequutus eſt; donec anno 1743. menſe Iulio ſolus remanſit harum Ephemeridum auctor; quarum occaſione variis controverſiis agitatus eſt; quumque civis quidam Brixienſis adverſus Ephemeridas iſtas ſcripſiſſet, edita eſt

CV. *Reſponſio* in ipſis Ephemeridibus anni 1740. n. 20. Sed quum interim *Leo Paſcolius* Peruſinus, Ephemeridum Florentinarum Auctoribus minitari in ſuo quodam libro auſus eſſet, & ab illis ſe male habitum quereretur, ſub titulo Appendicis ad Ephemerides Bernenſes prodiit

CVI. *Inriſio* quaedam libri *De Tiberi navigato & navigabili Leonis Paſcoli*, & operum aliorum vitilitigatorum, qui putidis libellis editis Academiam *Furfuream* Floren-

tinam

tinam maledictis proscindere, aut contemnere, & traducere, veriti non fuerant, in 4. 1740. mense Decembri. Verum antequam hoc Syngramma ederetur, aliud praecesserat sub eodem Bernae titulo, illudque erat

CVII. *Censura* quaedam Epigrammatum Italicorum *Iacobi Martinengi*, qui in eorumdem Praefatione *Lamium* oblique perstringere ausus fuerat; quare *Lamius* eum concidit etiam in Praefatione tertiae Partis Historiae Siculae *Laurentii Bonincontri* in *Deliciis Eruditorum* Anno 1740. At quum *Leo Pascolius* adversus *Lamium* amplius debacchatus fuisset, duodecim Italica Epigrammata contra illum ab Anonymo edita fuerunt, cum titulo insequenti:

CVIII. *Saggio d' Encomi al Sig. Abate Leone Pascoli. In Pechino, a spese della Società* 1741. *in* 8. Quum vero hoc eodem anno *Laurentius Mebus* adversus *Lamium*, Ephemeridasque litterarias, acriter insurrexisset; *Lamius* quidem eiusmodi criminationes despexit, sed Ephemeridum Auctores ediderunt

CIX. *Responsiones ad Laur. Mebus censuras*, quae insertae sunt ipsis Ephemeridibus anni 1741. n. 51. & anni 1742. n. 1. 4. 6. 8. At *Ioseph Rigaccius* Bibliopola Florentinus, *Lamium* a *Laurentio Mebus* oppugnari indignatus, nomen suum praefixit

cuidam *Lamii* defensioni, quae primo Epistolarum *Coluccii Salutati* volumini adnexa est, atque ita inscribitur:

CX. *Iosephi Rigacci ad suum primum Epistolarum Colucci Salutati Volumen Appendix. Coloniae Allobrogum. Typis Petri Wolfangi* 1742. Quum autem *Lamius* ultroneam Canonici Panhormitani, *Iohannis de Ioanne*, viri eruditissimi, contra calumniatores defensionem in Ephemeridibus litterariis suscepisset; & contra eum criminatorum partes *Benedictus Pactus Roccafortis*, Sacerdos Panhormitanus, edito libello substinuisset; ultus est *Lamium*, qui iam in ipsis Ephemeridibus anni 1743. n. 43. bonum illum Sacerdotem inriserat, Anonymus quidam Syngrammate publici iuris facto cum hoc titulo:

CXI. *Risposta alla Lettera Apologetica dell' Abate Benedetto Patti toccante la inibizione alla pubblicazione del Codice Diplomatico del Canonico Giovanni di Giovanni fatta dal Marchese N. N. Napolitano*. Ast Florentinarum Ephemeridum Auctores etiam ab *Ioanne Baptista Moreali* Saxolensi Medico, & Regii Lepidi cive, oppugnati fuerunt, quod hic suum opus de Febribus malignis, & contagiosis inscriptum ab illis anno 1740. elevatum, & lepida ironia derisum fuisse doleret; eius tamen libro, in quo adversus

Au-

Auctores illos censoriam virgam sumit, sub *Ioannis Belmontis* nomine latitans quidam respondit, dignisque sarchasmis praefractum & resipiscere nolentem concidit.

CXII. *Epistula ad Ioannem Lamium Genevae data anno* 1743.

CXIII. Α'νακρέοντος Τείε μέλη. *Anacreontis Teii Carmina, addita in fine partim Henr. Stephani, partim Eliae Andreae, Latina, eodem versuum genere, interpretatione. Io. Lamius recensuit. Florentiae.* 1742. in 12. Quum haec editio in Ephemeridibus litterariis Florentinis, quae singulis Trimestribus vulgantur, reprehensa fuisset, *Lamius* eam defendit, eiusque

CXIV. *Responsio* ad Ephemeridum illarum Auctores, exstat in aliis Ephemeridibus Hebdomadariis, anni 1742. n. 34.

CXV. *Memorabilia Italorum Eruditione praestantium, quibus vertens saeculum gloriatur. Tomus I. Florentiae* 1742. *in* 8. Dicatus est Celsissimo Principi *Iosepho Mariae ex Comitibus Tonensibus*, Episcopo Gurcensi.

CXVI. *Dissertazione sopra i Serpenti Sacri*. Inserta est inter Specimina Dissertationum Academiae Etruscae Cortonensis, Tomo IV. Romae 1742.

CXVII. *Lettera al Sig. Avvocato Giovanni Baldasseroni sopra la Collezione de' Cano-*

soni, intitolata Polycarpus. Edita est in Ephemeridibus litterariis Florentinis anni 1743. num. 19. 20. 32.

CXVIII. *Lettera al Sig. Avvocato Giovanni Baldasseroni, in cui se gl' indirizza una Dissertazione composta dal Signor Lami sopra l' età e il nome di un Vescovo Fiorentino, citato, senza indicarsi il nome, nel Decreto di Graziano*. Exstat in Ephemeridibus praedictis anni 1743. num. 37. 38.

CXIX. Spiegazione di un Diptico d' Avorio dell' Eminentissimo Sig. Cardinale Angelo Maria Quirino. Inserta est dictis Ephemeridibus anni 1742. num. 49.

CXX. Descrizione d' un Bassorilievo Greco, rappresentante un S. Stefano Protomartire. Exstat in iisdem Ephemeridibus anni 1743. n. 27.

CXXI. Carmina Graeca, Latina, & Italica, varia, quae sparsim edita sunt.

Quoniam vero multa Diplomata, ut diximus, ab Auctore nostro, in Deliciis Eruditorum sparsim edita sunt, eorum quoque series, hic breviter exposita, Eruditis, rei Diplomaticae, & Historiae, studiosis, grata & utilis fuerit.

857 *Placitum Vassorum Imperialium pro Episcopio Lucensi.*

941 *Placitum Vgonis, & Lotharii Regum pro*

Epi-

Episcopio S. Lucensis Ecclesiae.
992 *Gilla Comitissa, & Vvido Comes eius filius, donant Monasterio Strumensi.*
1001 *Vgo, & Lotharius Comites donant Monasterio S. Mariae de Monteplano.*
1006 *Lotharius Comes donat Monasterio S. Salvatoris Ficecli.*
1011 *Leo Iudex vendit Vgoni cuidam bona quaedam non procul a S. Genesio.*
1015 *Henricus Imperator concedit privilegium Monasterio S. Salvatoris de Septimo.*
1017 *Gresolfus & Gilla iugales, & Gherardus, & Teudelinda iugales, donant Monasterio Strumensi.*
1017 *Vvido Comes donat Monasterio Strumensi.*
1017 *Bonifacius Marchio donat Monasterio Fontanae Thaonis in Alpibus sito.*
1021 *Dominicus de Sparina donat Monasterio Strumensi.*
1026 *Corradus II. Imperator donat Monasterio Fontanae Thaonis.*
1029 *Vvido Comes donat Monasterio Strumensi.*
1029 *Benedictus Episcopus Portuensis, Petrus Episcopus Castri Felicitatis, & Gonfredus Episcopus Volaterranus, iudicant inter Episcopum Arretinum & Senensem.*
1048 *Villelmus Comes donat Monasterio S. Salvatoris de Septimo Hospitale.*

1051

1051 *Leo Pontifex Privilegium concedit Monasterio Sanctae Mariae in Gradibus in Dioecesi Arretina.*

1053 *Vgo Comes donat Monasterio S. Petri in Palatiolo.*

1072 *Venditio facta a Petro Vgoni* Comiti.

1074 *Placitum Comitissae Matildae.*

1075 *Ildebrandus, Nero, & Vgo donant Capellam S. Victoris Bertae Abbatissae.*

107.. *Privilegium Gregorii VII. Monasterio Passiniani concessum.*

1083 *Vgbicio Comes donat Monasterio S. Mariae de Mantignano.*

1089 *Vgo Comes donat Monasterio S. Mariae de Morrona.*

1090 *Vgo Comes,* & Cilia *eius uxor, donant Monasterio S. Salvatoris de Septimo.*

1096 *Vgo* Comes *donat Monasterio S. Mariae de Monteplano.*

1096 *Vgutio* Comes *instituit Hospitium peregrinorum de* Corticellis.

1097 *Vgo, Reinerius, Lotherius, & Bulgarus* Comites *donant Ecclesiae S. Gillii de Teupassio.*

1097 Comites *Vgo, Rinerius, Bulgarus, & Lotherius iudicant in caussa Monasterii de Fontebono.*

1098 *Mathilda Ducatrix donat Hospitali S. Michaelis Archangeli sito in loco Bumbia-*

biano iuxta Rhenum.

1099 *Mathilda Ducatrix donat Monasterio Fontanae Thaonis in Alpibus.*

1100 *Vvido Comes donat Monasterio Strumensi.*

1100 *Martinus filius Leonis vendit Monasterio Strumensi.*

1103 *Opizzus Legatus Dominae Comitissae Matildae iudicat.*

1104 *Mathilda Ducatrix donat Monasterio Fontanae Thaonis in Alpibus.*

1104 *Vgo Comes donat Hospitali de Ficiclo.*

1104 *Vgo Comes donat Monasterio S. Salvatoris de Septimo.*

1105 *Benedictus filius Rustichi permutat quaedam bona cum Ioanne Presbytero, & Rectore Hospitalis de Rosacio.*

1105 *Vgo, & Lotherius Comites concedunt Privilegia Ecclesiae S. Mariae de Fine.*

1107 *Mathilda Ducatrix sententiam fert pro Monasterio de Ficeclo.*

1108 *Vgo Comes donat Hospitali de Ficeclo.*

1108 *Vgo Comes donat Hospitali de Ficeclo.*

1109 *Vgo Comes donat Monasterio S. Mariae de Morrona.*

1109 *Vgo Comes vendit Monasterio S. Mariae de Morrona.*

1109 *Privilegium Paschalis Papae Petro Presbytero concessum.*

1113

1113 *Cecilia Comitissa restituit bona diversis Ecclesiis.*

1115 *Epistola Paschalis* II. *Papae ad Ademarum Abbatem Vallumbrosanum.*

1115 *Vvido Comes confirmat bona Monasterio Strumensi.*

1118 *Henricus V. Imperator Privilegium donat Hospitali S. Michaelis sito in Bumbiano iuxta Rhenum.*

1119 *Imillia Comitissa Castrum Empuli condit.*

1121 Callistus *II. privilegia dat Monasterio S. Mariae de Morrona.*

1131 *Imillia Comitissa, & Vvido Comes vendunt Monasterio Strumensi.*

1131 *Arduinus* Comes *donat Ecclesiae Pisanae.*

1136 *Sententia Bentonis Iudicis in lite inter Vbertum Archiepiscopum Pisanum, & Vicecomitem, aliosque.*

1143 *Privilegium Coelestini Papae Monasterio S. Hillari in Episcopatu Faesulano concessum.*

1144 *Guido* Cardinalis, *& Vbaldinus eius frater, donant* Castellum *Montisalti Ecclesiae Romanae.*

1148 *Privilegium Eugenii III. Monasterio S. Hillari in Episcopatu Faesulano concessum.*

1150 *Eugenius Tertius concedit privilegia Ecclesiae S. Mariae ad Montem.*

1152 *Monasterium Morronae vendit Villano Archiepiscopo Pisano.*

1152 *Homodeus Rector Hospitalis de Rosari pignori dat Guidoni Rectori Hospitalis S. Iacobi de Teupassio.*

115... *Privilegium Alexandri III. Monasterio Passiniani concessum.*

1170 *Privilegium Friderici Imperatoris Dominis de Buggiano concessum.*

1181 *Privilegium Lucii III. Papae Monasterio S. Hillari in Episcopatu Faesulano concessum.*

1185 *Vvido Comes donat Monasterio Strumensi.*

1187 *Privilegium Henrici VI. Imperatoris Monasterio S. Salvii concessum.*

1187 *Privilegium Henrici VI. Imperatoris concessum Ficiclensibus.*

1188 *Privilegium Clementis III. Monasterio S. Hillari in Episcopatu Faesulano concessum.*

1190 *Henricus Testa legatus Imperatoris in Tuscia solvit debitum Ildebrando Episcopo Volaterrano.*

1191 *Privilegium Henrici VI. Vallumbrosanis concessum.*

1191 *Privilegium Henrici VI. Monasterio S. Hil-*

Hillari concessum.

1191 *Privilegium Henrici VI. Monasterio Passiniani concessum.*

1191 *Privilegium Henrici VI. Monasterio Passiniani concessum.*

1193 *Privilegium Henrici VI. Monasterio Passiniani concessum.*

1194 *Privilegium Caelestini III. Papae Conventui S. Benedicti Placentino concessum.*

1194 *Caelestinus Tertius Papa concedit Privilegia Ecclsiae S. Genesii.*

1195 *Privilegium Caelestini III. Ecclesiae S. Praxedis Romae concessum.*

1198 *Privilegium Innocentii III. Monasterio Vallisumbrosae concessum.*

1198 *Innocentius III. Papa concedit privilegia Hospitali de Altopassu.*

1199 *Sententia inter Monasterium de Ficeclo, & detentores eius bonorum.*

1205 *Innocentius Tertius Papa concedit privilegia Ecclesiae S. Genesii.*

1206 *Privilegium Innocentii III. Abbati de Strumis Arretinae Dioeceseos concessum.*

1208 *Privilegium Monasterio de Crispino in Dioecesi Faventina ab Innocentio III. concessum.*

1209 *Privilegium Ottonis IV. Civitati Pisanae concessum.*

1209 *Privilegium Ottonis IV. Monasterio Fonta-*

ta-

tanae Taonis concessum.

1209 *Privilegium Ottonis IV. Monasteriis Vallumbrosanis concessum.*

1214 *Pax & concordia inita inter Arretinos, & Castellionenses.*

1216 *Privilegium Friderici II. Imperatoris concessum hominibus Castri S. Miniatis.*

1220 *Privilegium Friderici II. filiis Guidonis Guerrae Comitis concessum.*

1223 *Capitula quaedam Statutorum Congregationis Vallisumbrosanae.*

1226 *Privilegium Henrici II. Monasteriis Vallumbrosanis concessum.*

1228 *Privilegium Gregorii IX. Monasterio S. Hillari in Episcopatu Faesulano concessum.*

1229 *Privilegium Gregorii IX. Papae Conventui S. Michaelis de Podio S. Donati Senensi concessum.*

1230 *Epistola Gregorii IX. ad Archipresbyterum Senensem pro Conventu de Cultu bono.*

1231 *Homines de Camparena se subdunt ditioni, & Iurisdictioni communis Castri S. Miniatis.*

1231 *Piccolinus Comes subdit suam partem Castri de Tonda ditioni, & Curiae Castri S. Miniatis. In hoc Instrumento mendose interdum scribitur Gonda pro Tonda.*

Episcopatu Faesulano.

1254 *Epistola Alexandri IV. ad Priorem de Pozzale Perusinae Diaecesis quoad Abbatem Vallumbrosanum.*

1255 *Epistola, & Sententia Alexandri IV. pro Abbate, & Monasterio Vallumbrosano.*

1255 *Constitutio Alexandri IV. de exactionibus faciendis.*

1256 *Epistola Alexandri IV. ad Abbatem Vallisumbrosae.*

1257 *Apistola Alexandri IV. ad Thesaurum Abbatem Vallisumbrosae.*

1257 *Epistola Alexandri IV. ad Abbatem, & Conventum Vallisumbrosae.*

1257 *Epistola Alexandri IV. ad Abbatem Monasterii Vallisumbrosae.*

1257 *Epistola Alexandri IV. ad Abbatem & Conventum Monasterii Vallisumbrosae.*

1258 *Epistola Alexandri IV. ad Archiepiscopos Episcopos Priores &c. per Lombardiam, & Tusciam constitutos.*

1259 *Epistola Alexandri IV. ad Episcopum Florentinum.*

1259 *Epistola Alexandri IV. Papae ad Abbatem Vallisumbrosae.*

1260 *Epistola Alexandri IV. ad Abbatem Vallisumbrosae.*

1261 *Epistola Alexandri IV. ad Thesaurum Ab-*

mu-

muni S. Miniatis.

1303 *Pacta ineunda a Sanminiatensibus cum aliis Civitatibus Tusciae.*

1310 *Institutio Subditatus in Ecclesia S. Viti Terrae S. Crucis.*

1311 *Ildebrandinus Arretinus Episcopus concedit Indulgentiam quadraginta dierum iis, qui contribuerint pecuniam male acquisitam ad restaurandum Hospitale Popiense.*

1315 *Carolus Comes de Battifolle restituit Turrim quamdam.*

1318 *Privilegium Florentinorum Communitati Castrifranci concessum.*

1322 *Sententia inter Plebanum S. Mariae ad Montem, & Rectores Ecclesiarum quarumdam Castrifranci, & S. Crucis.*

1328 *Commune S. Miniatis solvit annuum censum Carolo Duci Calabriae.*

1329 *Pacta conventa inter plures Civitates, & Communia Etruriae.*

1347 *Pacta conventa, seu potius Privilegia concessa a Florentinis Terrae S. Miniatis.*

1355 *Privilegium Caroli IV. Imperatoris Pisanis concessum.*

1355 *Privilegia duo Caroli IV. Imperatoris concessa Castro S. Miniatis.*

1377 *Florentini sententiam ferunt in contro-*

versiis Communitatum Montis Tauparii & Castrifranci, & Communitatum Montis Lupi, & Caprariae.

1389 *Laudum inter Communitates S. Crucis, Castrifranci, & Ficecli.*

1400 *Florentini componunt controversias vertentes inter Commune Ficecli, & Monasterium S. Michaelis Archangeli de S. Cruce.*

1400 *Florentini componunt discordias vertentes inter Communitates Castrifranci, Ficecli, & S. Crucis.*

1401 *Privilegium Ruperti Imperatoris Florentinis concessum.*

1415 *Supplex libellus Communitati Castri Franci porrectus.*

1428 *Breve Martini V. pro Monasterio S. Michaelis Archangeli de S. Cruce.*

1442 *Balthassar Episcopus Lucanus erigit in Prioratum Ecclesiam Terrae S. Crucis.*

1453 *Stephanus Trenta Episcopus Lucensis reformat Ecclesiam Terrae S. Crucis.*

1463 *Pius Secundus Papa concedit Privilegia Ecclesiae S. Genesii Terrae S. Miniatis.*

1487 *Innocentius Octavus Papa concedit institutionem Canonicorum in Ecclesia S. Genesii Terrae S. Miniatis.*

1564 *Alexander Guidiccionius Episcopus Lucanus confirmat statuta Capituli Ecclesiae*

Ter-

Terrae S. Crucis.

1572 *Pius V. Papa concedit Privilegia Ecclesiae Terrae S. Miniatis.*

Opera quae ab aliquibus IO. LAMIO perperam tribuuntur.

Praeter ea, quae iam superius commemoravimus, quaeque cum aliis indubitatis coniunximus, ne materiae nexus solveretur, sub numeris, scilicet, VIII. IX. LXXVII. *LXXXIII. CVI. CX.* alia quoque *Lamio* ab aliquibus tribuuntur, at falso, ut

CXXII. I Piff ri di Montagna, che andarono per sonare, e furono sonati, di Cesellio Filomastige. A Leida 1738. *in* 8. At pluries editum fuit hoc opus quod quidem prodiit, ut responderetur quatuor Sermonibus *L. Sectani Q. Fil.* Quum autem ab eodem *Sectano*, quinctus etiam Sermo editus fuisset, ei, aliisque respondit

CXXIII. M. Thymoleontis adversus improbos litterarum osores Meni pea I. Londini 1738. in 4. Quum vero Anonymus quidam sextum Sermonem *Sectano* illi supposuisset; reiectus & confutatus est hic a

CXXIV. M. Thymoleontis adversus Mutonium Lycoresten Menippea II. Londini 1742. in 4.

CXXV. Istoria delle cose operate nella China da Mr. Carlo Ambrogio Mezzabarba, Patriarca di Alessandria, Legato Apostolico in quell' Impero, e di presente Vescovo di Lodi, scritta dal P. Viani, suo Confessore e compagno nella predetta Legazione, opera data adesso la prima volta alla luce. A Parigi in 8.

CXXVI. Memorie per servire alla Vita del P. Abate D. Guido Grandi Camaldolese, Professore di Mattematiche in Pisa. In Massa 1742. *in* 4.

CXXVII. Observationes in Bullam S. D. N. Benedicti XIV. P. M. qua ritus Sinici iterum damnantur. Bononiae 1742. *in* 8.

CXXVIII. Lettere Gualfondiane del Sig. Giuseppe Clemente Bini Sacerdote Fiorentino, sopra qualche parte dell' antichità Etrusca, all' Illustrissimo Signor Drake Cavaliere Inglese. In Firenze 1744. Hae Epistolae insertae etiam sunt Ephemeridibus litterariis Florentinis anni 1744. n. 2. 3. 4. 5. 6. 11. 12. 13. 14. 15.

Ope-

Opera LAMII quae ſub praelo ſunt.

Sub praelo autem ſunt nonnulla etiam ex iis, quae ſupra recenſuimus num. *XIII. XVI. XVII.* & praeterea

CXXIX. *Memorabilia Italorum Eruditione praeſtantium, quibus vertens ſaeculum gloriatur, Tomus ſecundus.*

CXXX. *Memorabilia Sanctae Eccleſiae Florentinae, Tomus primus in folio.*

CXXXI. *Novelle letterarie del 1744. Tomo V.*

CXXXII. *Diſſertatio qua Gloſſarium Graecobarbarum Io. Meurſii corrigitur, & illuſtratur.*

Opera quae LAMIVS paravit praelo quamprimum ſubiecturus.

CXXXIII. *Diſſertatio de Antipodibus.*

CXXXIV. *Michaelis Glycae Epiſtolarum Pars tertia.*

CXXXV. *Laurentii Bonincontrii Hiſtoriae Siculae Pars quarta.*

CXXXVI. Nicetae Heracleensis in Epistolam I. ad Corinthios Enarrationis Partes secunda, & tertia.

CXXXVII. Epistolarum Dionysii Cateliani, Arsenii Monembasiensis, Antonii Eparchi, Gabrielis Severi, aliorumque Graecorum recentiorum, Latina Interpretatio.

CXXXVIII. Charitonis & Hippophili Hodoeporici Pars quarta, & quinta, & sequentes.

CXXXIX. Memorie di Pescia di Francesco Galeotti.

CXXXX. Dissertatio de censu Daemonum iuxta veteres Theologos & Philosophos.

CXLI. Dissertatio de Angelorum, & Daemonum sede & ministeriis.

CXLII. De Dei, Angelorum, & Daemonum praesentiis Dissertatio.

CXLIII. Dissertatio de Mundi anima secundum Platonicos.

CXLIV. Historia opinionum de mente humana.

CXLV. Catalogi Codicum MSS. qui in Florentinis Bibliothecis exsistunt.

CXLVI. Continuatio Editionis Anastasii Bibliothecarii, quam Ioannes Vignolius, *Custos Bibliothecae Vaticanae susceperat, & ex parte publici iuris fecerat, sed morte praeventus absolvere non potuit.*

CXLVII. *Philippi Vexillini Pistoriensis*

ad

ad Reverendissimum Dominum Ant. Puccium Antistitem Pistoriensem de calamitatibus suae patriae .

CXLVIII. *Istoria di Bartolommeo Cerretani .*

CXLIX. *Ad statutum Florentinum ubi de Patarenis, & Frustatis agitur, Dissertationes duae .*

CL. *Orationes , & Dissertationes , & Carmina varia .*

Erit fortassis, cui Catalogus hic res etiam minutiores, & tenues, exilesque, nimis curiose scrupuloseque persequi, & recensere, videatur, quod quidem ipse tempestiva subspicione praesenseram: nihilo tamen minus haud me id de sententia deduxit, sed, uti proposueram, omnia, etsi exigua, & levia, ac minutalia quoque ipsa, ut cum Tertulliano *loquar, exacte subtiliterque enumerare volui; nam & horum distincta cognitio litteratis hominibus alicui usui esse potest. Quum vero ad manus meas pervenerint quaedam notitiae studiorum, & vitae in litteris, & liberalibus disciplinis, a* Ioanne Lamio, *cuius operum Catalogum edidimus, transactae, heic eas in concinnam seriem digestas in medium proferre animum induxi, rem iucundam multis, qui eas desiderant, me facturum arbitratus .*

Ioan-

Ioannes Benedicti F. *Caroli* N. *Lamius*, in Sancta Cruce, Etruriae oppido, inter Florentiam & Pisas ad Arnum sito, anno MDCXCVII. VI. Id. Febr. ortus est. Bimulus patre vita functo orbatus est, quare tutela eius, & educationis cura, ad matrem *Claram Stellam Baldacciam*, & patruos, atque *Antonium Franciscum* in primis, delata fuit. Hi puellum litteris imbuendum curarunt, praeceptoresque pro natali solo satis idoneos, qui eum domi erudirent, conduxerunt. Fuerunt hi *Thaddaeus Thaddaeius*, *Barptolemaeus Durantius*, *Vincentius Fortinius*, populares omnes, ex ordine Clericorum. Nihilo tamen minus & scholas publicas ille frequentavit, quibus *Bartolius* quidam a Sancta Maria ad Montem, proximo oppido, ludimagister praesidebat; atque ita in Latinis Graecisque litteris, historiaeque cognitione, aliquantum progressus est. Anno MDCCX. Pratum, Etruriae urbem, puer Collegii Ciconinii, quod Iesuitae moderantur, alumnus futurus, missus fuit, ubi sub *Ioanne Paullo Sebastianio* Iesuita, aliisque, scribendi peritia, & Latinae linguae eruditione, amplius excultus est; at quum eius corpus viresque litterarii labores nimis attenuassent, in patriam anno insequenti, mense Iunio, saluti consulturus iterum se recepit. Heic studia

per

per menſes aliquot intermiſit, licet ab le-
ctione librorum difficulter abſtraheretur, in coeleſtibus litteris evolvendis, perlegendiſque Sanctorum Patrum, & Eccleſiaſticorum Scriptorum commentariis, voluptatem incredibilem captans. Tamdem omiſſam conſuetorum ſtudiorum rationem viamque iterum inſiſtens, & multas cognitiones, quarum paene oblitus fuerat, in memoriam per ſe ipſe revocavit, & ſub *Franciſco Maria Lamio*, publico ludimagiſtro, in Rhetorica, & Latina Poeſi aſſidue ſe exercuit; donec ille ſacerdotio non multo poſt auctus, in Villam Salettam, Eccleſiam illam Antiſtes moderaturus, ſe tranſtulit. At *Ioannes* in ſtudia, egregiaſque artes, toto iam pondere proclivis, Philoſophiam ediſcere voluit, adeoque Ficeclum, oppidum IV. M. P. a Sancta Cruce diſtans, quotidie ſe conferebat, *Carolum Felicem Lamium*, Ordinis Franciſcani Cucullatum, patruum ſuum, Dialecticam docentem auditurus; elementa vero Geometriae, & reliquas Philoſophicas tractationes per ſe ipſe legendo, libriſque contente incumbendo, aliquatenus percepit. Interea tamen Eccleſiaſtica ſtudia non negligebat, & Latinam, Tuſcanicamque poeſim perpetim colebat, antiquoſque varii argumenti Scriptores verſabat, & perlegebat aſſidue.

ſidue. Sed & ex domeſticis conloquiis plurimum utilitatis capiebat, quum eius patrui, perſpicaci & vivido ingenio praediti, de veteri recentique hiſtoria, de rebus Phyſicis & Theologicis, diſſertare pro virili auderent, & huiuſmodi ſermones etiam convivales eſſe vellent. Huiuſmodi exercitamentis inſtructus & eruditus *Ioannes* Piſas, ut in illuſtri illo Atheneo Iurisprudentiae aliiſque doctrinis, operam daret, anno MDCCXV. profectus eſt, ibique Ius Civile a *Ioſepho Scarlattio*, *Stephano Maria Fabruccio*, *Franciſco Maria Ceffinio*, aliiſque didicit; Ius autem Pontificium ediſſerentes *Ioannem Paullum Gualterium*, & *Lazarum Benedictum Melioruccium*, audivit. *Carolum* autem *Taglinium*, & *Vanghettium* in Phyſica; in Geometria *Guidonem Grandium*, praeceptores habuit. Ad *Paſchaſii* quoque *Innettii* Medicinam profitentis, & *Virginii Valſechii* ſacras litteras interpretantis, auditoria interdum accedebat, donec anno MDCCXIX. Magiſtralibus inſignibus rite decoratus eſt, & inſequenti Florentiam profectus, ut Pragmaticus evaderet. Verum quum in ſtudia amoeniora & elegantiora, quam Iuriſprudentia ſit, eius animus proclivis eſſet, ea tralatitie tractata, varia & multiiugi eruditione animam exornare ſtuduit, & linguam Graecam ab *Ant. Mar. Salvinio* plenius edidicit,

San-

Sanctos Patres fere omnes evolvit, Theologos & sacrarum litterarum Interpretes legit; antiquos Philosopos, & Platonicos in primis, scriptis dissertationibus enarravit, optimos quosque auctores cum Graecos, tum Latinos, & recentioris etiam aetatis, inspexit atque perpendit; virorum doctorum amicitias coluit, litterarios coetus frequentavit, in quorum quosdam etiam cooptatus est, & in omnibus sui ingenii, & studiorum luculenta specimina praebuit. Lexicon vocum Graeco-Etruscarum, *Salvinio* suadente, interea contexuit; & disputationum etiam, & carminum, extemporalitate laudem quaesivit, ita ut & Mediceis Principibus carus evaserit. In Gallica quoque lingua se exercuit; Hispaniensis autem tantum delibavit, quantum libris eius gentis intelligendis sufficeret. Anno MDCCXXVI. quum librum de recta Nicaenorum Patrum fide; *Io. Baptista Caracciolo*, Clerico Regulari Theatino, ἐργοδιώκτῃ, scripsisset, Genuam a Comite *Io. Luca Pallavicino*, ut suae Bibliothecae praeesset, evocatus est; eaque in urbe inter Arcadas Coloniae Ligusticae adscriptus fuit. Anno, qui insequutus est, mense Iulio in Germaniam cum eodem *Pallavicino* contendit, & Vindobonae sex mensibus commoratus, virisque eruditis cognitis, in Italiam

liam Genuamque anno MDCCXXVIII. menſe Martio regreſſus eſt, quum abſolutum in Germania de recta Patrum Nicaenorum fide librum Venetiis tranſiens typis ibi excudendum curaviſſet; tamdemque menſe Maio longioris peregrinationis cupidus Genevam petiit, & inde in Gallias penetravit, moreſque hominum multorum & urbes vidit, & Lutetiam Pariſiorum, in qua duobus fere annis ſubſtitit, admiratus eſt. In Galliis verſans Latinum Poema duobus libris diſtinctum de ortu Sereniſſimi Delphini *Ludovici XV.* filii cecinit; Chronologiam Virorum eruditione praeſtantium concinnavit; ſex de recta Chriſtianorum quoad divinam Trinitatem ſententia libros ſcripſit; Telemachi caſus ex lingua Gallica in Italicam convertit; Carmina Italica pariter deduxit, quae acriori ſtilo conſcripta in lucem nondum prodierunt; Ebraicas litteras attigit, & doctis litteratiſque viris congreſſus eſt. Verum, quum annus iam MDCCXXXII. verteret, menſe Aprili, poſt regna illa, Belgium Bataviamque etiam, luſtrata, Florentiam redux ingreſſus, nihil habuit ſolemnius, quam litterarios ſuos labores continuare; quare editionem libri de recta Criſtianorum quoad Trinitatem fide, cui a peregrinatione quieſcens ſupremam manum admoverat, procuravit: at ſpe Cathe-

dram

dram in Pisano Atheneo obtinendi deiectus, iam Romam, quo evocabatur, cogitabat; quum Bibliothecae Riccardianae Praefectus a Dynastis praestantissimis *Riccardiis* renunciatus est, qui etiam curarunt, ut in Florentino Lyceo publicum Ecclesiasticam historiam docendi munus & Cathedram, suprema Principis auctoritate, occuparet. Tunc creditam sibi Bibliothecam ordinavit, Indices necessarios contexuit; in litteraria exercitia intentius incubuit, doctorum exterorum ad se aventantium amicitiam inivit, coetibus eruditis adsidue interfuit, ut *Florentinorum*, *Furfureorum*, & *Apathistarum*; adolescentes instituit & erudivit, epistolare commercium cum litteratis hominibus per Europam exercuit, lucubrationes plurimas publici iuris fecit, opera & monumenta inedita vulgavit, maximas ac frequentes litterarias controversias substinuit, criminationes & persequutiones incredibiles ob exactiorem sincerioremque doctrinam passus est; denique laboribus Palladiis indesinenter exercitus corpus paullo infirmius reddidit, vires fregit, oculos hebetavit, & numquam tamen propterea laudem & commendationem non meruit. Quae post annum MDCCXXXIII. in eruditionis stadio *Lamius* egerit, singillatim recensere supersedeo, quod ex Catalogo eius operum, quem exhibui, facile

cile sit ea omnia vel coniectare, vel intelligere.

Qui plura de *Lamio*, & eius vita, & scriptis, nosse desiderat, consulat Carmen eius libro *de recta Patrum Nicaenorum fide* praefixum; & eiusdem libri finem: Praefationem operis *De recta Christianorum in eo, quod Mysterium Divinae Trinitatis adtinet sententia;* & opus ipsum *pag.* 49. Dissertationum Academiae Etruscae Cortonensis Tomum I. *pag.* 72. Epistolam nuncupatoriam & Praefationem Primae Partis Epistolarum *Michaelis Glycae;* Epistolam nuncupatoriam secundae Partis earumdem Epistolarum, & secundae Partis Chronici *Leonis Vrbevetani;* Praefationem Primae Partis eiusdem Chronici; & Partem ipsam primam *pag.* 131. Libri *De Eruditione Apostolorum* Caput Primum; *Charitonis & Hippophili* Hodoeporicon; *Aniceti Nemesii* Dialogos; Memorabilia Vitae *Guidonis Grandii*; Memorabilia Italorum eruditione praestantium; Epistolam Nuncupatoriam, & Praefationem primi Voluminis operum *Io. Meursii;* Ephemerides litterarias Florentinas; Ephemerides litterarias Venetas; Acta Eruditorum Lipsiensia; Ephemerides litterarias Parisienses &c. Quaedam in Catalogo, ut Adnotationes, & Observationes ad opuscula nonnulla, tamquam leviora, consulto omisimus.